

F. A. OSSENDOWSKI

// LODE ZBLLOUDILÉ //

VYBRANÉ SPISY
F. A. OSSENDOWSKÉHO
SVAZEK XII.

FERDYNAND ANTONI OSSENDOWSKI :

LODI ZBLLOUDILÉ.

ROMÁN.

AUTORISOVANÝ PŘEKLAD

FRANTIŠKA VONDRÁČKA.

*

INSTITUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-62-63

1934

„NOVINA“ TISKAŘSKÉ A VYDAVATELSKÉ PODNIKY,
ZAPSANÉ SPOLEČENSTVO S RUČENÍM OBM. V PRAZE.

52

<http://rcin.org.pl>

PŘEDMLUVA.

Román „Lodi zbloudilé“ jest pokračováním románu „Bílý kapitán“.

Autor byl několikrát nabádán, aby dokončil historii o Pittu Hardfullovi a Else Tornwalsenové, konečně i sám autor cítil tuto povinnost, neboť jeho hrdinové zasluhují pečlivého a podrobného vylíčení jejich života — života silných a poctivých lidí — tak silných a tak poctivých lidí, že v každodenním shonu těžko lze naléztí jim podobného muže a ženu.

Autor dobře ví, že odborná kritika odsoudí ho za ten úmysl, neboť i jména cize znějící i terén často exotický, nám zcela neznámý — i charaktery příliš primitivní, jako ty norské hrady z obrovských balvanů žulových zbudované, beze všech ozdob, perversí, smělého, drzého kreténství a co nejdůležitější a nejvíce trestuhodné — typy smyšlené, jen ve fantasií autorově žijící. A přece autor vylíčí ten život lidí jím smyšlených.

Učiní to proto, že příliš dlouho toulá se po naší staré zemi, nenahlíží jen do kabaretů Paříže, do kasina v Biarritzi, do herny v Monte Carlo, nýbrž i do malých přístavních městeček, do žalářů, do osad, zpracovaných tropickými kolonisty, na paluby velkých zaoceánských parníků i na prkna škut, barkas, kutrů, jež krouží po všech mořích — pozoruje ty řady malých parníků i plachetních lodí, kde odehrávají se nikomu neznámé, prosté i zavilé životní komedie i tragedie.

Učiní to autor ještě proto, že nabyl přesvědčení, že primitivní a živelní typy jsou „solí země“, její krvi i jejím tělem a že v nejzavilejších dramatech nepůsobí vyrafinovaná civilisace, přecitlivělý intelekt, bezmocný proti sku-

tečným požadavkům životní pravdy — nýbrž náhle
oživající prototypy — kapitán Pitt Hardfull, smutná Elsa
Tornwalsenová, rudý Juljan Miguel, mohutný, prostý muž
— Mikolaj Skalny a jiní, kteří figurují v tomto románu.

Saint Jean de Luz,
v srpnu 1930.

Ferdynand Antoni Ossendowski.

I.

MĚSTO MLUVÍ.

Město, o němž bude psáno, bylo jedním z největších středisk jistého evropského státu. Jest zcela lhostejno pro čtenáře i pro autora, bylo-li to město francouzské, anglické, německé, nebo polské, neboť každým dnem všecka větší lidská sídla stávají se víc a více sobě podobnými. Nemíní se tím zevní vzhled města, neboť v New-Yorku stojí podivné mrakodrapy — v Paříži plná vzletu a nadšení katedrála Notre Dame a nahá, ocelová kostra Eiffelovy věže — v Berlíně bohaté, rozlehlé residence Hohenzollerů — ve Varšavě půvabné Staré město a citadela, kde moskevští nájezdníci vraždili ty Poláky, kteří se odvážili rozněcovati v duších bratří a synů plamen lásky k vlasti.

Autor má na mysli jinou nápadnou podobnost.

Města bují horečnatým životem. Tep jejich několi-krát převyšuje normál, zdá se, že srdce chce vyskočiti z kamenné hrudi, krev, v níž se změnili lidé, jako červená, hybná tělíska, nebo bílá, všude nahlížející — žene se bystrými proudy, složenými z nekonečných řad aut, aeroplánů a stále mocněji zmáhá celé tělo města trávící horečkou.

Nejdůležitější do očí bijící podobnost tvoří lhostejnost velkých, hlučných, bohatých, v běhu rozpoutaných měst k chudasům, k slabým, k lidem únavou klesajícím — a zároveň nejvyšší, téměř brutální zájem o každého člověka, jenž se náhle vyšvihl nad dav a jenž od toho davu nic pro sebe nežádá.

Tak bylo též v onom bezejmenném městě, od něhož autor začíná své vypravování.

Od několika dní všude se hovořilo a dotazovalo o Pittu Hardfulovi. Mluvílo se o něm a rozšiřovaly se nejrůznější, často zhola fantastické domysly v bankách, v správních radách akciových společností i lodních podniků, na nudných společenských schůzích i na dobročinných koncertech.

Jméno Pitta Hardfula neustále se opakovalo v kancelářích policejních komisařů i v nádherných restauracích, kde pro dobré trávení osvěžoval se duch klepy a výsměchy ze všeho a ze všech; o Hardfulovi šeptalo se v temných zákoutích, páchnoucích rybinou a česnekem přístavních tavern, kde tísnilí se vždy ponuří a zlí zločinci, námořníci a nezaměstnaný lid, zoufalý a bezměrně ustaraný a to tak bezměrně, beznadějně, že prodával poslední bluzu, aby si důkladně lokl omamujícího alkoholu a aspoň na hodinu zapomněl uplakané tváře ženy, bledých, chvějících se rtů hladových dětí, na něž číhala smrt, věrná družka a milosrdná spasitelka všech chudásů celého světa.

Pitt Hardful stával se nejpopulárnějším člověkem velkého města, dráždil, zajímal, uváděl z rovnováhy a budil závist i naději.

Vypravovaly se o něm nekonečné, mlhavé, ještě více ho tajemností zahalující příběhy, jichž počet každodenně rostl.

Zatím s pevnou určitostí vědělo se o něm jen to, že přijel ze severu, ač nebyl Skandinavcem, že vložil do nejsolidnější banky ohromnou sumu v zlatě a otevřel si v ní běžný účet, že koupil si krásnou vilu za městem i auto dobré značky, že v krátké době rozhlédl se na burse a že lacino shromáždil ve svých rukou téměř všechny akcie jistého podniku, který byl před určitým krachem, ale nyní náhle dostal jakési státní dodávky, čímž ihned se vzpamatoval, obohativ Pitta Hardfula, jenž byl jeho skutečným majitelem.

Brzy bylo též známo, že tajemný muž byl námořníkem, neboť jeho sluha nebo druh, — rudý jak oheň,

prohnaný Juljan Miguel, tituluje Pitta Hardfula kapitanem nebo štormanem.

Bylo všem ku podivu, že kromě do banky, do výborových schůzí zmíněného podniku a do kostela nikam Pitt Hardful nechodil, sedě buď ve své vile, nebo konaje daleké vyjížďky autem.

Reportér jednoho z nejhybnějších listů snažil se vypátrati nějaké sensační podrobnosti o Hardfulovi u ředitelství banky a továrny, ale ti pánové, obdivující obchodní schopnosti Pitta Hardfula, více o něm nevěděli.

Konkurent, reportér jiného listu, dověděl se o neúspěchu svého kolegy, přišel na myšlenku, aby učinil interview u faráře kostela, kam každého rána chodil neznámý, tajemný muž.

Kněz, radostně se usmívaje, prohlásil, že dobře poznal pana Hardfula, proto může o něm tvrditi, že jest pravým křesťanem, majícím jak nejlepší a nejpravdělivější záměry pro budoucnost.

„Jaké záměry?“ otázal se bez okolků reportér, a již naslinil tužku, ale ihned ji položil a se špatně ukrytou ironií a mrzutě pohlédl na faráře, neboť ten sepial ruce a klidně řekl:

„Šlechetný ten muž mi slíbil, že dá opravit postranní kapli s oltářem „malé světice“, Terésy z Lisieux! Tak jsem nyní šťasten!“ . . .

Pitt Hardful zůstával stále tajemným cizincem, ač celé město hledělo naň milionem svých pozorných, ale vždy nepřichylných, podezřívavých a kritisujících očí.

Tajemnost, zahalující nového obyvatele města, zhoustla ještě více po následující příhodě.

Známý již rudý Miguel navštívil jednou velkou tavernu, vždy přeplněnou pijící, v karty nebo v kostky hrající, nebo jen hovořící společností, mezi níž náhodou byl klerk jakési banky.

Pihovatý, úporně a výrazně gestikulující, rozesmátý Miguel popíjel cosi silného ve společnosti několika námořníků.

Náhle jeden z nich zvolal:

„To jsi měl štěstí, že jsi se plavil s Pittem Hardfulem, Migu!“

Miguel se zasmál a ještě hlasitěji odpověděl:

„Bílý kapitán ledakoho nevzal na tu plavbu! Ho, ho! Musil jsem se za každého zaručiti svým slovem. Kapitán ví, že já ho nezradím a že se na mne nedočká zklamání.“

„Kde jsi poznal, Migu, Hardfula?“ ozvaly se dotazy.

Rudý lišák zvážněl a pronikavým zrakem pohlédl svým druhům v oči.

Po chvíli zkřivil úsměvem hrubé rty a pravil vyhýbavě:

„Poznali jsme se právě v tomto městě . . .“

„Kde?“ ptali se Miguela.

„Na ulici . . . na té, která jedním koncem začíná před branou říšského presidenta a druhým opírá se o zeď věznice . . .“

„Mluvíš v hádankách, příteli!“ volali zklamaní posluchači.

„Promiňte . . .“ vmísil se náhle dotazem hubený pán vedle sedící; měl posupnou, znučenou tvář a bystré, neklidné oči. „Promiňte — zdali byla uzavřena ta známost blíže prvního, nebo blíže druhého vámi označeného místa?“

Miguel obrátil rychle svou pihovatou, smělou tvář k neočekávanému tazateli, vyprskl smíchem a zvolal hlasitě:

„Pane Pinku, dosud šlapete tu zemi? Přijel jsem sem právě s tím jedině záměrem, abych zažil příjemný okamžik, položiv věnec na hrobě tak šlechetné a užitečné osoby vaší.“

Hubený muž se přívětivě usmál a pohyboval tenkými rty, šeptaje jako v nadšení:

„Poznal bych vás, pane Juljane Miguele, byť bych šlapal po tomto slzavém údolí ještě sto let; máte . . .”

„Ano, rudé vlasy,” dodal Miguel.

„Ne! Máte tolik upřímné veselosti v hlase, v pohybech i v záři očí,” vysvětloval hubenec, skládaje ruce tak, jako by měl úmysl začít delší hovor s dobrým známým.

V té chvíli však nachýlil se Miguel k jeho uchu a zašeptal:

„Poznal jsi mne, starý sloupe žalární? Řekni svému principálovi, tomu vypasenému Alvinu Swenovi, že jsi potkal dávného jeho chráněnce, Juljana Miguela, který ve vašem vězení znám byl pod číslem 253 a nemusíš držet jazyk za zuby, můžeš říci, koho jsi dnes potkal v taverně „Černý racek”. Papíry, svědomí i ruce mám čisté a k tomu šekovou knížku na své jméno, pane Pinku, proto ani modré uniformy, ani věžeňští dozorcí nic na mne nevydělají. Mluv jen, mluv si, co chceš, gentlemane!”

„Hm . . . hm!” bručel Pink, ohmatávaje zrakem každou vrásku na tváři Miguelově, každý vlas a každý knoflík jeho kabátu. „Nemýlí-li mne zrak a pamět, věděl bych, kdo jest onen tajemný Pitt Hardful?!”

„Zavolejte kata a dejte se oběsit!” zasmál se Miguel a počal se loučiti s námořníky, nepokynuv ani pohledem hubenému, zamračenému muži.

Tehdy po městě roznesla se ohromující zpráva, že sluhou, či spíše důvěrníkem a přítelem Pitta Hardfula je zločinec, jenž odpykal si trest v žaláři.

Ve společnosti, jež pečlivě dávala najevo své křesťanství, povstala náhle bouře. Nejvážnější obyvatelé v městě s penou na ústech křičeli:

„Nyní se všecko objasnilo! Zajisté jest Pitt Hardful též dobrodruh, jehož činy rovnají se zločinu, zločinu dosud neodkrytému. Velký Bože, jaké to jsou časy, jaká to mravnost, jací to lidé!?”

„Jaké máme důkazy, abychom mohli pana Pitta Hardfula nazvati zločincem?“ otázal se náhle jakýs advokát.

„Důkazy!?“ rozhorlil se jakýs úctyhodný pán. „Důkazy jasné, přesvědčující! Nikomu známý člověk přijde do našeho města, otvírá si v nejlepší bance jakýsi homerický účet, cosi koupí, s nikým nenavazuje styků a má pomocníkem — bývalého vězně! Jaké to časy?! Jaké to časy?!“

Advokát chce dokazovati, že bývalý trestanec může býti důvěry a úcty nejhodnějším člověkem, že nikdo nemá mravního práva vytýkati mu minulost a pohrdati jím.

„Soud ospravedlňuje nebo obžalovává občana a člena společnosti,“ pravil advokát, víc a více se rozohňuje; „ospravedlnil-li tedy, potom vše jest v pořádku, jak se to stalo vám, vážený pane, když prokurátor vás obžaloval pro zneužití důvěry vašich klientů vaší společnosti. Prokurátor vás obžaloval, ale soud nezjistil ve vašem jednání nic trestného. Pane předsedo, byl jste osvobozen a dosud zastáváte svůj vysoký úřad.“

„Drahý pane,“ snažil se ctihodný obyvatel města přerušiti choulostivé vývody advokátovy, ale mladý právník nemohl již zadržeti proud svých myšlenek a mluvil dále:

„Vyznačí-li soud zločinci trest a ten si jej odpyká, potom tím vina jeho jest smazána, smyta a očištěný člověk musí se státi a býti uznáván za normálního člena společnosti! Je-li tomu tak, má soud „raison d'être“, je-li jinak, jest soud institucí škodlivou a nemravnou!“

„Fi!“ pohrdlivě pokrčiv rameny vmísil se ctihodný pán. „Proč tolik výmluvnosti a nač ta povodeň strašných slov!?“

„Proto, abych naučil lidi šetřiti dobrého jména bližního a nevrhati bezdůvodně nijakých obžalob!“ zvolal mladý advokát a otočiv se na patě opustil ctihodnou osobu.

„Socialista!“ zasyčel pan předseda a neposkvrněný občan města.

Ale příhoda v taverně měla důsledky. Úsek z života rudého Miguela ukázal bulvárnímu tisku cestu k objasnění dráždící záhady.

Jak známo nosí tisk togu Katonovu.

Nikdo (na štěstí pro tisk!) nedovolí si nahlédnouti do záhybů té nádherné togy. A zatím kryje se tam zlých duchů bez počtu a mezi nimi nejstrašnější — duch brutality. Nemáť pro sebe nic úctyhodného a hází do jedné všeobecné kloaky dobré i zlé činy, zločiny i ctnosti, život ohavných brlohů prostopášnosti i tichou, klidnou náladu domácího krbu, bohatýrství mužovo i srdce ženino a to všecko ne ve jménu jakýchsi vrcholných hesel nebo ideálů, nýbrž ve jménu rozhlasu, skandálu, konkurence a klepu, zručně puštěného a žádostivě lapaného ulicí, lačnou sensace a novinek, byť i nejpotvornějších a nejvš nevěrohodných.

A bulvární tisk rychle a přesně vykonal svůj úkol.

Nejprve začaly se objevovati články s tituly vzbuzujícími zájem a zvědavost. „Záhada předměstské vily“, „Tajemný bílý kapitán“, „Vzpomínky ctihodného Alvinu Swena“, „Závratná kariéra“ a řada jiných, neméně sensačních. Po tomto úvodě noviny, vidouce, že interesovaná osoba mlčí a neodpovídá na jednání proti ní namířené, rozhodly se vydělati na tom rychle a snadno.

Několik redaktorů a tři podnikaví reportéři, dávajíce pozor, aby se nesetkali s kolegy v povolání, navštívili vilu Pitta Hardfula, prosíce, aby byli uvedeni k jejímu majiteli.

Po dlouhém čekání v halu, když nežádaným hostům bylo již nudno a vztek jejich rostl, — rudý, pihovatý člověk (byl to Juljan Miguel, o němž každý reportér věděl, jak se mu zdálo všecko), taškářsky se usmívaje vstoupil a slavnostně oznamoval:

„Pan kapitán, pane, prosí!“

Prošel dlouhou řadu pokojů jeden novinář stál před zavřenými dveřmi pracovny majitele vily a rudý famulus, ještě více rozesmátý, zašeptal tajemným hlasem: „Prosím, vstupte!“ . . .

Vstříc hosti šel nevysoký, ramenatý muž osmahlé tváře a jak se zdálo, neznající úsměvu. Lehce přimhouřené oči hleděly tvrdě, silně sevřené rty svědčily, že dovedou se vší nezlomnou rozhodností vysloviti: „ano“ i „ne“. Zvláště pak budily neklid pohyby tohoto muže. Přes to, že levá ruka visela bezvládně, byly pohyby ty pružné a silné, ale zároveň tak vnitřně ovládané, že nemohly býti ani o tisícinu vteřiny rychlejší i ani o mikron širší nebo užší. Jeden z reportérů, jenž začínal životní dráhu jako boxer, vyznal se v těch pohybech a pomyslně si:

„Ten člověk dovede v nejmenší hnutí svého těla vložiti všecku sílu . . .“

Není divu, že takové postřehy nedodávaly smělosti a nebudily dobré naděje v novinářích, kteří přišli navštívit Pitta Hardfula.

Opravdu nepodařilo se žádnému z nich velmi choulostivé a důvěrné posláni, s nímž přišli, podezřívavě a neklidně se rozhlížejíce.

„Čemu vděčím za vaši návštěvu?“ padla tvrdá, chladně zdvořilá otázka Pitta Hardfula.

Host poněkud v rozpacích, odpovídal nejistým hlasem:

„Zajisté víte již, že kolem vaší osoby nahromadilo se tolik tajemností, proto můj list rád by umístil s vámi interview, pane Hardfule . . .“

Kapitán pokrčil lhostejně rameny a odpověděl klidně:

„Zítřka může i vaši osobu zahaliti tajemnost, pane redaktore, ale to nedává důvodu, aby cizí lidé přicházeli do vašeho soukromého domu!“

„Nu, ano, skutečně, ale v tom případě musíte připustiti, že věc má se úplně jinak a to právě dává tisku právo . . .” bručel novinář v rozpacích.

„Tisk nemá nijakého práva mísi se do soukromých záležitostí cizích osob do té doby, až jejich život začíná překážeti jiným, nebo něčím ohrožovati,” vpadl Hardful.

„Po městě právě krouží úžasné pověsti, klepy, ba i pomluvy, před nimiž můj list chtěl by vás brániti,” živě pravil redaktor nebo reportér.

Pitt Hardful počínal se tiše smáti a tu se hosti zdálo, že ten divný člověk vybuchne náhlým, nezkontrolovaným hněvem.

Ale Pitt Hardful přerušil smích a pronikavě, divně hledě na hosta, tázal se:

„Což nevypadám jako člověk, jenž ví, co chce a který dovede se přihlásiti o svoje právo?”

„Nu, ano . . . ano . . .” koktal žurnalista, „víme však, že časopis „Hlas davu” připravuje sensační, třísloupcový článek, jenž neušetří vaší cti . . . Bylo by třeba zabrániti tomu, zastaviti tisk toho článku a vyhnouti se skandálním zprávám . . .”

„Kolik sloupců má „Hlas davu”?” otázal se Hardful, mhouře oči a zatínaje rty.

„Bez inserátů a politických telegramů — šestnáct,” informoval udivený žurnalista.

„Milý pane redaktore,” pravil Hardful, se smíchem se k němu nachyluje, „chce-li se o mně psáti, potom by těch šestnáct sloupců nestačilo a což teprve může se napsati v takovém třísloupcovém článku? Drobné zprávičky, bezvýznamné epizody, nejvýše nějaký moment z mého dosti pestrého života!”

Tak bez pořízení odcházel žurnalista za žurnalistou z vily tajemného kapitána a každý v duchu klel a hrozně šeredně vyhrožoval.

Po návštěvě u Pitta Hardfula a po seznání jeho osoby nespěchal bulvárový tisk nijak se sensačními

články o „bílém kapitánovi“ a krmil čtenáře starými, stokrát přetřepanými, ohřivanými, přisolenými a opepřenými zprávičkami.

Pitt Hardful mlčel a přestal přijímati žurnalisty, ač ta neklidná chasa začala přijížděti i z jiných měst.

Tehdy vybuchla bomba.

Její doutnák zapálil jakýsi neznámý, „poctivý, smělý pracovník pera“ v malém, nikomu též neznámém venkovském časopisku, nesoucím náročný, jako na posměch vynalezený název: „Pravda s levého břehu“.

Časopisek ten, tištěný na šedivém papíře, užívaném k balení solených tresek a slanečků, vystoupil se senačním článkem, od tří dní ohlašovaným.

Článek neznámého autora, podepsaného jen začátečními písmeny, měl opravdu smělý, neobyčejný titul: „Milionář-trestanec“.

Což nebyl to arcsensační titul? V článku tom neznámý žurnalistický bandita líčil Pitta Hardfule jako mladého člověka z úctyhodné rodiny, ale jako člověka zločinných sklonů, jež ho dovedly do vězení pro okradení tety. Zločinec, označený v žaláři číslem 13, odseděl si trest vězení a dostav se na svobodu, zmizel beze stopy. Nikdo o něm neslyšel do té doby, kdy se usadil v rodném městě, vrátiv se po několika letech z potulek po světě. Další podrobnosti náležely již do kategorie domyslů, opřených o osvědčení rudého Miguela v taverně u přístavu. Autor článku uváděl, že Pitt Hardful asi jistě plul jako štorman jakési lodi.

„A jaká to mohla býti loď?“ kladla otázku „Pravda s levého břehu“ a ihned dodala:

„Z přísně důvěrných pramenů se dovídáme, že loď řízená Pittem Hardfulem, byla plachetní kutr, provozující řemeslo podloudnické a obchod s živým zbožím, dodávaným ze zapadlých přístavů Evropy do Argentiny a do Brasilie.“

Bomba praskla a v městě to zavířilo jako v úle.

Kdyby Pitt Hardful byl bytostí vše vidoucí a vše slyšící, zmizel by u něho ihned všecek údiv.

Jinak nemohlo býti, poněvadž v celém městě, kam oko dosáhne, nenašel by Pitt Hardful člověka, jenž by nevěřil senačnímu objevu „Pravdy s levého břehu“. Třeba však podotknouti, že různí lidé upravili svůj poměr k Hardfulovi.

Po tavernách, po přístavních špelunkách a v brlozích dělného lidu, páchnoucího potem, smolou lan, asfaltem lodní podlahy, cibulí a vodkou — šeptalo se s hrdým úsměvem:

„Vidíš ho! Věžeňský hadr — ale vypracoval se a došel až k vrcholům, že i noviny o něm píší a nazývají ho milionářem! Eh, kdybychom to tak my dovedli!“

Na krásných večírcích, na burse, v pracovních různých bussinessmanů, v divadlech mluvilo se jinak.

„Pitt Hardful, podezřelý kapitán jakési lodi, bydlí mezi námi jako rovný s rovnými, ba, jako vyšší nás, neboť nepoctívá nás svou známostí! Jakýsi to jistě trestanec, galejník, jenž se temnými činy domohl ohromného jmění, dovoluje si vyvyšovati se nad naši společnost, vyhýbati se nám! Takové typy musí býti odstraněny z oběhu!“

Odstraniti ho bylo však věcí těžkou, neboť kapitán Hardful vlastně „v oběhu“ nebyl, sám se vyhýbaje společnosti.

Ale ten či onen ze „společnosti“ pokusil se odstraniti — „trestance-milionáře“.

Útok začal ředitel banky, prohlásiv Hardfulovi, že nelze ho míti jako stálého klienta ústavu, těšícího se účtě obecenstva.

Pitt Hardful odpověděl krátce a klidně:

„Výborně, že jste mne napřed o tom zpravil, neboť právě v nejbližším čase musí přijíti větší suma, kterou musím včas dobře umístiti.“

Kapitánova slova uslyšel v pokoji sedící klerk a ihned, zajistiv si komisovou odměnu, zpravil o tak

vážném hovoru konkurenční banku. Ředitel její bez odkladu telefonoval Hardfulovi a přijal vklad za lepších podmínek, zajistiv si diskretnost nového klienta.

Druhý útok učinil ředitel podniku, jehož akcie Pitt Hardful skoupil . . .

„Pane,” řekl slavnostním hlasem ředitel, „známé vám okolnosti vylučují možnost další naší spolupráce!” ..

„Jaká škoda!” přerušil jej Pitt Hardful. „Ale jaká pomoc, musím se s tím smířiti! Prosím, aby byla svolána mimořádná schůze akcionářů a já, jako majitel převážné většiny akcií, doporučím vaši demisi, pane řediteli!”

Tisk, jenž se všemi výhradami přetiskl článek „Pravdy s levého břehu”, kryl se, čekaje na vystoupení Pitta Hardfula.

Ten však mlčel, žil podle dřívějšího způsobu, zachovávaje se úplně lhostejně k tomu, co píší o něm noviny, co si myslí občanstvo a jak to vše působí na „společenské kruhy”.

Tu „Hlas davu” zadal kapitánovi novou ránu, přinutiv ho, aby se projevil.

Jakýsi rozčilený, hloupoučký a smělý reportér, opakuje odhalení „Pravdy s levého břehu”, zakončil článek neobyčejně velmi patheticky:

„Dosti toho! Hoďme rukavici v tvář naší buržoasii prohnilé! Bílý kapitán, trestanec-milionář, Pitt Hardful, vězeňská třináctka, má jiné jméno i příjmení — Erik Stefan. Není-li všechno pravda, co o něm uveřejnil tisk, stojící na stráži práva a sociální mravnosti, ať to dokáže pan Erik Stefan, skrývající se pod nepravým jménem „Pitt Hardful”!”

Rukavice byla vržena a ten, jemuž byla vržena, přijal ihned výzvu.

Celé město s napiatou pozorností sledovalo průběh soudu o žalobě, již podal Pitt Hardful proti „Pravdě s levého břehu” a proti „Hlasu davu”.

Znameníť advokát, zavolaný z Anglie oddělil velmi logicky pravdu od domyslů, urážejících jeho klienta

a ukázal, že Pitt Hardful, či spíše Erik Stefan, odpykav si trest za mřížemi, vinu svou poctivě smazal a vrátil se do společnosti jako obyčejný její člen. Advokát žádal, aby žurnalistům vyměřen byl přísný trest za utrhačné články o pramenech bohatství jeho klienta a za zlý úmysl autorův utrhačných zpráv.

Soud ukázal se na výši svého úkolu a odsoudil pět pisálků k vězení.

Po ohlášení rozsudku, jenž všecky překvapil, podal advokát Hardfulův novou žalobu, dokazuje, že Erik Stefan pomluvami, novinami šířenými, utrpěl těžké ztráty hmotné i mravní.

Soud uznal důvody advokátovy a vyznačil vysokou pokutu, kterou měly Hardfulovi zaplatiti redakce „Pravdy s levého břehu“ i „Hlasu davu“.

Ale tento rozsudek vyzněl do prázdna, neboť oba listy ohlásily ihned úpadek a přetrhly tak nit svého bídného a nečistého života.

Tak vrátil se do „společnosti“ a mezi občany tajemný „bílý kapitán“ Pitt Hardful a když po prvé padlo jeho pravé jméno — Erik Stefan, tu se všem zdálo, že záhada byla vysvětlena a tajemnost navždy zmizela.

Pozdější životní historie „bílého kapitána“ dokázaly, že „občanstvo“ a „společnost“ příliš se ve svých soudech uspíšilo a že dojmy jejich byly povrchní a na špatném základě stojící.

II.

V PŘEDMĚSTSKÉ VILE.

Po prostorné dvoraně, osvětlené jedinou lampou, stojící v rohu, rychlým krokem procházel se Erik Stefan a za ním jako stín šinul se rudý Miguel.

Tyto dvě postavy, rychle se pohybující téměř bez selestu, neboť silný koberec tlumil ohlas jejich kroků — působily divným dojmem.

Dlouho chodil kapitán a za ním hledící mu na záda, stále ho sledující sluha.

Na tváři Erika Stefana byla patrna chladná veselost, jakési dravé, mocné rozradování, ale oči neprozrazovaly toho pocitu. Byly stále klidné, téměř lhostejné, hledící v jim tolikou známou dálku.

Pohladiv si pravou rukou nehybně visící levé rámě, kapitán se náhle zastavil, ohlédl se na těsně za ním stojícího Miguela a zašeptal:

„Well! Jak vidíš, příteli, vrátil jsem se cele do lůna své společenské vrstvy. Ti lidé již o mně všechno vědí . . . i to, že jsem okradl tetu — i že jsem se kdysi jmenoval Erik Stefan!“

„Nemohu tomu uvěřiti,“ rovněž šeptem odvětil rudý Miguel. „Vy, štormane, nemohl jste nikoho okrásti! I vaši nepřátelé na „Witeži“ nazývali vás „bílým kapitánem“. Sám Olaf Nilsen (věčné světlo sviť jeho smutné duši!) ba i Ikonen, Mito, jak mi pravil bosman, Mikolaj Skalny . . . uznávali vás za „bílého“ kapitána . . .“

Kapitán těžce vzdychl a odvětil:

„A přece jsem kradl . . . Co chceš, můj starý, v mé společenské sféře jsou jisté předsudky, jimž ty asi nerozumíš! Bylo to takhle: Žije lehkomyšlně, nesmyslně — dodávám, prohrál jsem v kartách a musil jsem zaplatiti dluh, jenž je považován za čestný. Nezaplatiti bylo nemožno, neboť v oněch sférách není zvykem prosit o odklad zaplacení nebo o splátky. Kdybych nezaplatil, byl bych vyloučen ze „společnosti“ . . . Mysl má byla tehdy plna předsudkův a nedovedla rozřešiti palčivých otázek prostě a rozhodně. Soudil jsem, že čestný dluh jest pro gentlemana věcí důležitější než mravnost a lidská čest, proto ukradl jsem tetě značnou sumu, vědělf jsem, že tetu má peníze v toaletním

stolku. Zaplatil jsem dluh, ale dostal jsem se do vězení, a to zcela spravedlivě, můj milý Migu!

„O tom jste nám, štormane, nic neřekl ani ve vězení, ani na lodi „Witeži“!“ zvolal Juljan. „Jak se to stalo? Což vás tetka vehnala do úle?“

„Eh, nikoliv!“ zabručel kapitán. „Služka, právem se obávajíc před podezřením z krádeže, udala věc na policii. Všecko se ihned prozradilo a já jsem si slušný kus svého života proseděl za mřížemi, můj starý . . .“

„Nu, ano, ano — to již vím!“ šeptal Miguel. „Myslil jsem, že život chudásů není snadný a jednoduchý, ale nyní vidím, že i boháči mají své těžkosti . . .“

„A ještě jaké!“ přikývl hlavou Erik Stefan. „Možno na příklad vyhoditi na ulici tisíce dělníků, ale není dovoleno pozbyti drahého automobilu, neboť to by byl skandál, na nějž by se úkosem dívalo ve společnosti i na burse.“

„E—eh!“ táhle pravil Miguel, „toho již nikdy nepochopím . . .“

Kapitán opět počal choditi po dvoraně a za ním krok za krokem, jako stín, nebo jako pes u nohy, chodil Miguel.

Erik Stefan více nepromluvil.

Přemýšlel o něčem a vrásky jako líní hadi plazily se po jeho osmahlém čele.

Kdyby lidé, kteří tak přísně odsuzovali Erika Stefana, věděli, o čem v té chvíli přemýšlel, velmi by se podivili a jinýma očima dívali by se na jeho lhostejnou tvář, do jeho badavých očí, na jeho pružnou, ramenatou postavu i na tu bezvládnou ruku, již kapitán občas přetíral, pevněji svíraje rty, neboť ho asi ruka bolela.

Život lidský jest neproniknutelný, nezbadatelný jak oceán.

Ó, snad obtížněji jest probadati jej, než největší, nejhlubší propast a to proto, že na oceán všickni lidé hledí stejně, ale na život bližního i toho nejbližšího člověka hledí každý jinak, nejčastěji však tak, jako by

ten člověk byl z jiné hlíny, jako by byl bytostí, zbavenou lidských vlastností a rozhodně nemohoucí myslet, cítit a trpět tak, jako jiný bližní — ten, který chce poznati a pochopiti její život!

Zatím právě v té chvíli Erik Stefan činil účet se svým svědomím, účet tvrdý a nemilosrdný, nic neukrývající, bez vytáček a shovívavosti.

Mohlo se zdáti, že tu těžce nemocný člověk sám na sobě vykonává nebezpečnou operaci, nahlíží do svého nitra, hledá pramen choroby, badá útrapy pacientovy a zároveň cítí bolest, nesnesitelnou, hroznou, pronikající celé tělo, bolest zbavující vědomí... V tomto městě prožil Erik dvacet sedm let a jak se mu zdálo bezúčelně, bezdušně. Vychován byl v zámožné rodině, obklopen jsa přepychem, v poměrech, jež považoval nyní za přímo zločinné v jejich bezmyšlenkovitosti a sobectví.

Za dvacet sedm let seznal sotva vnitřní město. Špinavá, těsná předměstí, uličky, obydlené neznámými lidmi — to vše zůstávalo mimo obor vědění a zájmu Erika Stefana, nádherného, jasného, dobře se chovajícího mladíka, náležejícího té třídě, jež tvořila každým rokem menší, ale stále nepřístupnější ostrůvek v lidském moři, vyhazujícím vlny svoje právě z těch brlohů předměstí, ze začazených, chudých domů s oprýskanou omítkou z úzkých, křivých uliček, zbavených závanu čerstvého vzduchu a svitu slunečních paprsků.

To všecko viděl nastrojený, vyholený Erik jen letmo a bylo mu to tak cizí a lhostejné, že zrak jeho sklouzl po tom, u ničeho se nezastaviv. Neslyšel vřesku otrhaných, bledých dětí, jež se mu pošklebovaly, když jeho automobil postříkal je blátem, nebo zasypal prachem. Rovněž tak bylo i s životem. Znal sotva jeho vrchol, dostupný pouze lidem jeho sféry.

Lidé z malého ostrůvku boháčů nedovedou nahlédnouti v mlhu, v pěnu, v hučící změť, vířící kolem nich. S jakousi úporností soudí, že skalnatý břeh jejich sídla

zadrží příboj rozzuřených, řvoucích, vlajících rozvichřenými hřívami mocí, syčících nenávistí a šlehaných vichrem slepé a tupé pomsty.

Erik Stefan se usmál a pokrčil rameny.

Přišlo mu náhle na mysl, že zámožné třídy vytvořily pro sebe zvláštní životní zákoník, užívaný jen v sféře vyvolencův. Zákoník často příjemný, bránící individuální svobody, někdy však těžší a těsněji vízící než nejpřísnější trestní zákon, užívaný u tamtěch obyvatelů druhého i třetího řádu, u těch ponurých typů zchátralých mužů, nečistých, stále zlých a křičících žen.

Zákoník zámožných vrstev stával se občas tak bezohledným a neúprosným, že člověk, snažící se svrci jeho pouta, nemohl nalézti soucitu a pomoci, neboť tím malý ostrůvek bojoval o své bytí, odevšad skoro ohrožené.

Na předměstích panovaly jiné zvyky a nejlepší z nich — praktické myšlenky a rozhodnost při jich vykonávání.

Dobře placený železniční strojník, nebo mistr chemické továrny, ztratit zaměstnání, nezoufal, nestěžoval si dlouho, ale rozhlížel se, hledaje nikoliv uspokojení ctí a zájmu, nýbrž práci.

Erik Stefan zatím směl hrát v karty, nemaje tehdy velké sumy peněz, ale když prohrál, nepomyslel na vyřízení té věci metodami nedovolenými zákoníkem své třídy, nešel k šťastnému hráči, nedohovořil se s ním o splácení svého dluhu, nezačal pracovat, aby si potřebné peníze vydělal, nýbrž přemýšlel jen o záchraně cti člověka své třídy a o nedotknutelnosti jejího zákoníka, vplížil se do pokoje své tety a věda, že stařenka neodvázá se k smělému, skandálnímu kroku, vykradl z toaletního stolku potřebné peníze.

Připomněl si Erik Stefan svého děda, slavného advokáta a právního poradce velké, světové firmy, exploitující plantáže bavlny v Gaboně. Ten ctihodný stařec, bůh celé rodiny i společnosti, lámal si hlavu

v celém žití, jak by zvětšil zisky firmy i jak by přemohl konkurenty. Sivobradý Alfred Stefan vynášel zajímavý způsob, jenž později byl široko prováděn. Do Gabonu začali se přesídlovati černoši z Guineje a ze Sudanu, kteří byli nuceni zakládati malé bavlněné plantáže a když ty začaly úspěšně pracovati, nabízeny byly černým osadníkům peníze a tak za směšně nízkou cenu skoupeny byly všechny černošské plantáže.

Černí lidé nevěděli, co mají si počítí s několika sty papírových franků, chodili po městě, kupující si kolínskou vodu, gramofony, mechanické dětské hračky, které jim úslužně nabízeli bílí obchodníci; když pak všechno do posledního centimu utratili, svázali všechno do tlumoku, jež si vložili na hlavu a šli domů, majíce před sebou tisíc nebo i dva tisíce kilometrů pěší cesty.

Alfred Stefan byl znám jako „mocná finanční hlava“, ale Erikovi, jenž přebýváje v domě rodičů, tradičně zbožňoval děda, zdálo se nyní, že by nemohl bez rozpaků, ba i bez nechuti pohlédnouti v přísné, jasné oči starcovy.

Před kapitánem objevila se, vynořivši se z mlhy minulosti, mohutná postava norského šipra — Olafa Nilsena. Byl to divoký člověk moře, ale v srdci svém nosil cit pravdy a lásky, která v něm žila jako pud, podvědomě a mocně.

„Olaf Nilsen!“ povzdychl kapitán. „Starý, vyzkoušený, divný druh!“

Erik Stefan přimhouřil oči a v duchu uzřel Nora, jenž zpytavě naň patře, pravil:

„Přijímám vás na „Witež“, neboť potřebujeme člověka, jenž by nás dovedl brániti před vykořisťováním a před špatně užitým zákonem . . .“

A později? . . . Později jak snadno bylo Erikovi odvést Nilsena od nepoctivých a protizákonných plaveb polo podloudnických a polo lupičských. Později on — měšťák — Erik Stefan, právě propuštěný z vězení,

opanoval duši i vůli divokého, ponurého šipra a majitele „Witeže” . . .

Kdyby nebylo tajemství toho kutru, celá posádka stala by se poslušným nástrojem v rukou Erika Štefana, neboť jednal přímo a poctivě.

Bohužel, mezi námořníky byla skrývající se před mužem, hrbáčem a katem, mladá rybářka.

Olaf Nilsen a všickni námořníci posádky „Witeže” milovali ji, byli jí žádostivi, i ten škaredý Japonec Mito i Čiňan „Kuk”-Tun-Lee vztahovali po ní chtivě ruce.

Ten pud silných mužů k mladé, krásné ženě přemáhal všecko. Vybuchla vzpoura . . .

Ó ano! Kdyby nebyli náhodou najati ve Wardo noví lidé, jacísi inteligentní a poctiví Poláci, jistě by se byl Olaf Nilsen stal předčasně potravou ryb v Severním moři, ale také on, Erik Štefan, neboť ležel přece tehdy bezmocný a bezvědomý s prostřelenou hrudí . . .

Povzdech pozdvihl kapitánovu hrud' a vzbouřená pamět snula před očima další vidiny minulosti.

Potom všecko šlo dobře . . . skoro všecko . . .

Erik uvedl na „Witeže” Miguela se soudruhy.

„Chacha!” zasmál se kapitán hlasitě. Podivný „Koule kulečnicková”, ohromný, tetovaný Falkonet, krásný Bezejmenný i veselý, smělý výrostek Lark . . . Ti všichni považovali ho za „bílého kapitána”, věřili mu bez výhrady a on vedl je na daleký Tajmyr pro zlato a volnost. On sám a s ním Poláci, Miguel, Koule, Mikolaj Skalny, ponurý Olaf Nilsen i . . . Elsa Tornwalsenová — všickni vrátili se jako boháči do civilisovaného světa . . . Jiní, kteří chtěli vykoupiti svůj zločinný život mukami polární noci a těžkou prací, zůstali tam a vyrývají nyní z půdy na kámen zmrzlé žlutý, drahocenný kov, úctou k lidem a uznáním jejich práv budíce pro sebe podiv a lásku mezi divokými severskými

Mongoly . . . Olafe Nilsene! Hej, Olafe Nilsene! . . .
Proč jsi zahynul, bratře?

Krev vehnala se v tvář Erika Stefana.

„To druhý můj zločin!“ mihla se mu duší myšlenka, ostrá, jako rána dýkou. „Byl jsem bezohledný . . . zapomněl jsem na muka Olafa Nilsena a nechtěl jsem mysliti na osud Elsin . . . Měl jsem naspěch, abych se vrátil a mstil se, mstil! . . . A přece bylo třeba dáti volnost Else Tornwalsenové, neboť jsem to slíbil jí i Nilsenovi. Měl jsem to učiniti, neboť byla bezbranná! Proč jen mne milovala? To zamotávalo celou záležitost. . . Spěchal jsem s odjezdem . . . Olaf chtěl mne zastoupiti svým způsobem, jak uměl, chtěl uvolniti Elsu . . . Viděl jsem ho ležícího na skále pod žulovým útesem . . . Vlny pokrývaly ho bílou pěnou jako pláštěm bohatýra . . . a tu černal se, zachytiv se nohou Olafových, škaředný, vlasatý hrbáč . . . Napadl Olafa z úkrytu a spolu s ním zřítíl se na skaliska fjordu . . . Olafe Nilsene! Olafe šlechetný a mocný jako skála! . . . Proč, proč jsi zhynul, nepromluviv k mému svědomí? . . . Bratře!“

V předpokoji ozvalo se tiché, trhané zazvonění.

Kapitán se otrásl a ihned zmizely vzpomínky.

Pozdvihl hlavu a naslouchal.

Zvonek ozval se ještě jednou, tiše, slabě, bojácně.

„Mígu, jdi a otevři!“ zašeptal Erik . . . „Přišel-li opět nějaký žurnalista, řekni mu, že jsem odcestoval do jižní Afriky.“

„Však mu to povím!“ zabručel rudý Miguel a s tichým smíchem vyběhl ze salonu.

Z předsíně ozvaly se úryvky rozmluvy. Kapitán naslouchal udiveně. Slyšel určité hlas Miguelův a jiný — rozhodně nějaké ženy.

Konečně se Miguel vrátil a přistoupiv ke kapitánovi, zašeptal:

„Jakási starší paní ráda by mluvila s kapitánem . . . Práví, že je to záležitost velmi nutná a zcela důvěrná.“

„Starší paní?“ opakoval Erik. „Uved' ji! Jaká to velmi důvěrná a nutná záležitost?“

Stál uprostřed salonu a čekal.

Po chvíli vstoupila černě oděná dáma se závojem, spuštěným přes tvář.

Zastavila se na prahu a řekla rozechvělým hlasem:

„Ráda bych mluvila s panem Erykem Stefanem . . . s kapitánem Pittem Hardfulem . . .“

„K službám, paní! Jsem kapitán Pitt Hardful,“ odvětil Erik.

„Eryku, jak ses k nepoznání změnil, zmužněl, zvážněl!“ vybuchla dáma, vztáhši k němu ruce.

„Od propuštění ze žaláře minulo drahně let, vážená paní,“ syčivým hlasem pravil kapitán. „Žil jsem těžkým a nebezpečným životem, ač nikoho jsem neokrádal, ani jsem neobchodoval s kontrabandem ani se ženami, jak to psaly vaše noviny.“

„Proč to připomínáš Eryku?“ zatřepetala dáma rukama. „Již jsem na všechno zapoměla . . . Nebyla bych ti připravila nepříjemnosti, ale to ta protivná Kateřina ihned udala to policii.“

„Teta Iza!“ vybuchlo náhle z úst kapitánových. „Promiňte . . . paní Izabella Duvergne?“

„Ano, přišla jsem ti říci, že jsem rozhorlena na tvou rodinu, jež se bojí, že se s ní chceš sblížit a navázat s ní styky. Já . . . já jsem ochotna tebe přijmouti, chceš-li,“ pravila paní Duvergne, pozdvihši závoj.

„Děkuji vám!“ zasyčel Eryk. „Nejprve rád bych vás prosil za odpuštění za svůj podlý, ničemný čin, tehdy, kdy jsem z vašeho toaletního stolku vytáhl ony nešťastné peníze . . . Dosud nemohl jsem to přímo odčinit . . . Prosil jsem vás za odpuštění listem z vězení . . .“

„Ano, ano!“ potvrzovala stará dáma. „List jsem dostala a ihned jsem ti odpustila, dověděvši se, že jsi musil zaplatit čestný dluh . . . Neodepsala jsem ti, neboť jsem nechtěla, aby můj dopis figuroval při soudním jednání . . .“

„Ano,” zabručel Eryk. „Promiňte, otáží-li se na věc, mající pro mne důležitý, zásadní význam . . .”

„Jen se ptej, milý Eryku!” zvolala dáma. „Ale . . . proč mne neoslovuješ: teto Izo?”

„Za chvíli to objasním,” odpověděl kapitán. „Nejprve musím něco vědět.”

Přetřel si bezvládné rámě a zachmuřiv čelo, otázal se:

„Nemýlí-li mne paměť, poslal jsem před šesti roky v září vám z Londýna celou sumu, již jsem vám ukradl. Dostala-li jste ten poukaz, poslaný bankou Lloyd?”

„Skutečně!” potvrdila paní. „Banka poslala mi šek na celou sumu i s úroky za minulá léta.”

„Dobře!” pokračoval Eryk. „A zdali jste o tom někoho zpravila?”

„Rozhodně! Ukázala jsem šek a tvůj list k němu připojený celé naší rodině.”

„Nu — a co řekli otec a matka?” dotazoval se kapitán, svíraje rty.

„Řekli, že buď jak buď, jednal jsi jako gentleman . . .”

„A co řekl na to děd, Alfred Stefan?”

Paní Duvergneová sklopila hlavu a odpověděla tak tiše, že kapitán jen stěží uslyšel odpověď:

„Děd Alfred má pevné mravní zásady, byl nesmiřitelný . . .”

„Co řekl?” úsilně dotazoval se Eryk.

„Řekl . . . řekl . . . že tím jsi neočistil rodiny z hanby, jež z tvé viny na ni padla a konečně dodal, že . . . kdo ví, jsou-li ty peníze z poctivého pramene . . .”

„Hm . . . hm . . .!” zabručel kapitán. „Byly z úplně poctivého pramene, neboť jsem neolupoval černochoů, nýbrž sám jen jsem pracoval těžce, nešetře ani svého zdraví, ani vlastního života. Nu, nikoho to nyní snad nezajímá?! Rád bych ještě věděl, zdali kromě nejbližší rodiny nikdo neví, že Eryk Stefan vrátil poškozené tetě Isabelle Duvergneové ukradené jí peníze?”

„Nikoliv! V rodinné radě bylo rozhodnuto, aby se to nedalo na veřejnost, aby se nevyvlekla ještě jednou ona obtížná záležitost, jež byla ranou pro naši ambici a čest,“ živě odvětila paní Iza.

„Ale při tom nepomyslili jste na mou ambici a čest?“ se suchým smíchem otázal se kapitán, přiblíživ se k staré dámě.

„Považovali jsme tě pro rodinu za navždy ztraceného!“ vykoktala paní Izabella.

Kapitán počal choditi po saloně. Když se zastavil, byla tvář jeho klidná, oči bez lesku a jen ústa se mu občas křivila nepatrným, jízlivým úsměvem.

„Chápu,“ pravil důrazně, „měli jste právo jednati tehdy právě tak. Ostatně — sám jsem se zřekl rodiny, k níž se již nikdy, paní Duvergnová, nevrátím. Toho at se nikdo z vás neobává! Změnil jsem jméno . . . Jsem Pitt Hardful . . . Tak to jest ve všech mých, zcela legálních průkazech. Nechtěl jsem, aby moje inkognito bylo prozrazeno. Stalo se to proti mému úmyslu a proti mé vůli, ale stalo-li se tak, nejsem-li úplně navždy ztracen, mám-li budovati vlastní svůj život, prosil bych, aby bylo v novinách uveřejněno, že jsem svůj dluh vám zaplatil a při tom aby se uvedlo datum, kdy se tak stalo. Proším o to, neboť jinak byl bych nucen učiniti to sám a to formou, jež by snad urazila celou rodinu, čemuž bych se rád vyhnul . . . Tím končí se všecko mezi námi . . . Nyní vidíte, že nemohu vás jmenovati „tetou Izabellou“, neboť pro kapitána Pitta Hardfula jí nejste! . . .“

Kapitán hluboko se poklonil před starou dámou a pohlédnuv významně na Miguela, odcházel ze salonu, mhouře oči a kousaje rty.

Když zůstal sám, vypial hrud' a napřímil plece, jako by s nich svrhl těžké, neviditelné břímě.

Šeptal sám k sobě, pohybuje rty:

„Konečně! Eryk Stefan skutečně umřel, zmizel navždy! . . .“

Vstoupil rudý Juljan a se smíchem zvolal:

„Štormane! Ta šedivá dáma, ptala se mne, zdali máte zdravý rozum?“

„A to je zase něco nového!“ divil se kapitán.

„Paní Duvergneová pravila, že zřící se jména Stefan může jen člověk s popleteným rozumem,“ pravil Miguel.

„He?“ zabručel Pitt Hardful. „Ta dáma řekla ti to, co si myslí celá rodina Stefanova, co soudí celé město . . . Nech mne nyní, příteli o samotě . . . Musím si pořádně lámati hlavu, co mám nyní dělati.“

Miguel beze slova vyklouzl z pokoje.

Kapitán usedl na pohovku a místo aby se pohroužil v myšlenky a v úvahy, začal tiše pohvízdávat, při tom víc a více oddaluje se od skutečnosti. Zmizely, roztály ve vlnách nekonečnosti domovní stěny, v jakousi tichou, nehybnou propast ponořil se celý život se vším, co jej stanovilo a zamykalo v stálých, tvrdých rámech a proto beze stopy zmizel žalář, toulka, černý trup dýmem zahaleného „Witeže“, ohyzdné články „Pravdy s levého břehu“, ustrašené tváře souzených škrábalů, černý závoj „tety Izy“ . . . Ještě chvíle a dostavilo se lahodné bezvládní duše i těla, vplynuly city tichého, ukojivého štěstí . . . Již přicházelo, již se blížilo . . .

Ještě jakési úlomky, drobty, zbytky dojmů a zážitků kroužily před očima Pitta Hardfula, ještě jakési šumění, ztlumená, zmírající echa bloudila ve vědomí, když z těch zbytků dojmů začala se lenivě formovati slova a skládati v ponuru píseň a první její slova probudila vzpomínky.

V černé, mořem vyleptané srázy valí se nikdy nenasyčené vlny, stříkají se sykotem chocholy rozpěněné . . . Ostrov Lango . . . spící, ukrytý Hadsefjord, kde na dně mezi úskalími leží zkamenělé koráby Vikingů, kde rezavější jejich těžké meče, štíty stokrát posekané i brnění bojovných nájezdníků, kteří se stali semenem

lidským, zárodky cti i pýchy rozházeným hojně po celé zemi — tam — od ústí Senegalu až po pusté plochy ledovým pancířem pokrytého oceánu, po chudá, šedá a smutná místa nadbaltických zálivů a písčin . . .

„Zmizely v mlze, daleké plachty lodi vikingské,
již neslyšeti zvuky rohů a skřípění pružných vesel.
Zpusťl již hrad . . . Zavřely se stěžeje a umkl
třesk mečů . . .

Na chodbách pusto a na štítu bašty — ticho . . .”

Kapitán Hardful těžce vzdychl a svrástil čelo.

Slyšel tu pokojnou a smutnou píseň.

Zpívala ji — Elsa Tornwalsenová, neboť té písni naučila ji sívá, věkovitá stařena Lilit, zvaná Eddou — prabábou; zpívala, neboť ona píseň byla hlasem její duše, smutné a tiché jako tuň Hádsefjordu s ukrytými na dně poklady, urvanými lidem rozpěněnými vlnami, úskočnými proudy, pobřežními propastmi i zubatými úskalími, tu a tam číhajícími.

Opět táhly před duševním zrakem Pitta Hardfula tváře dávných druhů z dalekých cest: obrovitý Olaf Nilsen, bosman Michal Ryba, Udo Ikonen, Alen Hadejnen, Christiansen, inženýr Rynka, felčar Walicki, Sýček . . . a vždy klidná, zaposlouchaná a zahleděná v mlhu života Elsa Tornwalsenová.

Kapitán se ušklíbl, neboť za dveřmi ozvaly se kroky sluhy — hovorného a veselého Francouze.

„Kapitáne, nutný telegram pro vás!” zvolal, vběhnou do pokoje.

Pitt Hardful roztrhl složený blanket a četl:

„Dnes zakotvil jsem „Witeže” v Havru po severské plavbě. Zítra přijedu. — Vážné zprávy.

Mikolaj Skalny.“

„Ihned zavolej sem Miguela!” zvolal kapitán.

„Pan Juljan Miguel odešel do města, pane kapitáne,” odpověděl sluha a bez příčiny se důvěrně zachechtal.

„U sta potrhaných plachet! Hledej ho tedy!“ zařval Pitt Hardful, vzchopiv se s místa.

III.

PITT HARDFUL NA SCÉNĚ.

V saloně předměstské vily Pitta Hardfula svítí jenom jedna lampa.

Tři muži hodinu již měří prostornou síň širokými, rozkláčenými kroky, jež prozrazují námořníky.

Kdyby někdo cizí nahlédl sem oknem, jistě by soudil, že prostorný pokoj naplněn jest hostmi a zatím po pokoji chodili jen tři lidé.

Ale mezi nimi byl jeden, který jako by sám vyplňoval celou vilu. Byl to tak neobyčejně vysoký, rozrostlý obr, že při něm ramenatý, volný v pohybech kapitán i pohyblivý Miguel mohli býti považováni za drobné bytosti.

Obr v těsně upiatém, modrém kabátě s šiprovskými odznaky na rukávech, chodil, s uctivě nachýlenou hlavou ke kapitánovi a basovým hlasem vypravoval:

„U Boha a Nejsvětější Panny! Štormane, tolik let již uplynulo od oné chvíle, kdy jsme se posledně viděli a přece se mi zdá, jako by to byl jen měsíc! Pamatuji, jako by to bylo včera, když jsme s poctami spouštěli do moře kapitána Olafa Nilsena u Lofot a později to naše rozloučení, než jsem na „Witeži“ odplul z Hadsfjordu . . .“

„Stále ještě brázdíte moře na „Witeži“ a nechcete se usaditi na pevnině?“ otázal se Pitt.

„Proč, štormane?“ pokrčil rameny a odsupěl obr. „Když jsem po první plavbě spustil kotvy u Langö, přišla ke mně Elsa Tornwalsenová a řekla mi: „Dobrý můj Mikolaji Skalny, odjíždím odtud navždy, snad navždy . . . nepotřebuji více té lodi, ale nerada bych

ji dala do cizích a mně neznámých rukou . . . Kapitán Olaf Nilsen i „Bílý kapitán“ měli vás rádi . . . kupte vy ode mne „Witeže“ . . . Já, štormane, již jako dvanáctiletý hoch brázdil jsem moře a nevím, dovedl-li bych měco jiného dělati . . . Nu, koupil jsem loď . . .”

„A Elsa Tornwalsenová opustila ostrov Lango?“ otázal se kapitán.

„Když jsem připlul po druhé cestě na sever do Hadsefjordu, řekli mi rybáři, že Elsa odjela,” odpověděl Mikolaj Skalny . . . „Domek nad srázem . . .”

„Kam odjela?“ přerušil ho Pitt Hardful.

„Lidé mi nic neřekli a já jsem se neptal . . .”

„Nu ano,” zabručel Hardful. „A jaké cesty nyní podnikáte, šipře?”

„Dosud stále tytéž — na Tajmyr. Dodávám tam ryby, mouku, máslo, zmrzlé maso a všechno, čeho třeba pro tamní zlaté doly. Stal jsem se „amatorem” jak se sluší a za „Witežem” často vedu pět nebo šest velkých parníků. Tam podnik tak se již rozrostl, že třeba to tam již jinak zaříditi, kapitáne!”

„Dobře!” odvětil Pitt Hardful. „Přivezl jste s sebou Sýčka a Bezejmenného?”

„Čekají v Havru na vaše vyzvání, kapitáne,” řekl obr. „Sýček již tam vyvolal výstup v Grand Café a potom v krásném hotelu Frascatti, ale Bezejmenný celou záležitost vyřídil a zamkl starého pijana na tři západy do skladiště.”

„Počkejte tu na mne, šipře, a abyste se nenudil, přinese vám Miguel whisky a sifon sodovky. Napíší Bezejmennému list, dodáte mu jej a spolu s téma dvěma přijedete zítra ke mně, rozhodně zítra!” pravil Pitt Hardful.

„Rozkaz, kapitáne!” odvětil šiper.

Za hodinu potom usadil Miguel šipra do vozu expressu a křičel naň do okna:

„A jeď pomalu, ty hrozný chlape, nebo vyrazíš stěnu vozu.”

„Nono, buď tich, ty „Rudá kryso“!“ bručel vesele šiper, kouře z dýmky a otíraje rukávem kabátu zapocené čelo . . .

Za tři dny po té rozmluvě nalepovány byly v městě pestré plakáty.

Sestavil je někdo velmi důmyslný. Na ohromných arších zeleného, žlutého a modrého papíru byl vytištěn roh hojnosti, z něhož se sypaly zlaté mince, jež tvořily nápis tohoto obsahu :

„Kapitán dalekých plaveb,
Pitt Hardful,
zve všechny majitele jakýchkoliv úspor
na organizační schůzi nové společnosti
pro exploitaci zlatých dolů na
daleké půlnoci.
Sál Bigourd, o 8. hod. večer
25. září 1927.
Vstup volný.“

V ustanovenou hodinu byl sál Bigourd přeplněn, takže nemohl pojmouti všech, které sem přivábila vyhláška kapitána Hardfula. Davy naplnily uličky des Combes tak, že policie musila zavést pořádek, což se jí podařilo teprve tehdy, když bylo oznámeno, že se schůze zítra opakuje.

Konečně se obecnstvo v sále uklidnilo a zaujalo svá místa.

Pitt Hardful pilně pozoroval obecnstvo. S uspokojením se brzy přesvědčil, že na jeho vábnou výzvu přišli nejen lidé majetní, ba i v městě známí kapitalisté, ale také obyvatelé předměstí a špinavých zákoutí, všickni ti, kteří těžce, v potu tváří každodenně zápasili o existenci a groš ke groši ukládali malé, bídné úspory pro strašnou dobu nezaměstnanosti, nemoci nebo smrti osob blízkých a drahých.

„O tom jsem právě snil!“ křičelo to radostně v srdci Pitta Hardfula.

Pevným krokem vystoupil ke katedře, uvítal shromáždění a počal mluvit.

„Nebudu se vám představovati, občané, neboť to za mne učinila „Pravda s levého břehu“, „Hlas davu“ i jiné více méně rovněž tak úctyhodné žurnály našeho města. Jsem kapitán Pitt Hardful, dávný obyvatel městského vězení, jímž jsem byl potrestán zcela po právu!“

„Výborně! Jaká to odzbrojující upřímnost!“ se ozvaly výkřiky.

„Ať žije Pitt Hardful!“ volaly ponuré hlasy ze zadních řad a s galerie.

Kapitán pozdvihl ruku a pokračoval:

„Po propuštění z vězení hledal jsem zaměstnání a dostal jsem se na kutr „Witež“, náležející norskému šiprovi, Olafu Nilsenovi, s nímž vykonal jsem několik obchodních cest, maje ve skladišti nekontraband, ani odvážené ženy do vykřičených domů, o čemž svědčiti mohou zde vyložené průkazy celnic, zjišťujících náklad „Witeže“, — nýbrž zboží, potřebné obyvatelům dalekého severu, rybářům, lovcům a pastýřům. Nebudu zabírat čas váženému shromáždění líčením dosti nezvyklých cest, proto přejdu ihned k tomu bodu, který mne přinutil k svolání majitelů úspor.“

Po tomto úvodě vypravoval Pitt Hardful o těžké a nebezpečné plavbě ku břehům poloostrova Tajmyru v Ledovém oceáně i o objevení tam mocných nalezišť zlata.

Kapitán pozorně sledoval nálady, panující v shromáždění, proto postřehl dravé záblesky v očích posluchačů i vycítil, že dosti nepřátelská, jízlivá a silně podezřívavá nálada rychle mizí, ustupujíc živému zájmu.

„Pánové!“ prohlásil kapitán Hardful. „Mezi lidmi, konajícími se mnou tu dalekou a dobrodružnou cestu, měli jsme dva velmi zkušené prospektory — hledače zlata, kteří ztrávili část svého života v Klondyku a ve

východní Sibiři. Jsou to pánové Roy Halter, známý pod přídomek „Bezejmenný“ a Walter Sparow, zvaný „Sýček“. Na mou výzvu právě oba ti ctihodní gentlemani přijeli, aby podali tu zprávu, co jsme začali dělati na daleké púlnoci. Vážené shromáždění dovolí, že udělím slova oněm gentlemanům.”

„Výborně! Výborně!“ ozval se potlesk a volání: „Patrno, že věc je vážná!“

Pitt Hardful sestoupil s estrády a místo něho objevila se tam vysoká postava člověka krásné, ale chladné tváře, s očima bezbarvýma, pichlavýma a téměř nenesitelně pronikavýma.

Hrdě se ukloniv, pravil:

„Jmenoval jsem se kdysi Roy Halter, ale později mne život tak zkrušil, že snadněji mi bylo žítí pod přídomek „Bezejmenný“. Tak volali mne v žalářích, v tavernách a v brlozích, kde se scházeli podloudníci a tak nepatrní šejdíři, takže je zákon ihned postihl . . . K čemu dlouhé řeči — byl bych skončil život někde za mřížemi, nebo někde na ulici, probodnutý v šarvátce nožem, nebo prostě hladem, gentlemani, neboť to se stává často — častěji, než se uráčí o tom se zmíniti vašim novinám. Jednou přišel jsem na palubu kutru „Witeže“, neboť jeho kapitán, Pitt Hardful inserátem v „Daily Mail“ nabízel každému výnosnou práci při poctivém a pečlivém plnění povinností.“

„Co to k řasu?“ ozvaly se hlasy ze shromáždění. „Jakási pohádka z ‚Tisíc a jedné noci‘. Velmi zajímavá historie!“

„Slyšte! Nevyrušujte!“ napomínali netrpělivce jiní z posluchačů. „Ať mluví Roy Halter!“

Bezejmenný, upíraje v první řady svoje výsměšné pohledy, pokračoval:

„Kapitán Hardful zavezl nás na severní břeh Sibiře, kde zdvihá se hora Numa, kde plane severní záře, kde zuří vichr mrazivý, vichr za dlouhé noci, jež trvá celé tři měsíce. Tam požádal nás „Bílý kapitán“,

jak nazývali jsme štormana Pitta Hardfula, — abychom všickni, celá ta naše sebranka, sekanina lidská — stali se vítězi, čili svobodnými lidmi, smělymi, úsilně k svému cíli pracujícími; ukázal nám na pustá údolí hor Mgoa a řekl: „Odtud musíte dobýti bohatství, jež vám dá volný život ve velkých střediskách nynějších; tu musíte projíti tvrdou školou zápasu o existenci, nabýti vzájemné úcty, uznání lidských práv v každém svém bližním, musíte rozdmýchat v sobě jiskru ducha božího, jež vám dá svobodu myšlení a svědomí a zabezpečí vám šťastný život!”

Bezejmenný náhle přestal nluvit a teprve po chvíli za úžasného ticha, panujícího v sále, učinil toto prohlášení:

„Chci souditi, gentlemani, že se tu dnes shromáždili nejpoctivější občané tohoto města, ale dovoluji si tvrditi, že soudruzi moji z púlnocních krajů Sibiře jsou tak poctiví a šlechetní, jak se snad to zřídka přihází ve velkých městech, kde druh druhá dusí, nenávidí nebo sní o tom, jak by vyrval mu majetek. Lidé ze severních dolů jsou plni poctivosti a šlechetnosti a musím podotknouti, že mezi námi pracoval Pedro Rudý, hledaný policejními agenty celého světa, neboť Pedro (budiž mu země lehká!) byl recidivistou — banditou; soudruhem naším jest Napoleon Cep, velmi chlubný Francouz a šejdřf vysokého slohu; byli i jiní a nyní za ten čas všickni stali se lidmi.”

Rečník si hluboko oddychl a potom mluvil jiným, klidnějším tónem:

„Tito noví, kapitánem Pittem Hardfulem stvoření lidé, našli snad největší na světě ložiska zlata a počali je dobývati, stávající se tím bohatými lidmi, gentlemany. Kromě toho našli v té pustině jiné poklady: mamutí kly, jantar, v skalních sesypech drahé kameny a šli kolem kočovisk pobřežních rybářů, k jurtám a k čumům pěstitelů sobů, pasoucích se mezi keři zakrslých bříz a cedrů, — kde našli chudý, zatemnělý,

vymírající národ, prostého, poctivého srdce a čisté duše, kmen vykořisťovaný, okrádaný o vše, co mu kdysi náleželo. Společnost naše umínila si zříditi a uspořádati podle práva život těchto domorodců a s nimi začít exploataci nepřebraných pokladů severu."

Bezejmenný, provázený bouřlivým potleskem, sešel s estrady, na níž vybatolil se rudý Sýček, s divně okrouhlýma očima a s hákovitým nosem, visícím nad malými, skoro dětskými ústy.

Miguel nachýlil se k Pittu Hardfulovi a tiše se chechtaje, šeptal:

„Starý sotva slovo vykottá, neboť se mu ten háček nosu zabodne hned do úst.“

Ale rudý Miguel neuhodl.

Sýček, čili mr. Walter Sparrow, velmi jasně a podrobně vylíčil bohatství zlatonosné země v údolí Numy a v roklinách hor Mgoa-Moa. Mluvil s vážností znalce a zkušeného hledače žlutého kovu, maluje před posluchači velmi vábný obraz velkých, nebývalých zisků.

Konečně, když tato promluva se skončila, ujal se slova opět sám Hardful.

„Pánové," pravil, „doufám, že jste již pochopili můj záměr. Nechci od vás nijakých obětí, chci jen, aby vykonána byla spravedlnost občanů mého města, kde jsem se zrodil a prožil své mládí.“

Kapitán potom podrobně vylíčil, že ruská vláda bezprávně zabrala zemi Samojedů na Tajmyru, nepodmanivši si jich a neuzavřevši s těmi kmeny nijakých smluv, ale svou politikou vede domorodce v nejbližší době k vymření. Pitt Hardful má úmysl navázati se Samojedy pravidelné právní styky, potvrditi je legálně vládou své vlasti, přenést do jejich otčiny nynější civilizaci — stálá sídla, organisaci života, školy, lékaře. vytvořiti nový terén pro evropskou expansi, opřenou o přesné zachování zákonův a uznání lidské hodnosti všech těch severských rybářů, lovců a pastýřů. Záměnou za to dílo, hluboce civilisační, zcela nepo-

dobné tomu, co se děje v tropických a podobratníkových koloniích, slibuje Pitt Hardful ohromné zisky z těžby v zlatých dolech a jiná přírodní bohatství onoho kraje.

Od těch, kteří by chtěli vložit v podnik svoje úspory, žádám splnění několika bodů smlouvy!" skončil kapitán.

„Jaké body? Ať je kapitán ohlásí!" voláno bylo ze shromáždění.

„Předně — celá těžba náleží společnosti a rozdělí se podle vloženého kapitálu, vydatnosti práce nebo zvláštních vědomostí a schopností pracujícího člena společnosti. Normy toho podílu byly již pevně stanoveny radou našeho podniku na Tajmyru. Potom — každý občan, přistupující do společnosti se svým kapitálem, musí bydlet a pracovat na onom severním území. Část zisku po zaplacení státních daní a nájemného vlastníkům území, zůstane v spolkové pokladně k účelům kulturním a na založení malého, neodvislého státu Samojedů na poloostrově Tajmyru.“

„Jaké to divné požadavky!" zvolal jakýsi bankéř, pozorně poslouchající Pitta Hardfula. „To se blíží romantismu a dobročinnosti.“

Kapitán to doslechl a ihned odpověděl:

„Primitivní, ničím nelíčená poctivost v životě našeho společenstva často se zdá zábavným romantismem, ale slova a názvy mne nestraší, pánové, ale podmínky mé jsou nezměnitelné. Ostatně podotýkám, že chápu, že vše, co tu bylo řečeno o bohatství našich dolů na severu, může se zdát nadsázkou nebo bluffem, jenž hledí jen, jak vyloudit kapitál od mých spoluobčanů. Proto prohlašuji, že společnost naše zaplatí z vlastní pokladny plat, převezení i pobyt na severu odborné komisi, která by byla společností vyslána k probadání stavu celé záležitosti!"

Oznámiv, že kancelář nově se tvořícího podniku začíná od zítřka úřadovat v jeho vile, opustil kapitán

shromáždění, jež se dlouho nerozcházelo, promlouvajíc o divném, neobyčejném a vábivém projektu.

Druhý den se schůze opakovala jen s tím rozdílem, že převážná část obecnstva byla chudina a drobní, nejdrobnější rentiéři.

Noviny pak znova měly hojně potravy a jméno Pitta Hardfula opakovalo se stokrát, tisíckrát na sloupcích různých deníků. Při tom tisk a občanstvo rozdělily se na dva tábory. Pro některé byl kapitán Pitt Hardful Kolumbem, objevitelem nové země zlata — pro jiné pak spekulantem, snilkem, jenž mohl by nejen obyvatelstvo, ale i vládu vtáhnouti v spletitou a nebezpečnou situaci.

Pitt Hardful všechno to četl a trpělivě čekal.

IV.

POKOUŠENÍ.

Pitt Hardful po svém neobyčejném veřejném vystoupení, při němž pronesl smělou myšlenku zorganizovati život zapomenutému a vykořisťovanému severskému kmeni a utvořiti v území tomu národu náležejícím velký, silným kapitálem vládnoucí, kulturně průmyslový podnik — pročítal kupy novin, protřásajících a kritisujících „smělý projekt“.

Větší část tisku vyslovovala obavu, že záměr „dobrodružného šipra“ může uvést stát v konflikt s vládou sovětů, která, jak již v Evropě odedávna bylo známo, přese všechna svá hesla o svobodě, neprojevuje nejmenší chuti obdařiti svobodou národy, podmaněné kdysi ruskými cary.

Vzhledem k tomu žurnalisté a vážní publicisté političtí i národohospodářští vystříhali své spoluobčany, aby se nedali lapiti na vějičku ohromných zisků, slibovaných „příliš podnikavým hostem z daleké půlnoci“.

V některých člancích však poukazováno bylo na průmyslové možnosti, před nimiž záměr páně Hardfulův odkrýval širokou cestu. Mluvilo se mnoho o hospodářském přelomu v Evropě i o zápase o zlato mezi světovými bankami.

„Přivodil-li by tedy“ — píše ekonomikové, „projekt Hardfulův nahromadění nových zásob zlata kromě těch, jež přelévají se na světě z pokladen bank jednoho státu do bank státu jiného, potom celá ta věc nabyla by zvláštního, státního významu a zaslouhovala by, aby se o ní ve všech podrobnostech uvažovalo, rozhodně však bylo by zamítnouti podivínskou myšlenku o vytvoření jakéhosi operetkového státečku Samojedův, o nichž nikdo nikdy neslyšel, i tu zásadní chybnou myšlenku o účasti v podniku četných, ale malých kapitálů.“

Konečně ozval se v nejvážnějším listě, majícím styky s nejlivnějšími vládními a finančními kruhy, známý publicista, poslanec a bývalý ministr obchodu a průmyslu.

Tento pán s plnou vážností a s neochvějnou argumentací dokazoval, že Hardfulův projekt lze nazvat dětinsko-moudrým. Třeba též podle toho stanoviti poměr toho výplodu snílkovské hlavy, jež o finančnictví a o politice nemá vůbec ani ponětí. Podle rady bývalého ministra bylo by nutno odmítnouti všecky fantasmie, oškubati s projektu romantické peří a probadati teren a všecky možnosti za účasti státních znalců, po jichž prohlášení musil by stát do svých rukou vzíti finanční organizaci celého podniku a prováděti jej na základě již známých koncesních praktik, jichž příkladem jsou Klondyke, Kanada, Jižní Afrika a Venezuela.

Pitt Hardful, pročítaje všecky noviny, jež psaly o jeho projektu, víc a více sesmutňoval, chvílemi pak uchvacován byl strašným hněvem.

Tu běhal po vile a hladě bolestivé a bezvládné rámě, klel po námořnicku a bručel:

„Promluvily největší autority národa a přece nikdo nepochopil a nevycítil, k čemu jsem směřoval, projektuje těžbu pokladů zlata na severu na široké, družstevní základně! Což, u sta rezavých kotvic, což by nynější život vyleptal úplně vzněty a podvědomé snahy srdce a svědomí?!”

Ale konečně přišlo cosi, co bylo jakousi slabou potěchou.

Jakýsi spisovatel, jménem Louis Bertrand, uveřejnil v bulvárním, ale velmi populárním listě článek pod titulem: „Nové zlato.”

Po prvé uslyšel Pitt Hardful svou myšlenku, vyjádřenou logickou, literární formou a vyslovenou stylem všem srozumitelným.

Pan Bertrand v úvodě svého článku vyslovil podiv, že tolik již bylo napsáno o „Hardfulově projektu”, ale dosud nikdo neobrátil pozornosti na nejpodstatnější, nejpůvodnější a snad nejdůležitější jeho známku.

„Člověk, neznámý našim finančním kruhům,” psal pan Bertrand, „navrhuje založení společnosti, opřené o osobní práci kapitalistů v podniku, společnosti pro exploataci zlata na severu, opřené na jakémsi poměrném podílu dobytého zlata a na určení jakési, podle mého zdání, značné části zisku pro kulturní účely, ač tyto v prohlášení projektantově mohou se zdát fantastickými. Neměl jsem nikdy příležitosti k rozmluvě s kapitánem Hardfulem, ale budiž mi dovoleno vysloviti hypotézu o jistotě jeho úmyslův. Idea pana Hardfule v nynější době, v čase nyní všeobecně a vševládne panujících názorů na formu současného života, zdá se mi býti novou, velmi smělou, nevýslovně originální a šlechtnou. Nemyslím, že by ideologie projektantova zvítězila na celé linii, ale dovoluji si tvrditi, že kdyby se jí podařilo uskutečniti, zrealisovati aspoň s poloviny, mohla by způsobiti obrat v oboru ekonomické politiky států — a co více v oboru sociální etiky.”

Louis Bertrand obracel pozornost svých čtenářů na fakt, že Hardful žádal účast každého podílníka v bezprostřední práci na obtížném území polárním a podílu na zisku podle uvedené již formule. Mělo to velký význam při ustálení norem skutečné ceny práce a to jak fyzické, tak i duševní, jako měřítko hodnoty a ceny, jako pravé a přirozené platební síly. Kromě toho taková situace vytvořila by jistě kádry dobře spolu sehraných spolupracovníků i ve velmi těžkém životě, jednou pro vždy odvrátivši je od exploatování a vykořisťování slabších a chudších členů společnosti. Konečně ona fantastická idea obrany práv Samojedů a utvoření pro ně civilisovaného státečku — jest fantastickou pouze na pohled, v podstatě však má sloužiti vznešenému cíli, — jímž jest využití značné části velkých zisků na věci všelidské, zavedení tedy zásady, úplně zamítané sobeckými, imperialisticky naladěnými jednotlivci i průmyslovými organisacemi.

„Kapitán Pitt Hardful má záměr vykonati hluboko sahající převrat v oboru průmyslu a financí!“ těmi slovy ukončil pan Louis Bertrand svůj článek.

Kapitán, nesmírně jsa potěšen, ihned mu zatelefonoval; publicista mu slíbil, že za hodinu k němu přijede.

A skutečně pan Bertrand za stanovenou dobu přišel.

Byl to maličký stařeček s ohromnou kšticí sivých vlasů, s ohromnými brýlemi na malém, fialovém nosíčku. Silnými skly svítily mu ironií modré oči, ústa co chvíle křivila se jízlivým úsměvem.

„Milo jest mi poznati reformátora společnosti . . .“ začal žurnalista, potřásaje rukou Pitta Hardfula a bez vyzvání složiv své drobné tělo do pohodlného, měkkého křesla.

„Pane Bertrande!“ odpověděl se smíchem Pitt Hardful. „Článek váš mne překvapil, poněvadž jsem nemyslíl na tak hluboké sociální převraty, o nichž se zmiňujete . . .“

„A nač jste tedy myslil?“ skoro drzým hlasem otázal se žurnalista.

„Myslil jsem na věci menší, ale snad pro mne důležitější,“ odvětil kapitán.

„Jsem zvědav slyšeti o tom!“ prohodil Bertrand.

Pitt Hardful podíval se na žurnalistu tak ostře, že se tento až neklidně pohnul na svém místě.

Kapitánovi se zdálo, že prohlédl toho člověka a dopatřil se v něm toho, co nacházel sám v sobě před uvězněním a čím nyní pohrdal.

Pitt Hardful chápal, že pan Bertrand vnímá nynější stav civilisovaného lidstva, že vidí cestu, kterou spěje k velké katastrofě. Všecky hříchy, vady, strašné chyby společnosti nepochybně nemohly se ukrýti před výsměšnými, modrými očima starého novináře; vidělť on jimi nejen nejbližší metu, ale rozuměl, že hříchy a bludy stávají se v podrobnostech promyšlenou politikou, ženoucí celé lidstvo nakloněnou rovinou až k srázu, na jehož dně zela temná propast, z níž nebylo nijakého východu.

A přes to, ten moudrý, předvídavý stařeček žil neklidněji mezi těmi miliony lidí, uchvácených vášní a zločinnou touhou po obohacení a po požívačnosti za každou cenu, byť by měli šlapati po mrtvolách nejbližších osob, celých společenských vrstev i jiných národů.

Zaznamenával fakta, zjevy, projevy davové ideologie, řadil je, systemisoval, podával je kritice, ale zároveň sám žil oním životem, plně ho užíval a jak již slyšel Pitt Hardful, měl dobrý zisk a dobře se mu vedlo. Prosperoval na zločinu a na psychose lidstva jako nádherná houba nebo pestrý vstavač na hnijícím trupu nádherné palmy nebo magnolie, zachvácené orkánem.

„Pane Bertrande,“ pravil kapitán, „nikdy nemyslil jsem na přehodnocení zlata a jeho poměru k námaze lidské práce. Nikdy, na mou čest! Chci a chtěl jsem jen dostati co největší množství lidí do takové země,

kde musili by se stýkali bezprostředně, stojíce rámě při rameni, těžce bojujíce, s nasazením života a každé chvíle potřebujíce pomoci a soucitu sousedova z prava i z leva. To by sblížilo různé lidi, probudilo by myšlenku o bratrství a duševní blízkosti, zrodilo by to pochopení starostí bližního a ježto ovoce jejich práce podléhá rozdělení, nikdo by se nad určitou míru neobohatit — konečně vymizela by závist a sobecké závodění!”

„Komunismus?” poznamenal Bertrand a zapálil si cigaretu.

„Nikoli, pane!” odporoval kapitán. „Komunismus ubíjí individualismus; můj plán jej rozvíjí, neboť normy zisku nejsou stejné, nýbrž spravedlivě vyšší nebo nižší, podle námahy různé hodnoty. To je pochopitelné! V mém plánu jest ještě jeden bod — ochrana a péče o osud onoho kmene Samojedů, o nichž tu asi nikdo neslyšel. Proč to činím? Kromě své osobní sympatie k tomu severskému lidu, chci přesvědčiti lidi, že zlato musí míti za cíl nejen osobní obohacení, nebo kolektivní zbohacení, nýbrž musí býti užito aspoň částečně pro zlepšení života chudých, bezbranných nebo trpných vrstev lidstva. Je to, podle mého přesvědčení, nejlepší cesta k dorozumění lidí, národů, států mezi sebou, mocná zbraň, nejúspěšněji chránící mír na zemi a skutečný návrat k životu opravdu křesťanskému.”

„Což nechcete se náhodou státi misionářem nebo nějakým novým prorokem — prorokem-milionářem?” tázal se s tichým smíchem starý novinář.

„Nikoliv, pane! Chtěl bych jen vytvořiti několik tisíc lidí, jinak hledících na život, než to činí současné civilisované lidstvo,” odpověděl Pitt Hardful se smutkem v hlase.

„A potom?” otázal se Louis Bertrand.

„Potom? Ti lidé nebudou již lhostejni k chybám a zločinům, jež páší se beztrestně kolem nás!” vybuchl kapitán.

„Škola nové revoluce?“ zabručel Bertrand. „Snili o tom lidé před vámi . . . snili často . . . Schnitzler . . . Tolstoj . . .“

„Snad . . . snad . . . že začneme nové křížové výpravy . . . ale bez války, bez krveprolití . . .“ šeptal Hardful.

Bertrand vyprskl smíchem a s jakousi zlostí mrštil cigaretu na podlahu.

„Tu vás mám, mám vás celého jako na dlani!“ vykřikl hněvivě. „Křížová výprava! Bez krveprolití, bez války! Kdybyste řekl: Moji učedníci, stoupenci, nebo snad soudruzi shromáždí hory zlata a užijí ho k podmanění zmaterialisovaného nynějšího světa — pochopil bych to a přisvědčil bych vám. Před chvílí uslyšel jsem bezmocné, snilkovské slovo o „křížovém tažení bez krve“ a vím již, co si mám o vás mysliti. Buď jste blouznivec, nebo prostě blázen . . .“

„Milý pane Bertrande!“

„Ale ano, ano! Můžete mne vyhoditi ze svého bytu, ale já slov svých neodvolám!“ zvolal stařeček. „Nic se vám nezdaří a děkujte, kapitáne, Bohu, nepodloží-li anarchisté pod vás pekelný stroj, nezjednájí-li kapitalisté na vás vraha a nezavře-li vás ta či ona vláda do dlázinice nebo do žaláře. Taková jest moje Kassandřina předpověď!“

„Jste pesimista!“ podotkl Pitt Hardful a sraštil čelo.

„Nikoli! Znáám jen tu lidskou smečku, složenou ze žraloků, šakalů, nejčastěji však z hadů, číhajících na pohled v čistém písku. Víám, že vy, snílek holubičtího srdce, naivně věřící v existenci dávného, prvotního typu „homo sapiens“, typu, jenž dávno přešel v evoluční formu „homo atrox“ — zhynete jeho kly, spáry nebo jedem. A proč jsem k vám přišel?!“

„Litujete toho?“ s úsměvem tázal se kapitán.

„Zajisté, že lituji! Tři noci nyní neusnu a pokazím si trávení! Myslíl jsem, že konečně dopadne kladivo na

železné lebky společnosti a tu zatím vidím před sebou olivovou ratolest, krásnou vlajku z bleděmodrého hedvábí. K čertu! Takové rozčarování na stará léta!"

Dlouho supěl, klel a naříkal starý žurnalista, až konečně se trochu uklidnil a odešel, slíbil kapitánovi, že za několik dní přijde zase a přinese mu projekt „křížové výpravy“, jež by pomohla úspěšně proti těm „zmijím a pardálům“.

Pitt Hardful osaměv, vztáhl pravé rámě a zasyčel: „Bertrand má pravdu, ale i já mám pravdu! Vrátil jsem se do společnosti, abych se mstil na ní za své odstrčení a pohroužení v zoufalství, ale když jsem spatřil propast bídy těl i duší, podávám všem ruku a jak mohu a dovedu, chci je vésti k slunci, aspoň na chvíli, do té doby, dokud se nevyčerpá zlato v horách Mgoa-Moa. Budiž to aspoň jedna epizoda, nechť zůstane aspoň vzpomínka o jednom případě; kdo ví — snad bude ten případ účinnějším a hlouběji svědomí budícím fermentem, než se to zdá panu Bertrandovi!"

Při vzpomínce na starého žurnalistu zasmál se kapitán jízlivě a zasyčel:

„Stařeček sní o kladivu, rozbíjejícím železné lebky společnosti a zatím, jak jsem zpraven, běže dobré honoráře od svého nijak radikálního a nikoliv příliš mravního listu, má vlastní automobil a dům v Lille . . .”

Kdy se sloupců denního tisku i s úst obyvatelů města nemizelo jméno opět záhadným se stávajícího Pitta Hardfula, viděla jeho předměstská vila mnoho hostí, navštěvujících kapitána.

Byli to nyní průřezní lidé, náležející k různým vrstvám a třídám společnosti.

Přicházely sem tajně temné typy, bojící se styku s „tmavomodrými uniformami“, ale mající větší zájem o podnik kapitánův než jiní lidé, neboť lépe a podrobněji věděly, jak věc stojí, poněvadž po tavernách a po výčepch hovořil o tom mnohomluvný Miguel a jemu pomáhal Sýček, jenž našel na ulicích města mnoho zná-

mých, přátel a soudruhů z mezinárodní kloaky, jakou jest vězení.

Tito hosté pravili přímo Pittu Hardfulovi:

„Nemáme nic, ale můžeme jet na sever pro zlato, neboť chceme zbohatnouti tak jako Rudá Krysa, jako Sýček nebo Šarlatový Pedro . . .”

„Výborně!” odpovídal jim kapitán. „Řekli jste, co vy chcete, ale já chci, abyste tam jeli s úmyslem, že zanecháte navždy dosud provozovaného řemesla, jež nutí vás tak bázlivě se ohlížeti a naslouchati; chci, abyste tam pracovali těžce jako galejníci, ale zároveň aby každý z vás cítil se jako nejsvobodnější ze svobodných, jako poctivý pracovník, nemající závisti, neobmýšlející ukřivditi jinému pracovníku, při tom jistý zítřka.”

„To se ukáže až tam! . . . Jen se dostati na to vaše území!” . . . bručeli hosté.

„Obávám se, že pojedete-li jen proto, abyste se dostali do našeho území,” s výsměškem v hlase odpověděl kapitán, „že by to byla vaše poslední cesta . . .”

„Poslední? Jak to — poslední?” padaly ponuré otázky.

„Nemáme tam ani soudu, ani policie, ale ujišťuji vás, přátelé, že se tam neutají přivlastnění ani jediného gramu zlata — ale potom — smrt!” odpověděl Pitt Hardful.

„Smrt? Kdo by ji určil, nemáte-li soudu?” ozvaly se udivené a ustrašené hlasy.

„Můj Bože!” zvolal kapitán, pokrčiv rameny. „Nepochybuji, že znáte jméno Šarlatového Pedra? Nu, vidím, že znáte ty gentlemany! Ti mi řekli, že nejednou vykonali rozsudek, když některý tam z bandy jiného zradil. Nač byl jim soud nebo policie?!”

„Hm, hm!” bručeli znepokojeně hosté . . . „tedy taková se hraje?! . . . Bude třeba všechno promysliťi ještě před odjezdem.”

„Moudrá slova!“ přisvědčil Pitt Hardful. „Ale moje rada je . . . nepospíchejte příliš a dobře uvažte, zdali by vám nemohly se tam zuby otupěti, neboť jinak . . .“

Kapitán učinil pravou rukou významný pohyb, po němž ponuří drábové počali luskati prsty, a neklidně supěti . . .

Tito hosté odešli a víckrát se nevrátili.

Po těchto banditech, zlodějích, kasafích, hotelových krysách, apačích a jiné velkoměstské šumovině objevila se společenská elita — soukromí financisté, častokrát nováčci, zámožná a podnikavá aristokracie, bankéři a průmyslníci.

Ti také vyslovili svůj názor jasně a určitě.

„Pane kapitáne!“ pravili. „Ty vaše body o osobní práci na teréne a o pomoci Šamojedům — jsou, jak dobře chápeme, dekorací, výmluvou, mydlením očí. Pošleme znalce na Tajmyr, ale to jen pro uklidnění veřejnosti, my pak věříme, že jste našel na severu zlato a konečně není-li tam zlata, to neškodí. Vždy podaří se nám založiti akciový podnik „Polární zlato“ (není-li pravda, krásný to název?) a vytáhnouti z kapes zlata lačného obecenstva tolik milionů, kolik budeme chtít. Jenom, pane, nehrejte s námi komedie a přímo řekněte — kolik?“

„Co to značí: kolik?“ otázal se kapitán, mhouře oči.

„Kolik chcete od nás z oněch sum, jež u nás složí akcionáři ‚Polárního zlata‘?“

„Nic!“ zasmál se Pitt Hardful. „Nic, neboť nebude nijakého akciového šálení lidí, pánové! Má povstati společnost, zbudovaná na zásadách, mnou vytčených — a také povstane!“

„Snad jen žertujete s námi?“ zvolal jiný bankéř. „Což si myslíte, že naši geologové a horníci nenajdou poloostrova Tajmyru bez vaší pomoci? Ha! Ha! Na to jste nepomyslel, pane, není-li pravda?“

Pitt Hardful vstal a klidně odpověděl:

„Tož tak se vám, pánové, zalíbil můj projekt, že chtěli byste se dopustiti . . . dopustiti úplně zjevného podvodu . . . Na štěstí se vám ten úskok nezdaří. Zlatonosné území jest zcela právně majetkem již existující společnosti, což uznala ruská vláda i rada starců kmene, jemuž země ta od věků náleží. Ale pohlížíte-li, pánové, takto na celou tu záležitost, snad bude dobře přerušiti další diskusi . . . Migu, podej pánům pláště, klobouky a hole, neboť mají naspěch . . .”

„Jste socialista, pane a špatně skončíte!” podotkl jakýsi starý aristokrat.

„Nejsem socialista, neboť neuznávám bezduchého a bezvolného davu, vedeného někým, kdo považuje sebe (a neví se proč) za souhrn vůle a kolektivního intelektu!”

„Ale zavádíte socialistické zásady do svého podniku!” zvolal jiný host.

„Chci, milý pane, vychovati co nejvíce individualistů, kteří by nepodléhali slepě vůli davu, ale z nichž každý myslil by na sebe i na jiné. Tak chci učiniti dav moudřejším než jednotky jej tvořící. V každodenním životě ukazuje zkušenost, že tisíc velmi rozumných, inteligentních, kulturních lidí stanoví nesmírně citlivý, lehce od zevnějška ovladatelný a celkem hloupý dav. Socialisté pak sní o tom, aby učinili ten dav trpným, blbě pokorným a bezmyšlenkovitým stádem. Jakým jsem socialistou, pánové? Moje úcta! Šťastnou cestu!”

Tak se zhostil Pitt Hardful zástupců kapitálu. Arci ne úplně, neboť ten či onen peněžník mu nadcházal, byl mu v patách, posílal náhončí, přemlouval, pochleboval, pokoušel, číhal.

Socialisté nečekali dlouho a několik z nich pod vedením předsedy strany v parlamentě objevilo se u Pitta Hardfula.

„Dáme vám inteligentní, uvědomělé dělníky z naší strany,” oznámili. „Ti buržujům ukáží, co dovede proletariát, je-li postaven do výhodných podmínek!”

„Považujete-li, pánové, padesátistupňové mrazy, dvouměsíční léto, dlouhou polární noc a práci ve věčně zmrzlé půdě za podmínky rozvoje socialismu?“ se smíchem otázel se Pitt.

Tato otázka uvedla v rozpaky naduté a mnoho-mluvné socialistické předáky, proto kapitán tázal se dále:

„Což ti vaši soudruzí sami sobě budou si vládnouti tam na severu?“

„Ne! Instrukce strany určíme my — z ústředního komitétu strany,“ odpověděli socialisté.

„Potom bych žádal, aby pánové z toho komitétu účastnili se práce v dolech — v dolech na severu Sibíře,“ pravil kapitán.

„Ale máte nápady!“ zvolali sborem hosté.

„Ne horší, než to delegování soudruhů, aby řídili podle vašeho receptu ty, kteří si takového řízení vůbec nepřejí!“ odsekl Pitt Hardful, ale vida, že hosté mlčí, pokračoval: „A kromě toho, pánové, mezi stranickým socialismem a mou teorií jest zásadní rozdíl. Vy chcete vychovati jednotné, standardisované, na jedno kopyto ušité společenstvo, jehož měřítkem a prototypem je nejbídnější, nejzatemnělejší a nejneschopnější člen vaší strany. Já však mám v úmyslu utvořiti sociální skupinu velmi životnou, energickou a uvědomělou, takovou, v níž stupnice začíná nejschopnějším, důmyslným, moudrým a šlechetným člověkem, aby jiní šli stále výše, snažíce se dosíci toho chvílového ideálu. Opakuji „chvílového“, neboť na základě nabyté již zkušenosti předvídám, že konkurence duševních hodnot bude tak intenzivní, že ideál rychle začne stoupati a teploměr sociální mravnosti a jejích projevů bude stále vystupovati výše a výše!“

„Chcete vytvořiti aristokracii ducha!“ zasmál se mluvčí socialistů. „Známe to žvanění!“

„Což namítal byste něco proti takové aristokracii a chtěl byste, abych s vámi mluvil o pasácích sviň,

o opilých vozičkářích nebo vozkách, trávících život na vozech s odpadky velkých měst?"

Na tuto otázku odpověděli socialisté nejasným bručením a brzy počali se loučiti s kapitánem.

Předseda, hledě na kapitána nemohl potlačití jízlivé poznámky:

„Jako spasitel lidstva — máte příliš krásné sídlo, kapitáne Pitte Hardfulle!"

Soudruzi vyprskli smíchem, uštěpačně hledíce na kapitána.

„Toť ovoce těžké práce na moři i tam na Sibíři, pánové! Toť moje vlastní, z potu, krve a práce povstalé. Rád bych, aby všickni lidé měli takový majetek — z potu, krve a práce a nikoliv z povídání ve jménu zatemnělých a omámených hesly voličskými, ne z pokladny strany, do níž platí ničemu nerozumějící, hladoví a nemocní ubožáci! Ale, ale! Viděl jsem, že jste sem, pánové, přijeli velmi dobrými auty. Rád bych věděl, zdali před zvolením do parlamentu a do ústředního komitétu strany měli jste auta?"

Socialisté velmi spěšně odešli z vily Pitta Hardfula.

„Toť nějaký neužilec a zpátečnický hrubec!" poznamenal předseda.

„Fantasta, který pukne jako mýdlová bublina!" dodal člen ústředního komitétu.

Ale Pitt Hardful, hledě oknem za odjíždějícími, smál se vesele.

Těšilo ho, že život velkého města odkryl před ním své tajnosti.

V.

OZVĚNA MINULOSTI.

Kancelář „Společnosti pro dobývání zlata na dalekém severu", právně registrované, pracovala již několik týdnů v předměstské vile Pitta Hardfula.

Patnáct úředníků jen stěží mohlo stačiti při zapl. so-
vání hlásících se členů a při vydávání kvitancí na
skládané menší i větší sumy. Kapitály, složené osobami,
přistupujícími do podniku, přechovávány byly na účtu
„Společnosti“ v státní bance; do dozorčí komise uvedl
projektant a zakladatel představitel banky a prokura-
tury.

Zatím tyto kapitály, jež dosáhly značné výše, ležely
nečinně, poněvadž kapitán čekal na zprávu znalecké
komise, která odjela na „Witeži“ ve společnosti Beze-
jmenného a Sýčka na Tajmyr.

Šipr Mikolaj Skalny dostal před odplutím lodi
z Havru určitý rozkaz Pitta Hardfula, aby nejkratší a
nejrychlejší cestou dopravil vládní i soukromé geology,
horní inženýry i dva úředníky ministerstva zahraničí
na sever i aby dostihl tam ještě před zatarasením ledo-
vými krami moře Karského a na zpáteční cestě aby do-
pravil všechny do přístavu, jenž má železniční spojení
se světem.

Mikolaj Skalny přísahal, že dopraví svůj živý náklad
do Bergenu.

Kapitán Pitt Hardful, dobře znaje zkušenost sta-
tečného šipra, byl klidný o osud výpravy a nepochybo-
val, že přírodní bohatství hor Mgoa-Moa, tak imponu-
jící a snadno probadatelné a vypočitatelné, nebudou
potřebovati příliš dlouhé doby pobytu vyslané na sever
komise. Proto očekával návrat znalců v druhé polovině
podzimu. Zatím promýšlel metodu, podle níž bude moci
učiniti výbor z čekatelů na účastníky podniku; skoro
ani nevycházel z domu, neboť panovala v červnu
hrozná vedra.

Jediným hostem jeho býval starý Louis Bertrand.

Stařeček se svou rozcuchanou, zvichřenou kšticí
sivých vlasů, s očkama, ironicky se lesknoucíma pod
brýlemi sedal v křesle a začal povídati klepy, jež byly
doneseny do redakce jeho listu a týkající se „Polárního
zlata“, jak všeobecně byl nazýván podnik kapitánův.

Při tom se smál, klel, kypěl pohrdáním a hněvem, ale vypravoval bez konce.

Pitt Hardful snadno vybral si v té směsi smyšlených, senačních zpráv podrobnosti značného významu, odědil pravdu od klamu, dobrou vůli od úskoku, skutečně přátelský poměr od závisti a nepřítelství, pečlivě o všem uvažoval a rychle ze všeho vyvozoval důsledky, znamenitě celou věc osvětlující.

Bertrand se upřímně divil chladné a přesné logice kapitánově a nadšeným hlasem křičel:

„Těžko ti zubatí žraloci vás omámí, oklamou a zavedou!”

Pitt Hardful klidně krčil rameny a tázal se:

„Což by opravdu měli takové nepoctivé úmysly?”

„Hoho! Drahý pane!” odpovídal žurnalista. „Jenom nehrejte se mnou komedie! Však jste se včera nenarodil, abyste nevěděl, že všickni ti bankéři, zbohatlíci a finanční aristokracie, jež svrbějí ruce na vysoké oprotování kapitálů, nezanechali úmyslu, zbaviti se vás, toho špatného blázna s podivínskými záměry, prohlásiti vás za hlupáka, opanovati „Polární zlato” do posledního drobtu a s tím i kapitály lehkověrných chtivců a dobrodruhů?! Ne, můj naivní, nebo příliš chytrý pane, oni si již přichystali na vás nepochybné prostředky!”

„Jsem zvědav, jaké, neboť doufám, že každý prostředek jest odsouzen k úplnému neúspěchu?” otázal se Pitt Hardful s veselým smíchem.

„Jste si tím tak jist? A proč, dovolte?” odpověděl otázkou na otázku starý Bertrand.

„Och! Toť věc velmi prostá, milý redaktore!” zvolal kapitán. „Zajisté uznáte, že nejobtížněji jest kouti zradu a úskok proti věci úplně správné a jasné jako den. Věc mého podniku patří právě k takovému druhu. Odtud plyne moje přesvědčení o neúspěchu intrik.”

„Hm, hm!“ broukal stařeček. „Zdalo by se, že tak tomu jest a zatím jsem kdesi cosi slyšel o poradách těch finančních banditův.“

„Co jste slyšel — ovšem není-li to tajemství, kterého nesmíte prozraditi?“ maně otázal se Pitt Hardful.

„Nu, nesvěřili mi oni svoje tajnosti!“ zasmál se Bertrand. „Mám jakési takové zprávy, pocházející z jejich kruhů. Mají v úmyslu uvésti do podniku své lidi, kteří začnou rýpati a rozbíjeti panující tam pořádek . . .“

„Dobře, že jste mne o tom napřed zpravil!“ zvolal kapitán. „Vřele děkuji! Nyní jsem se pevně rozhodl o tom, v čem jsem dosud váhal!“

„Nu?“

„Sám pojedu na sever a zavedu nový pořádek!“ pravil tvrdým hlasem Pitt Hardful a oči mu při tom zlověstně zablyskly. „Ať jen zkusí bojovati se mnou!“

Bertrand, zvyklý vždy klidnému chování kapitánovu a lhostejnému tónu jeho hlasu, užasl, ale po chvíli počal tleskati z velké radosti a opakovati jak malé, rozehrané děcko:

„A to je dobré! Trefila kosa na kámen! To je dobré!“

Dlouho se smál, běhaje po pokoji; konečně se uklidnil a vzkřikl:

„Nyní vidím, že jste blázen, ale ten blázen ví, co chce! Poběhnu do redakce a pošlu vám noviny o tom, jaké úmysly o „Polárním zlatě“ mají socialisté, neboť také oni nechtějí věc ze svých spárů pustiti! Slíbil mi jeden reportér, chlap všeho schopný, že mi dodá balíky novin ze špelunky socialistické centrály. Hned vám je přinesu! Ale kapitán, toť tvrdá hlava! Ho! ho! Potěšil jste mne a uklidnil! Takové blázny i starý Bertrand má rád!“ . . .

Ten den však starý žurnalista nepřišel k Pittu Hardfulovi. Když pak druhý den zazvonil u dveří vily, tu

lokaj-Francouz mu otevřel a aniž by byl tázán, vysypal celý pytel novin opravdu neočekávaných.

„Ach, to monsieur Bertrand? Jaká škoda, že pan kapitán není doma! Kapitán jistě by měl radost z vaší návštěvy, pane redaktore! Ale jak jsem již řekl, pan Pitt Hardful není přítomen . . . Rád byste zajisté věděl, kde je pan kapitán! Milerád uspokojím zvědavost vzácného hosta! Stalo se něco divného! Včera prohlížel pan kapitán jak obyčejně noviny a tu náhle vyskočil a křikl na mne přímo strašným hlasem, ač byl jsem v tomtéž pokoji: „George, leť na nádraží, kup lístek do Saint-Jean-de-Luz a zatelefonuj, kdy odjíždí vlak!” Na nádraží mi řekli, že Sud-Express odjíždí za čtvrt hodiny. Pan kapitán jen jen vskočil do vozu a pan Juljan jel v noci za ním. Musilo se státi něco důležitého, neboť pan kapitán strašně spěchal a stále si něco bručel . . . Jel bez zavazadel, jež vzal potom s sebou Miguel. Tázal jsem se ho po příčině náhlého odjezdu kapitánova, ale pan Miguel s vlastním sobě vtípem mi poradil, abych rozpáral starou podušku a peřím zacpal si hrdlo . . . Rozumí se, že jsem toho neučinil,” hovořil rychle Francouz.

„Dost!” vzkřikl Bertrand, zaraziv proud hovornosti Georgeovy. „Dost! Škoda, můj drahý, že jsi neposlechl rady Miguelovy, neboť mi vyvrtáš svou řečí díru v hlavě. Neřekl jsi mi to nejdůležitější, totiž, neřekl-li kapitán, kdy se míní vrátit?”

„Ne! Pan kapitán byl tak rozčilen, tak spěchal, že . . .” začal znova lokaj.

„Dost!” zaječel žurnalista. „Nedostal jsi telegram od pana Hardfula s udáním jeho adresy?”

„Ani slůvka, neboť — opakuji — stalo se to tak náhle, pán dával mi rozkazy tak divným hlasem, ač jsem právě v tomtéž pokoji dával do skříně krabici s doutníky, víte, s těmi, jež před měsícem . . .”

„Poslyš, George, rozpárej starou podušku, nebo raději dvě a vycpi se peřím až po samo hrdlo, snad

potom přestaneš mlít jazykem jako větrným mlýnem!"
vzkřikl Bertrand vztekle.

„Ach, tak i vy, pane redaktore . . ." koktal ustrašeně lokaj.

Žurnalista bouchl dveřmi a vyběhl na síň. Lámal si hlavu tím, co se mohlo stát kapitánovi a co bylo příčinou jeho náhlého odjezdu do místa, jako je Saint-Jean de Luz, malé to městečko lázeňské nad oceánem Atlantským u španělské hranice.

Nejen starý Bertrand, jenž skoro neznal života Pitta Hardfula, ale nikdo na světě by neuhodl příčiny odjezdu kapitánova. Dlouho neznal jí ani Juljan Miguel, jenž chodě po pláži, bzučel:

„Proč jsme sem přijeli?! Kdyby sám štorman nejmenoval ten rybník Atlantikem, ani bych tomu neuvěřil. Žádné pořádné vlny ani větru. Chacha! Tu ani Sýček nedostal by mořské nemoci. Co tu vlastně máme dělati?"

Zatím stala se věc, jedna z těch, jichž nikdo nemůže předvídati a jež často mění běh událostí.

Pitt Hardful, prohlížeje noviny, maně zabloudil zrakem na sportovní rubriku jakéhosi listu, vycházejícího v jižní Francii a bezděčně přečetl titul článku:

„Elsa Tornwalsenová v handicapu dobyla v Saint-Jean-de-Luz poháru za nejlepší plování . . ."

Odložil list beze všeho zájmu a teprve po chvíli došlo do jeho vědomí známé znění dvou slov: Elsa Tornwalsenová.

Uchopil noviny a začal opět čísti. Sportovní reportér v tónech neobyčejně nadšených líčil krásu a bohatství, „severní Sirény", jež porazila nejen svoje soupeřky — slavnou americkou plavkyni Dolly Cookovou i Angličanku Johnny Graptonovou, ale i plavce, mezi nimiž startoval znamenitý, dosud nepřemožený Kubánc, Diego Passaja.

„Nádherný hotel „Edvard VII.", v němž obývá krásný appartement báječná Elsa Tornwalsenová se

svou „dame de compagnie“, lady Steward-Foldewovou, jest obležen velebiteli severské krásky a největší mistryně plaveckého sportu,” pln nadšení psal reportér, snaže se vydělati jak nejvíce honoráře od řádku a končící svůj pathetický článek nadšenými slovy: „Ať žije mlhavá, tajemná Skandinavie! Dalat světu Wikingy, Selfa Otera, objevitele Nord Capu a úžiny karské, Norden-skjoelda, vítěze nad Ledovým oceánem, bohatýrského Fridtjofa Nansena, Amundsena, Nurmiho a nyní — nejdrahocennější perlu svých ponurých fjordů „uspaných šerými ságami — Elsu Tornwalsenovou!“ . . .

„Elsa Tornwalsenová! . . . Elsa Tornwalsenová! . . .” opakoval Pitt Hardful a náhle uchvátila ho touha spatřiti tu, jež byla nejbližší bytostí Olafa Nilsena, prostého, téměř úplně nevzdělaného, polodivokého šipra, severského barbara, bloudícího životními cestami spletenými v mámivou síť, na pohled jednotvárnou, ač každá z těch stezek, každá zatáčka — ať malá či velká, k jinému vedla cíli. Nor Olaf Nilsen nosil ve své ponuré, příkrčené duši touhu po pravdě, uvědoměle ji hledal, držel se na povrchu života, řízeného zásadami šlechtnosti dávných „mořských orlů“, kdy pod vlajkami smělých Wikingů roznášeli ji, snad první mezi národy od Gronska a Írska až ku břehům Středozemního moře a jižního Atlantiku.

Ó, ten málomluvný, smutný, tragický norský šiper cítil pravdu každou krůpějí krve, každým hnutím duše! Pravda ta byla prvotní, elementární jako zákon, jímž v mezích drželi lid svůj velcí proroci a tajemství znalí vůdcové: Mojžíš, k němuž mluvil neznámý Bůh s mračného štítu Sinaje; Zoroaster, pohroužený myslí v jevy strašné a všemocné přírody, kryjící v sobě tvář i ruku božství; Budha, chápající slabost a nejistotu duše i těla toho hrdopýška země-člověka; Kristus, v lásce nacházející obsah a pravdu života — i jiní, jež rozhodili símě práva v mraveniště lidí . . . Pravda Olafa Nilsena!

Pravda ta vznášela se pevná, tvrdá jako žulová skála, svažující se svými útesy strmými nad tuň moře — a jasná, jak oheň planoucí na štítě toho hrozného srázu, vystupujícího jako strašlivý přízrak z temna noci.

„Elsa Tornwalsenová . . .”

Ta dvě slova, v nichž se kdysi skupila celá tragedie, zmítající životem malé skořápky, jakou byla loď „Witež”, patřící norskému šiprovi, probudila vichřici vzpomínek v duši Pitta Hardfula, vzpomínek zneklidňujících nebo tklivých, leč všecko to přešlo náhle v pocit neznámé mu dosud palčivé touhy, jako by se otevřela stará, dávno zajízvená rána, jež bolí a pálí nesnesitelným ohněm, nutícím k skřípění zubů, k sykotu utrpení, k divokému, šílenému kvílení.

Elsa Tornwalsenová první kdysi vycítila muka a zmitání jeho duše, když začínal nový život na palubě „Witeže” s nezlomným rozhodnutím jíti cestou přísné pravdy, neznající váhání a odchylek z jediného, pro ni existujícího směru. Elsa uvedla chmurného Nora na cestu pravdy Pitta Hardfula a od té chvíle cesty těch tří lidí divně se spojily a šly dlouho společně. Byl to nejkrásnější čas v životě kapitánově. Viděl určitě svůj cíl, chápal, že tento cíl stal se společným jeho přátelům, hledícím naň — na Pitta Hardfula jako na mihavý plamen v mlze, ukazující směr neznámého dosud majáku.

Život v oné době zdál se kapitánovi prostým, náležejícím jemu a vytvořeným vlastním rozumem a osobní vůlí.

Překážky, které se náhle před ním kupily, bylo třeba odstraniti ve jménu pravdy s plnou rozhodností a tehdy — nebylo beznaděje.

Jak odlišný byl ten život od toho, jež poznal v civilisovaném světě! Ten svět vyvrhl ho na bezcestí, jako bezprávného nuzáka; když pak opět vyplynul a vrátil se do něho bohatý, klidný, ničeho nežádající, usiloval tento svět, jak by ho opět utlačil, zkušil na

prach, ale když si svět na něm vylámal zuby, počal ho obklopovati nástrahami, léčkami a osidly.

Pitt Hardful vrátil se do společnosti s úmyslem pomstít se za svoje utrpení, ale když se pozorně rozhlédl a všecko uvážil, změnil úplně své záměry.

Bývalý obyvatel vězení poznal celou hloubku života, všechna jeho zákoutí, kloaky a trhliny, odkud prýšřtely a sbíraly se pot a krev, nouze a utrpení, zoufalství a nenávisť společnosti. Nic neušlo jeho pozornosti, neboť všude nahlédl — od budov parlamentu, kde rej vedli nejsilnější, nejchytřejší nebo nejdržejší, od kabinetů ministrův, odvislých od těch, kteří nejhlasitěji křičeli v parlamentech — od bank, burs a velkopřumyslu — až k těm začouzeným továrnám, k dělnickým osadám, k nebezpečným šachtám, k nočním útulkům, k boulevardům a k arkádám mramorových mostů, pod nimiž se uhnízdila nejstrašnější bída, neschopná již úsměvu při pohledu na svit naděje, nenacházející v sobě slova modlitby o vykoupení a smilování, neboť všecko, všecko vyhlodalo zoufalství, vypálila nenávisť a úplně rozdrtil stálý zápas se smrtí, číhající na každém kroku v každé hodině dne i noci.

Tehdy náhlý strach uchvátil Pitta Hardfula a pochybnost mrazivým chvěním vkradla se mu do duše. Co zmůže on, slabý, osamělý člověk, proti němuž spikly se mohutné síly společnosti, proti tomu velkému chaosu, zvanému „pořádkem světa“, jenž se mu zdál zločinem?

Cítil se cizím v tom středisku civilisace, kde nesmí se zabíjeti nožem, ale kde nikdo nebrání zahubiti protivníka pomluvou nebo odnětím možnosti boje o život.

Cítil to nyní častěji a určitěji — proto když k vědomí jeho náhodou se dostalo jméno téměř zapomenuté norské rybářky, přeměnilo se ihned v celý, nesmírně drahý, klidný, vášný, jasný svět.

Nerozmýšleje se dlouho, odjel Pitt Hardful do Saint-Jean-de-Luz.

Cestou však opanovaly ho těžké myšlenky.

Skromná, tichá a zachmuřená rybářka, vdova po hrbáči Waage Tornwalsenovi, v moderních, předních lázních? Účastní se plaveckých závodů, dobývá nějaké ceny, vábí k sobě davy zbožňovatelů svou krásou, bohatstvím a ozařující jí na chvíli slávou a rozhlasem?

Znal přece tu ženu a v paměti své spíše uchoval ne tak Elsu Tornwalsenovou, ale osmahlého, štíhlého, rychle po palubě „Witeže“ pobíhajícího námořníka, Ottu Loweho, jenž zároveň s jinými stál u kormidla, přetahoval lana, stahoval provazy, mokl a drkotal zuby za „psí směny“, nebo též jako jiní bil pěstmi, došlo-li v přístavní krčmě k šarvátce.

Jak Else přišlo do hlavy jeti do Saint-Jean-de-Luz ve společnosti nějaké lady Rosalie Steward-Foldewové, obýváti nádherné pokoje v hotelu „Edvard VII.“ a zavaditi v plování o nějaký pohár?

Elsa Tornwalsenová ho kdysi milovala a přísahala, že bude čekati na něho, neboť věřila, že „bílý kapitán“ vrátí se k dřívějšímu životu. Ha! Snad tedy právě jeho hledá, hledá po světě tu i tam?

Nikoliv! Ač jí slíbil, že bude bdíti nad jejím osudem, přece potom, když Olaf Nilsen na věky spočinul na dně oceánu, nikdy nehleděl, aby se o ní dověděl. Čím mohla mu býti ta prostá, ponurá, smutná rybářka z Lango?

Minula léta od rozloučení v Hadzefjordu a Pitt Hardful skoro na vše zapomněl, vraceje se myslí k Else náhodně, jen tehdy, kdy pro odpočinek a k uklidnění oživoval si ve vzpomínkách mohutnou postavu Olafa Nilsena a život na „Witeži“, nebo když z dalekého severu posíláno mu bylo pravidelně dvakrát do roka patřící mu zlato, poukazované jednou z londýnských bank.

Proč tedy měla by ho Elsa hledati, vědouc, že jsou oba bytostmi, žijícími téměř na různých pólech?

Záhada ta ho dráždila a podněcovala.

Elsa Tornwalsenová, dřívější námořník Otto Lowe a náhle — přepychový hotel a „dame de compagnie“! Ona to může, neboť má ohromné jmění, ale Pitt nikdy nemyslel, že dovede užívatí svého jmění. Nemohl se zbaviti úžasu. Vždy, kdykoliv vzpomněl si na divnou severskou ženu, myslil, že časem stane se takovou Eddou-prabábou, s níž Elsa ráda jemu a Olafovi vypravovala. Představoval si proto Ělsu v budoucnosti jako starou, bělovlasou ženu, bydlící v malé, čisté chatě hned nad srázem, zabíhajícím na břeh Hadsefjordu. Dav mladých děvčat a hochů v rybářských košilkách a v kožených kloboucích obklopuje stařenku. Zvědavě prohlíží ta mladá čeládka těžké, ze zčernalého dřeva zrobené skříně, zamykané stříbrnými svorami i důmyslné visuté zámky; stará Elza tichým hlasem vypravuje staré ságy o Wikingách, o králi Eryku Dobývateli, ukazuje vrásčitou rukou propastnou hlubinu, ukrytou mezi úskalími a ležící na dně moře zkamenělé koráby, meče, štíty i bojovníky v brnění a v přilbicích. Stařenka poděluje své mladé a veselé hosty, již hledí na ni a poslouchají; dotazují se udivení, odkud vzala tolik zlata? Tehdy snuje novou pověst stará Elsa. Vypravuje o mocném Olafu Nilsenovi, jehož ještě pamatují staří rybáři z Lango, o kutru „Witeži“, plujícím po teplém moři a potom rozdírajícím vlny a ryjícím hladinu Ledového oceánu, kde plul cestou Selfa Otera, až vrhl kotvy na pustém břehu. Jiný již člověk, jež posádka jmenovala „bílým kapitánem“, naučil námořníky hledati a ze země dobývati báječné kusy zlata a žlutý, těžký písek, v záři ohně se lesknoucí.

„Kde je „bílý kapitán“?“ táží se hoši, dotýkajíce se dlaní stařeňčiných.

„Byl-li krásný a dobrý? Jak se jmenoval?“ šeptají dívky, patříce v oči staříčké Elsy.

Ta dlouho mlčí, až náhle vydere se jí z prsou tichý, zoufalý sten:

„Nevím . . . nevím! . . . Čekala jsem naň celý život, ale „bílý kapitán“ nepřišel do Hadsefjordu. Zmizel, jako Eryk Dobyvateľ, hledající na severu ohnivou horu, sídlo světelných duchů . . . Jmenoval se Eryk . . . Štorman Nilsen jmenoval ho „Siwir“, což značí „přísný“, jiní raději ho jmenovali „bílým kapitánem“ . . .”

Pitt Hardful, pohroužený v takových myšlenkách, vzpamatoval se, neboť vlak huče, zvolňoval svůj běh.

„Saint-Jean-de-Luz!“ volal procházející vozy průvodčí. „Prosím, aby se rychle vystupovalo, neboť „Sud-Express“ stojí tu sotva minutu!“

Kapitán se pohrdlivě usmál, odpovídaje si na svoje myšlenky o Else . . . prabábě.

„Krásně jsem si to všecko sestavil, jen co je pravda!“ zabručel. „Rybářka z Lango vůbec nemá v úmyslu trávití bohabojný život legendární prabáby Eddy-Lility! Rozhodně ne! Jezdí po neznámějších lázních, pěstuje sport a mate hlavy svým zbožňovatelům! Nu — nu! To je teprve metamorfosa! Byl kdysi jeden zamlklý, ale pružný a rázný v pútce námořník, Otto Lowe — a nyní spatřím „severskou Sirénu“ v společnosti pravé lady Rosalie Steward-Foldewové! . . . Pohádka z „Tisíc a jedné noci!“ . . .

Vlak právě nyní se zastavil.

Pitt Hardful vyskočil z vagonu; na nástupišti napadli ho hoteloví zřízenci, rvoucí přibylé turisty skoro na kusy.

Spatřil nádherného chlapa s mosaznou tabulkou na premované čapce.

„Hotel Eduard VII.“ četl nápis.

Kapitán pokynul tomuto zřízenci a postaviv se s ním stranou, vtiskl mu do upoceně dlaně padesátifrankovou bankovku.

„Čeho si přejete?“ otázal se zřízenec, nízko se klaně štědrému hosti.

„To u vás bydlí v hotelu ta . . . ta slavná norská plavkyně?“ otázal se kapitán.

„Madame Elsa Tornwalsenová!“ zvolal zřízenec.
„Krásná a bohatá paní! Ach, rozumím! Račte být
mr. John Cornyle?“

„Jaký Cornyle?“ udivil se kapitán.

„Americký milionář, jenž veze s sebou plaveckého
rekordmana, neboť nabídl paní Tornwalsenové sázku
50.000 dolarů, že jeho závodník zvítězí! Právě máme
pro vás rezervovaný byt. Prosím, račte do auta!“

„Počkejte jen!“ přerušil ho Pitt Hardful. „Ne-
jmenuji se Cornyle, ale rád bych se dověděl podrobnosti
sázky. Jaké jsou závodní podmínky? Přistoupila na ně
paní Tornwalsenová?“

„Paní Tornwalsenová odtelegrafovala panu Cor-
nyleovi, že bezpodmínečně přistupuje na zápas. Teprve
po šesti hodinách došel telegram z Floridy, že má to
býti plavecký závod na rychlost a na vzdálenost, jež
není určena. Ten Američan plave asi jako ryba nebo
tuleň . . .“

„A paní Tornwalsenová?“ otázal se Pitt.

„Ach, madame Tornwalsenová vypadá ve vodě jako
bohyně Diana!“ vzdychl zřízenec.

„Diana?“ opakoval kapitán. „Pokud vím, ta bohyně
výborně běhala, dostihující srny a jeleny; ale pokud se
týče jejího umění v plavání, o tom jsem, milý pane,
nic neslyšel!“

Kapitán se jízlivě zasmál, neboť mu přišla do hlavy
myšlenka, že hned při příjezdu setkal se s prvním
zbožňovatelem Elsy Tornwalsenové.

„Velmi případný zbožňovatel!“ zabručel sám k sobě
a otázal se zřízence:

„Máte-li v hotelu volné pokoje?“

Ten s výrazem upřímné lítosti zvolal:

„Všecky pokoje jsou zamluveny Američany a
Angličany, kteří přijíždějí na ty plavecké závody,
monsieur!“

„Dobře!“ odpověděl Pitt Hardful a poručil šoférovi
taxi, aby ho dovezl do města. Cestou slíbil mu 100

franků odměny, najde-li pro něho pokoj nablízku hotelu „Eduard VII.“

Za čtvrt hodiny byl již kapitán ubytován ve vile, stojící právě naproti hotelu, kde bydlila Elsa Tornwalsenová; okna pokoje byla právě proti hlavní fasádě ohromné budovy „Eduarda VII.“

Očekáváje příjezd Miguela se zavazadly, vyšel Pitt Hardful na kamenné nábřeží, táhnoucí se podél pláže, od hotelu „Les flots bleus“ až ke kanálu, vedoucímu do přístavu.

Šel ke kasinu „La Pergola“ a pozoroval obecenstvo. Španělé, Američané, Angličani, Nizozemci, Brasiliáni a sotva zřídka jen viděl skupinky v ústraní se držících Francouzů — jinak všichni tísnil se na chodníku.

Páni v koupacích pláštích i v plátěných „espadrillech“ na nohách, jiní v smokingách, neboť blížila se hodina večeře; dámy v podivných pyjamech s rozšířenými dole nohavicemi po mexickém způsobu, ve fantastických „sombros“, nebo v plesových úborech — lázeňské služebnictvo, obchodníci s nepravými orientálními koberci a s lahůdkami, šoféři, čekající na svá panstva — vše to tvořilo pestrou směsici. Různojazyčný hovor, smích, křik, vtipy ozývaly se se všech stran. Ta či ona nastrojená nebo obnažená dáma utkvěla pohledem na neznámé postavě ramenatého Pitta Hardfula, na jeho smělé a osmahlé tváři a bedlivě, až dotěrně ho pozorovala.

Dav počal se rozcházeti. V kavárnách dopíjeli hosté svůj „aperitif“ předobědový a spěchali do svých hotelů na večeři, po čemž čekala je vyjížďka k Biarritzi, nebo k Hendayi, hazardní hra, nebo ples v hotelu „Atlantic“.

Pitt Hardful stál právě před tou podivnou budovou, připomínající jakousi bláznovskou loď a pozoroval sjíždějící se automobily, lesknoucí se křišťálovými skly, lakem, niklem a svítilnami.

Náhle z hotelu vyběhl vrátný a přiloživ k ústům megafon, zaječel:

„Šofér lady Elsy Tornwalsenové!“

Ohromná, lesklá Hispano-Suiza ihned bezhlučně zajela k tarasu hotelu a zastavila se.

Kapitán se zachvěl a vzpřímen čekal.

Z hotelu vyšla rychlým krokem mladá, štíhlá, nevysoká žena v sportovním kostymu pískové barvy a ohlédnuvši se, zvolala anglicky:

„Má drahá paní Stewardová, pospěšte si!“

Na terase objevila se vysoká, majestátní postava staré Angličanky.

„Již tu jsem!“ pravila lady Rosalie. „Proč takový spěch, my dear Elso?“

„Můj Bože!“ odvětila mladá žena. „Přece víš, že mám mnoho práce? Pozitíí mám svůj zápas s Baldwinem. A Baldwin — to nejsou ty dýchavičné soupeřky, nad nimiž jsem předevcírem zvítězila!“

Majestátní lady se celá otrásla a s výčitkou v hlase napomenula svou družku:

„Elso! Nesmí se říci — dýchavičné! Ty dámy přece nejsou koně!“

„Eh!“ odpověděla Elsa mávnuvši rukou. „Supěly jako staré kobyly, nebo jako silně opotřebovaný parní kutr!“

„Ah, God!“ vzkřikla Angličanka, ale po chvíli, zakrývajíc ústa šálem, začala se třásti smíchem.

Obě dámy vsedly do automobilu a odjely.

Pitt Hardful postřehl několik pramének světle plavých vlasů, deroucích se zpod čapky višňové barvy a velké, smutné modré oči Elsiny, v nichž neviděl ani veselosti ani roznícení.

„Otto Lowe!“ . . . zašeptal kapitán a rychle odešel domů.

Líbil se mu vzhled Elsy Tornwalsenové.

Silná, švižná, neobyčejně ztepilá, klidná a sebevědomá postava krásné, mladé dámy ničím nepřipomínala dávnou rybářku z Lango. Zmizely beze stopy příliš rychlé, nebo zase lenivě těžké pohyby, poněkud kolé-

bavý chod a to obyčejné námořnické, silné opření nohou o zemi, jakoby zachycujících co chvíle unikající podlahy kluzké paluby.

Napřímily se dříve poněkud přihrbené plece a povznesla se hrdě krásná hlava, opřená na tenké, ale pevné šiji.

Cosi však přece zůstalo z dřívější Elzy. Dosti široká, v pohybu však měkká ramena byla lehce skloněná vpřed a hluboké jakoby zachmuřené oči hleděly směle a tvrdě.

Pitt Hardful vpadl do haly své vily a ihned zatelefonoval do hotelu „Eduard VII.“

„Zdali přijel již pan Cornyle?“ tázal se vrátného.

„Právě před chvílí přijel jeho automobil. Pan Cornyle přistál v Bordeaux,“ uslyšel kapitán odpověď.

„Prosím o telefonické spojení s panem Cornyle!“ požádal Pitt Hardful.

Po chvíli udivená společnost, sedící v hale vily slyšela následující rozmluvu:

„Pan John Cornyle? Velmi mně milo slyšeti vás! Jmenuji se Eryk Siwir . . . Chci vám nabídnouti sázku. Těší mne velmi, že přistupujete na mé návrhy! . . . Nuže, sázím na Elsu Tornwalsenovou padesát tisíc dolarů . . . Máte mne za blázna? Opravdu, neznám sportovních předností pana Stantona Baldwina, ale se své strany považuji vás, mr. Cornyle, také za blázna, neboť jsem příliš jist úspěchem paní Tornwalsenové . . . Nuže, sázka platí? Výborně! Prosím, abyste mi poslal list potvrzující váš souhlas, já pak po poslu dodám svoje osvědčení . . . Dobrou noc, pane Cornyle! Setkáme se po závodech v Ciboure . . . Peníze složím v „Société Générale“ . . . A vy též tam? . . . Výborně! Good by!“

Pitt Hardful vstoupil do zdviže a vystoupil v třetím poschodí.

VI.

HALÓ! HALÓ! BALDWIN-SWIMMER!

Pitt Hardful chodil po pláži, drže se poblíž hotelu, v němž bydlila Elsa Tornwalsenová.

Přemýšleje o tom, zdali by ji chtěl užítí ještě jednou, pokrčil rameny velmi nerozhodně. Měl rád a sama povaha jeho vyžadovala jasných situací a nezlomného rozhodování. To nutilo kapitána k zkrystalisování jeho záměrů a tužeb.

Dlouho uvažoval o věci, zahloubával se v svoje zážitky a city, hodnotil dojmy, jež v něm vyvolávala Elsa Tornwalsenová, když ji spatřil vycházející z haly „Atlanticu”.

Elsa . . . nová, nikdy dříve nevídaná Elsa! Elsa, tak zcela nepodobná té, kterou znal dlouho, jako námořníka Loweho a potom, když z „Witeže” navždy odešli ti, kteří temně a ponuře zápasili o ni, tající se pod tím jménem — jako obyčejnou rybářku, ženu z lidu, zatemnělou vesničanku ze smutného pobřeží skalnatého norského ostrova.

Zatemnělou vesničanku?

Kapitán při té myšlence zachmuřil čelo.

Ó ne! Elsa opravdu byla ženou z lidu, obyčejnou rybářkou, ale nebyla přece bytostí zatemnělou!

Pitt Hardful připomněl si všechno, co se týkalo Elsy Tornwalsenové, co viděl a slyšel od ní i o ní za plavby do Casablanky i na daleký sever a vrozená svědomitost se v něm náhle vzbouřila a rozhodně usoudila:

„Elsa Tornwalsenová nebyla zatemnělou ženou!”

Kapitán usedl do rákosového křesla a pohroužil se do vzpomínek.

Elsa stala se mu zosobněním severu. Ano, rozhodně.

Severská krajina, bezbarvá, jednotvárná, ponuře klidná a přece — kde více než na těchto holých skalách strmých pobřežních útesů, nebo na těch šerých březích,

na pustých bezmezných prostorech severní tundry — kde tklivěji než mezi těmi nepatrnými keřky, mezi zakrslými břízami a cedry, jež vichry zkřivily a sehnuly až k samé zemi, jež jako by byly v strachu o život — kde živelněji než na těch bílých rovinách, hlubokým, ztuhlým sněhem pokrytých, zatížených ledovými pouty, kde mohutněji a výrazněji vycitovala se milosrdná moc slunce?!

To krátké léto, jakoby v jedné chvíli míjející, kdypod rudými paprsky slunce všecko náhle vstávalo, budilo se k životu, rvalo se na obranu svého bytí, vytrysklo neobyčejnou touhou a rozrodivou silou, vybuchelo, zkvetlo a símě nesmrtnosti rozhazovalo kolem sebe.

A ty jarní noci, ty letní krátké hodiny pološera, nasyceného nehasnoucí září slunce, ty tmy zimní, slepé, hluché, zlověstné, náhle rozprášené tajemným přívalem světla severní záře, těch výbojů světelných, bázeň vzbuzujících kaskád, bleskových vln ohně k zenitu šlehajícího!

Což neměla takovou těž povahu Elsa?

Símě snílkovství vložila do duše rybářčiny stará Lilit, Edda-prabába. Elsa byla jako ten skalní vřes . . . Ten květ nepatrný, ze skalního řadra vyrůstající, vzal si netvorný hrbáč — Waege Tornwalsen . . . Jakási nezbadaná spravedlnost a snad nějaká kletba, na lidství tížící poslaly do rybářské chaty syna Waegeho, krásného Eryka Tornwalsena. Ten jako slunce oživil nepatrnou, smutnou rostlinu, neboť životodárné slunce pohlíží na hrdou, pyšnou růži i na drobný kvítek skalního vřesu . . .

A tu stala se velká přeměna.

Elsa v tichu a v pokoře snila o jasných duchách, přiletujících z propastí polárních září a potom uvěřila v jejich existenci, toužila po nich, hledala, čekajíc vášnivě příchodu světelných bytostí, ať z rozpěněné tůně moře, ať ze zvichřených chmur, hnaných orkánem, ať z pohledu nebo z duše lidské.

Sama přece mu řekla:

„Stará Edda naučila mne snění, Eryk naučil mne touze po štěstí . . . Nyní chci takový život, jehož každý den jest jiný, ale v němž lidské činy se rozjasňují, jako hvězdy na černém nebi . . . Chci bydliti ve velkém, nádherném městě, kde lze potkati mocné vládce duší i srdcí lidských, kde boháči ducha rozhazují davu poklady svých myšlenek a vznětů, kde světci ukazují cestu ku pravdě,“

Pitt Hardful zastenal.

„Při stu polámaných kotvic!“ zabručel. „Tak říkala kdysi Elsa Tornwalsenová — a nyní?! Saint-Jean de-Luz, nádherný hotel, auto, dav zbožňovatelů a plavecké závody — touha po krátkodobé slávě světové rekordmanky!“

Zaskřípal zuby a umínil si, že se bude vyhýbati setkání s Elsou.

Opět zaklel, když mu přišlo na mysl, že jako sta jiných, bohatých žen, tak i asi Elsa vede světový život, o nevázaných a odporých mravech.

„Ha! Ale pravila, že . . .“

Mávl nedbale rukou a opět zaklel tak hlasitě, že vedle sedící neznámá a již stará paní pozdvihla náhle hlavu a cosi pro sebe zabručela.

Pitt Hardful smekl klobouk a s úsměvem řekl:

„Prominete námořníku tak hrubý výkřik, ale skutečně přemýšlel jsem před chvílí o nepříjemných věcech. Prosím, nevykládejte mi to za zlé!“

Řekl to tak upřímně a s takovým politováním, že neznámá kývla hlavou a dobrotivě hledíc na smělé oči Pitta Hardfula a zkušeným zrakem prohlížeje jeho mužnou, ramenatou postavu, odpověděla klidně:

„Nijak se neostýchejte, neboť mně to nijak nevadí. Můj Bože! Každodenně slyším ještě silnější a tvrdší vystižení rozčilení a dojmů. Ó stokrát silnější!“

Kapitán se vesele zasmál, neboť stará dáma mluvila s opravdovým komismem.

„Kdo to tak — energicky děsí vás, vzácná paní?“
otázal se.

Neznámá pokrčila rameny a pozdvihši oči pravila zcela svobodně:

„Kdož jiný než moje chovanka!“

„Dívka — a kleje po námořnicku?!“ zvolal kapitán.

„*That's boy!*..“

Stará dáma pohlédla pozorně na Pitta.

„Zajisté jste dnes teprve přijel?“ otázala se.

„Opravdu, přijel jsem nedávno,“ odvětil vyhýbavě.

„Nu, tedy je to jasné!“ zabručela. „V celém Saint-Jean-de-Luz jméno mé pupilky a bohužel i moje jest na všech ústech, počínajíc od fiakristy a končíc na tom starém španělském markýzovi, který, jak jsem se dověděla, chová nejdivočejší a nejnebezpečnější býky pro ty odporne „*corridas*“!“

„Promiňte,“ pravil Pitt, když dáma umlkla, „domýšlím se, že je mi ctí mluvit s lady Rosalií Steward-Foldewovou, vychovatelkou paní Elsy Tornwalsenové.“

„Ó, yes!“ přikývla hlavou stará paní a zasmála se.

„Domněnka vaše má všechny známky pravděpodobnosti.“

Oba umlkli.

Lady Rosalia, nasadivši si brýle, pohroužila se v čtení neobyčejně silného sešitu „*Timesů*“ a úkosem ji pozorující kapitán uvažoval o tom, že Elza ho kdysi milovala, ale on, lhostejný k ní, slíbil jí a štormanu Olafu Nilsenovi, že bude bdíti nad osudem té podivné ženy, plné nejasných tužeb, jak poslední chvíle tichého, leč svůdného severského soumraku.

„Buď jak buď,“ rozumoval, „vzal jsem na sebe povinnost k Else, proto musím se dovědět něco jistého o jejím životě . . . Snad opravdu by potřebovala mojí rady nebo pomoci?“

Schýlil se k staré lady a tónem veselým, tak oblíbeným u Angličanů, začal hovořiti:

„Lady, tak důstojná dáma, vzácného jména a tak velké distinkce . . .“

Lady Rosalia vzala na sebe velmi majestátní vzhled a velmi laskavě blýskla na souseda skly svých brýlí.

„Sire!“ zasykla mezi zuby a ihned sňala brýle.

„Toť přece patrně na prvý pohled,“ pokračoval kapitán. „To utajiti a zamaskovati nelze! Na světě není nic určitějšího a neměnitelného ve formě, jako známky původu, rasy, vychování. Proto též myslím, že taková důstojná dáma musí míti jistě nemálo překvapení, vyjadřuje-li se vaše svěřenka tak energicky a důkladně, jak jsem to já před chvílí učinil, za což ještě jednou úsilně prosím za odpuštění, lady Steward-Foldewová.“

„Opravdu!“ přikývla stará dáma. „Opravdu, bylo by to téměř nemožno stěsti, kdyby nebylo andělského charakteru Elsina! Ani byste neuvěřil, ale musím to doznati . . .“

Pitt Hardful dobré půl hodiny poslouchal nadšená slova staré Angličanky o přednostech mis Tornwalsenové a dlouho nemohl doložiti ani slova . . .

Konečně využiv chvíli, kdy si dáma zapalovala cigaretu, otázal se Pitt Hardful:

„Zajisté jest manžel paní Tornwalsenové povoláním námořník, proto jistě od něho naučila se vaše svěřenka těm silným, jako gin, slovům? Angličtí námořníci mají znamenitý „mořský slovník“. Dam! Víím o tom něco!“

„Mýlíte se, milý pane . . . pane . . .“ začala lady Steward-Foldewová, bystře hledíc na nového známého.

Pitt Hardful se vzchopil a řekl:

„Dovolíte, lady, abych se představil; jmenuji se Harry Roy-Duvergne a jsem kapitánem lodi, vlastního, nevelkého ‚cargo‘.“

Dáma velmi laskavě pokynula hlavou a dokončila přerušenu větu:

„Mýlíte se, drahý pane Roy-Duvergne! Elsa Tornwalsenová jest vdovou a také ne Angličankou, pochází z Norska.“

„To je divné!“ spěšně řekl Pitt. „Jak jsem slyšel, paní Tornwalsenová je prý krásná žena a teď slyším, že vdova! Tak-li tomu, má tedy již snoubence?“

„Opět jste na omylu, milý pane Roy-Duvergne!“ stejně klidně vysvětlovala stará dáma. „Mrs. Tornwalsenová nemá snoubence a nebude ho mít! Obě jsme „věčné vdovy“, pane Roy-Duvergne!“

„Velice se tomu divím, neboť v naší době vdovy příliš dlouho nenosí smutečního závoje a neoplakávají dlouho svých zemřelých vládcův!“ podotkl kapitán s tichým úsměvem.

„Mýlíte se, pane Roy-Duvergne!“ jako automat opakovala stará lady. „Nejsou všechny vdovy stejného rázu. Já nemohu zapomenouti šlechtěného sira Edmonda Harwey-Morton Steward-Foldewa, ač jsem již stará žena ubírající se ke konci pozemské pouti . . .“

„Ale lady Steward-Foldewová!“ zvolal upřímným hlasem kapitán. „Bůh popřej vám zdraví a života ještě dlouhá léta!“

„Děkuji za dobrá přání, drahý kapitáne!“ usmála se dáma a vypustivši malý kroužek dýmu, mluvila dále:

„Začala jsem u sebe, neboť jsem starším členem toho dvouosobového klubu „věčných vdov“. Co se týče mrs. Tornwalsenové, musím říci, že ona . . . již dosti dávno oželela . . . svého muže . . . ale . . .“

„Nu, vidíte, lady,” přerušil ji Pitt, „což jsem to neřekl?! Klub „věčných vdov“ musí býti časem rozpuštěn! Cha-cha-cha!“

Lady Rosalia, neztrácejíc outku hovoru pokračovala tímtež tónem:

„ . . . ale Elsa setkala se na své životní dráze s mužem, jemuž věnovala srdce a věrně čeká na návrat svého vyvoleného . . .“

Lady Steward-Foldewová při těch slovech hluboko vzdychla.

Pitt Hardful dlouho mlčel, nevěda, jak dále rozprávati hovor. Konečně jaksí mimovolně se otázal:

„Proč se ten muž nevrací k mrs. Else Tornwalse-
nové? Nemiluje ji?“

„Pane Roy-Duvergne! Nemilovat Elsu?!“ roz-
horlila se lady Rosalia.

„Proč se nevrací tedy ten gentleman?“ otázal se
Pitt Hardful, zvědavě patře v šedivou tvář své sousedky.

Lady Steward-Foldewová však dlouho mlčela.

Když pozdvihla ke kapitánovi bledé, mírné oči,
Pitt postřehl v nich rozněžnění a záblesky veselosti.

Zavrtěla hlavou a vyhrkla:

„Proč? — Protože ten gentleman je hloupý!“

Pitt Hardful bezděčně se hlasitě rozesmál a lady
smála se s ním.

Oba dlouho se smáli, přátelsky na sebe hledíce, až
kapitán položil opět otázku, podle svého mínění úplně
rozumnou a nijak urážlivou:

„Prosím, lady! Napadá mi, že onen gentleman,
jenž podle vašeho soudu nemůže nemilovati mrs.
Tornwalsenovou, proto se nevrací, že se mu nelíbí
způsob života oné dámy? Noviny píší, že ji všude ob-
klopují davy zbožňovatelů, sama pak mrs. Tornwalse-
nová má ráda rozhlas, jako například s tím plaveckým
závodem, s tím pohárem „*for the best swimmer*“, s tou
báječnou sázkou, ohlášenou panem Johnem Cornylem..“

Lady Rosalie, jak kapitán rozvíjel svou myšlenku,
stávala se víc a více upíatou, oči chladly a tvář pokryla
se ruměncem rozhorlení.

„Pane Roy-Duvergne!“ pravila povznešeně. „Myslí-
li tak onen gentleman, jak jste se vyslovil, potom není
jen hlupákem, ale čímsi daleko horším — není vůbec
gentlemanem!“

„Ó promiňte, lady Steward-Foldewová,“ zvolal Pitt
Hardful povstav. „Musím brániti toho neznámého mi
člověka a prositi za vysvětlení, proč ho nepovažujete
za gentlemana?“

„Pane Roy-Duvergne,“ odvětila stará dáma, pod-
trhujíc každé slovo, „gentleman odvažující se vytvoření

vlastního úsudku o ženě, jest povinen důkladně zbadati celý její život, jeho vnitřní obsah a nejen nahodilou zevní formu, měnlivou, tak jako šat, klobouk, obuv a rukavičky ženiny. *Good bye, mr. Harry Roy-Duvergne!*"

Lady Rosalia velmi hrdě pokynula hlavou kapitánovi a již se chystala k odchodu, když od pláže ozvalo se hlasité vyvolávání:

„Haló, Haló, Stanton Baldwin — swimmer!"

Lady Rosalia rychlým pohybem nasadila si brýle a pozorujíc dav, shromážděný u kasina, pohrdavě zasykla skrze zuby:

„To ti křiklouni z Ameriky vítají svého rekordmana. Aha! Baldwin již přijel... Musím o tom zpravit Elsu!"

Zapomněvši na své rozhorlení pro Pittova slova, loučila se stará dáma laskavě:

„Good bye, dear captain."*)

„Na shledanou, lady Steward-Foldewová!" zvolal kapitán, jsa rád změně stařenčiny nálady. „Byl bych nesmírně potěšen, kdybych mohl býti vám, nebo mrs. Tornwalsenové v něčem užitečný. Opravdu, prosím, abyste na mne spoléhaly."

Lady Rosalia chvíli se rozmýšlela.

„Velmi vám děkuji, milý kapitáne," řekla konečně. „Budeme vám vděční, dovíte-li se, má-li Stanton Baldwin v úmyslu užítí při závodě s Elsou tuku?"

„Promiňte, ale nerozumím," zašeptal udiveně Pitt.

„Ach, drahý pane, to jsou odporné, sportovní podrobnosti!" vysvětlovala lady. „Plavci v závodech na dalekou metu pokrývají tělo silnou vrstvou tuku, což usnadňuje jim dlouhou dobu býti ve vodě a zároveň to chrání před křečí v nohou a v pažích. Proto běží o to, abychom se dověděly, co zamýšlí Baldwin v té věci učiniti? Je to příliš vážný soupeř, než aby se mu poskytlo nějakých výhod."

*) Dobrý den, kapitáne!

„Výborně!“ zvolal Pitt. „Pošlu vám zprávu do hotelu. Good bye, lady Steward-Foldewová.“

Kapitán rozloučiv se s lady, rychle přešel po nábřeží a seběhnuv na pláž, přiblížil se k skupině mladých i starých Američanek a Američanů, kteří obstoupili svého favorita „*the best swimmer of United States of America*“.*)

Pitt Hardful pozorně si ho prohlížel.

Americký rekordman byl asi třicetiletý a měl výšku 1 m 85 cm. Na širokých ramenou, nad vyklenutou, mohutnou hrudí vyvstávala sotva viditelná, maličká hlava, jako nepotřebný, náhodný přídavek.

Všecko na ní bylo maličké, směšně drobné. Krátké řídké vlasy, maličké oči, drobný, drze zdvižený nosíček, vyduté, skoro dětské, bezbarvé rty a odstávající ouška.

Ale ta malá hlavička seděla na silné, svalnaté šíji, vyrůstající z atletických ramen a hrudi, podobné velkému zvonu.

V té hlavičce mocně tkvěla jistota, že svaly ramen, nohou a břicha neznají umdlení, že plíce pohltí naráz tak ohromné množství vzduchu, že nikdo jiný by toho nedovedl. Proto též drobná tvářička rekordmana jevila nadměrnou pýchu, sebevědomí a nadšení nad vytrenovaným tělem, jehož nepatrnou a v podstatě překážející částí byla hlava. Buď jak buď měla váhu několikaset gramů a strhovala plavce na dno.

Patře v drzá, arogantní očka Baldwinova a v tu nadutou tvář kretina-mikrocefala pravil Pitt Hardful k rekordmanovi:

„Těším se, že vás poznávám, mr. Baldwine! Zdá se mi, že jsem měl kdysi příležitost s vámi se setkatí . . .“

„Well!“ zabručel plavec, nadýmaje malá ústa. „Setkávám se všude s tolika obdivovateli, že opravdu si nepřipomínám . . .“

Při těch slovech vložil v kapitánovu dlaň jen jeden prst, silný a tvrdý, jako kus dřeva.

*) Nejlepší plavec Spoj. Států Sev. Ameriky.

„Nic neškodí!“ usmál se Pitt. „Budete tedy závoditi o primát s mrs. Tornwalsenovou? Výborná to plavkyně a v dobré formě!“

„Pff!“ odsupěl Baldwin. „Jsem na cestě k závodům v Hamburku, zastavil jsem se zde pouze na dva dny . . . Zítřka poplavu a jsem jist, že ta slavná „Severní Siréna“ udýchá se na třetí nebo na čtvrté míli . . .“

„A mr. Cornyle spoléhá na vás, neboť přijal dvě vysoké sázky!“ podotkl Pitt Hardful.

„Víš, že sází na výborného championa, pane . . . pane . . .“ pravil Baldwin.

„Kapitán Siwir,“ — dodal Pitt.

„Ah, to jste vy, který sází proti mně?“ skoro hrozivě ptal se Američan a v malých očkách blýskl hněv.

„Dovolíte-li, mr. Baldwine!“ s úsměvem řekl Pitt Hardful. „Mám rád hazard a to bude pravý hazard. Znameníť champion, „*the best swimmer of U.S.A.*“ a dosud neznámá lady, slabá žena, vycházející hvězda na sportovním obzoru . . .“

„Tu hvězdu sfouknu na druhé míli!“ zasyčel Baldwin.

„Nedivil bych se příliš!“ podotkl kapitán lhostejně pokrčiv rameny. „Ale nabídnu panu Cornyleovi zvýšení sázky o 10.000 dolarů.“

„Výborně!“ zařval se smíchem Baldwin. „Můj starý více na tom závodě vydělá a i já z něho cosi vymačkám, ač, abych pravdu řekl, je to lump, horší než nejhorší manager.“

„Zkusím to tím raději!“ pravil Pitt. „Rozumí se, že nevystavíte na zkoušku své slávy a že poplavete v obyčejné formě a užijete natření tukem . . . Mrs. Tornwalsenová jest nebezpečnou protivnicí . . .“

„Co?“ zařval Baldwin. „Nechci ji ani viděti, tak jsem jist vítězstvím! Stanton Baldwin, tři světové rekordy v rychlém plavání, čtyři rekordy distanční, vítězství nad takovými championy jako „Old Boys od Hudsonu“ a „Black Master Grynely“! Pískám na tu

vaši sirénu a poplavu beze všeho tuku. K čemu by to bylo, když tak jako tak nebude ve vodě jen čtyři míle."

„A nezměníte svého rozhodnutí, pane Baldwine, tím méně, že bude to veřejně vyhlášeno?" otázal se Pitt Hardful.

„Slovo gentlemanovo a sportovcovo!" zvolal Američan, vypíav svou mocnou hrud. „Plavu bez tuku, neboť tento závod považuji pro sebe za obyčejný trening!"

„All right!" zvolal kapitán. „Jenom neříkejte nikdy o dámě, „že na ni pískáte", neboť jinak mohli bychom si mysliti, že vaše „slovo gentlemanovo" nestojí ani za dolar."

„Co to znamená?" otázal se Baldwin v údivu, zataínaje pěsti.

„To jen, co jsem řekl!" klidně odvětil Pitt Hardful. „Ostatně, nestačí-li vám toto vysvětlení, jsem hotov, po dostihu vás poučiti, jak se v civilisované společnosti mluví o ženách, milý mr. Stantone Baldwine!"

Kapitán, ukloniv se, odešel ke kasinu „La Pergola" a odtud poslal dopis do hotelu „Eduard VII."

Oznámil v něm lady Rosalii, že americký rekordman postaví se k startu „bez tuku".

Při té příležitosti přál Pitt Hardful paní Tornwalsenové úspěchu a vyslovil jistotu, že zvítězí v závodě proti „*the best swimmer of U. S. A.*", ač — dodal — protivník nepochybně má značnou převahu nad spoluzávodcím, neboť, pokud postřehl, že Baldwin vůbec nemá hlavy.

VII.

BOUŘE SE BLÍŽÍ.

Salon hotelu „Eduard VII." byl přeplněn obecnstvem. Shromáždili se tu žurnalisté, kteří řídili sportovní rubriky v denících největších evropských měst, reportéři telegrafických agencí „Havas" a „Wolff", obsluhují-

cích tisk celého světa, sportovci a sportovkyně, jichž davy obývají v létě francouzské lázně u Atlantiku — i u Středozemního moře.

Všickni s netrpělivostí a zvědavostí vyhlíželi objevení se Elsy Tornwalsenové, neboť byla telefonicky prošena o rozmluvu.

Po dosti dlouhém čekání objevila se na schodech, vedoucích do haly, majestátní postava lady Steward-Foldewové.

Koruna nádherných stříbrných vlasů důstojné dámy odrážela se od hladkého, černého šatu, zdobeného stříbrnými nitkami.

Lady Rosalia šla s povznesenou hlavou — držíc v tenkých prstech bílý šáteček a želvovinové pouzdro na cigarety, bez něhož se stará dáma zřídka objevila.

Usednuvši do křesla a pokynem hlavy zvouc hosty, aby učinili po jejím příkladu, promluvila lady Rosalia svým zvláštním, poněkud suchým, ale výrazu plným hlasem:

„Vzácná společnost zajisté se nepodiví, že před tak vážným zápasem mrs. Tornwalsenová cítí nutnost skrupení myslí. Tato okolnost je příčinou, proč prosila mne, abych ji zastoupila před ctěnými dámami a pány.”

Nedovolujíc, aby někdo se ujal slova, lady pokračovala:

„Nuže, běží tu tedy o interview, není-li pravda? Posloužím dámám a pánům všemi podrobnostmi, jež mohou zajímati. Paní Elsa Tornwalsenová plave již od časného dětství, neboť přišla na svět nad břehem tichého norského fjordu a moře stalo se brzy jejímrodným živlem. Moje chráněnka a přítelkyně účastnila se několika dalekých, nebezpečných mořských cest a převážně nikoliv na velkých lodích, kde umění plavecké a to dokonalé, prokázalo jí často vážnou službu. Ráda bych panstvu něčím vynahradila zklamání, jež pocítilo nepřítomností paní Tornwalsenové před tak vzácnou

společností . . . Ha! Zradím vám tajemství své přítelkyně . . .”

Lady Rosalia začala volnými pohyby otvírati pouzdro na cigarety a potom cigaretu zapalovati.

V saloně zavládlo ticho. Určitě bylo slyšeti zasyčení zanítivší se zápalky, ba i oddechnutí lady Rosalie, jež vdechla vonný dým „Abdulli”. Všecky hlavy nachýlily se k staré paní a oči všech netrpělivě utkvěly na její klidné, bledé tváři.

Lady Rosalia, vypustivši několik kotoučků dýmu, počala dále mluviti:

„Mrs. Elsa Tornwalsenová účastnila se několika velmi smělych plaveb, vykonávajíc službu jako obyčejný námořník. Zajisté nyní pochopíte, proč moje přítelkyně nemá té plavecké formy, jíž vyžadují sportovní pravidla. Plave jako ryba, nemyslí na to, jak třeba plavati. Plave si — a dost! Poplave i dnes svým způsobem a zvykem, což mělo dosud znamenité výsledky. Mrs. Tornwalsenová, jak račte pamatovati, přijala sázku, nabídnutou Johnem Cornylem bezpodmínečně! Proto podmínky závodu určeny byly teprve po několika dnech. Start bude u můstku „Jacht-Club” v Ciboure; závodníci poplavou přes celý záliv Saint-Jean de-Luz a potom na oceán kolem mola poblíž mysu sv. Barbory.“

„Promiňte,” přerušil lady redaktor sportovního listu — „a dále? Poplavou závodníci k severu směrem ke Guéthare a Biaritzu, nebo též na jih k Haycábii a k Hendayi? To je velmi důležitá okolnost!”

„Zajisté!” přisvědčila lady Steward-Foldewová. — „Bylo rozhodnuto, že další směr má právo určit ten, kdo první dopluje k mysu sv. Barbory.”

„Toť velmi důležité, neboť to dává převahu rychlejšímu plavci!” podotkl korespondent „Havasů”. „Vývolí si zajisté nejpříznivější směr podle stavu moře.”

Lady Rosalia klidně pokrčila rameny a dodala jen jedině slovo:

„Indeed!“*)

Po chvíli hovořila dále:

„Finish není stanoven, záleží jen na vytrvalosti závodících; závod se skončí tehdy, když jeden ze soupeřů požádá pomoci lodi, plavce provázející a vezoucí soudce, sledující průběh zápasu paní Tornwalsenové s mr. Stantonem Baldwinem. Toť všechno, dámy a pánové!“

Těmi slovy ukončila lady Steward-Foldewová interview; hrdě a ztrnule povstavši, chystala se k odchodu.

„Co dělá nyní mrs. Tornwalsenová?“ otázal se náhle malý reportérek jakéhosi listu, přistaupiv k staré Angličance a neklidným, prosebným pohledem patře v její bledé, chladné oči.

„Když jsem opustila paní Tornwalsenovou, studovala historii časného středověku,“ odvětila lady Rosalia, patříc na udivenou společnost vznešeným pohledem. „Paní Tornwalsenová studuje historii a filosofii na universitě a připravuje se ke zkouškám . . .“

Po těch slovech stará dáma pokynula hlavou na znamení rozloučení a odešla.

„A tohle jest opravdu sensace!“ zapištěl reportérek, táhna svého kolegu za klopu límce. „Mrs. Tornwalsenová, přeslavná rekordmanka, — námořník a . . studentka. — V hlavě to nelze srovnati. Taková milionářka a — náhle — námořník a studentka!“

Společnost rychle opouštěla salon hotelu „Eduard VII“.

Největší část hostí ihned pospíšila na pláž nebo do kasina, aby si popovídala o zvláštní novině ze života mrs. Tornwalsenové, aby šířila klepy a řadu šeredných výmyslův a aby dělala nové vtipy.

Reportéři a dopisovatelé běželi na poštu a na telegrafní stanici, aby poslali sensační zprávy do svých listů.

---

*) Patrně.

Přátelé a velebitelé amerického rekordmana téměř klusem běželi k svému zbožňovanému, ukládajíce si v myslí svoje zprávy z návštěvy hotelu „Eduard VII“.

Všickni byli proniknuti zájmem po zprávě lady Steward-Foldewové a ještě více napiati, tušíce vážný a tuhý zápas mezi norskou plavkyní a mistrem Spojených států.

Když připomínáno bylo štíhlé, švižné postavy Elsy Tornwalsenové, jejích vždy smutných, zamyšlených očí, jakoby hledících na cosi dalekého a nevýslovně krásného — ihned vedle vyrůstalo obrovské, svalnaté tělo mohutného mikrocefala, toho podivného, bezhlavého netvora o plecích, nohách a hrudi atleta, o úzkých štěrbínách očí, v nichž bylo plno pýchy a nezkratné drzosti — tu sázeny menší nebo větší sumy na jistějšího favorita, jímž měl býti jistě „*the best swimmer of U. S. A.*“ — Stanton Baldwin.

Nejbližší (čímž se nedávno chlubily) přítelkyně Elsy Tornwalsenové, její družky z tenisového dvorce, z plovární i z regat, tajně sázely na Američana, neobyčejně hazardující.

Celý Saint-Jean-de-Luz ztratil hlavu. V hotelových sálech, v restauracích, v kavárnách, v barech, v krámech přetřásány vyhlídky zítřejších závodníků a všude panovalo přesvědčení, že slabá, dobře vychovaná „siréna severu“ nebude moci zvítěziti nad „žralokem z Floridy“, jak důvěrně nazýván byl Baldwin.

Sám Baldwin, uděliv korespondentům interview, vyznačující se hrubostí a domýšlivostí, zmizel beze stopy.

Jeden z reportérů však ho vyslídil. Na pláži a v „La Pergola“ brzy se vypravovalo, že Stanton Baldwin nijak neběře na lehkou váhu své soupeřky, neboť nepozorovaně vyklouzl do Guéthary a tam v tichém zákoutí podrobuje se odbornému treningu.

Organisátor závodu mr. John Cornyle, pod vlivem rostoucí v městě jistoty vítězství amerického sportovce,

přímo šlel, nabízející stále vyšší sázky, ale riskujících nenacházel.

Pitt Hardful, zvýšiv svou sázku o 10.000 dolarů, taktéž úporně mlčel, přes to, že rozblázněný Američan dvakrát mu telefonoval.

Před večerem vklouzl do kapitánova pokoje jako vždy bez šelestu rudý Miguel a zastavil se u prahu.

„Co mi neseš, příteli?“ otázal se lhostejně Pitt.

Miguel, zakrývaje si dlaní ústa, dal se do smíchu.

„Co tak rozesmálo ctihodného Miguela?“ s úsměvem otázal se kapitán, pozdvihnuv oči na rudou kšticí a na pihovatou tvář Španělovu.

„Tajnosti před Miguelem — toť nehezké a k tomu marné! Já všechno zvětrím . . .“ pravil Miguel, chechtaje se a směšně se tváře. „Již vím, že ta zítřejší plavkyně — je naše Elsa z „Witeže“, Elsa, kterou jsme před několika roky nechali tam nad strmým břehem Hadsefjordu. . . . Naše Elsa! Dobrá, tichá, milosrdná Elsa Tornwalsenová. A štorman se o tom nezmínil ani slůvkem! Zajel si do tohohle městečka nad mořem, kde není vlastně ani kapky moře, neboť ten záliv spíše se podobá jezeru, rybníku, louži a ne moři. Nyní teprve všemu rozumím.“

„Čemu vlastně rozumíš, brachu?“ otázal se Pitt a přimhouřil oči.

„Rozumím, že jste chtěl, štormane, uviděti Elsu Tornwalsenovou, která vás milovala, jež na vás hleděla jako na duhu a která vás nazvala „Bílým kapitánem“, mluvil Miguel, nepozoruje, že zřítelnice Pitta Hardfula prudce se zúžily a hlava nachýlila se vpřed, což bylo vždy předzvěstí strašného hněvu. Ale kapitán tentokrát nevybuchl a poslouchal dále.

Miguel, uchvácený jakousi myšlenkou, mluvil stále rychleji:

„Ó, já jsem všechno postřehl tehdy, když jsme čekali na parník, který měl nás odvézti z Lango, — vše jsem pochopil! Nyní vím, že jste se chtěl, štormane, setkati s Elsou a zavéztí ji zase na Tajmyr! To je dobrá myš-

lenka. Elsa přinese vám, mně, všem štěstí, neboť je to čistá, nevinná duše a dobrá, milosrdný Bože, jak dobrá! Kdyby mi někdo řekl, že Elsa jednala špatně, nespravedlivě, tu bych takovému lotru vyrval nectný jeho jazyk i s útrobami."

Miguel se rozčilil, zrudl a dupl nohou.

Kapitánův hněv náhle zmizel. Vstal, rychlým krokem přistoupil k rudému Juljanovi a beze slova přivinul ho k hrudi.

„Hm . . .” — zabručel Pitt po chvíli. „Tak silně jsi jist mrs. Elsou Tornwalsenovou?”

„Jako sám sebou,” vyhrkl Miguel vřele, ale ihned postřehl, že nesprávně se vyjádřil a dodal:

„Jsem tak jist Elsou Tornwalsenovou, jako vámi, šstormane, neboť co se mé osoby týče, to mi jen tak z úst vylétlo. Já — to je něco jiného, neboť víte, šstormane, že ve mně jakýsi čert sedí, který mi občas pošeptá nějakou radu tak nevinným hlasem, že poslechnu a — klesnu, vždycky klesnu!”

„Poslední dobou, chvála Bohu, hladce to s tebou jde — ani jednou jsi neklesl,” utěšil ho Pitt Hardful.

Miguel se tiše zasmál a pravil:

„Od té doby, co jsem s vámi, šstormane a jsem bohat, ten čert se nijak dotěrně neozývá vůbec. Jistě, že údivem oněměl! Cha-cha-cha!”

„Jen aby již nikdy nenabyl řeči!” se smíchem pravil Pitt. —

Rudý Miguel přešlapoval s nohy na nohu, chtěje patrně kapitánovi říci nějakou novinu.

Pitt pozorně naň pohlédl a otázal se.

„Máš něco za lubem, Migu? Vidím, že máš, neboť tam u prahu přešlapuješ, jako uvázaná slepice. Nuže, mluv!”

Juljan s tichým chechtotem, polykaje slova a spěchaje oznamoval:

„Ach, šstormane! Dnes kupoval jsem noviny naproti v krámku a tam poznal jsem mladou Španělku . . .”

„Co je na tom divného?“ pravil Pitt, pokrčiv rame-
ny. „Celý Saint-Jean-de-Luz přecpán je Španěly a do té
sbírky přidal jsem i tebe, Migu! Dnes holil mne holič
— Španěl, u stolu při večeři obsluhoval mne sklepník
— tvůj krajan. Co v tom divného — nechápu?“

„Poněvadž jste mne nenechal domluviti, šstormane!“
zvolal Miguel. „Ta španělská dívčina je služkou v hotelu
„Eduard VII.“ a každodenně vidá Elsu! . . .“

„Mrs. Tornwalsenovou?“ otázal se kapitán.

„Nu tedy tak, ale ona „mrs.“ nejde mi nějak hrdlem!
Pamatuji, že jsme ji na „Witeži“ všickni jmenovali
prostě „fru“, omlouval se Miguel.

„Nu, vždyť skandinavské „fru“ jest totéž jako an-
glické „mrs.“, Migu!“ vysvětloval Pitt.

„Vím to,“ odvětil Miguel. „Jenom že to anglické
slovo nepřiléhá k fru Tornwalsenové, šstormane! Není
v tom slově srdce . . . není v něm té tklivosti . . .“

Umlkl a kapitán pozorně ho vyslechnuv, pravil po
chvilí tiše:

„Snad máš pravdu, Migu . . . „Fru“ zní tklivěji . . .“

Miguel, široce gestikuluje, s jižní vášnivostí počal vy-
pravovati:

„Španělka mi vypravovala, že Elsa . . . fru Elsa Torn-
walsenová téměř celé dny dlí nad knihami, modlí se
ráno i večer a nad ložem má krásný obraz sv. Eryka
od slavného malíře. Moje známá mi vypravovala, že
má-li fru Tornwalsenová jíti na jakýs raut do kasina,
nebo na dobročinný ples, nebo je-li pozvána k obědu,
tu ta vždy tichá, klidná, rozumná a dobrá fru Torn-
walsenová běhá po pokoji a kleje jako námořník! Chichi-
chi! Španělka s úděsem opakovala slova, jež včera sly-
šela z úst fru Tornwalsenové. Křičela z jakési příčiny,
uchvácená velkým hněvem: „Hlavy mají jako dřavý
bok barkasy, ty městské maškary! A nepůjdu, u sta
rozervaných plachet! Ať je rezavý kotevní řetěz, shnilé
lano udusí! Raději bych přetahovala lana a za bouře
napínala hlavní plachty, než vláčeti se po vyšlapaných

salonech „La Pergola“. U tisíce prázdných sudů od slanečků . . . nepůjdu, nepůjdu!“ Teprve ta stará lady, od níž se nikdy fru Tornwalsenová neodloučí, přiběhla a poněkud ji uklidnila; vždyť fru vztekala se strašně a pěsti měla zaťaty a připraveny jako k bitce, štormane!“

Pitt Hardful opět objal a silně k sobě přivinul Miguela, po čemž se ho otázal:

„To jsou klepy z domácnosti a netřeba jich opakovati. Ale rád bych věděl, co si myslí fru Tornwalsenová o zítřejším závodě a o zápase s Baldwinem?“

„Hoho, štormane, i o tom jsem něco slyšel od Katariny!“ zvolal Miguel a zpozorovav ironický pohled kapitánův, dodal: „Tak se jmenuje ta Španělka z hotelu . . . Ta slyšela, že naše fru pravila staré lady: „Má drahá! Tvrdíš-li, že ten Baldwin nemá hlavy — tož jsem klidna. Prohraje on a ne já, poněvadž, moje drahá Rosalie, vím, že bez hlavy ničeho nelze dosíci!“ Tak to řekla, štormane, fru Elsa Tornwalsenová!“

„Velmi správně řečeno!“ přisvědčil Pitt Hardful . . . „Nuže, ale nyní podej mi čaj . . . Jsem strašně žízniv . . .“

„V noci bude bouře, neboť je dusno a od jihu táhnou mlhavé pásy!“ pravil při odchodu Miguel.

„Bouře!“ opakoval kapitán a rychlým krokem přistoupil k oknu.

Á skutečně — Miguel měl pravdu.

Na jižní části nebe táhly se kalné, bezbarvé plachty par. Některé již temněly a prodlužovaly se v pásy. Tu a tam některé se již na konci trhaly a třepily na kusy. Nebe bylo bezbarvé a viselo jaksi bezvládně jako uspané. Moře lesklo se drobnými vlnkami, v nichž lámaly se sluneční paprsky, ale dále za molem, od tvrze Socoa, postřehl kapitán plochy a skvrny nehybné, jako by mastnotou povlečené vody. Bývalý štorman „Witeže“ věděl dobře, že z těch hladkých, klidných tůní vyrůstají náhle hřebenité, hřívnaté vlny a tvoří proudy, syčící pěnou a zuřící bezednými víry.

„Ano, po půlnoci přijde bouře,“ zašeptal a vyšel na balkon, pohlédl k horám.

Předhoří Pyrenejí, ztemnělé lesy, bylo zalito sluncem a jenom daleký štít Pic du Midi de Bigarre lehce dýmal.

Sotva pozorovatelná, téměř úplně průzračná mlžinka plazila se z ostrého vrcholu.

„Bouře se zvedne hned po půlnoci!“ opakoval Pitt Hardful. „Zítřka ti dva nepoplavou, neboť oceán se na několik dní rozehraje. Snad se závodníci vzájemně dohodnou, že poplavou od mysu sv. Barbory k majáku Socoa . . .“

Mávl rukou a zabručel:

„Zítřka uvidíme! . . .“

VIII.

SKALNÍ VŘES.

V tomtéž čase též kdosi jiný, velmi obeznámený s mořem, vycítil blížící se bouři.

Byla to Elsa Tornwalsenová.

Seděla, pohroužena v četbu, ve svém pokoji u psacího stolu.

Při pohledu na ni se zdálo, že na vše zapoměla, že neviděla ani přepychu hotelového bytu, ani košův a vás s květinami, ani slunce, které již posledními paprsky líbalo její zlatou hlavu, s bujnými, krátce přistřiženými vlasy.

Elsa byla pohroužena v četbu krásného díla Henrika van Loona pod titulem „Die Geschichte der Menschheit.“

Tak se vnořila v to prosté a moudré vypravování o dějinách lidstva, že i ústa její chvílemi se pohybovala, šeptem opakující slova holandského historika.

Náhle Elsa pozdvihla hlavu a počala naslouchati.

Jakési zneklidňující ticho zavládlo kolem a všude jako by číhalo.

Elsa Tornwalsenová zachmuřila čelo a rozduła tenké, pohyblivé chrčpě. Plnou hrudí vssála slaný, vlhký mořský vzduch a tiše zašeptala:

„Bouře! . . .”

Rychlým krokem vyšla na terasu a dívala se před sebe.

Zrak její sotva se sklouzl po azurovém povrchu zálivu a běžel dále za lamač vln, zbudovaný na úskalích mezi Socoa a mysem sv. Barbory.

Bystrému zraku bývalé rybářky neutajila se mihavá, lesklá šupina oceánu, tu a tam přetátá pruhy a plochami nehybné, hladké vody. Elsa naslouchala, nachýlivši hlavičku a tlumíc dech.

Bystrý sluch nezklamal, zachytil jen lidem moře známý lehký, suchý třesk a téměř nepozorovatelný skřipot, ozývající se kdesi vysoko, mnohem výše nad kalným pásem oparů, visících nad oceánem a i nad těmi mlžinami, které v zenitu lenivě splývaly s volně se šinoucími obláčky na vrchy Pyrenejí.

„Bouře se blíží . . . rozehraje se plně po půlnoci . . . ano, hned po půlnoci!” . . . pomyslně si Elsa a zamnula si ruce, jakoby pohybem ponuré radosti nebo zoufalství.

Ještě jednou vssála dusný, teplým vlhkem přesycený vzduch a opět usedla k psacímu stolu.

Opět čtla knihu van Loonovu, ale zrak její stále častěji odtrhoval se od potištěných stránek a mířil k moři.

Konečně zavřela knihu, opřela hlavu do dlaní a ponořila se v neveselé asi myšlenky, neboť po ušlechtilém, zlatovou pleť pokrytém čele počaly se šinoucí stále hlubší vrásky a řádra zdvíhala se vzdechy.

Po chvíli potřásla hlavou a vstala.

Obhlédla se s jakousi divnou skorem dětinskou bezradností kolem a přešla do ložnice.

Nad širokým ložem, pokrytým nádhernou, vyšívanou čínskou příkrývkou, visel obraz sv. Eryka.

Maloval jej slavný Björn Rasmussen a stvořil neobyčejnou komposici, zajisté nic společného se životem tohoto světce.

Umělec spíše podal typ ušlechtilého bojovníka a vůdce, Eryka Hakonana, „jarla“ — norského knížete, zvěčného v ságách osmi skaldův.

Eryk v prostém brnění, ale bez přilbice, s dlouhými, černými vlasy, ovázanými kolem čela širokým řemenem, stál u kormidla fregaty. Několik postav námořníkův a bojovníkův v mlze a v pěně vod rozvíňovalo šikmé plachty. Dále zdvíhal se vysoko zahnutý a koňskou hlavou ozdobený zobec lodi. Fregatu halilo šero, šero plné změti, prorývané hřívnatými hlavami vln, vyletujících nad boky lodi a převalujících se přes palubu těžkými, chladnými, hadovitě se valícími proudy rozbouřených vod. —

Všecko tonulo v rozvířeném šeru a jen na přídi fregaty mezi temnými závoji bouřlivé noci zářila světlá skvrna, divně, neklidně jasná, skoro rozjiskřená, nutící pozorovatele, aby přicloužil oči. Neobyčejná záře padala na postavu sv. Eryka, objímala ho světelným nimbem a osvětlovala nadšenou, přísnou tvář, ale při tom plnou klidu a odvahy.

Opíraje levé rámě o kruh kormidla, pravou rukou, do poloviny skrytou pod mosazným plechem brnění, ukazoval svatý král na ono světlo, budící úžas. Oči jeho byly rozšířeny, žířící nepřemožitelným roznícením, jako by dávaly mocný rozkaz: „Vpřed! K cíli!“

Zrak Elsin padl na ten obraz opravdového nadšení. S hlavou zbožně schýlenou a začala šeptati tiše modlitbu, již si sama složila, přerušovanou prosebnými vzdechy:

„Navrať se, Eryku, doved' k zářivému cíli!“

Tu ozvalo se prudké zatukání na dveře.

Elsa se vzchopila a rychle povstala.

„Prosím, vstupte!“ odpověděla suše.

Do ložnice majestátně vkročila sivá lady Steward-Foldewová a již od prahu začala mluvit, mávajíc novinami, jež držela v ruce.

„Promiň, *my dear*, že se vtírám v této hodině do tvé samoty! Ale musila jsem to učiniti, neboť jsou tu důležité velmi důležité zprávy!”

„Jaké to velmi důležité zprávy, má drahá?” otázala se Elza, objevši starou a neobyčejně rozčilenou dámu.

„Tu jest zvláštní příloha ke „*Gazette de Biarritz*”, věnovaná výlučně tvému zítřejšímu závodu s Baldwinem!” zvolala pateticky lady Rosalia.

„Velmi pěkné! Je patrno, že ti pánové nemají materiálu pro tisk. Zajisté panující úpaly působí na všechny a při tom se tu děje zajímavého tak málo,” odvětila Elza s úsměvem.

„Nesměj se tomu, má drahá!” rozhorlila se stará Angličanka. „Noviny hned na začátku oznamují, že zítřejší plavecký závod se neuskuteční . . .”

„Pro bouři, jež přijde o půlnoci!” přerušila starou lady Elsa a dokončila větu své spolčnice.

„Ach, ty již všecko víš? Zajisté ti sem poslali „*Gazette de Biarritz*”?” rozčarovaným hlasem otázala se lady Rosalia.

„Noviny jsem neviděla,” odvětila Elsa, „ale jsem příliš zkušeným námořníkem, abych nevytušila bouři.”

„Opravdu!” souhlasila lady Steward-Foldewová. — „Nevíš však, co píší ti klepaři! Tvrdí, že jistě odstoupíš ze závodu, poněvadž slabá žena při takovém stavu moře nemůže závodit s atletickým Baldwinem!”

Elsa mlčela.

Zneklidněná její přítelkyně co chvíle nahlížela jí do očí.

Konečně Elsa pokrčila rameny a řekla:

„Kubánek byl též atlet a přece . . .”

„Ano, ale ten den nebylo bouře a moře bylo hladké jako zrcadlo, má drahá!” podotkla lady Rosalia.

Elsa náhle pozdvihla hlavu a otázala se:

„Nechápu, co chceš ode mne? Zdali mám za každou cenu plavati, nebo abych svého úmyslu se zřekla?“

„Má drahá Elzo, chci, abys příliš ne hazardovala! Meteorologická stanice předpovídá strašnou bouři a uvádí jakási hrozná čísla v desítkách metrů, v čemž se nijak nevyznám, ale podvědomě mne to děsí. Chtěla bych, abys dokud je čas, odročila závod, až bude vyhodnější stav moře. Noviny tvrdí, že sportovní pravidla to nejen dovolují, ale přímo příkazují . . .“

Po těch slovech dotkla se lady Steward-Foldewová ramene své chráněnky, po čemž ji něžně k sobě přivinula.

„Spojím tě telefonicky s bytem mr. Cornylea, s nímž se bez otálení dorozumíš o určení nové lhůty zápasu s Baldwinem!“ pravila lady.

Elsa Tornwalsenová prudce sebou trhla a dupnuvši nožkou zvolala, důrazně každé slovo vyslovujíc:

„Aby se vám kotvice utrhla! Aby vám nejostřejší skalisko se vrazilo od kýlu do skladiště! Jest sázka nebo není? Jest — proto poplavu, byť by zuřil chamsin, sirocco, tajfun, nebo jiný víchr! Rozumíte?“

Oči Elsiny metaly blesky, tenké prsty malé, silné ruky se sevřely v pěst.

„Rozumíte?!“ opakovala hrozivě a prudce, pohlédnuvši však na ulekanou a pobledlou společnici, usmála se něžně a vrhla se k ní s výkřikem:

„To jsem mluvila k těm pisálkům, nikoliv k tobě . . . matko — ne k tobě, má milá, dobrá milovaná staruško!“

Líbajíc lady Rosalii po tvářích i po rukou, tulila se k ní a pravila, patříc jí do očí:

„Teď opět bude žádáno interviewu, má drahá, proto rci těm darebákům, že mrs. Tornwalsenová jim přeje, aby se dusili starou koudelí a aby je šlehalo nejsilnější lano přes prázdné lebky!“

Udobřená, ač ještě o svou chráněnku neklidnější lady Steward-Foldewová spěšně vyšla z pokoje.

Elsa Tornwalsenová zastavila se před oknem a hleděla na slunce do moře se potápějícího.

Na horizontu vyzíral jenom jeho úzký úsek. Od něho však posledními, zoufalými paprsky planula záře až k zenitu, kde pluly roztřepené, zarůžovělé obláčky, šinouce se po šeřícím se nebi.

„Slunce tone, jak já tehdy . . . na Hadsefjordu za vichru . . .” pomyslíla si Elsa, ztrnule hledíc na poslední epizodu každodenního, nikdy nerozhodnutého zápasu dne s nocí.

Kdyby někdo ve chvíli toho hlubokého zamyšlení „severské sirény” bedlivě na ni pohleděl, učinil by jistě celou řadu neočekávaných postřehů.

Nejprve bylo snadno spatřiti několik sivých pramének, odrážejících se výrazně při červeném světle večerní záře od náhle ztemnělé hmoty plavých, měkkých vlasů, jež v slunci nabývaly barvy teple zlatové.

Tu a tam na osmahlé tváři tak vždy klidné a prozrazující jakési hluboké a jistě neradostné myšlenky prohlubovaly se v tom měnlivém soumraku vrásky, svědčící o těžkých zážitcích nebo o dozralém věku ženy, která poznala život.

Drobné vrásky táhly se od sklopených očí ke skráním, tvářice jakousi tenkou sítku; dvě jiné, značně hlubší, kryly se u úst. Ani nejlepší kosmetický salon nedovedl by zatříti, uhladiti, ani zmírniti hloubku těch vrásek, neboť vyryla, vyhloubila je nelítostná ruka dlouhého utrpení. Kdo viděl takové rýhy, ten ví, že jimi tekou žhavé slzy, že skrývají se v nich jako v brlohu těžké žaly.

Tvář Elsy Tornwalsenové, na první pohled působící dojem mladistvý, krásný a klidný, nyní, kdy padalo na ni světlo večerní záře a zápasilo s šedými, kalnými stíny, nebyla mladá, ani klidná, ale za to ještě krásnější.

Vážnost pochopení velké bolesti, smíru s životem a tragismu plný klid jistoty, že to, čím žilo srdce, nenávratně zklamalo, vše to dodávalo té ženské tváři jem-

ných, pravidelných rysů výraz s ničím nesrovnatelné krásy. Byla to tvář mučednice, jdoucí na smrt, tvář hr-dinky, jejíž nejvyšší vznět rozbil se o tvrdý pancéř lhostejnosti davu. Oči, široko otevřené, smělé a čisté jako nebe, hleděly přímo, bez vzrušení, bez záblesků naděje a mělké, krátké radosti. Celá postava Elsy Torn-walsenové — od silných ramen, krásně se rýsujících pod bílým hedvábím šatu, ale bezvládných, jako by smrtelně znavených, skleslých podél pružných štíhlých boků — k zlaté hlavě, mírným, bezradným pohybem skloněné vpřed, až k mocně, nehybně o koberec opře-ným drobným nohám — stala se zosobněním tragického očekávání. Ztrnula v nehybnosti, vzpřímená, změněná v sluch i v zrak, každým atomem hledající cosi, co chtěla viděti a slyšeti její duše. Tiše zvedala se nevysoká, téměř panenská ňadra a pootevřené, svěží rty odkrývaly zdravé, bílé zuby.

Sloučení rvoucí se do života mladosti s břemenem zkušenosti a bolestného utrpení působilo nezvyklým, znepokojujícím dojmem.

Lehce spuštěná ramena nepatrně se nachýlila vpřed. Nebyl to však pohyb, jakým žena touží přivínouti k hrudi všecko, co milovalo její srdce, ne! V tom nachýlení ramen kryla se nikomu neznámá, vášnivá prosba, aby cosi, co zmizelo tam, kam pohroužilo se před chvílí slunce, co osirotilo a zamrazilo na vždy ubohé, neuko-žené srdce — aby to tak drahé a nutné k životu — smilo-valo se nad ní, rozžehlo aspoň na jedinou, krátkou chvíli, jako ten poslední, smaragdově zelený loučící se paprsek, jímž rozžehnává se se zemí životodárná denní hvězda, — aby vrátilo se všecko to, co udržovalo tep zbolestněného srdce.

Elsa se zachvěla.

První zavanutí bouře zašelestilo žaluziemi, pohnulo záclonami v oknech a vedralo se do pokoje.

S tichým zasvištěním, jako živá bytost přeběhlo, nahlédlo všude, dotklo se všeho, o všecko se otřelo.

Zachvěly se květiny ve vásách, zašelestily listy novin, ležících na nočním stolku, odhrnul se roh čínské pokrývky, lesklé křišťály visící u lampy vydaly žalostný zvuk, ba i obraz sv. Ěryka, přiražený náhlým proudem vzduchu ke stěně, temně udeřil rámem o zeď.

Bouře! . . .

Z ulice i od nábřeží ozvaly se hlasitější rozmluvy a křik.

Slovo „bouře“ opakovalo se stále častěji a lidé spěchali, aby se ukryli před vichrem, vědouce, že brzy pozdvihne mraky písku s pláze a že jej zvíří jako ze zábavy anebo ze msty, uchvácen jsa hněvem a vztekem.

Bouře! . . .

Elsa vyvolává v paměti jeden takový bouřlivý den, kdy „Witez“ zmítal se na vlnách a zarýval se zobcem až po přední stěžeň, noře se do sivých vírů.

Vracela se tehdy ze směny hlídky u kormidla a již sestupovala do přední kabiny, když tu náhlé uzřela nového bosmana, toho, jež Olaf Nilson s uctivostí, neobyčejnou u norského šipra, nazýval „mr. Siwir“.

Stál na přídi a pozoroval, jak škuner rozdíral řady vodních hor, padal do kalných propastí, vyletoval na hřbety syčících vln, rozmetaných, rozzuřených, bujně, divoce rozradovaných, podobných vzteklým netvorům, neopatrně puštěných na svobodu.

Tu Elsa spatřila to, čeho před tím nikdy nepostřehla.

Uzřela na tváři stojícího na přídi bosmana-nováčka těžké, rvoucí utrpení. Zнала utrpení, jeho bolest, ale nikdy neviděla, že by to, co trýzní, vrhá v zoufalost, co oslabuje a zbezmocňuje — náhle se změnilo ve vnitřní hluboký boj, z něhož rodí se nezlomné rozhodnutí, jakési vyšší rozkazy, jakési téměř nadlidský vzdor i očistující klid, ale lhostejný, jako záblesk ocele.

Siwir . . . Bílý kapitán . . . Pitt Hardful! . . .

Cizí, nic nemluvící jména, ale i ta, jak ta muka a zoufalství, přeměnila se náhle v cosi velmi drahého, co pohltilo celý její život a co tkvělo ve dvou slovech:

„Eryk Stefan!”

Zrak zadumané ženy zamířil k obrazu, představujícímu sv. Eryka u kormidla a ústy jejími pohnul povzdech nebo snad šepot modlitby.

A opět zadul, zašuměl víchr, strhl s háku okenici a zatřásl jí. Zadrnčely okenní tabule, záclony se vydmuly jako plachty, když do nich vítr zalehne.

Ó, její láska k Bílému kapitánu nepodobala se bouři.

Jako lehký větřík hnala život k neznámému břehu. Elza toho břehu neviděla, ale zářil před ní jasný cíl, ohromný, neznámý maják, stojící na pustém výběžku.

Takovým cílem byl pro ni život po boku Erykově.

„Byť mne nemiloval, třeba mne nikdy nenazval svou ženou,” míhaly se jí myšlenky a temnou clonu vrhaly na smělé, smutné oči. „Nežádala jsem toho, nesnila jsem o tom! Věděla jsem jen, že Eryk přináší jiný, neznámý dosud život, jehož každá hodina jest jiná a každá má význam, zasluhující, aby se zaň umřelo. Toužila jsem poznati ten jasný, moudrý a čistý život a vedle Eryka užítí jasné duchy, přiletující od severní záře. A nyní . . .”

„O půlnoci očekává se bouře! . . . Závod dosud není odvolán!!” rozlehl se křik chlapce, prodávajícího večerní noviny. „Sensační zprávy o Else Tornwalsenové a o Stantonu Baldwinovi!!”

Chlapec přiběhl dále a opět nastalo ticho.

Přiběhl jiný a řval ještě silněji:

„Mr. John Cornyle nabídl sázku, že Elsa Tornwalsenová ustoupí od závodu! . . . Kapitán Sibir sází dvacet tisíc dolarů proti mr. Cornyleovi!!! Sensace! Sensace! . . . Zvláštní vydání! . . .”

A opět ticho.

Elsa neslyší ani křiku prodavačů novin, ani hlasů hostí, shromážděných v zasklené verandě hotelu, ani stále silnějších nárazů mohutnější bouře, ani třesku okenic.

V té chvíli jsou myšlenky její daleko . . . daleko . . . tam, kde pohroužil se do oceánu Olaf Nilsen . . . kde navždy zmizel se svou neukojenou strážní; tam, kde nad fjordem stojí chata staré Lilit . . . tam, kde kdysi tesknící rybářka naslouchala čarovným slovům Eryka Tornwalsena. Elsa připomněla sobě neznámé místo na moři, kde ucítila, že její vlastní život utonul v životě Eryka Stefana, Bílého kapitána navždy, tak, jako tělo ponurého Olafa zmizelo v tůni Atlantiku poblíž skalnatých Lofotův . . . Myšlenky její byly tam, kde ztratila naději, že se Bílý kapitán k ní vrátí, ač přísahala mu, že bude naň čekati věrně a vytrvale . . .

A ztratila-li opravdu naději?

Tak myslila, ale podvědomě tomu nevěřila a . . . nevěří . . .

Eryk Stefan se vrátí! Vráť se brzy!

Usmála se smutně v slzách.

Kolikrát však, dovolujíc si ty sny a vzpomínky, opakovala tatáž slova: „Eryk Stefan se vrátí! Vráť se!“ Zatím mýjela léta a nic o něm nevěděla . . . Snad zemřel, nebo snad se změnila jeho tvář a v očích jeho zhasla železná úpornost? Snad žije kdes tak, jako tisíce a miliony lidí, tiše, bezbarevně a jen sobě? . . .

Při té myšlence se celá zachvěla a pozdvihla hlavu. Oči její plakaly a hrudť těžce oddychovala.

„Nikdy! Eryk Stefan nepřestal býti „bílým kapitánem“!“ zašeptala vroucně.

Nyní v hloubi její duše objevila se jistota, že Eryk žije a že zůstal dávným člověkem, nebo spíše světlým duchem, za kterého jej vždy považovala.

Připravovala se na vytoužené s ním setkání . . .

Připravovala se! . . .

Chápala přece a cítila, že mezi jejím světem a světem Pitta Hardfula zeje propast. Chvilkový, náhodný most přes tu propast překlenul Pittův soucit s ní, s pronásledovanou, bezdomou ženou a snad ještě více divné

zauzlení poměrů mezi ní, Olafem Nilsenem a Bílým kapitánem . . .

Most onen se však zřítíl ve chvíli, když po tragické smrti norského šipra, jenž spadl s vysokého srázu nad fjordem spolu s jejím mužem, Waege Tornwalsenem, Elsa získala volnost a nezávislost.

Pitt Hardful prožil několik let v jejich společnosti jako věrný, dobrý přítel a starší, moudřejší druh, ale všickni na „Witeži“: zachmuřený Olaf, Elsa, Tornwalsenová, mohutný Mikolaj Skalny, netvorný Ikonen a jiní určitě vycitovali, že Bílý kapitán považuje sebe za náhodného, dočasného příchozího, že norský kutr jest mu místem náhodného, krátkého pobytu.

Ó, Pitt Hardful každým svým pohybem, každým slovem připomínal bezděčně, že pochází z jiného světa, a že jde k jinému cíli.

Elsa a nešťastný Olaf Nilsen bez výhrady dali mu svoje srdce a zaprodali mu duše. Toužili jíti za Pittem k jeho cíli a šli za ním, poddávajíce se vůli toho cizího jim člověka. Konečně stal se jejich svědomím, nadšením a mistrem. Stačili by mu snad v kroku, neboť Pitt byl rozumný, dobrý a hleděl vždy jim pomáhati. Osud však určil jinak!

Olaf Nilsen odešel navždy . . . Ona zůstala na Langö, sama a čekala, jako každá žena, jejíž srdce je plno lásky a duše oddanosti, věříc, že Bílý kapitán se vrátí a vztáhne k ní svou ruku.

Po dlouhém, těžkém, strastiplném čekání se vzpamatovala.

Ptala se nejednou sebe, nahlédnuvši v taje své duše: „Proč měl by se Pitt Hardful vrátiti k ní?“

Koho měl hledati na skalnatém pobřeží Hadsefjordu?

Tam v malé chatce zanechal pouze jednu známou a — to věděl jistě — přátelskou, věrnou a . . . milující bytost. Ano, takovou bytostí byla Elsa Tornwalsenová, ale . . . Opět nahlédla do své duše. Spatřila tam tmou,

kteřou prošlehovaly, jako tiché blýskavice za dusných nocí, jakési touhy směřující k bílým, světlým duchům, jakési tesknota nevyslovitelná po čems, co se nedalo vyjádřiti slovy, jakési nejasné vzněty, náhlé, trýznící jí vzlety snů a zase závratný pád na dno trpného zoufalství; občas dostavil se nevýslovný žal po komsi mocném, jenž nenaplnil míry štěstí jejího nepatrného života a zase nadšení před neznámou mocí, tušenou s hroznou silou a řídící báječné příhody jejího života. Konečně panoval tam chaos, směs bolu a rozkoše, pohanské a křesťanské víry, tučna nadšení, pověr, podvědomého vědění, často primitivní moudrosti, tvrdé jako skály Lofot, bloudění bez cíle, bez cest a bez účasti myšlení; z toho chaosu vynořovaly se klamným mlhovinám podobné vášnivé touhy, žádostivé činův a obětí neobyčejných a hned potom nastávala tma, trpné, úporné, hluché a slepé očekávání toho, co nikdy nemělo přijíti.

Když Elsa pochopila to, co se skrývalo v její duši, začala nový život. Rozhodnutí to dožrálo náhle, ale již nic nedovedlo jí od toho odvrátiti.

Uvažovala takto:

„Kdyby rudá skála Bjöstborgu chtěla přeplouti přes Holmsfjord a postaviti se na protějším jeho břehu — bylo by to prázdnu, marnou tužbou. Musila by se ta hora rozpadnouti na drobné kusy, na šterk, písek a na drobný prach hlíny, dáti se nést proudům vody, doplynout s nimi k druhému břehu a hledati nejmocnější příboj, jenž by vyvrhl ten kamenný prach na vysoký sráz a uložil jej v obnovený Bjöstborg.“

Elsa Tornwalsenová vzdychla, neboť věděla, že by život nestačil na takovou práci, k níž třeba všech živelních sil.

Dlouho zápasila s podobnými myšlenkami úporně jako s nepřáteli, nebo s neodbytnými přáteli.

Jednou si připomněla, že jiný Eryk, syn jejího muže, kdysi v rozhovoru pravil:

„Když severští sobi nenacházejí v tundře k životu potřebného mechu, ubírají se na jiná místa, někdy sta mil vzdálená, táhnou vytrvale, byť by na své cestě měli potkati smečky dravých vlkův a rysů, nebo vládce lesů — medvědy. Když naši norští svišti vyčerpají všechny zásoby potravy, přestěhují se do jiných krajů a nic jich nedovede zadržeti; ani oheň, ani prudké řeky, ani vysoké zdi, ani houfy nepřátel. Když stříbrné labutě, stavící si hnízda na březích vždy studeného oceánu, ucítí první zavanutí severního větru, odletují bez žalu a bez bázně, tisíckrát bojujíce se smrtí, všude číhající, až uzří sluncem zalité, azurové, teplé moře, ozlacené pyramidy a zříceniny starých chrámů královského Egypta! Mocný pud za štěstím vede je přes pevniny a oceány a zářivý, plný přitažlivého, silného půvabu, duch volnosti letí před nimi jako světlý zjev, jak ohnivý sloup, vedoucí kdysi vyvolený národ jalovou, zrádnou poušť.“

Slova zlatovlasého zpěváka utkvěla navždy v paměti mlčelivé, tiché rybářky, ženy starého hrbáče Waegeho a nyní přišla chvíle, v níž pochopila s brutální téměř jistotou, že není již potravy, jak ti vyhladovělí, zoufalí sobi a svišti severu, že cítí již první ledový van od hory bílé smrti a že musí, jak ti volní pátki rozvinouti křídla a nastoupiti daleký, těžký let k slunci, k neznámé, královské krajině.

Sobi, svišti i labutě bílé, volné, okřídlené?

Ti mohou bojovati se smrtí, neboť myslí jen na život; co zůstane pro ně, obsaženo v prostém pudu po nasycení, po zplození a vychování mladého pokolení.

Elsa však byla ženou, člověkem.

Život otvíral se před ní zavileji, stokrát více žádal od přírody, od lidí i od Boha; boj o ten lidský život musil býti nepoměrně těžší, napínavější a úpornější.

Přirovnávala kdysi sebe k skalnímu vřesu, k skromné, nepatrné rostlině s drobným, šerým květem. Ale i na ty šedě fialové hvězdičky i na ty tvrdé, suché výhonky

padá stejně životodárný déšť, jako na hrdý, královský květ růže?! A tu oživnou suché lístky vřesu, zbarví se a drobné kvítky sladkou vůní a fioletovým zbarvením svých plátek vábí k sobě roje včel, čmelákův i všeli-
jakých much . . .

Elsa musí najít paprsek životodárného slunce a krůpěje, celé potoky životodárného deště.

Elsa věří, že najde štěstí, pokrm pro duši i zářivý štít hory jasných duchův u Bílého kapitána, pro něhož nyní jest cizí a nepotřebnou. Mohla by ho hledati a najít živého nebo mrtvého, ale proč by měla o to usilovati? Proto, aby uzřela lhostejnou tvář Pitta Hardfula, jeho tvrdý, chladný pohled a tu ledovou dobrotu, jež neměla moci, aby ohřála její srdce?

Ne! Učiní tak tehdy, až se doví, že není již Elsou z Langö, ani Elsou z „Witeže“, nýbrž jinou, obrozenou ženou, jež by chápala každé slovo a každou myšlenku Bílého kapitána, jež dovedla by jíti vedle něho jako rovná s rovným, mající vlastní vůli i vlastní názory, nikým nevnucené, nekriticky, v nadšení přijaté a nuceně uznané jako nejvyšší . . .

Tehdy dali se na dalekou, obtížnou cestu hladoví sobi, začaly svůj šílený let stříbroperé labutě . . .

Elsa usadila se v Oslo a počala se učiti tak úporně, že to hraničilo až se zoufalstvím. Platíc štědře učitelům a pracujíc jako galejník, složila ve dvou letech maturitu. O té neobyčejné věci rozepsaly se rády a obšírně noviny v Norsku, ale Elsa v hloubi duše očekávala, že zpráva o ní dostane se k Pittu Hardfulovi jako první signál, jako to smutné „S.O.S.“ vržené v prostor ohroženou nebo tonoucí lodí.

Pitt se však neozval a nedal známky života.

Jedna z náhodných známých, dáma z dobré rodiny, v důvěrném hovoru s Elsou podotkla, že Elsa není dosti obroušená a že neznajíc cizích jazyků i při svém bohatství nemohla by vstoupiti do vyšší společnosti,

jež se arci velmi o ni zajímá, ježto přináší čestnost, sílu rozumu a vytrvalost skandinávské rasy.

Tu Elsa, dlouho se nerozmýšlejíc, vznesla se k novému letu.

Odjela do Anglie, kde, jak slyšela, jsou domovem nejurozenější a nejlépe vychovaní lidé, kteří vidí před sebou jasně životní cesty, po nichž kráčejí svobodně, jako by to byly lesklé parkety salonů.

V Londýně najala si pohodlný byt a pozvala k sobě znamenitou učitelku a vychovatelku, zchudlou aristokratku, lady Rosalii Steward-Foldewovou.

Zprvu umínila si, že se vyhne vši sdílnosti a jakémukoliv vyznání před starou lady.

Zarazila ji a pronikla chladem majestátní, skoro ztrnulá postava důstojné Angličanky, její chladné, bledošedé oči a přísně sevřené, tenké rty. Na této postavě vše mluvilo o povinnosti a nutnosti dobrého tónu, nic však nepodezřívalo ani ze sledu citlivého srdce.

Lady Steward-Foldewová také sama pozorně a podezřívavě dívala se na svou žačku. Píchal ji v oči prosté chování Elsino, příliš silné a prudké pohyby její, divná, neženská chůze, příliš pevná a kolébavá a téměř v zoufalství uváděla ji bídná angličtina, přeplněná nenesitelnými námořnickými jmény a výkřiky.

Když lady Rosalia, poznavši všechny nedostatky výchovy své svěřenky, vysvětlila jí zásady dobrého tónu, poklepala jí Elsa dobrodušně po koleně a zvolala:

„Již vím! Musím kormidlo přehoditi a přetáhnout lanoví. Plný běh a hrr! na tichou vodu!“

Angličanka div že neomdlela, ale pohlédnuvši v safírové oči Elsiny, vyhlížející zpod zlatoplavé křtice, spadající jí na čelo, usmála se mírně:

„Budiž, plný běh i hrr — jen aby byla již tichá voda,“ pravila se smíchem.

„Přitáhnou se pevně!“ slíbila slavnostně Elsa a opět chtěla učitelku klepnouti přes koleno, leč tato včas zachytila pozdviženou již ruku a pravila klidně:

„Takový způsob vyslovování souhlasu není nutný, mrs. Tornwalsenová.“

Po dvou týdnech společného života, stálého spolu obcování obě osamělé ženy rychle na sebe zvykly a blíže se poznaly.

Lady Rosalia nevycházela z obdivu, vidouc neobyčejnou píli a pečlivost své chovanky. Připomínajíc si svoje četné žáčky, musila stará Angličanka přiznati, že tak schopné a v učení pilné i mírné žáčky mezi nimi neměla. Elsa hltala každé její slovo, učila se gramatice a literatuře anglické, úporně sedíc nad knihami do pozdní noci; měnila též postupně své chování, způsob vyjadřování i projevování citů.

Norská rybářka stále pevněji lnula k své aristokratické, anglické mentorce. Lady Rosalia arci v ničem nezměnila svého chování a poměru, ale bystré oči Elsiny postřehly cosi, co mluvilo k ní silněji než všechna nejpřesvědčivější slova a osvědčování. Byla to podobizna starého muže, důstojné, panské tváře. Visela nad lůžkem staré dámy, ozdobená větvičkami zežloutlého klenu. Když lady Rosalia třeba jen letmo pohlédla k podobizně, vždy v očích staré lady objevil se divný záblesk . . . Jako by světlo odkrylo slzy, tající se pod víčky vždy klidné a upiáté starušky.

Již měsíc bydlila lady Rosalie s „norskou divoškou“, jak ji v duchu nazývala, když jednou prohlásila, že chtěla by býti po celý následující den volnou.

„Je to pro mne velmi smutný den,“ vysvětlovala chladným tónem, „a . . . ráda bych byla sama,“ dodala.

Elsa pohlédla na ni tázavě a pravila:

„Ten pán, jehož podobiznu jsem viděla ve vašem pokoji, lady? . . .“

„Yes!“ s výrazem bolesti vydralo se z úst lady Steward-Foldewové, ale ihned stará dáma sevřela tenké, blede rty.

„Ale ano — jste volna, ale myslím . . .“ začala Elsa, nespouštějíc zraku s chladných, ale náhlým smutkem zamlžených očí důstojné Angličanky.

„Co chcete říci, mrs. Tornwalsenová?“ otázala se stařenka, hrdě se vzpřímivši.

„Myslím, že v tak tragickém dni dobře jest, máme-li u sebe přátelské srdce, opravdu velmi přátelské, lady Rosalie!“

Angličanka mlčela, Elsa pak ruku její vzala do svých dlaní a mluvila tichým hlasem, co chvíle patříc v oči své společnice.

„Pojedeme spolu do kostela pomodlit se za duši sira Stewarda-Foldewa, neboť ona podobizna představuje jistě vašeho chotě, není-li pravda? Potom navštívíme jeho hrob a pobudeme tam tak dlouho, pokud vám bude líbo. Neobávejte se, že se budu nudit! Ne, budu přemýšlet o komsi, kdo je pro mne zatím . . . a snad navždy — jakoby mrtvým . . . Povíte mi všechno, všechno o drahém siru Stewardu-Foldewovi — to často poskytne úlevu v utrpení, věřte mi, lady Rosalie! Já svěrovala jsem se s bolestí svou a se svými zklamáními nadějemi staré Eddě-prabábě a vy to učiníte přede mnou! Já — hloupá vesničanka norská, taká neotesaná, špatně vychovaná, chápu všechno, ó, všechno, neboť jsem přežila těžká muka . . . těžká jako kotvice, uvázaná k nohám zemřelého na palubě lodi! . . .“

Upiatá, majestátní, chladná lady Steward-Foldewová neodpověděla, sklonila jen hlavu na rámě své svěřenky a zaplakala hořce těžkými, stařeckými slzami, které, ač neplynou hojně, jsou znakem pravdivé, neukojené, téměř nikdy již neodstupující bolesti.

Skutečně spolu prožily výroční den smrti chotě lady Rosalie. Stařenka otevřela před „divoškou“ rozbolestněné srdce a při hovoře zapomněla ji titulovati „missis“, nazývají jí prostě jménem a tykají jí.

Po celý den s upřímným vzrušením a soucitem naslouchala Elsa Tornwalsenová smutnému vyprávění o osudech zchudlé aristokratky.

Náhla změna poměrů po mužově smrti přivedla starušku z rovnováhy, proto stále hlouběji upadala v nouzi, poněvadž hrdost nedovolila jí obrátit se o pomoc k zámožným příbuzným a „dobré vychování“ — pustiti se do výdělečné práce.

„Byly bychom jistě zemřely hladem,“ šeptala lady Rosalia, tisknouc ruce pilně naslouchající Elsy, „zemřely bychom, kdyby nebylo mojí dcery Luci. Z nedostatku byla zachváčena tuberkulosou. Bylo nutno zachrániti mladý život, proto mávla jsem rukou nad zvyky a názory své společenské třídy a stala jsem se učitelkou a vychovatelkou. Zprvu všickni se ode mne odvrátili, neboť jsem porušila lordovské tradice; časem však si tomu zvykli a nyní i ti jsou velmi hrdi na „statečnou lady Rosalii“ a rádi vidí arci řádké u nich mé návštěvy.“

„A co se stalo s Luci?“ otázala se Elza.

„Ó, to velmi ubohé dítě!“ . . . zastenala lady. „Od té doby minulo již patnáct let . . . Luci je nyní třicet let, ale zůstala útlou, stále bojujíc se strašnou chorobou . . . Může žíti jen ve svém sanatorium ve Švýcarech, v horách . . . Musím pracovati pro ni, neboť pobyt v sanatoriu pohltí mnoho peněz . . . Ó, ty to nechápeš Elso! Někdy budím se v noci, jsouc uchváčena hrozným strachem, zalita studeným potem . . . kdy se mi zdá, že jsem těžce nemocna, umírající! Víš přece, Elso, že moje choroba nebo smrt musila by býti rozsudkem smrti pro Luci?“

Teprve večer vrátily se obě přítelkyně domů a dlouho, neobyčejně dlouho zářila okna v bytě Elsy Tornwalsenové.

Nyní došlo na zpověď „norské divošky“. Elsa vypravovala o svém životě klidně, na pohled beze všeho vzrušení, tak, jako by běželo o třetí, úplně pro ni lhostejnou osobu, ale v saffrových, proměnlivých očích jako

hladina mořská, hned rozněcovaly se tklivé, mučednické ohníky, jež opět hasly a tu zřítelnice se šířily téměř blouznivě a zoufale, ale barva jejich a lesk beze stopy zmizely, jakoby hladinu v slunci tonoucího oceánu svraštil zavanuvší vichr, tající v sobě strach a bouři, zvěstující hrozný orkán.

IX.

OTEVŘENÉ DUŠE.

S největším napětím a pozorností vyslechla lady Rosalia té noci divné, polopohanské pověsti o vikingách a skaldech norských, o zářivém Eryku Dobyvateli; o zářivých duchách, sestupujících na zemi ohnivými stezkami severní záře; o sívě jako severská sova a jako tůně fjordů tajemné Lilit, již na Langö zváno Edda-prabába; o strašném, mstivém hrbáči Waege; o mohutném, ponurém Olafu Nilsenovi; o útěku Elsy, jež odplavala z Oestwaago; o „Witeži“ a o jeho posádce; o Bílém kapitánovi, jenž odplul, jako kdysi odplouvali bojovníci z rodných, hluboko v skalnatých březích zářivých zátok, aby se nikdy již nevrátili, ač z nejedné hrudi dral se za nimi teskný povzdech a jakési malé, skromné, nikomu neznámé srdce umíralo pozvolnou, strašlivou, mučednickou smrtí, zmučené nekonečným očekáváním bez útěchy, vyhlížející, že z chladných mlh vynoří se šikmá plachta loď vyvolencovy.

Vše to vyslechla lady Steward-Foldewová.

Již pochopila, kým byl Else Eryk Tornwalsen, nadšený zpěvák, vypravující smutné, touhou zmítané rybáře o sobech, svištích a labutích, táhnoucích všemi silami pudu a touhy, o jejich vítězstvích v běhu a v letu k cíli; o slunci a dešti, stejně dobrodějných jak pro růži, tak pro drobný květ vřesu; stará paní vycítila, jaký vliv měl na duši i mysl Elsy Tornwalsenové tajemný Bílý kapitán, tíhnoucí k prosté tvrdé Pravdě;

s údivem vyslechla vypravování o smělych kaperských plavbách pod velením norského šipra a ještě smělejších, ale úplně „all right“ — pod vůdcovstvím Pitta Hardfula; o rvačkách v přístavních hospodách; o zoufale hrdinském zápase s plujícími ledovými horami; o tajmyrských Samojedech; o „Zlaté studni“; o Kuli kulečníkové, o tetovaném Falkonetovi, jenž před Olafem Nilsenem na počátku nestál za fajfku; lady se usmívala, když Elsa jí líčila „Rudou kysu“ — Juljana Miguela, taškářského Larka; obrovitého Mikolaje Skalného a Francouze, jenž se chlubil, že má schopnosti Napoleonovy . . . O tom všem dověděla se lady Rosalia a s úctou hleděla nyní na Elsu Tornwalsenovou, neboť správně usoudila, že chovanka její prožila poctivě a silně desatero a snad i více životů. Jako žena mohla by tak snadno klesnouti, utonouti ta norská rybářka! A přece zůstala čista jako fjordy její vlasti, mírná a skromná, jako květ skalního vřesu! Jakých útrap, muk zklamaných nadějí, palčivé bolesti, nesplněných tužeb a trpkostí, očekávání poznala ta duše ztýraná, nesmírně zmučená, ale silná jako nezlomná skála?!

Elsa stala se drahou staré společnosti; chladná, upiátá Angličanka si Elsu zamilovala jako dceru.

Jenom nechápala, po čem touží nyní, jakými záměry vedena je nyní ta divná, vždy smutná žena severu?

Otázala se jí přímo. Musila zvědět pravdu, aby jí mohla poraditi a usnadniti provedení jejích záměrů.

„Matko!“ . . . zašeptala Elsa, obrátivši se k lady Rosalii tak, jak to činí mladé rybářky, oslovujíce staré ženy — „matko“! . . . „Sama dobře nevím, co chci učiniti . . . Snad mi lépe porozumíš, povím-li to po námořnicku . . . Poslyš krátké vypravování!“ . . .

Elsa sepjala ruce na kolenou a zadívavši se do prázdna, začala mluvití podobně, jako kdysi stará Lilit — kterou dívky i hoši z celého ostrova Langö nazývali Eddou-prabábou — snula svoje mlhavé legendy.

„Viděla-li jsi někdy, jak vyjíždějí z přístavu nevelké, dýmem očazené, zrezivělé, hluboko a pevně ve vodě sedící „tranky“, obchodní parníky? Plují daleko, někdy až do Argentiny neb do Brazílie pro pšenici, někdy do Austrálie pro maso. Každá z těch lodí patří jinému majiteli a často se stává, že sám majitel stojí u kola kormidla a nosí na rukávech a na čapce prýmky, odznak šipra. Ti lidé nebyli dříve známi, až tu náhle byli vyzváni, aby dodávali ze zámoří zboží do Evropy. Lodi ty táhnou v řadách, plují přes oceán jak hejno divokých hus nebo jeřábů . . . A náhle padne hustá mlha, bílá clona zastře obzor a ani vlny nemohou se zvednouti zpod těžké plachty, zakrývající celý svět. V bílé, kalné zmeti, převalující se kolem, rozběhly se ulekané lodi . . . ztratily se! Odpluly od sebe daleko, v obavě, aby nenarazily zobcem v záď lodí před nimi plující, nebo aby se neseřely boky, aby nepolámaly si rahun, aby nestrhly si ochranných plátů kovových. Někdy se stává, že štormani dají lodím náležitý směr a plují k společnému cíli, ale kolem sebe nic nevidí a nic o sobě nevědí. Tehdy vysílají v mlžné temno, v bílé plachty těžkých mraků výstražné signály poplašné. Zapalují se ohnivé rakety, jež se sykotem prorážejí mlhou prosycený, ospalý, nehybný vzduch a hasnou kdesi, neproniknuvše svým světlem plachty oparů. Ale v noci, kdy zčerná neústupná mlha, když rozzuří se bouře, tu vzteklý vítr počne zmítati a házeti černými trupy zbloudilých „tranků“, metati na palubu rozpěněné vody, rváti lanová a jako válečným mlatem bítí v pláty boků. Marně rozžehují námořníci rudé světlo na přídi a veliké svítlny na předním stěžni — nikdo toho signálu nepostřehne a nikdo naň neodpoví. Stává se nejednou, že rozzuřená, řvoucí „devátá“ vlna, potřásající sivou kšticí vpadne na palubu, vrazí do strojovery, zhasí světla venku i uvnitř a potom poslední, šílenou silou strhne kryt kapitánova můstku a smete do moře všecko, oč zavadí. S lomozem a třeskem rozdrčeného dřeva a

železa padá potom na palubu skříň s mapami, s chronometrem i železný sloupek s busolou. Někdy vzteklá vlna smete bosmana a strhne do víru kormidelníka, marně držícího se kormidlového kola!" . . .

Elsa mluvila hlasem plným děsu, upírajíc zraky v daleké obrazy, vystoupivší ve vzpomínkách, zastřených mlhou minulosti.

„Tak bývá na moři!" pokračovala téměř šeptem. „Ó, moře jest jako život, jest mocné a v každé chvíli čeká na smělce, s ním zápasícího! . . . Když pak potká loď taková těžká chvíle, potom běda jí. V změti mlhy a pěny, ve vřavě zmitajících se vln, bez ukazovatele cesty, bez sil, stává se loď hračkou rozbouřených živlů . . . Ó, tehdy počíná zbloudilá loď volati v zoufalství, vysílajíc v neznámý prostor, skrývající milion nebezpečí, zelenomodré jiskry, rozžehující se náhle na vrcholcích stěžňů . . . „S.O.S.! S.O.S.!" . . . Zachraňte duše naše . . . S.O.S! A tak desetkrát, stokrát, dokud nepříjde pomoc, nebo dokud z mlhy a z roztrhaného moře nevyhlédne bledá, nemilosrdná smrt . . ."

Lady Rosalia dojata s bezděčným úděsem naslouchala tomu ponurému vypravování, hledíc v rozšířené zřítelnice Elsy Tornwalsenové.

Ta na chvíli umlkla a když opět začala mluvit, hlas její zněl tklivě a smutně:

„Ó, kdybys věděla, matko, jak často jsem chtěla rozžehnouti signálová světla a raketu vypustiti vysoko, vysoko nad mlhu a rozvířené moře. Vždyť věřím, že pluji jedním směrem a k jednomu cíli s Bílým kapitánem, ač cíl ten pojmenovati nedovedu! Ale neměla jsem ani raket, ani silných světel . . . Začala jsem se učiti, abych mohla co nejdříve vstoupiti na jeho cestu. Prvým mým signálem bylo ukončení škol a ta vřava, která povstala, když jsem maturovala s vyznamenáním, já, prostá rybářka z Lango! Ale loď Pitta Hardfula snad odplula již daleko a hlídka nepostřehla ani se strážního koše mých ohňů . . . Nyní pluji dále sama a podnikám všecko,

abych našla stopu Bílého kapitána i abych doplula s ním k společnému cíli . . .”

V této noci, noci vyznání a uzavření němeého sou-ručenství, porozuměla lady Steward-Foldewová všemu a umínila si, že dopomůže Elze, aby se mohla státí rovnou Pittu Hardfulovi.

Když chovanka staré lady ovládala již plynně angličtinu, začala ji lady Rosalia učiti francouzštině spo-čátku sama, potom již za pomoci učitelky-Pařížanky a nato uváděla ji v taje světového vychování. Stará Angli-čanka, postřehši značné obroušení své chovanky, navští-vila s ní své aristokratické příbuzné, jež si originelní, vážná, zamýšlená a jímavá Norka jedním rázem získala. Staří i mladí ji vyznamenávali. Brzy stala se Elsa „pet high-lifu“ londýnského.*)

Nyní zvána byla Elsa na partie tenisu, na yachtingy, na sportovní závody. Jsouc nádherně vyvinuta, silná a švižná, rychle nabyla ve všem velké zručnosti a po půlročním treningu porazila slavné v Londýně tenisové rekordmanky, vyhrála pohár na regatách yacht a zvítězila v plaveckých závodech na Temži, ač pro svůj prostý, neodborný způsob plování ceny nedostala.

Reportéři věnovali jí často obšírné články v sportovní rubrice londýnských i provinciálních listů, nad čímž byli nevýslovně hrdi noví Elsiní známí, příbuzní lady Steward-Foldewové.

Rozhlas, jemuž se těšila „severská divoška“ způsobil pravý příval pozvání na five-o-clocky, na obědy, plesy, představení a dobročinné bazáry. To nutilo Elsu k častým výjezdům, spojeným s životem velkého světa.

Tehdy právě lady Rosalia uslyšela z úst vždy mírné a klidné své chráněnky sypající se nadávky námořnické a kletby.

Zprvu stará aristokratka byla přímo pobouřena a vyděšena, ale potom, ač Elsu kárala za nevhodné vy-

*) Miláčkem aristokratické společnosti.

jadřování, smála se v duchu, patříc na hněvem zrudlou tvář své chráněnký, na její hrozně planoucí oči a na zaťaté pěsti.

Brzy staruška již uměla z paměti všechny ty výrazy hněvu Elsina: „U sta utržených kotvic!“ — „Tisíc prázdných sudů slanečkových!“ „Ať se shnilým lanem udáví!“ „Smůlu mají v mozkovicích a ztuchlé cucky!“ „Mluví, jako když jeřáb skřípe nebo plandá plachta na stěžni!“ atd. atd.

Chovanka lady Rosalie po několika měsících rozhodně prohlásila:

„Nepřišla jsem věru sem proto, abych se stala salonovou figurou, nebo jako nutnou, jako kus nábytku „dobročinnou“ dámou, má drahá Rosalie!“ pravila jednou Elsa, hledíc na starušku ponurým zrakem. „Co mi to dosud dalo? Dva silně ošuntělí mladíci mi průzračně dali znáti, že bych mohla nositi jejich aristokratická jména a jakási vyšvechtaná stará panna milostivě mi přisoudila, že mám distinkci, takt a umírněnost v slově i v pohybu — přímo anglickou! ? Prvého mi třeba tak, jako slané vody v lodní nádrži, nebo jako spleteného řetězu na kotevním rumpále, má drahá! — To druhé má jen tu cenu, že to působí příjemnost tobě, matko! Vyslechla jsem tu poklonu skromně jako putička, tváříc se co nejloupěji, ruce, jež mne svrběly, jsem sepjala a jazyk, jenž ucítil již chut dobrých námořnických kousků — pořádně jsem si přikousla! Chachacha! Dosud poznala jsem mezi těmi dobře vychovanými gentlemany a pravými, patentovanými, jako lana z manilly, lady — jen jediného myslícího, obyčejného člověka“ . . .

„Aaá!“ protáhle ozvala se staruška. „To je zajímavé! Kdo si zasloužil tak pochlebného mínění mrs. Elsy Tornwalsenové?“

„Lord Seebold Warwick!“ odpověděla na to Elsa.

„Ach, to ten mladý profesor, jenž přichází na „five-o-clocky“ v kabátě pískové barvy a v šedých, kostkovaných kalhotech?!“ zvolala lady Rosalia.

„Právě ten!“ potvrdila se smíchem Elsa. „A víš-li, matko, co mi řekl?“

„Jsem zvědava, ač tak nesvětový člověk může dáti jen nevhodné rady mladé dámě,“ odvětila stará Angličanka, dobrácky se usmívajíc.

„Vím, že to pravíš neupřímně, neboť přece nemyslíš, že šedivé, kostkované kalhoty vylučují rozum a vážný způsob myšlení?“

„Ovšem! Ovšem!“ smála se lady Rosalia, vidouc skutečné pobouření Elsino. „Co ti řekl lord Seebold, jenž jest ostatně milým povídkem a prý výborným historikem.“

„Spíše archeologem!“ opravila ji smířlivým hlasem Elsa. „Lord Seebold Warwick mi řekl, abych si nelámala zbytečně hlavy velkosvětskými poměry, neboť, dodal, mám prý dosti správný a samostatně myslící mozek, abych se mohla zaujmouti čímś, co více zasluhuje pozornosti.“

„Čím tedy, prosím?“ otázala se stařenka. „Jsem skutečně zvědava, co ti mohl poraditi ten podivín a trochu, zdá se mi, blázen?“

„Velmi dobrou radu mi dal, matko!“ vážně odvětila Elsa. „Lord Warwick měl mne k tomu, abych vstoupila na universitu. Privil: „Máte značné hmotné prostředky, jak mi bylo určitě řečeno. Mohla byste po získání diplomu věnovati se historickému badání na širším podkladě, navštěvujíc příslušná území, provádějíc archeologické práce a sbírajíc materiál, cennější než všechny nejtipnější hypotézy učených teoretikův. Tak vyplníte krásně život a získáte si zásluhy pro vědy a lidstvo.“

„Ó, nádherná rada!“ ironicky podotkla lady Rosalia.

„Není-li pravda?“ pokračovala Elsa. „Ihned jsem si pomyslela, že kdyby se mi podařilo zorganizovati takovou výpravu a něco vykonati pro vědu a pro to přeslavné

lidstvo — opět povstal by kolem mého jména takový hluk, což bylo by novým „S. O. S.“ v mlze a na bezcestí mého života.”

Elsa projevila v uskutečnění své myšlenky podivuhodnou rozhodnost. Zapsala se hned na universitu, ale brzy se přesvědčila, že pro důkladné studium potřebuje důkladné znalosti němčiny. Za dva dny potom obě přítelkyně náhle opustily Londýn a usadily se v německém pensionátě v Bouveretu.

Elsa začala prakticky studovati německý jazyk. Dvakrát v týdnu obě paní jezdily do sanatoria, v němž bydlila churavá Luci Steward-Foldewová.

Za pobytu v Bouveretu vyslala Elsa neznámým jí směrem několik „signálů“ o sobě.

Stalo se to tehdy, kdy dvakrát přeplula Lemanské jezero, což vyvolalo skutečnou sensaci v Montreux a v Lausaně, a potom překonala všechny soupeře v yachtových závodech. Soupeři o cenu města Ženevy pro náhlou bouři musili se z půle cesty vrátiti a ukrýti se do bezpečného přístavu, ale dvoustěžňová yachta „Witez“, řízená Elsou Tornwalsenovou, nepřerušila plavby a šťastně ji dokončila.

Ale i tyto „signály“ utonuly v prostorách světa bez ozvěny.

Pitt Hardful jich neuslyšel a ani slovem se neozval.

Po létě, ztráveném v Švýcarech, bydlily obě přítelkyně půl roku v Hamburku, kde Elsa navštěvovala vyšší kursy jazyka německého a teprve po nabytí diplomu vrátila se Elsa s lady Rosalií do Londýna, kde mladá žena se zápalem věnovala se vědeckému studiu.

Nechtěla se s nikým stýkati a nepřijímala nijakých pozvání.

Spolu s vychovatelkou bývaly jen v divadle. Zvláště měla Elsa ráda operu, ne snad že by se vyznala v hudbě, nýbrž že v slavnostním ztemnělém hledišti, přesyceném a rozezpívaném krásnými zvuky, mohla svobodně mysliti a sníti; tu rytmus a hudební melodie určovaly běhu jejích

myšlenek jistý lad, značící se klidem a prodchnutý mírným, ukájejícím odpouštěním a smířením s osudem.

Právě dávána byla opera „Troubadour“. Elsa Tornwalsenová byla přítomna v divadle na prvním představení, v němž titulní úlohu zpíval pohostinsky tu vystupující Eryk Tornwalsen.

Jedouc do divadla, byla vzrušena, rozčilená.

Za chvíli měla uzříti toho, jenž probudil v ní činnou touhu po štěstí; toho, jenž vypravoval jí o statečnosti plných poutích sobů a labutí; jenž ji přesvědčil, že slunce a vláha jsou společným majetkem královské růže, vypěstěné ve skleníku i obyčejného šedého vřesu, vyrůstajícího z jalového, tvrdého pancíře skal.

Spatřivši krásného Eryka na jevišti, pozorovala jej pilně a ku podivu kriticky.

Změnil se velmi a rozhodně k svému neprospěchu. Z každého jeho pohybu, z výrazu očí s jakousi vtíravostí hledících na obecnost, z jakési pečlivosti, s jakou vykonával svou úlohu, byla patrna snaha, aby se líbil, jaksi pochleboval hledišti, ve všem jevil se strach před obecností a jeho úsudkem, jediná myšlenka — na úspěch.

A ještě něco, co nedovedla označiti, se jí dotklo.

Teprve druhý den potom, uvažujíc o svých dojmech, pronesla rozhodný soud.

„Eryk Tornwalsen stal se malým člověkem . . . Snad proto, že slouží malému cíli — zpříjemnění života jiným . . . a ještě — nelíbily se mi jeho oči . . . Chvillemi jejich pohled připomíná mi oči . . . starého, ukrutného Waege . . . tehdy, když se chtěl zalíbiti někomu silnějšímu . . . když chtěl utajiti pravé své myšlenky . . . oklamati a náhle podskočiti.“

Neměla již chuti s Erykem Tornwalsenem se potkati a na jeho výstupy v divadle již více nešla.

Jediným hostem, jež Elsa ráda viděla, byl často ji navštěvující mladý profesor, lord Seebold Warwick. — Ztrávil u dám dlouhé hodiny, vypravoval, přinášel knihy,

jezdil s Elsou do knihoven, pomáhal a radil jí v práci, jež ji cele zaujala, odtrhujíc ji od těžkých myšlenek.

Časem však vždy klidný, bezstarostný, zábavně zevnějškem zanedbaný učenec, stejně uměle operující citáty z přerůzných děl, jako ohromnou zásobou veselých a vtipných anekdot — značně ztratil na humoru; přicházel v tmavém, velmi pořádném obleku, proto trochu rozpačitý a méně volný.

„Ó, ó, zle!“ pravila po jedné takové profesorově návštěvě lady Steward-Foldewová. „Elso, ten učený podivín se do tebe zamiloval . . .“

Mladá žena vzchopila se s místa jakoby opařená.

„Jaký to nápad!“ zvolala hněvivě. „To by byl teprve hloupý žert! Toho mi tak třeba, jako belík smrduté smůly v námořnické polévce! Nemluv nesmysly, Rosalie!“

„Pravím, co si myslím!“ odvětila Angličanka. „Jen pozoruj! Warwick nenosí již kabátu pískové barvy, ani kostkovaných, šedých kalhot, odložil tu zamaštěnou, — červeně tečkovanou kravatu, kterou jsem již nemohla viděti. Stal se obřadným, důstojným . . . úplně jako nebožtík jeho otec, svaté paměti lord Edgar-Elwin . . .“

Elsa náhle prudce se zasmála a ukončila rozmluvu neočekávanou poznámkou:

„Postřehla jsem, že pan profesor začíná svítiti lysinou . . . Stárne a stává se podobným otci . . .“

„Hm!“ zabručela lady Rosalia. „Stárne, pravíš? — Možná! . . . V té věci máš pravdu!“

Elsa Tornwalsenová, věnujíc se trochu sportu, ostatní čas pracovala na universitě, činíc rychlé a značné pokroky.

Její konkursní práce na téma „O vlivu zákona Hamurabiho na zákonodárství starobylého Orientu“ byla vyznamenána universitním senátem.

Elsa viděla v tom nový signál „S. O. S“, vyslaný tam, kde musil přebývati Bílý kapitán, člověk silný, hrdý, tvořící jakýsi nový život, život velký, zářivý a široký, jak

s plnou jistotou myslila, neboť ve svých snech nedovedla si představit Pitta Hardfula.

Ten však stále mlčel.

Právě po tom novém Elsině vítězství přibyly obě přítelkyně na odpočinek do Saint-Jean-de-Luz.

I zde nahodila se Else příležitost poslati v širý svět zprávu o sobě, jež jako dřívější zůstala bez ozvěny.

A nyní ještě jednou . . . O jejím zápase s tak slavným plavcem jako Stanton Baldwin budou řvati celý měsíc všechny noviny v Evropě i v Americe, obracejíce na všechny strany jeho nebo její vítězství.

Ale ona musí zvítěziti . . . musí!

A náhle chtějí ji přiměti, aby ustoupila od svého záměru, aby se bála bouře a plavala až bude klidné moře!

Ó nikoliv! Má-li býti zápas — budiž zápas! Bouře, nebouře, ale Elsa poplave!

Zavrtěla hlavou, vypíala hrud' a protáhla se jako dravec.

Stáhla rolety a rozžehší lampu, rychle se přestrojila do černého, vlněného koupacího trikotu, přehodila přes sebe lehký, nepromokavý plášť a vstoupila do pokoje lady Rosalie.

„Matko!“ řekla tiše a prosebně. „Jdi, povečeř a potom půjdeme spolu na mys sv. Barbory.

„V noci a za takového vichru?“ otázala se užaslá stařenka.

V té chvíli vstoupila pokojská a jala se připravovati lůžko.

Elsa nachýlila se k přítelkyni a něco jí pošeptala do ucha.

Lady Rosalia zdvihla ruce k tváři a v úžase hleděla na svou chráněnku, která na ni významně mrkala.

Asi k jedenácté hodině, když v hotelu „Eduard VII.“ služebnictvo dávno již uklidilo jídelnu a zhasilo v ní lampy, sestoupila s prvního patra Elsa Tornwalsenová, držíc v ruce nevelkou torbu a vesele hovoříc s doprovázející ji lady Steward-Foldewovou.

Otylý vrátný, spatřiv obě dámy, přiběhl k nim s výkřikem údesu.

„Och, mes dames, jak možno vyjít do takové nepohody? Vichr strhal všechny stany a převrhl několik tu kotvicích yacht. V noci čeká se neobyčejně silná bouře! . . . Mořská stanice v Biarritzi předpovídá dvoudenní bouři na moří . . . Zítřejší závody se jistě nebudou konati? Co lady soudí?“ pravil hovorný Francouz.

Elsa pokrčila rameny a klidně odvětila:

„To bude záležití pouze na panu Baldvinovi, nikoliv na mne, Jeane!“

„Můj Bože!“ ječel vrátný, lomě rukama, s nadšením patře na mladou ženu.

Obě dámy, vyšedše na pobřeží rychle zamířily k mysu — odkud výstražně svítila červená lucerna, připomínající plavcům molo, táhnoucí se od břehu až k lamači vln.

Minuly malý, bídný lesík, přešly kolem zbořeného domu bývalé celnice a počaly vystupovati strmou cestou na výběžek, kde černaly se zříceniny zdí dávno opuštěné tvrze.

Vystoupivši až na vrchol, rozhlédla se Elsa kolem. Na malém prostranství nikoho nebylo. I strážce majáku, rozžehnuv červenou svítilnu signálovou, odešel domů. Vichr rval nepatrné keříčky mimos, strhoval s nich větévky, jež metal vysoko v zšeřelé temno noční. Šelestila a k zemi se ohýbala tvrdá, tuhá tráva, skřípěl písek a proudy ženoucího se vzduchu s vytím otíraly se o sem tam rozházené cementové balvany a hvízдалy, stenalý v skulinách rozpukaných zdí.

Dole u paty srázu řvalo a zmítalo se moře.

Vlny, šlehané bouřlivým vichrem, s plýštěním, s hukotem a se sykotem bily v betonovou stěnu mola, přelézaly se přes ni a potom valily se dále, aby se srazily s kamennou hrudí mysu i rozbily se o černá, rozeklaná skaliska, vyčnívající z rozpěněného pobřežního příboje.

Elsa hleděla na zpěněné, rozzuřené moře. Na severu míhal se maják u Biarritze a jemu odpovídalo světlo

jiného majáku, stojícího na vysokém břehu Hendaye. Na oceáně bylo temno.

Elsa usadila lady Rosalii v závětrří hned za věží majáku a řekla:

„Neboj se, matko! Přece víš, že umím plavati a že zítra musím zvítěziti!“

„Elso!“ vyjekla třesoucí se stařenka, s úděsem a zároveň s prosbou patříc na Elsu, jež shodila plášť a obratně nasazovala si na hlavu gumovou čapku.

„Počkej, vrátím se brzy!“ zvolala Elsa a rychle vzdalovala se stezkou, jež křivolakým směrem vinula se ku břehu.

Lady Rosalia po chvíli vstala a nachýlivši se nad sráz, hleděla dolů.

Zdálo se jí, že dostihlo jí k sluchu silnější šplouchnutí vody; nebyla však jista, dobře-li vidí, nebo mámi-li ji upřený zrak, že v lehce fosforeskující pěně mihla se tmavší než šero noci silueta a že paže plavkyně počaly se prudce pohybovati nad rozbouřenými vlnami.

Vichr vyl, hvízdal, stenal v zříceninách staré tvrze; nehybná, krvavá zřítelnice majáku hleděla lhostejně do tmy; s hukotem tříštily se vlny, bijící v cement mola i v černé skály u podnoží srázu.

Žádný hlas nemohl by přehlušiti toho hluku, jež působilo zmítání jakýchsi neznámých, nevidaných netvorů — toho skřípění, vytí, šplouchání a syčení.

„Elso! Elso!“ počala křičeti staruška, uchvácená děsnou hrůzou. „Lidé! Pomozte!! . . . Elsa tone, tone!“ . . .

Pobíhala nad strmým srázem, rvala si vlasy, vyla jako šílená, nedbajíc již, že vichr strhl jí klobouk a plášť, že ostré kameny a ostré, suché lodyhy zraňují jí nohy.

„Elso! Elso!“ . . .

Náhle přervala šílený, zoufalý a bezmocný křik, bezmocný jako všechno, co počíná slabý a proti živlům bojující člověk.

Z mlhavých plachet a z valů kalných, rychle se ženoucích mraků vyhlédl měsíc, ozářil sivé, roztřepeně

kurhany, valící se po moři a zarýsoval rovnou čáru mola, pokrytého zářivou bělí pěny.

Na okraji jeho objevil se jakýs černý bod a s neobyčejnou rychlostí, přeskakuje proudy kámen lízající těžké vody — běžel ku břehu.

Za chvíli zmizel v stínu nad břeh visících skal.

Ještě chvíli očekávání . . . dlouhá, nekonečně dlouhá . . .

Na okraji srazu vytyčila se náhle černá silueta lidské postavy.

„Els!“ vykřikla stará Angličanka a již tulila k sobě promočenou postavu přítelkyně, zahalujíc ji svým pláštěm. —

„Vrátila jsem se, matko!“ ozval se veselý, radostný hlas Elsy Tornwalsenové. „Vrátila jsem se a všechno již vím, co zítra třeba dělati. Ha! Doplnula jsem do středu lamače vln, kde nejvíce zuří vlnobití! Již vím! . . . Zítra se Baldwin buď zalekne zápasu se mnou, nebo — ať ho stržené rahno zdrtí — prohraje!“ . . .

„Prohraje!“ jak ozvěna opakovala lady Rosalia.

„Ano, prohraje, pravím, neboť žádný sportovec nevydrží té bouře . . . Roztančily se ty vlnky důkladně, ať jen vypluje ten bezhlavec! Já mu ještě cestu ukáži a ať mne víchr s rahna smete! — zalíbí-li se mu ta cesta! Ho! Ho!“

Lady Steward-Foldewová, cítíc slzy v očích a rozrušením způsobenou slabost, smála se tichounce a trochu bezvědomě . . .

X.

„S. O. S.“

Nastal mlhavý, chladný den.

Slunce nemohlo proniknouti valy mraků, ženoucích se k severu ani metelící větrem zdviženého písku.

Třeba že co chvíle zdvíhal se vichr, šlehal v oči a zasypával je drobným pískem a suchým listím, přece bylo v malebném sídle Yacht-Klubu v Ciboure rušno a hlučno.

Dlouhá řada aut táhla se až do Socoa a do přístavu Saint-Jean-de-Luz a nádherné Rolls-Royce, Hispano-Suizy, Cadillacy i jiné stroje, svázející bohaté, rozbavené cizí obecenstvo i francouzské hosty z Biarritze, San-Sebastiana, Hendaye a Bayonnu, přijížděly co chvíle.

Hoši, prodávající noviny, řvali a vykřikovali:

„Zvláštní vydání . . . Nebývalý nával hostí! . . . Příjezd turistů z Anglie a z Holandska! . . . Jak prožil noc mr. Stanton Baldwin! Jak Elsa Tornwalsenová! . . . Tajemná noční procházka paní Tornwalsenové . . . Lady Steward-Foldewová nechtěla dáti vysvětlení . . . Co viděl rybář Pierre Gharat? . . . Zvláštní vydání! . . .”

Hosté z hotelů „Atlantic”, „Golf”, „d'Angleterre”, „Eduard VII.”, „Les Flots-Bleus” i z jiných všickni dostavili se k závodu; nyní seděli v restauraci „Reserve” pijíce kávu a hovoříce o všeobecně zajímavém zápase norské milionářky s pýchou Spojených států — Baldwinem.

Vzájemně si ukazovali hosté stranou stojící skupinu večer přibyvších anglických sportovců, nesoucích nej přednější v Anglii jména, — několik Holanďanů a Holanďanek a norské vyslanectví, jež v plném počtu přijelo z Paříže.

V Yacht-Klubu roztahoval se mr. John Cornyle, šer-moval hrubýma, zrudlýma rukama, vykřikoval jakási nesrozumitelná slova, ohlušoval svým smíchem a co chvíle nabízel nové sázky.

„Dva tisíce dolarů, že mrs. Tornwalsenová přeruší závod u středního lamače vln!” volal mr. Cornyle. „Sázím ten peníz, rozumí se, v tom případě, neodřekne-li ona dáma vůbec účast v závodě!”

„Přijímám sázku!” ozval se náhle klidný hlas a ze skupiny Angličanů vystoupil mladý člověk, rozumného — ač trochu roztržitého — vzezření. Byl oděn v příliš

volný sportovní oděv a na krku měl tmavě fialovou, nedbale uvázanou kravatu.

Američan vítězně pohlédl na Angličana, jako by viděl před sebou jistou obět a otázal se, dotknuv se rukou své čapky:

„A vsadím se o 20.000 dolarů, že mrs. Tornwalsenová vůbec nepoplave!“

„Ne!“ odpověděl Angličan. „Byl by to ode mne podvod, neboť vím, že mrs. Tornwalsenová nikdy nestupuje. Nuže, sázíte 2.000 dolarů?“

„Well!“ vykřikl Cornyle. „A s kým mám čast?“

„Jsem lord Seebold Warwick, universitní profesor!“ řekl mladý Angličan nachýliv hlavu, ale nepodav Američanu ruky a ihned vyňal šekovou knížečku.

„John Cornyle!“ . . . zabručel Američan.

„Vím to!“ ozval se lord Warwick. „Vedete si tu tak, že zprvu měl jsem vás za ředitele restaurace, ale bylo mi vysvětleno . . .“

Mr. Cornyle zatal rty a ztratil na vervě.

Poblíž můstku, odkud se mělo startovati, tísnili se ti, kteří dřívě si pospíšili zaujmouti nejlepší místa.

Mezi nimi byl též Pitt Hardful a rudý jak oheň Juljan Miguel.

Kapitán měl bezesnou noc a jak obyčejně při změně počasí cítil ostrou bolest v levé, bezvládné paži.

Marně snažil se minulé noci usnouti, převracel se na lůžku, konečně pak vzav na sebe župan, usedl na balkoně. —

Odtud výborně viděl celé průčelí hotelu „Eduard VII.“ i záliv.

Dlouho patřil v okna pokojů Elsy Tornwalsenové, kde ještě dlouho po půlnoci hořela světla a s jakýmsi divným roztklivěním, jež přecházelo v určitý neklid, uvažoval:

„V těch několika letech po rozchodu s Elsou cítil jsem temné výčitky svědomí, že ani jednou neprojevil jsem o ni starost, tak, jako bych k ní nepocitoval nijaké

povinnosti, jako by umřela nebo navždy zmizela z mého života! A jaké jsou mé povinnosti k ní? Snad obyčejná vděčnost za ošetřování za mé nemoci? Ne, to je nepatrná bezvýznamná věc! Mnohem více zavázán byl bych vděčností za to, že svým tvrdým prostým taktem dovedla vytvořiti možný život na „Witězi“. Přece tam na téže palubě žili vedle sebe a šli k témuž cíli: on — Pitt Hardful, jež Elsa milovala, Elsa, ta podivná, chvílemi záhadná žena, jež byla předmětem vášnivých snů několika mužů zároveň a Olaf Nilsen, patřící na ni jako na záchranný člun, jako v slunce nebo v božství.

Pitt Hardful dobře pamatoval, jak skončil zápas mezi mlčelivým šiprem a pro Elsu nenávidějícími ho námořníky Michalem Rybou, Udo Ikonenem, topičem, Japoncem Mitem; pamatoval na to a dobře též věděl, že kdyby nebylo nepochopitelného a téměř neviditelného vlivu té prosté rybářky, jistě byl by zahynul rukou mstivého, žárlivě poklad svůj střežícího Nora.

Potom slíbil Olafu Nilsenovi, že se o Elsu postará, ale šipr mu odpověděl s ponurou upřímností, že sama péče nevystačí, neboť Elsa jistě bude čekati na návrat Bílého kapitána tak dlouho, dokud nezmizí v ní naděje, což mohlo by nastati pouze v případě Pittovy smrti . . . Olafu Nilsenovi nepodařilo se přiměti druhá, aby zůstal s nimi. Pitt mu drsně odpověděl, že osudy té ženy jsou mu lhostejny. Tu Nor umínil si, že sám se postaví na obranu Elsy, na niž číhal starý Waega . . . Postavil se jako nejslechetnější rytíř a zhylnul, osvobodiv milovanou ženu od starého hrbáče.

„Krásně se to všecko provedlo, Bílý kapitáne!“ s nenávisť a s jízlivostí v hlase šeptal sám k sobě Pitt Hardful. „Nádherně! Někdo jiný tě zastoupil a ty jsi spanilomyslně uspořádal majetkové poměry Elsy Tornwalse-
nové a potom jsi ji odvezl na Langö. Opravdu nebyla to pro tebe velká námaha, neboť jsi byl do smrti vděčností povinen Olafu Nilsenovi a Else. Oni přece ti pomohli začítí nový život, o němž jsi snil a který jsi sobě

do nejmenších podrobností uložil; oni dali ti možnost státi se „Bílým kapitánem“, místo státi se nuzákem, trávícím bídný život v ustavičném, špinavém boji — o existenci! Výborně, Bílý kapitáne! Odvděčil ses krásně těm věrným přátelům, skutečně — královsky!”

Trpké a nemilosrdné myšlenky běžely dále.

„Úslyšev, že Elza dosáhla jakéhosi „sportovního“ věhlasu, že dovedla upravit i tak či onak zaříditi svůj život, zatoužil jsem náhle ji spatřiti? Nyní, kdy přestala býti ubohou, stále ulekanou a v těžkém zadumání pohrouženou, teprve teď cítím se živě dotčeným? Proč? Proč jest mi nepříjemné pomyslení, že obléhá ji roj zbožňovatelů, že pohybuje se v jakési společnosti, jež nemůže býti zlá, neboť jsem poznal tu poctivou, starou lady, plnou nadšení nad charakterem Elsiným. Čím vysvětliti moje roztrpčení a tak náhlý zájem o osud dřívější rybárky — toho tajemného námořníka z „Witeže“?”

Pitt Hardful dlouho nemohl najíti odpovědi k těmto otázkám a když si konečně uvědomil pravou příčinu své nespokojenosti, nevýslovně se podivil. Pochopil, že nejinak by cítil každý muž, ať by to byl horkem zmořený lodní topič, nebo nejskutečnější velkoměstský snob.

„Jsem uražen v mužské sebelásce!” pomyslí si. „Nic jiného! Nestaral jsem se dosud o zprávy o Else, jako by mne na ní nezáleželo a nyní, když jsem ji spatřil, když uslyšel jsem pochvalné o ní úsudky z úst jiných lidí, tálo mne to do živého? Podvědomě činím jí výčitky za to, že ač mne kdysi milovala a slíbila, že bude věrně a trpělivě čekati, přece osmělila se žíti jiným, zvláštním životem a jak se mi zdá, vůbec na mne nemysliti! Fuj! U sta hromů! Až stud mne pálí, že dal jsem se unésti těmi nejhoršími samčími požadavky! Což měla Elsa věčně milovat a čekat na toho, jenž o sobě nedal známky života, jenž neprojevil ani snahy, aby se jí odvděčil za věrnost, za nezlomné přátelství a smělou lásku! Proč, zač měla by se Elsa tak obětovat?”

S rozmachem odhodil na ulici nedopálený doutník a zaklel.

Po chvíli zabručel se zlobným úsměvem.

„Ale osud se mi důkladně vysmál! Když konečně chci pro Elsu něco učiniti, pro tu, která mne bránila před Olafem Nilsenem, jež mne podporovala s vášní, ukrytou v té severské duši, jež mne ošetřovala v chorobě a zařadila mne téměř do počtu svatých, pověřuje mne prostřednictvím lady Stewad-Foldewové nesmírně čestným posláním, — abych zjistil, zdali se ten bezhlavý kretin, Baldwin, naolejuje k závodu nebo nikoliv! Ha! Dobře mi tak!”

Přemýšlení Pittovo přerušil strašný nápor větru. Zdvihl kupy písku na pláži a prachu na boulevardu a byl tak prudký a mocný, že několik větších kamének vzneslo se až na balkon a s třeskem udeřilo v skleněné tabule.

Pitt ze zvyku si uvědomil, že kropy a barkasy, dlící na moři, musí ihned svinouti horní plachty a přitáhnouti lanoví, které tím vzteklým a náhlým vichrem povolilo.

„K řasu!” zabručel kapitán. „Bouře žene se od jihu a brzy neztichne! Moře se dobře na týden rozhoupá . . . A proč má Elsa plavati za takového vichru?”

Poplave-li Elsa za té bouře? . . .

Neměl o tom nijaké zprávy, ale jakési vnitřní přesvědčení nepřipustilo jinak mysliti.

Elsa poplave!

Vstal a zahleděl se v noční temno, zíraje přímo před sebe, za lamače vln. V temnu nic nepostřehl kromě rudých, nehybných ohňů pobřežních majáků. Ostatně nemusil viděti, aby pochopil, co se v té chvíli děje na oceáně.

Jsa zvyklý zvukům, jimiž se rozehrává bouřlivé moře, uslyšel lomozný, děsný sbor, hukot vln, sykot, šplouchání, neustálý, dravý řev a nad tím vším ponuré lkání a vzteklé vytí bouřlivého vichru.

Vyplouti za takového počasí na otevřený oceán bylo by zjevným, ničím neomluvitelným, dobrovolným hazardováním životem.

Proč Elsa to má činiti?

Pitt Hardful zamyslel se opět nad tím, proč je tak jist, že Elsa neodstoupí od svého záměru a že bude naléhati na provedení zápasu s Baldwinem.

Byl naplněn úžasem, když si uvědomil pevné přesvědčení, že úpornost norské rybářky má jakýsi vztah, neurčitou, ale nepochybnou spojitost — s ním samým.

Pokrčil rameny a chtěl se jízlivě vysmáti sobě a svým pošetilým předtuchám, ale náhle napadl ho strach a nevysvětlitelný neklid, žádající nějakého okamžitého činu.

Krátkou chvíli se rozmyšlel, představuje si v obraznosti průběh zítřejšího zápasu; luskl prsty a přešel rychle do pokoje Miguela, jenž hlasitě chrápal.

Pitt, probudiv Miguela, dlouho vysvětloval mu nebezpečí, hrozící životu plavců i obavu svou, že Elsa může si postaviti hlavu a vyplavati za molo, kde bude nucena zápasiti s bouří na širém moři.

„Ihned se ustroj, Migu,” dokončil kapitán „a tryskem leť do přístavu. Viděl jsem, že stojí tam na kotvách pomocné parníky. Vyhledej některého šipra, nabídní mu dobré zaplacení, uvolí-li se zítra provázeti závodící plavce až k místu, kam doplují. A neopomíň mu říci, aby kromě nás dvou nepustil nikoho na palubu! . . . Dej mu zálohu, aby neměl obav a zbytečně nemluvil. Pověz mu, že vstoupíme na loď v přístavu v Socoa, proto tam musí býti od samého rána!”

Udivený Miguel rychle se ustrojil a odcházeje vrtěl rudou hlavou a krčil rameny. V té chvíli si myslil, že štorman stává se proň stále záhadnějším a zcela jiným.

„Ať se zas dívám jako kanárek mřížemi věžeňské cely, není-li štorman nesvůj! Ba i tvář se mu změnila a, zmizela z ní obvyklá lhostejnost. Co se, u čerta, s námi děje?!” bručel Miguel jda ulicí.

Po chvíli však, jda kolem kavárny „Bar basque“, přes to, že bylo pozdě v noci, přeplněné obecenstvem, vracejícím se z kasina, tiše zapískl a zasmál se.

Připomněl si právě malou chatku nad srázem Hadsefjordu a před ní sedícího svého štormana a Elsu. Štorman mluvil k ní vyrovnaným, klidným hlasem, lhostejným zrakem patře na rybářku, ona pak — zaposlouchaná a naň patřící, seděla nehybně, plná odanosti a nadšení.

„Fiu! . . .“ hvízdal opět Rudá Krysa. „Život přehodil kormidlo v jiný směr. Così mi svítá v hlavě! Nu, ano! Ó, štorman! Neví se, co učiní tehdy . . .“

Opět se Juljan Miguel zamyslel a přidal v kroku, slibuje si pro útěchu na zpáteční cestě sklenku vína . . .

Nazítří Pitt Hardful s Miguelem byli již v přístavu Yacht-Klubu od rána, téměř první a zaujali místa hned u můstku.

Kapitán poklepal příteli na rameni, zpozorovav, že černý přístavní parník dýmá u malého přístavu poblíž majáku v Socoa.

„Je na té kádi dobrý šiper?“ otázal se.

„Je-li dobrý, nevím, ale že byl důkladně opilý, to jest jistá věc!“ zasmál se Juljan.

„Nu, to je znamenité!“ zaradoval se Pitt. „Opilý námořník pěšky přes moře přejde!“

„Ano, ale na to třeba takového obra, jako náš Mikolaj Skalny, ale tu ten je červený a tlustý jako soudek,“ odvětil vesele Miguel.

„Ať je jako soudek!“ souhlasil dobrodušně kapitán a to takovým hlasem, že rudého Španěla opět opanoval úžas. Opravdu nikdy ještě neviděl Miguel svého štormana v tak znamenité náladě.

„Div divoucí!“ šeptal k sobě Miguel. „Co se mu asi přihodilo? V noci byl zasmušilý, ale ráno veselý jako stehlík!“

A opět bezděčně vrátil se myslí do Hadsefjordu, k mlhavému ostrovu Langö a k černé chatě Lilitině . . .

Konečně mávl rukou a zabručel:

„Eh! Proč bych si lámal hlavu?! Ať tak či onak, šidlo se v pytli neutají.“

„Co tam breptáš, Migu?“ otázal se kapitán.

„E—e, nic! Zaklel jsem, že se ta bouře rozehrála,“ odvětil Španěl, podezřívavě patře na Pitta Hardfula.

„Rozehrála, ba rozehrála!“ souhlasil kapitán. „Za 38 metrů ručím . . .“

„Pravili mi, že celých čtyřicet,“ dodal Miguel.

„Možná, možná! Je to velmi důkladná bouře!“ přikyvoval hlavou kapitán.

„Santa Maria!“ divil se ještě více Rudá Krysa. „Nerozumím, zdali ho to těší, nebo rmoutí?“ . . .

Na tu otázku neodpověděl by mu ani sám štorman. Mělt v srdci mnoho obav a zároveň kdesi z hlubin zdvíhala se mírná vlna velké radosti, ničím neobjasněné, ale silné a všecko převyšující . . .

Obecenstvo dlouho čekalo na příchod závodníků.

První objevila se Elsa Tornwalsenová. V průvodu lady Rosalie přešla mladá žena ihned do dámské šatny, provázena jsouc hlučným potleskem divákův.

Za čtvrt hodiny po ní přijel ohromný, lesklý „Chrysler“ Johna Cornylea, přivážíje Stantonu Baldwinu a jeho trenéra s malým kufříkem.

Američané vítali svého favorita výkřiky, hvízdáním a hlučným dupotem.

„Haló, Žraloku Floridy, ukaž, co umíš! Hurrá! Baldwin-Swimmer!“

Mikrocefal hrdě se ukláněl a tiskl ruce přátel a známých.

Konečně zmizel v členské kabině Yacht-Klubu, provázen jsa Johnem Cornylem a svým trenérem.

Všecko obecenstvo tísnilo se na pobřeží, na terasách zahrady i na verandě; někteří diváci vyšplhali se i na stromy i na střechu galerie.

Se supěním a řevem připlul parník, jenž měl provázeti závodníky a véztí soudce.

Konečně objevili se závodníci na můstku. Tu je ihned obklopili známí, předsednictvo Yacht-Klubu a zpravodajové. Byli zasypáni otázkami a bylo jim přáno úspěchu.

Oba odpovídali krátkými, bezvýznamnými slovy.

K Else přiblížila se skupina Angličanů, kteří ji srdečně, ale klidně vítali.

„Haló, profesore Warwicku!“ zvolala radostně Elsa. „I vy jste se obtěžoval proto, abyste viděl jedno z mých bláznovství?!“

„Považoval jsem to za svou povinnost!“ odvětil se zdvořilou poklonou učenec.

„Povinnost?“ opakovala Elsa.

„Nu ano!“ řekl s důrazem lord Warwick. „Za povinnost, býti svědkem studentky naší university, mrs. Tornwalsenová!“

„Ach, jaký jste dobrý přítel!“ zvolala Elsa. „Máte ve mne důvěru — to je dobře!“

„Věřím vám a důvěřuji ve vás, jako v sebe sama!“ odpověděl Warwick s lehkou afektací, líbaje Else ruku. „Vy, paní Tornwalsenová, vždy a ve všem zůstanete jedinou a nejlepším!“

Tuto rozmluvu, kterou slovo od slova vyslechl poblíž stojící a náhle zamračený Pitt Hardful, přerušil zvonek předsedy soudcovské komise.

„Dámy a pánové!“ zvolal Francouz silným hlasem. „Za chvíli má se konati plavecký závod bez času a bez určitého cíle i způsobu plavání mezi mrs. Tornwalsenovou (Norsko) a mr. Baldwinem (Amerika). Podle sportovních předpisů mají závodníci právo žádati za odročení závodů pro panující bouři; dosahujet vichr rychlosti čtyřiceti metrů ve vteřině. Proto očekávám rozhodnutí jejich! Mrs. Tornwalsenová, přejete-li si odročení závodu na příznivější dobu?“

Elsa Tornwalsenová pozdvihla hlavu a odpověděla klidně:

„Rozhodnutí ponechávám svému soupeři!“

„Co na to odpoví mr. Baldwin?“ tázal se soudce.

Stanton Baldwin mimovolně pohlédl na rozbouřený mořský záliv, po němž valily se šedé řady vln a pohledem zastavil se na středním lamači vln, nad nímž co chvíle vyletovaly sloupy a kaskády bílé pěny a přes jehož cementovou stěnu přelévaly se syčící proudy vody. Na chvíli mihla se v té malé hlavě Baldwinově bázlivá myšlenka, že přeci jako sportovec nikdy ještě neplaval za takové nemožné nepohody, že v takovém vlnobití nic nepomůže jeho zvláštní training, ani klasická forma plavání. Strach vkrádal se do široké, mocné hrudi rekordmanovy a oddaloval rozhodnutí. Baldwin byl přece sportsman z povolání, mohl proto využítí sportovních předpisů! Proč by byly tyto předpisy?

„Haló, Žraloku Floridy!“ ozval se nervosní výkřik jednoho z Američanů.

Ta tři slova rozhodla o jeho osudu.

Baldwin sklopil oči a sevřev dásně zasyčel mezi zuby:

„Poplavu . . .“

„All right!“ vzkřikla Elsa a hlas její byl podoben skřeku dravého ptáka. „All right! Poplaveme tedy!“

Soudce, pozdvihnuv klobouk, což učinil beze vsí příčiny, pravil slavnostně:

„Závod madame Tornwalsenové a monsieur Baldwinem za prohlášených mnou podmínek koná se bez ohledu na nepříznivé počasí!“

„Hurrá!“ vzkřikli Američané obklopujíce svého plavce.

„Hurrá!“ odpověděl jim nejhlasitěji jak mohl neobvyčejně rozčilený lord Warwick a stojící u něho skupina Angličanů s diskretním úsměvem opakovala zvolání lordovo a ihned obstoupila Elsu.

„Popluji se soudcovskou komisí!“ zvolal lord Warwick. „Dohlédnu, aby bylo všecko v pořádku. Snažně prosím jen, abyste příliš neriskovala! . . . Pro tak nepatrnou příčinu, jakou jest vítězství nad americkým

plaveckým mistrem, není třeba sázeti na kartu tak cenný život, jakým jest váš . . .”

Elsa přátelsky stiskla ruce profesorovy a odpověděla smutným hlasem:

„Ó můj milý lorde! Mr. Stanton Baldwin není pro mne nijakým důvodem; řekla bych, že hraje v mých očích úlohu stolu, na nějž kladu svou kartu ve hře, konané za zcela jiných, nikomu neznámých podnětů . . .”

Lord Warwick s netajeným nadšením hleděl v klidnou a jak obyčejně trochu smutnou tvář mladé ženy, nespouštěje její ruky ze své dlaně.

„U sta divých hromů! Jsem svědkem milostné scény! . . .” zaklel tiše Pitt Hardful a podivil se, že pohled na tu dvojici lidí, spojených silným stiskem rukou, působí mu nepříjemnost.

„Co pravíte, šstormane?” otázal se rudý Miguel.

„Pravím, že jsi hodně zvědavý, a že peklo vrhlo na tebe již svou rudou záři,” odvětil kapitán.

Odpověď byla na pohled veselá a projevující dobrou náladu kapitánovu, ale Juljan Miguel náhle postřehl křečovitý záchvěv, jenž přelétl tvář Pitta Hardfula, proto umlkl a dále se netázal.

Zatím kapitán pozoroval, co se děje na můstku.

Několik zpravodajů, lord Warwick, dvě dámy a pět soudců přešlo na loď, která, třeba že stála v zálivu, silně tančila na vlnách, hned klesajíc pod úroveň můstku, hned vyskakujíc nad ni do poloviny boku a co chvíle nachylujíc se na pravý bok.

Konečně supajíc a dýmajíc odrazila loď Yacht-Klubu od přístavu.

Jacísi pánové uvolnili můstek od obecenstva a ponechali na něm jen závodníky.

Atletický Stanton Baldwin, rozkročiv nohy a rozepiav ramena, mezi nimiž ihned zmizela malá hlava obrova, oddal se svému trenérovi.

Trenér, chlap dolíčkovaté, sprosté tváře a červených rukou, zvláštním způsobem Baldwina masíroval, pěstmi

hnětl mu krk a hřbet, nasazoval mu gumovou čapku na hlavu, zapiav ji pod vystouplou dolní čelistí, prohlédl závodníkův trikot a přezku pasu.

U Elsy zůstala jen lady Steward-Foldewová. Byla trochu bledá, vzrušená a zneklidněna, ale neprojevovala svých citů. Tvář její, jevící úplný klid a oči — neochvějnou jistotu vítězství Elsiná, prozrazovaly skoro lhostejnost. Metodicky, beze spěchu rovnala na Else červený trikot, prohlížela bílý pásek a upravovala záponku čapky.

Pitt Hardful zadíval se na Elsu Tornwalsenovou.

Elsa, dosti široká v ramenou, byla neobyčejně ztepilá, pružná a ohebná. Nevysoká prsa krásnou linií rýsovala se pod silným trikotem, pevně utažený pás dával znáti ohebný, měkký v pohybu trup a nešíroké, silné boky. Koupací kostým odhaloval osmahlá, silná ramena zlatového odstínu a nohy o oblých, vzad ustupujících kolenou a malých chodidel, ukrytých v červených gumových střevíčkách.

Nahá ramena s nevýslovným půvabem, prostotou a s jakousi tklivostí byla nachýlena vpřed, jako by tato žena viděla před sebou kohosi velmi drahého, ale slabého a nešťastného, k němuž jako by s mateřským pocitem chtěla vztáhnouti ruce, plné péče a nesmírné lásky.

Pitt Hardful připomněl si, jak kdysi ty ruce dotkly se hlavy navždy odcházejícího Olafa Nilsena, když šiper ležel naposledy na palubě svého kutru, pokrytý norskou vlajkou a potom zase tehdy, když Elsa s ním samým se loučila při odjezdu z Langö.

Jakési dosud mu neznámé teplo vystoupilo ze dna jeho duše a opanovalo ho. Cítil, jak se mu velkým vzrušením chvějí rty a že cosi divného svírá mu hrdlo a palčivým až k bolesti žárem pálí mu oči.

„Co to? — Slzy?“ pomyslil si Pitt a hned odpověděl sám sobě: „Ano! Připomněl jsem si pohřeb ubožáka

Olafa. Byl to nezapomenutelný, vzrušující obraz, ale jak smutný pro nás všechny! . . .”

Zároveň si uvědomoval, že kromě vzpomínek mučí ho též jakýsi jiný cit. Bylo to vědomí osamělosti na té zemi, kde po návratu z „Witeže” cítil se nežádoucím, všem cizím hostem, jenž nikde necítil se doma, nikde nebyl klidný a šťastný.

„Witež”! Tam byl jiný život . . .

Zbyla pak po něm jenom Elsa, svědek přeměny jeho duše a příčina podivně složitého bytí, plného dojmů.

Žárlivost norského šipra, vzpoura na lodi, strašný soud nad zločinci, tichá tragedie Nilsenova, prostá, téměř tragická láska Elsy i ta mlčky sjednaná, plná hrozného i vznešeného obsahu úmluva mezi ní a Olafem, aby čekali na výrok osudu, rozhodujícího o jejich životě.

A Elsa — stála nyní před ním ve svém červeném trikotu, polonahá jako mytická Siréna, v hladké čapce, jako bojovnice v přílbici, nebo jako nějaká neznámá, tajemná bytost, vynořivší se z tůně moře a při tom tak skromná, přísná, smutná a tak velmi blízká s těmi rameny, bezvládně vztaženými vpřed starostlivým gestem mateřské lásky.

Vzrušení, výbuch vroucí vděčnosti a touha promluvit k té ženě stále více ovládaly kapitána, ale zároveň i stud a výčitky, že na ni zapomněl. A přece jedině ona nahlédla až ke dnu jeho duše, našla v ní nejpravdivější a nejlepší vzněty, ona hodila mu k nohám svoje srdce i život Nilsenův bez žalu, bez slz a beze slova žádosti.

Pitt již začal klestí si cestu mezi stojícími před ním diváky, když se soudcovské lodi ozvalo se megafonem zvolání:

„Prosím, abyste byli připraveni k startu! . . . Jedna . . . dvě . . .”

Elsa rychlým pohybem přitulila se k staré ladi Rosalii a zašeptala jí cosi do ucha, potom hlavou po-

kynula svým anglickým přátelům a postavila se na okraj můstku.

„Tři!“ ozval se povel soudcův.

Dvě těla — černé a červené, mihla se vzduchem a zmizela ve vlnách.

Pitt Hardful s mocně bijícím srdcem a se zařatými zuby klestil si davem cestu a vyšed na silnici, vskočil do auta a pravil Miguelovi:

„Leť do Socoa, na loď!“

Za několik minut doháněli již na černém, špinavém parníku loď soudců, kolem níž, drkotajíce diesellovskými stroji pluly bílé motorky anglických, amerických, francouzských a španělských boháčů, kteří žili v létě v Saint-Jean-de-Luz.

„Svatá Panno Lourdská! Ty benzinové skořápky snad nepoplují za molo!“ bručel do vousů šiper Pittem najatého parníku, otáčeje kolem kormidla. „Zbláznily se, či což? Potopí se jako džbery s nasolenými makrelami...“

Zaklel baskicky a vyplil červenohnědou pěnu žvýkaného tabáku.

Skutečně i tu, v chráněné zátoce, chráněné třemi vysokými stěnami mola a lamače vln, zuřily hřivnaté vlny a se šploucháním přelévaly se přes příď lodi.

Lehké, hluboko do vody se zarývající motorky potácely se tak, že vlny zalévaly lodi do poloviny, tříštíce se o stěny palubní kajuty.

Pitt Hardful s úděsem pohlédl na moře, hledaje závodící plavce.

Stěží po chvíli teprve je postřehl, neboť je zakrývaly různým směrem se valící vlny. Po chvíli mihla se mu v rozvířené vodě černá čapka Baldwinova a potom, as metr před ní — červená Ělsy Tornwalsenové.

Pitt, přípluv blíže, viděl již určitěji, jak oba závodníci rytmicky trčili v loktech ohnuté paže a pohybovali se vpřed, hlavami protínající vlny.

Tak přeplavali, zachovávající stále tutéž od sebe vzdálenost, střední lamač vln.

Kapitán dobře viděl, že Američan se snaží dostihnouti Elsu, neboť stále častěji vymachoval rukama a mocněji bil vodu nohama, plovaje stylem „over arm side stroke“, jenž mu skýtal převahu při jeho atletické stavbě těla.

Ale vzájemná vzdálenost závodníků se nezmenšovala ani nezvětšovala.

A právě když v prostoru mezi lamačem vln a molem počaly se vrývati větší vlny, stalo se cosi nepochopitelného a vzbuzujícího úžas.

Elsa vzpřímila se ve vodě a ohlédla se. Jediný krátký pohled jí stačil, aby vyčtla z výrazu očí svého soupeře jeho úmysl, proto náhle změnila sportovní způsob plování v jiný, který zpravodajové sportovní obyčejně nazývali „sprostým“, „rybářským“, „prostým vši třídy a kultury“.

Nahá její silná ramena se napřímila, napiala a počala vyšिनovat se vpřed, jako by chytala se neviditelného lana a táhla je k sobě. A byl to mohutný rozmach, neboť za každým tempem vynořila se červená silueta plavkyně až po pás a rychle šinula se mocnými švihy. Často byly její pohyby tak vypočítány, že vyletovala s jedné rozpěněné vlny na druhou, jež ji nesla stále dále.

Ani Pitt Hardful, ani soudcové a obecenstvo na motorkách již nepochybovali, že Elsa první dostihne majáku, stojícímu proti severnímu molu a že bude v závodě pokračovati. Ale nikdo nepředvídal, co smělá plavkyně měla v úmyslu provésti dále.

Zatím Elsa Tornwalsenová, dostihnuvši k majáku, ještě jednou se ohlédla a přesvědčivši se, že soupeř její zůstal značně vzadu, minula několika tempy zeď mola a vyplula na širé moře, rozvířené, rozpěněné, rozhoupané a rozzuřené.

„Poplave po větru k Biarritzi!“ pronesl svůj názor předseda soudcovské komise, ale sotva vyřkl ta slova,

rozlehl se úžasu plný křik obecenstva na soudcovské lodi i davu, shromážděného na mysu sv. Barbory.

Elsa obrátila se proti větru. Nebylo pochybnosti, že má v úmyslu plavati k Hendayi. Diváci s úžasem postřehli, že Elsa, místo aby zamířila přímo k jihu, víc a více se vzdalovala od přímého směru a pluje na západ.

Nyní opět plavala jinak.

Jen zřídka zamihla se v pění a v šedé, syčící vodě červená čapka a do zlatova osmahlá ramena, neboť plavkyně se potápěla prorážejíc obrovské vlny jako rudé torpédo.

To nemohl nikdo si již vysvětliti a pochopiti.

„Šílená!“ voláno odevšad. „Vyjíždí na nejvyšší vlny a víc a více vzdaluje se od přímé linie i když se rozhodla plouti k jihu proti větru a bouři! Bože! Proč využívá tolik sil potápěním? To není přece zábava, plování pro podívanou v baséň pařížského „Lido“?!”

Tak se mluvilo, divilo, rozčilovalo na palubě parníku Yacht-Klubu i v davu na výběžku sv. Barbory.

Ale Elsa Tornwalsenová dobře věděla, co měla činiti. Neobtěžovala si nadarmo plavati v noci před závodem až pod střední molo, jež co chvíle zaplavováno bylo vodou a zmítajícími se plachtami pěny, tříštících se o zed' vln.

Věděla dobře, že oceán, zuřící v tom kamenitém, úskalí plném místě by ji uchvátil a zanesl na překážku v cestě mu stojící. Proto plavala stále dále a potápěla se, aby neztrácela času a prostoru zápasem s vlnami a šinula se pod povrchem v hloubce, již dosud bouře nerozhoupala.

Pokračování závodu mohli pozorovati jen soudcové a Pitt Hardful s Miguelem, poněvadž motorové skořápky nemohly proniknouti valíci se řadami vln, stěží držely na vodě a po marném zápase s oceánem sotva že se vrátily plnou rychlostí do zálivu s ustrašenými pasažéry.

Stanton Baldwin vyplul na širé moře za několik minut po Else a zpozorovav, že soupeřka jeho víc a více se vzdaluje od lamače vln, velice se zaradoval. Pln jsa úžasu, že Elsa vyvolila si takový směr, zbavil se strachu před bouří a prostě jen uvažoval. Nepochyboval, že soupeřka jeho má v úmyslu obeplouti střední lamač vln a vrátiti se do zálivu branou u Socoa. Proto norská plavkyně, přesvědčivši se již, že Baldwin nemůže ji dostihnouti, a plujíc nepravidelným stylem, vábí ho na širé moře, aby ho znavila. Proto se rozhodl, že nedá se chytiti takovým úskokem a že zvítězí na distanci, přetav Elsinu dráhu přímou linií, nejbližší cementové zdi lamače vln.

Brzy byl již v rovnolehlém s ní bodě, ale v téže chvíli nastala pro Američana neočekávaná katastrofa. Prudce přivalila se strašná vlna, uchvátila plavce, zatočila jím v syčících vírech a pádila k úskalím, na nichž trčela mohutná zeď.

S rozmachem mrštila hřívnatá vlna svou oběť o podvodní skaliska, strhla ji s nich, odvalila se s člověkem zápasícím ve vírech a znova se sebravši, s vítězným řevem udeřila na nenáviděnou překážku.

Soudcovský parníček spěchal Američanu na pomoc a s vlastním nebezpečím vtáhl na palubu skoro bezduchého, zraněného Baldwina.

„Můžete-li po opatření zranění pokračovati v závodě?“ otázal se předseda komise, vedoucí protokol.

Američan, sotva pohybuje bledými rty a rozmazuje dlaní po tváři zpod čapky se řinoucí krev, promluvil slabým hlasem:

„Zdá se mi, že mám zlomené žebro . . . Přerušuji závod.“

„Ať komise zaznamená do protokolu, že mr. Stanton Baldwin, neopatrně doplavav blízko ke skaliskům a k lamači vln, utrpěl úraz a proto vzdává se dalšího závodění s mrs. ělsou Tornwalsenovou. To třeba zapsati pro pořádek a přesnost, aby nebylo nedorozu-

mění a sporů . . . Třeba, pánové, podtrhnouti slova: „neopatrně doplavav“, i „vzdává se“, což značí „uznává se za přemoženého“. Mám pravdu, mr. Baldwine?”

To prohlásil na soudcovské lodi se nalézající lord Seebold Warwick.

Baldwin polobezduchý, drkotající bolestí zuby, mlčky kývl hlavou.

Lod, silně zmítaná a nachýlená na levý bok, s velkým napětím strojů vzdalovala se od zrádných úskalí a doháněla Elsu Tornwalsenovou, plující stále vpřed.

Těsně za ní šinula se černá loď Pittova, strašně se kymácejíc a co chvíle ukazujíc boky, pokryté červeným náletem rzi.

„Ale ta madame plove!“ divil se šiper lodi. „Snad je z korku, nebo z gummy, nafouknuté vzduchem? Popluje-li tak dále, to ještě my narazíme na kameny . . . Již je toho dost! Víme, že vyhrála, nu a basta! Ať si ji honí soudcovská komise; nám po tom nic není!“

„Zavři ústa, brachu, a stáhni jazyk, aby se ti netřepal!“ zahučel Pitt. „Pluj, kam se ti velí a nemudruj, nebo nic z toho není; vždyť z prázdného nic se nenalije? A abys nebyl mrzut, věz, že za každý úraz lodi poctivě zaplatím a po skončené plavbě dám posádce po anglické libře a šiprovi tři pro útěchu. Nyní natoč kormidlo o třetinu, neboť jsi zajel, šipře, příliš daleko.“

Poctivá a důkladná námořnická slova a slíbená odměna přesvědčily červeného jako rajské jablko šipra, proto umklkl a přibližoval se k plavkyni.

Elsa Tornwalsenová jistě postřehla, že Baldwin odpadl, neboť neplavala tak prudce a nepotápěla se tak často. Tělo její v těsně přiléhajícím trikotu míhalo se mezi vlnami a stále častěji objevovalo se v pěnových hřívách vln, podobné neznámé, velké rybě, zmítající se na rozbouřeném povrchu moře.

Konečně soudcovská loď Elsu dohonila a plující několik metrů vedle, počala houkati, aby obrátila k sobě pozornost plavkyně.

Předseda komise vybatolil se na před lodi a uchopiv se zábradlí rozhoupané lodi, zvolal megafonem:

„Mrs. Tornwalsenová! Soupeř váš uznal, že jest poražen! Prosím, vstupte na palubu! Závod jest ukončen!”

Elsa vzpřímila se ve vodě a houpajíc se na vlnách, zvolala:

„Plavu na rychlost i na vzdálenost, proto chci utvořiti nový rekord. Můžete se pánové vrátiti, já však poplavu dále!”

Pitt Hardful uslyšel odpověď Elsinu a proto, vida, že parník Yacht-Klubu stěží brání se vlnobití, přistoupil k svému šiprovi a zabručel naň:

„Kormidlo napravo! Přiraz k boku soudcovské lodi!”

Když se k ní přiblížili, uchopil Pitt tubu a počal křičeti slovo za slovem:

„Mluví kapitán Siwir! Můžete se, pánové, vrátiti! . . . Budu provázeti mrs. Tornwalsenovou po celou dobu jejího plování . . .”

Návrh ten byl úplně včasný a přišel vhod soudcům, neboť loď velkým obloukem zamířila k molu Socoa.

Pitt Hardful pozoruje každý pohyb odvážné plavkyně, neviděl rozvzteklého mr. Johna Cornyle. Američan, prohráv ohromnou sumu, přistoupil k zábradlí a co chvíle odplivuje do moře, s nenávistí hleděl na plavající Elsu a na černou loď, na níž byl jeho šťastný protivník, kapitán Siwir.

„Damm!” bručel Cornyle. „Ten Baldwin má hlavu jako bradavka na zádech! Na takového nelze sázeti, neboť se neví, co má v té husí mozkovici! Dábel mu pošeptal, aby plaval přímou čarou a tak vlezl na ty kameny! Ale ta zatracená ženská je chytrá! Ví, jak nutno plavati za vlnobití!” . . .

Opět zaklel a vztekle odplivl, s úšklebkem odporu naslouchaje zcela neestetickým stenům jakýchsi dam a křiku dvou soudců, kteří byli stíženi mořskou nemocí a neodpovídaje na protesty lorda Warwicka, žádajícího, aby dále provázeli plavkyni.

Zatím Pitt Hardful, postaviv se u kormidla přiblížil se od strany břehu k Else.

Kapitán obhlédl baskické pobřeží a pochopil, že plavkyně, míjejíc maják tvrze Socoa, mířila do zálivu Gaskoňského, směrem k Haycabii.

„Plave tak jistě a klidně, že snad se jí podaří vystoupiti teprve až v Hendayi!“ pomyslí si Pitt a umíní si, že nebude Else překážeti v provedení jejího záměru.

„Však mi neutone, vždyť jsem blízko a jistě včas bych přispěchal ku pomoci!“ uklidňoval se kapitán, ale pro jistotu rozkázal Miguelovi, aby byl pohotově. Věděl, že Rudá Krysa byl výborný plavec a že bez odporu splní jeho rozkaz. Miguel ihned se svlékl a zůstal jen v spodkách, postavil se u zábradlí lodi.

Elsa ještě dlouho plavala, ale proti Canterabordu kapitán postřehl, že pohyby plavkyně se víc a více zvolňovaly a byly stále těžší. Chvillemi kladla se Elsa naznak a odpočívala, těžce oddychujíc.

Pitt přiložil k ústům tubu a křikl, snaže se přehlušiti hukot vln a vytí větru.

„Jste-li znavena, prosím, abyste vystoupila na palubu! Hned spustíme žebřík!“

Elsa neodpověděla a nerytmické pohyby nohou ve vodě prozrazovaly stále větší únavu.

„Překonala jste již dávno všechny rekordy, prosím, abyste vstoupila na loď!“ volal kapitán.

„Ne!“ . . . dolétla k němu odpověď Elsina.

Tu Pitt, dávaje důraz na každé slovo, promluvil hlasem, jenž naplnil úžasem Juljana Miguela.

„O přerušení dalšího bezúčelného plování prosí vás Pitt Hardful . . . Eryk Stefan . . . Eryk Stefan!“

Elsa se náhle vzpřímila ve vodě a upřela zrak na černý trup lodi, zmlátající se na vlnách.

Nedohlédla ještě toho, jehož jméno tak neočekávaně padlo a proniklo hukotem bouře. Parník co chvíle zapadal mezi valčí se řady vln a mizel za řvoucími jich valy, nebo vyletoval na jejich hřebeny a tu zase viděti bylo ostrou příď, s níž stékala pěna po rezavém náletu.

A Elsa určitě doslechla dvě dávno vysněná slova: „Eryk Stefan!”

Držíc se ve vodě stojmo, očekávala, zda nedolétnou k ní ještě jednou drahá slova, stanovící heslo jejího života . . .

Po dlouhé chvíli hukotem a syčením vody, v šumu a hvízdání vichru doletěl k ní přitlumený křik:

„ . . . o přerušení plování prosí kapitán Pitt Hardful . . . prosí . . . Eryk Stefan, E-ryk Ste-fan!” . . .

Již nebylo nijaké pochybnosti.

Volá na ni Eryk Stefan! . . .

Snad ten zářivý s obrazu Rasmussenova stojí před ní nad rozbouřeným mořem, vynořiv se náhle v světelné, krátké jak blesk prorvů v mraku života?

Pozdvihla ruku a vzkřikla ostrým hlasem:

„Hodte provaz!” . . .

Opět nořila se do valících se houfů vln, mizela v nich a zmítala se sem a tam jako velká, červená ryba, rychle plující k lodi.

Se svistem a frčením rozvinulo se ve vzduchu lano s uvázaným na něm těžítkem, ale nezručný námořník chybil a lano padlo do vody a rychle se potápělo.

Několik minut trvalo natáčení lana, až teprve po druhém hodu padlo těžítko za plavkyni a tvrdý provaz dotkl se jejích zad.

Elsa uchopila provaz a přitahována jsouc k lodi, plovla opatrně. Silnou rukou zručně uchopila se Elsa příčky provazového žebříku a ve chvílce stála na hou-pající se palubě — omámená, vzrušená a těžce od-dychující.

Náhle přivřela oči a ucítila tak hroznou slabost, že se musila opřít o zábradlí.

Od kabiny blížil se k ní Pitt Hardful. Byl bez čapky a vítr rozvíval mu vlasy. Ano! To byl on — on, jež mohla si každou chvíli vyvolati v paměti, vytvořiti si ho v mysli ve chvíli rozluky na Langö, kdy rukama svýma objímala po prvé a naposledy tu milovanou jeho hlavu.

Bezděčně si uvědomila, jaká změna stala se v tváři i v postavě Pitta Hardfula. Stal se ztrnulejším v pohybech, na skráních probleskovaly sivé vlasy, na bledé tváři, poorané vráskami, rozzářil se radostný úsměv, téměř šťastný a oči jiskřily se vzrušením.

„Fru Tornwalsenová . . .” byla první jeho slova.

A opět: „Fru Tornwalsenová!” ozvalo se tiše, mírně, téměř nesměle . . .

Ó, ten známý, drahý hlas, jenž takou mocí řídil její život!

„Bílý kapitán!” odvětila Elsa dojmavým šepem a přitiskla obě ruce k hrudi, jako by zadržovala hlasitý, vítězný výkřik nebo vzlyk radosti i štěstí.

Již se vzchopila, aby šla vpřed, aby vztáhla ruce a vzavši milovanou hlavu v dlaně, aby ji silně objala po dávném rybářském zvyku.

Ale Elsa Tornwalsenová byla nyní již jinou bytostí. Vykonala dalekou, těžkou pout cestou, kterou lepší život hledají tažní ptáci; proto nyní nevykřikla, ztlumila vzlyk v rozbouřených prsou a nehnula se s místa.

Nadlidským úsilím vůle přinutila se k úsměvu a po chvíli mlčení promluvila klidným hlasem, v němž Pitt Hardful nevyčítal nejmenšího vzrušení.

„Děkuji vám, kapitáne! . . . Chtěla jsem plovati do Haycacie, ale jakmile Baldwin odpadl a rekordní vzdálenost byla překročena, bylo další plování bezúčelným . . .”

Tak mluvila těžce se pohybuující ústa, ale velké, safírové oči, neobyčejně rozšířené a plné žhoucího ohně, křičely téměř zoufale:

„Porozuměj, Eryku, porozuměj tomu, co nemohu vypověděti, neboť nejsem již Elsou z „Witeže“!“

Pitt postřehl to zářící světlo, linoucí se z očí Elsiných, neporozuměl však, co značí a neuslyšel bezhlasého volání těch široce otevřených zřítelnic. Jako každý muž uvěřil jenom slovům té ženy a pojímal obsah jejích citův a zážitků, projevený hlasem — tím nejbídnějším, nejméně dokonalým nástrojem projevu radosti i bolu srdce, projevu příkazu ducha.

Podivil se slovům dávné rybářky, slovům, vypověděným vzornou angličtinou a v úžas uváděla ho klidná tvář Elsy Tornwalsenové. Ukryl však své vzrušení pod maskou dobrodušné ironie.

„Stojíme tu jako v hale hotelu a zatím víchř všecko rve jako zběsílý! Nachladíte se! Musíte se aspoň osušiti . . . Hej, šipre! Kam mám dovésti tu paní, aby si mohla odpočinouti a osušiti se náležitě?“

Malý Bask, rudý jako burák cosi křičel a ukazoval na před lodi.

Když kapitán s Elsou došel ke kajutě, kde vyspával vždy opilý šiper, vyběhl z ní Juljan Miguel.

Byl velmi vzrušen a blábole cosi nesrozumitelného, přiskočil k Else a počal jí líbati ruce.

„Probůh!“ vzkřikla radostně Elsa. „Rudá Krysa! Poctivý, veselý Juljan! Tolik krásných . . . dávných . . . drahých vzpomínek! . . .“

Při těch slovech objala rukama hlavu Miguelovu a silně, srdečně ji stiskla.

„Hm!“ . . . pomyslně si Pitt. „Mne uvítala jinak, oh, zcela jinak! . . .“

Klidný a vždy lhostejný kapitán nechápal toho, že kdyby Elsa objala jeho hlavu, uzřel by před sebou dávnou rybářku z Langö, ženu, jež po tolik let neměla místa v jeho paměti.

Zato dobře to věděla mrs. Elsa Tornwalsenová, vychovanka aristokratické a moudré lady Steward-Foldewové.

„Fru Elsa! . . . Dobrá fru Elsa!“ koktal vzrušený Španěl. „Již jsem všecko připravil . . . V kajutě najdete čistý ručník a nový — na Santa Madonna přísahám, ještě nenošený námořnický oděv a až se přestrojíte, podám láhev „kalvadosu“*), neboť celou baterii lahví toho alkoholu vozí s sebou ten rudý břicháč, jenž dovoluje si nositi šiprovské šňůry!“

Elsa radostně a šelmovsky kývla hlavou a rychle vběhla do kajuty.

Pitt, usmívaje se na Miguela, na přecházejícího námořníka, ba i na rudou tvář baskického šipra, vyhlížející z okna kapitánské budky, chodil mlčky po palubě.

Elsa uvedla rychle do pořádku svůj oblek a vyšla z kajuty v bílé, námořnické uniformě v červené čapce na hlavě.

Přistoupila nyní k Pittovi se vztaženýma rukama a silně potřásla jeho rukou. Chvíli a jako by tlumila dech, nepromluvila, patříc tklivě a vážně v kapitánovu tvář, jako by badala každou podrobnost na ní a patříc mu v oči svými rozzářenými, safírovými, proměnlivými zřítelnicemi.

„Ale provedla jste znamenitý výkon, plovajíc za takové bouře!“ začal rozmluvu rozpačitý a vzrušený Pitt Hardful. „Porazila jste nejlepšího plavce Nového světa!“

„Snad ploval i dobře, ale nebyl dosti prozíravý,“ odpověděla, sklopivši náhle přihaslé oči, s úsměvem a takovým tónem, jako by hovořila v saloně. „Rozhodně děkuji vám za pomoc! Cítila jsem únavu, neboť, jak jste jistě pozoroval, za mysem Socoa bylo moře rozvířené . . .“

„Ano!“ potvrdil kapitán. „Vlny tam valily se různým směrem.“

„Pocítila jsem náhle únavu a zatím soudcovská loď

---

*) Silná kořalka z jablek.

odplula . . . doprovod vaší lodi dodával mi sil a jistoty. Děkuji!"

„Spíše musím vám poděkovati já, fru Tornwalse-nová!" zvolal se smíchem Pitt Hardful. „Vaší zásluhou vyhrál jsem velkou sázku."

„Ó, ó!" divila se Elsa.

„Nu ano! Vsadil jsem značnou částku a to třikrát proti mr. Johnovi Cornylemu!" vysvětloval kapitán.

„Ach!" zvolala Elsa. „Nyní všechno chápu! Vždyt na mne sázel kapitán Siwir! Siwir? . . . Siwir!"

„Což jste zapoměla, že tak mne nazýval náš spo-lečný přítel, šlechtný — Olaf Nilsen?"

„Olaf Nilsen!" vydral se z prsou Elsiných hluboký vzdech.

Po chvíli svraštila obočí a pozdvihši smělé, přísné oči, řekla:

„Nic jsem nezapoměla — ani Olafa Nilsena ani toho, co se stalo za jeho života!"

Pitt Hardful zadíval se v tvář před ním stojící ženy a postřehl, jak mráček smutku a tklivosti pokrývá jí oči a kryje se kolem úst, kde hlouběji se zarýsovaly dvě vrásky.

Elsa setřásla se sebe vzrušení a mírný úsměv roz-zářil její tvář i oči.

„Těším se, že jsem nezklamala vaší naděje!" řekla. „A rozhodně jste riskoval!"

„Nikoliv!" odvětil pevně Pitt Hardful. „Hrál jsem s plným přesvědčením, že vyhraji. Vždyt jsem sázel na Elsu Tornwalsenovou — a já přece znám dobře tu . . . paní!"

Dobrodušně se zasmál.

„Znal jste ji — spíše jste měl říci!" odpověděla tiše. „Od toho jitra, kdy jste, kapitáne, opustil Hadsefjord, mnoho nových štěrbin a kazů vyryly vlny na skalách Langö — velmi mnoho . . . neboť to minula léta — jako věky!"

„Což ta doba zdála se vám tak dlouhou?“ otázal se spěšně, doufaje, že uslyší něco vážného, co by mu otevřelo oči na to, co — jak bezděčně cítil — bylo proň důležité a drahé.

„Ne tak sám čas, jako to, co jím prošlo, co se stále měnilo jako příliv a odliv, jako den a noc, jako epochy v dějinách lidstva — až se změnilo úplně!“

Pověděla ta slova klidně, bez afektace, téměř chladně.

Pitt Hardful opět nic nevěděl, co v té chvíli cítí a myslí Elsa.

Elsa! Jak nepodobná jest ta fru Elsa Tornwalse-
nová Ottovi Lowemu, ani Else, plující na „Witeži“
z Tajmyru!

V té chvíli přiběhl k nim rozesmátý Miguel a vzkřikl:

„Připravil jsem v kajutě nádherný „lunch“: láhev kalvadosu, láhev baskického sidru — pravého „Ordoa“, dvě housky, krabičku sardinek . . . To je všechno, co jsem sehnal na té smrduté kádi!“

„Milovaný Juljane!“ zvolala Elsa, tleskajíc. „Milý Migu, jsem hrozně hladova!“

A opět uklouzla ta žena oku pozorujícího ji Pitta. Znal ji stálou, jak nachmuřené, zadumané srázy fjordů její vlasti, ale nyní po několika letech vidí ji tak změněnou, nepochopitelnou . . . fru Tornwalsenovou.

Dráždilo ho to a vzbuzovalo snahu probadati tajemství té velké změny. Kapitán cítil zároveň jakousi ničím neobjasněnou nadějí, že objeví v té mladé, náhle v něm podiv vzbuzující ženě cosi velmi zářivého a radostného, ač dříve těchto vlastností nikdy nepoznal u smutné Elsy z „Witeže“.

Zatím Miguel dovedl fru Elsu do kajuty v podpalubí na přídi lodi.

Pitt Hardful se díval, jak do hloubi lodi zmizela červená čapka Elsina, potom ohlédl se na šipra a s náhlou veselostí, jež ho uchvátila a pozdvihla, zvolal:

„Hej, vy tam, přáteli! Kormidlo nařídte nalevo a držte směr na Socoa a strojník ať nelituje uhlí... Sto dolarů přidám posádce!“

Loď trhla se celým trupem a opsavši kruh se supěním a hukotem počala rozdíratí vlny a běžeti k bráně jižního mola, vypouštějíc kotouče dýmu a jisker.

XI.

ROZBOUŘENÉ MOŘE.

Na verandě hotelu „Eduard VII.“ v útulném výklenku, diskretně osvětleném přitlumenými lampami, seděla skupina lidí. Na pohovce trůnila majestátní lady Rosalia Steward-Foldewová, vždy černě oděná, ač tentokrát měla na sobě elegantnější šaty, ozdobené stříbrnou krajkou. Její nakadeřený, sivý účes a bledá vážná tvář účinně se odrážely od černého úboru.

Ale v tváři a v pohybech obyčejně upiáté Angličanky jevily se nové odstíny. V jejích očích co chvíle rozněcovaly se mírné záblesky a ústa strojila se tklivým úsměvem, s nímž pohlížela na sedící před ní Elsu Tornwalsenovou a Pitta Hardfula.

Kapitán byl ve fraku a tvářil se zamračeně.

„Včera nějaký banket — dnes — banket, na zítřek jistě též cosi vymyslí si ti nic nedělající pánové a dámy a kdy budu moci s vámi si pohovořiti, fru Tornwalsenová, vpytati se vás na všecko a vypravovati o sobě?“

Elsa v tmavě safírovém plesovém úboru, odhalujícím ramena a paže, v zamyšlení naslouchala mrzutému hlasu Pitta Hardfula a když ustal v řeči a zapaloval si cigaretu, pravila vrtíc zlatojasnou hlavou:

„Co chcete? Společenské povinnosti jsou často tíživým jhem. Arci, první část vašeho přání mohla bych ihned splniti, neboť to nevyžaduje mnoho času. Mám vypravovati o sobě? To je velmi krátká historie! Znudilo se mi seděti na Langö, neboť jak se pamatujete, stále

snila jsem o jiném, „opravdovém životě“. Zabrala jsem se do učení, vykonala jsem maturitu a potom již v Anglii přetvořovala a přetvořuje mne dosud moje drahá přítelkyně, lady Rosalia a v učení pomáhá mi radou a řídí směr mé práce dobrý lord Warwick . . . Tím vyčerpán je celkový obsah prožitých mnou let po vašem odjezdu z Hadsefjordu . . .”

Pitt pohlédl na ni badavě a potom přenesl svůj pohled na vzrušenou, ač trochu ironickou tvář lady Steward-Foldewové.

„Můj bože!“ pravil tichým hlasem. „Krátké, příliš krátké je vaše vypravování, fru Tornwalsenová! Znal jsem vás kdysi dobře . . .”

„Což by tak dobře?“ vydrala se Else téměř vášnivá otázka a oči její upřely se na kapitána.

„Tak se mi aspoň zdálo . . .” odvětil kapitán v rozpaky uvedený touto náhlou, téměř vyzývavou otázkou.

„Tím hůře pro mne,” zašeptala Elsa, ale opět potřásla hlavou, jako by se zbavovala nepříjemných myšlenek a již zcela klidně objasňovala: „Hůře pro mne, neboť v mém životě nestalo se nic v minulosti, co by vás, kapitáne, mohlo zajímati! Skutečně, dosti dlouho zápasila jsem s myšlenkami, jež zdály se mi býti velmi těžkými a vážnými, ale, jak jsem si později uvědomila, byly obyčejnými pro nevzdělanou, osamělou ženu.”

Zasmála se tiše a dodala:

„Přečtla jsem za tu dobu několik románů o velmi podobných mně hrdinkách — všedních a vůbec směšných!”

Kapitán stále úporněji patřil na Elsu, sedící před ním. Cítil se podrážděným a citelně dotčeným. Cosi mu říkalo, že v srdci té ženy zůstala stížnost na něho, že slova její, lhostejná a neprozrazující žádného citu, musila býti maskou, jíž dovedně užívala nová Elsa! Znal ji však a věděl, že nemohla ztratiti nejhlavnější známky svého charakteru: poctivosti, upřímnosti, od-

vahy a vroucí tužby po hodnotné náplni života. Zdali to všecko jako nepotřebnou přítěž odhodila tam na svém ostrově spolu s gumovým rybářským pláštěm, se začazenou dýmem chatkou Eddy prabáby? Ne, to bylo nemožné!

Zachmuřil čelo a mrzutě se otázel:

„Fru Tornwalsenová, hovoříte-li také tak neupřímně s lordem Warwickem?“

Pohled Elsin zkřížil se s ponurým zrakem kapitánovým. Trvalo to nepozorovatelně krátkou chvílí, ale i to stačilo, aby lady Rosalia postřehla plamen vítězné radosti, vytrysknuvší ale hned hasnoucí v zřítelnicích její chráněnky.

Elsa, potřásajíc zlatosvětlým účesem, odvětila sbo-
bodně:

„Jsem vždy upřímná a lord Warwick si toho zaslouží plnou měrou. Řídíc se jeho radou, vložila jsem svůj vzpurný, neškolený mozek v pravidelné formy vědeckého myšlení a to vyplňuje celý můj život a skýtá mi úlevy v těžkých chvílích . . .“

Safírové oči fru Tornwalsenové zazářily novým světlem a v srdci Pittově opět ožila naděje, že uslyší cosi, po čem toužil celou svou bytostí, ač nemohl to ještě vyjádřiti slovy.

„V těžkých chvílích?“ opakoval. „Vy, tak bohatá, krásná, mající právo býti hrdou z vítězství nad životem, zdravá a zbožňovaná — ó, neodporujte, přesvědčil jsem se o tom na včerejším banketě v „Reserve“ — populární v sportovních i společenských kruzích — nemůžete mítí těžkých chvílí. Chopila jste, fru Tornwalsenová, život za hlavu a podle své vůle můžete jej nyní pustiti všemi plachtami, nebo přitáhnouti jej navždy k tichému přístavu . . . Mrzelo by mne velice, kdybych věděl, že dosud prožíváte těžké chvíle!“ . . .

Řekl to tak vroucně a s neobyčejným u něho na-
dšením.

„A vy byste chtěl, abych neměla ani strážní, an těžkých chvil?“ otázala se Elsa.

Neodpověděl, sedě se sklopenou hlavou.

„Ty myšlenky mé jsou ohlasem celého života a kdo rozsoudí, který život byl lepší a plnější: zdali tamten, jenž nenávratně minul, ten život šerý, ponurý, smutný i hrozný, či nynější, klidný, nezávislý, chvílemi příliš šumný a lesklý? Odpovězte, kapitáne, nyní rovněž upřímně jako tehdy, když jste naposledy mluvil s Olafem Nilsenem!“

Pitt Hardful sebou neklidně pohnul a pozdvihl hlavu:

„Vy víte, o čem jsem mluvil s Nilsenem?“ otázal se.

„Domýšlím se, neboť Olaf náhle rozhodl se plouti k Lofotům — na jistou smrt,“ odpověděla.

Oba umkli. Pitt pohlédl na mlčící a stále pozorněji poslouchající lady Rosalii. Ta postřehla na ni upřený pohled a promluvila tvrdým hlasem, v němž se chvěly tóny pobouření:

„Odpovězte Else, kapitáne! Musíte to učiniti, neboť jste ji urazil! Nikdo nezná námahy, již podnikla, aby změnila svou povahu. Jenom já jsem to viděla, proto obdivuji se Else!“

Pitt Hardful směle pohlédl v oči ženám, před ním sedícím a mírně drsnost odpovědi nenuceným smíchem, řekl:

„Nechtěl bych vás viděti, fru Tornwalsenová, stojící zakotvenou v tichém přístavu... nechtěl bych... zatím...“

„Co to značí?“ otázala se Elsa.

„Neboť dříve rád bych poznal svou novou, čarovnou známou — fru Tornwalsenovou!“ odpověděl s podivným zábleskem v očích.

Lady Steward-Foldewová zasmála se neobyčejně hlasitě a zatleskala:

„Výborně! To byla upřímná odpověď!“ podotkla.

Elsa se neozvala, jakoby pohroužená v myšlenkách.

Konečně pozdvihla klidně oči na Pitta Hardfula a řekla:

„A vy, kapitáne? Podařilo se vám najítí četnější posádku, než byla ona, již jste měl na „Witeži“? Zdali tvoříte nový, jasný, spravedlivý život?“

Pitt hluboko vzdychl a bolestně se tváře, přetřel si levé rámě.

„Ne!“ odvětil suše. „Odchodem z „Witeže“ skončilo se ono tvoření . . . Posádka kutru ukázala se poddajnější, než šilené mraveniště lidí z pevniny. Díval jsem se na ně po několik let, pozoroval a poslouchal jsem, čím žije civilisované lidstvo . . .“

Umlkl, ale Elsa otázala se s neklidem a s úporností v hlase:

„A co jste si předsevzal, kapitáne?“

„Dosud nic! Dosud nic! Teprve začínám . . . Stavím první kroky, obávaje se časem, že člověk o dvou zdravých rukou není s to po celý svůj život vyvrátiti z rovnováhy to, co stojí tak podivně beze všech základův a přece nechce padnouti! Ale já — ač ten tajmyrský medvídek zle mi pochroumal levé rámě — neustanu a neustoupím před ničím!“

Elsa náhle přitiskla ruce na prsa, jako tehdy na palubě pomocné lodi, kdy spatřila jdoucího k ní Pitta a radostným pronikavým hlasem vykřikla:

„Bílý kapitáne! . . .“

Po chvíli neočekávaného výbuchu pravila již klidně:

„To mne opravdu velmi zajímá . . . Občas snažila jsem si představití činnost vaši tu, na pevnině, mezi boháči a nuzáky . . . Nyní vidím, že nešlo to jen tak hladce, kapitáne?“

„Ó ano!“ povzdychl Pitt. „Lidé uznávají nyní jediné posvátné heslo: boj o existenci proti všemu a všem. Nikdo nemyslí o takovém boji na základě přátelské, opravdu křesťanské spolupráce.“

Lady Rosalia povstala s pohovky a podávala kapitánovi ruce, pravíc vzrušeným hlasem:

„Kapitáne, jste moudrý a šlechetný člověk, neboť řídíte se myšlenkou, kterou snažil se uvést v život můj choť, lord Steward-Foldew, čistého, nezlomného charakteru, snad světec, ač za to právě byl potírán s takovým úskokem, lží a ničemností!“

Stařenka vytáhla z kabelky šáteček a otřela si oči.

„Vypravujte nám vše podrobně!“ poprosila Elsa, podávajíc Pittovi skřínku s doutníky.

Poděkoval jí úklonou a s úsměvem řekl:

„Ve fraku bych to nemohl vypravovati . . . a to tím méně, že před chvilkou spatřil jsem lorda Warwicka přecházejícího ulici . . .“

Skutečně, sotva to Pitt dořekl, vstoupil na verandu profesor, v smokingu, s bílým kvítkem v dírce, jako obyčejně roztržitý a trochu v rozpacích.

Po uvítání hosta začala rozmluvu lady Steward-Foldewová:

„Mluvili jsme o velmi vážných otázkách, sire Seebolde! Kapitán Hardful tu dokazoval, že společnost naše je se stanoviska křesťanského zcela znemravnělá, neboť . . .“

„A co jiného stále tvrdím?“ přerušil ji lord Warwick. „Proto právě se snažím, aby mrs. Tornwalsenová přešla v řady badatelů nejstarších období historických. Tam, zdá se mi, jedině lze prožívatí blahé časy hodnotných, opravdu cenných civilizací, kdy nepřepřelňoval se mozek výlučně tím, jak vybudovati co nejvíce tvrzí, vyrobiti statisíce mečů, natkati miliony kilogramů látek, skliditi s pole ne pět tun ječmene, potřebných majiteli role, nýbrž tisíc tun, aby předstiženi byli sousedé — vyměniti obilí za železo, vykovati z něho nových sto tisíc mečů, potřebných k porobení sousedů. V staré civilizaci sanskrtské toho nenajdeme a to skýtá odpočinek, pravé a ušlechtilé ukojení!“

Sir Warwick náhle ustal v řeči, neboť v té chvíli se smíchem a křikem vešla celá společnost a přistoupila

k Else. Byli to její známí, bydlící v hotelu „Eduard VII.“ i angličtí přátelé, kteří přijeli z Biarritzte.

Začalo se hovořiti, nadšeně mluveno o vítězství Elsině, šířeny klípky o hádce mezi Johnem Cornylem a Stantonem Baldwinem, kterého starý Američan veřejně nazval „bezhlavým bůžkem hlupců“, slibuje, že nyní bude sázeti na koně, psy, myši a kohouty, ale nikdy ne na Baldwina. Cizozemci obklopili Pitta, blahopřáli mu k výhře a ten či onen host závistivě pohlížel na šťastného vítěze nad americkým miliardářem. Jakási podnikavější Španělka nepozorovaně přitulila se k rameni kapitánovu s neobyčejnou prudkostí a namířila na Pitta výmluvně, slibů plné pohledy.

Warwick přiblížil se k Pittovi a s čistě anglickou, vznešenou důvěrností mu řekl:

„Jak vidím, kapitáne, musil jste na moři o různých věcech přemýšleti!“

Pitt se usmál a ihned odpověděl:

„Jak vidím, v knihovnách, mezi papyrusy a hliněnými tabulkami musil jste též přemýšleti o různých věcech!“

Lord Warwick vybuchl smíchem a poklepav Pitta na rameni, pravil:

„Zajisté, ale na pevnině snadněji možno konati pozorování společnosti než na moři, kapitáne. Či špatně se snad vyjadřuji?“

„Dobře!“ souhlasil Pitt. „Ale pokud se mne týká, měl jsem na své lodi v jakémsi průřezu celou společnost. Byla to pro mne velmi dobrá škola, sire!“

Dámy počaly spěchat na banket, pánové pak podávali jim pláště, hledali jako obyčejně ztracené kabelky, vějíře a doprovázeli dámy se schodů.

Pitt Hardful prodral se k Else a pravil jí prosebným hlasem:

„Postarejte se, aby mne posadili vedle vás! Snad se mi podaří skončiti začatou dnes rozmluvu, neboť velmi

mně záleží na vašem úsudku o mně, fru Tornwalsenová!"

„Nepochybuji, že se tak stane i bez mého prostřednictví," odpověděla Elsa. „Společnost bude přece dnes oslavovati „vítěze", tedy mne a vás, neboť vy, kapitáne, jste vítězem nad Johnem Cornylem!"

„Já jsem poražen!" zašeptal Pitt Hardful, vyslav k Else smutný pohled.

„Poražen?" otázala se Elsa a udivená a neklidná se zastavila.

Pitt se usmál a objasnil:

„Zvítězily nade mnou vzpomínky na to, co jsem přežil na „Witeži", neboť nyní určitě vidím, že jsem vás opravdu neznal, fru Tornwalsenová . . ."

Elsa několik minut mlčela, konečně otázala se přítlumeným hlasem:

„Což bych i já, v tom, co jste přežil, hrála nějakou význačnější úlohu?"

„Vždyť přece víte, že celý život na „Witeži" točil se kolem vás. Pokud se mne týče, vaší zásluhou bylo, že mohl jsem bez velké námahy vykonati to, co jsem si umínil . . . státi se poctivým člověkem a jiné za sebou přivéstí . . . bez boje a bez odporu, poněvadž to bylo z těch či oněch příčin všem prospěšné, fru Tornwalsenová . . ."

Elsa mlčela.

Sešli spolu se schodů. Pitt pomohl Else i lady Rosalii vsednouti do auta, do něhož usedl i lord Warwick. Když auto odjelo, kapitán se oblékl, zapálil si doutník a vyšel na chodník k nábřeží, zamířil ke kasinu „La Pergola", kde měl se konati banket. Vítr šlehal Pitta v tvář a rozvíval šosy pláště. Bouře na moři zuřila a srážela na pobřeží se stromů listí a drobné větvičky.

Pitt šel zvolna a urovnával si v mysli svoje dojmy.

Nepochyboval, že Elsa jednou provždy vypořádala se s dřívějším životem i se vším, co jí dával. Fru Tornwalsenová opustila jej tak, jako se opouští hotelový

pokoj, to jest bez lítosti. Není divu, je to patrně velmi složitá povaha a neurčitá žádost jakéhosi nového, jasného života nebyla ničím jiným, než touhou po blahobytu, klidu a pestrosti bytí. Neviděl v tom nic zvláštního. Téměř každá venkovanka, tovární dělnice, chudá maloměštká sní o tomtéž. Ale stará lady s důrazem prohlásila, že všechno to stálo její chráněnkou mnoho úsilí a již tato okolnost zušlechtila Elsiny touhy po jiném životě. Brzy postřehl, že sám hledí snížiti, ba zesměšniti Elsu před sebou samým. Proč tak činil? Jsa zvyklý na přesné a smělé rozumování, musil se ihned přiznati, že činí to účelně. Slyšel přece z úst Elsy několik vět, dokazujících, že všechno pamatuje, že jest rozumnou a přemýšlivou bytostí, že si nelibuje v bezstarostném, bezobsažném mrhání času, že oddává se vědám a že o některých příhodách z dřívějšího života vzpomíná s netajeným zanícením. Proč cítí sám lítost a jakousi urážku, myslí na Elsu? Byl prostě zklamán v naději . . . Byl téměř přesvědčen, že Elsa hned při prvním setkání dotkne se své lásky, že znova poví, jak čekala naň věrně a trpělivě, a zatím . . . ani jednou toho nevzpomněla, ba několikrát naznačila, že od rozchodu s ním všechno se změnilo. Vždyť, pro Bůh, přesvědčil se o tom sám, neboť nebyla přece k němu ani za mák srdečnější než k lordu Warwickovi, nebo k těm pánům, kteří se kolem ní točí jako mýry kolem elektrické lampy?! Opustila-li Elsa dřívější život jako hotelový pokoj, zanechala v něm spolu s nábytkem, s olejtisky na stěnách, s odřeným divanem — jeho samého — Bílého kapitána!

S takovými myšlenkami, odloživ v šatně plášť, vstoupil do salonů kasina „La Pergola”. Zastavil se na chvíli a nepozorovaně v davu neznámých lidí pozoroval z daleka Elsu a její společnost.

Nejdříve padlo mu do oka, že lord Warwick ani na krok neodcházel od Elsy a že obyčejně tak sebe ovládající učenec nemohl nyní ukrývatí svého zanícení před mladou ženou. Všecko to dosvědčovalo: výraz jeho

očí, blažený úsměv na roztržité tváři i nervosní smích. Ale kromě profesora také několik jiných pánů vysílalo k Else výmluvné, něžné nebo vášnivé pohledy.

Jakýsi italský zpěvák právě před ní na kolenou zpíval arii z „Othella“ za hromadného smíchu celé společnosti. Pitt pozorně patřil na Elsu. Upřímně se usmívala, ale kapitán postřehl, že svráстила lehce obočí.

Ve dvoraně objevil se „maitre d'hotel“ a oznámil začátek banketu. K Else ihned přistoupil přehnaně důstojný předseda Yacht-Klubu a podal jí rámě. Za ním ubírali se davem jiní hosté do dvorany, ozdobené znaky i hesly yachtingu, květinami a pestrými praporky. Hlučně, se smíchem, s křikem, se šramotem odsouvajících židlí hledali hosté svá místa.

Pitt zamířil k Else a zaradoval se, spatřiv lístek se svým jménem vedle Elsina příboru. Na druhé straně Elsině seděl již monsieur Aboya-Dubarry, rodilý Bask, předseda Yacht-Klubu, hrdý na svůj původ, neboť pevně věřil že předkové jeho byli předhistoričtí Atlantové

Byl kdysi úředníkem v ministerstvu vnitra, nosil zlaté palmy na fialové stuze, po pensionování zastával hodnost purkmistra v Saint-Jean-de-Luz a za své zásluhy o zpopularisování pláže města byl jednomyslně zvolen čestným členem Yacht-Klubu. Zvučný titul a tradiční u Francouzů úřednická důstojnost činily z pana Aboya-Dubarry velmi zábavnou figuru. Malý, sivý, přepjatě uhlazený, pohybující se způsobem „demodé“, fintivý a nesmírně elegantní. Mluvil mnoho, užívaje nabubřelých, starosvětských slov a s neobyčejnou důsledností dáváje důraz na málo důležitá slova.

Usednuv vedle Elsy, zastřel svou ruměnou tvář neproniknutelnou tajemností a zvláštní, skoro nadšnou vážností. Pan Aboya-Dubarry, jako každý Bask, rád i uměl jísti a pít a nesnášel mlčení. Ale ten večer nemluvil. Občas svrástil obočí a pozdvihl oči, pohybuje ústy. Co chvíle nahlížel tajně pod stolem do lístku, jež nepustil z ruky.

Pan předseda snažil se „nadřít“ nazpaměť svou řeč, chtěje uvést v úžas zahraniční hosty svým baskickým krasořečnictvím. Nikoho si nevšímal a v roztržitosti popíjeje víno, úporně se učil.

Byla to velmi příznivá okolnost pro přání Pitta Hardfula. Mohl svobodně rozmlouvati s Ělsou.

„U sta přetrhaných lan!“ pomyslil si však s hrůzou. „Mám ještě sousedku po levé straně a nebyla to osobnost ledajaká, neboť byla jí majestátní, bujně vyvinutých tvarů manželská polovička pana Aboya-Dubarryho! Musím ji bavit, neboť jinak bude mne považovati za hrubce, za posledního lodního chlapa!“

Zabručel k okázalé paní předsedové několik bezvýznamných slov a tu postřehl, že s druhé strany sedí u ní drobný, ale velmi jízlivý sportovní reportér, s nímž se včera seznámil.

Mrkl naň významně a oba, omluvivše se dámám, odešli od stolu.

„Redaktore!“ pravil Pitt. „Vím dobře, že máte rád sensaci. Dám vám něco, čeho dosud žádný list neměl. Po banketě přijdete ke mně, najdete tam trochu alkoholu pro vás a několik podrobností z mého života — pro tisk. Ale napřed pravím, že žádám za to odměny! Chci, abyste tak horlivě bavit svou sousedku, aby neměla kdy mne se vůbec na něco tázati! Ale . . . ale! Zapomněl jsem! Až otisknete interview se mnou, prosím, abyste mi poslal sto exemplářů toho listu, za něž dnes vyplatím vám dva tisíce franků, neboť jsou při tom vydání — není-li pravda?“

„To je jisté!“ zvolal radostně reportér. „Bude to státi —“ (tu začal se tvářiti, jako by konal obtížný výpočet) — „právě dva tisíce franků. Pane kapitáne, vyznáte se v naší tiskařské technice?“

„Znám se v tom výborně!“ odvětil se smíchem Pitt. „Měl jsem příležitost uspořádati velmi důležitý rozpočet dvou neobyčejně rozšířených listů: „Pravda

s levého břehu" a „Hluk ulice", nebo cosi podobného názvu."

Vrátiv se na své místo, vyčkal Pitt, až Elsa skončí rozmluvu přes stůl s lady Rosalíí a profesorem Warwickem a potom zašeptal k Else:

„Zařídil jsem to tak, že nám nikdo nebude překážeti. Pan Aboya-Dubarry ponořil se do studia svého proslovu, na paní předsedovou pustil jsem toho černého reportérka, který se jistě zatne do ní, jako krab do ryby, vhozené na břeh:

„Jak vidím, stal se z vás, kapitáne, spiklenec?!" zasmála se vesele Elsa.

„Mohu-li mluvit?" otázal se kapitán.

„Prosím, velice se těším, že máme tak neobyčejnou příležitost!" odvětila klidně.

„Nejdříve chci vysvětliti, proč mám úmysl mluvit o sobě a o různých věcech, majících vliv na můj život a rozhodující dojmy. Nazvala jste mne „Bílým kapitánem", čili měla jste mne za člověka, jenž vede jiné k cílům jasným, čistým a jak se říká — ušlechtilým. Hloupé, bezmocné slovo, nemající zatím nijakého významu. Ač nedbám lidského úsudku, přece by mne bolelo pomýšlení, že vy, právě vy byste změnila svůj úsudek o mně. Ujišťuji vás, že fru Tornwalsen jest jedinou bytostí na světě, na jejímž úsudku mi záleží!"

Tato poslední slova vypověděl s tlumeným výbuchem.

Elsa upřela naň zářící oči a otázala se:

„Proč?"

Pokrčil rameny a odpověděl tichým, nejistým hlasem:

„Nevím . . . Snad proto, že bych nedovedl snést, aby smutná rybářka Elsa Tornwalsenová s povzdechem rozhořčení přiznala se fru Tornwalsenové k své mýlce o „Bílém kapitánovi"!"

Chtěl se při těch slovech usmáti, ale náhle ruměncem zalil mu tvář i začal vypravovati, co ho mučilo a po-

hlcovalo. Právil, že evropská společnost je horší, zatvrzelejší ve svých bludech, temnotě a zločinnosti, než posádka „Witeže“ v té chvíli, kdy nakládala karabiny a kulometry pro portugalské povstalce a když se bila se Sudanci v krčmě otlého Araba v přístavu Casablanca.

„Na palubě kutru,“ šeptal Pitt, „znal jsem každého člověka a věděl jsem, co si mám o něm mysliti. V Evropě je zcela jinak! Tu se všechno pomísilo, utvořilo slitinu v tomtéž ohni tvrdou, nerozlučitelnou, ač uvnitř vše se bouří a vře. Zdálo by se, že nejprostším rozdělením společnosti bylo by ustálení dvou tříd: boháčů, snažících se hromaditi poklady a utiskovati pracující — a chudásů, snících o svobodě. Kdyby tak bylo, věděl bych, co dělati. Bohužel! Ta věc je složitější a nenasnadno řešitelná. Boháči naříkají na jařmo práce, neboť šlehají bičem stroje, žádající stálého ruchu a miliony pracovníků, žádající zaměstnání. Chudásové vůbec nesní o svobodě. Touží po blahobytu, vymáhají na strojích stálého běhu, rozšíření továren, zvětšení produkce.“

„Ano . . . ano,“ šeptala Elsa.

„Kromě toho chudáci sní o tom, aby dostali stroje do svých rukou, aby vyhubili boháče a rozpoutali všechny síly produkce. Nevidí ti zatemnělí krtci, že není již konsumentů, že stroje chrlí víc a více zboží, než potřebuje civilisované lidstvo. Nevidí, že vyvraždivše genie organisace a vynalézavosti, octnou se v strašné bídě.“

„Soumrak civilisace! . . .“ podotkla Elsa.

„Kdyby to byl jen soumrak — to bylo by snad nejšťastnějším východiskem z hrozného šílenství, jímž zmítáno je lidstvo!“ odpověděl Pitt. „Ale bylo by to dobré jen do té doby, než lidstvo rozpoutá v sobě zvířecí, dravčí pudy! Nikdo netouží po změnách, všickni chtějí hráti na téže scéně, zaměnění dosavadní

herce jinými, nekonečně méně schopnými, ale také tak šílenými!"

„Myslila jsem často o tom a proto zahloubala jsem se do starobylé historie," pravila Elsa. „Pochybujete-li o uskutečnění svého plánu?"

„Ó nikoliv! Pamatuji přece, že šli za mnou tací nepodajní lidé, jako vy, jak Olaf Nilsen!" zvolal Pitt Hardful.

„Ano, Olaf šel za vámi!" vzdychla. „A já? O tom ani netřeba vzpomínati! Zdálo se mi, že jsem šla cestou, kterou jste ukázal vy, kapitáne — ale bylo to bezvědomá, trpná, bezmyšlenková pout za tím, jenž rozhodl se vésti . . . Teprv nyní probívám si stezku, vedoucí k dráze vámi určené, hledím zapomenouti na prostou, temnou, nevolnou rybářku, věřící v zářivá zjevení, splývající jasnými proudy severních září, odhalující bez potřeby nitro své duše!"

Trpce se zasmála a dodala:

„Malý prospěch z takové apoštolky, drahý kapitáne! Kristus měl učedníky, lidi prosté, zatemnělé rybáře od jezera Tiberiadského, ale v ty vstoupil duch boží a ihned stali se hromem a bleskem! Ale já . . . to zcela něco jiného . . . Jen si vzpomeňte, že mezi apoštolky Páně byl také Jidáš, z malého, chudého městečka Kariotu, kde život byl nuznější a těžší než nad břehy galilejského jezera. Tam seděla již závist a nenávisť, sem doléhala hrozící a mstivá slova jiného proroka, Jana Křtitele . . . A ten Jidáš zradil Syna božího . . ."

„Vy jste zradit nemohla!" vybuchl Pitt, vrtě hlavou. „Vy a zrada?! Ne! Ne! Znal jsem dobře Elsu Tornwalsenovou z Oestwage, ale duše její neumřela v nádherné fru Tornwalsenové! Nenechala jste se unést leskem života, mařením času bez obsahu, nestala jste se ženou — rozdávající své city — i tělo . . . lidskou samicí . . ."

Elsa pozdvihla hlavu a ponořila svůj rozjiskřený pohled v přísných očích Pittových.

„Kapitáne!“ pravila tiše. „Mýlíte se poněkud . . . Mám velice ráda přepych, krásné šaty, automobil, cestování, sport . . .“

„Nestala jste se však takovou, jako sta bohatých, krásných, neodvislých vdov, jimž netřeba nikomu se zodpovídati. Ó, viděl jsem tolik těch vlčic a zmijí v jedné osobě!“ . . .

Elsa mlčela, nespouštějíc očí s rozbouřené tváře Pitta Hardfula a s jeho badavých očí s jakousi bázni.

Pokrčila rameny a odpověděla:

„Nestala jsem se takovou — opravdu. Nevidím v tom vlastní zásluhy, kapitáne. Je to spíše vlastnost mé povahy . . . Měla jsem nejednou příležitost dáti průchod vášním, ale tyto žádosti mne příliš nemučily . . . Snad mám chladnou severskou krev, snad náležím k těm bytostem, jichž tužby jsou výsledkem probouzejícího se citu jednou a pro celý život? Snad jsou takové nenormální typy? A právě toho citu jsem v sobě našla pro nikoho po opuštění Langö a připojení se k civilisovanému životu . . . Tak zvané vášně nehrály v mém životě nijaké úlohy. Lásku nazývám láskou a pud k manželskému soužití — úplně jinak . . . Hranice mezi těmi projevy vidím zcela určitě . . . Vzdálili jsme se však od bezprostředního tématu své rozmluvy, kapitáne! . . . Co zamýšlíte dále dělati?“

Pitt Hardful vypravoval Else o boji, jež zdvihly proti němu různé vrstvy společnosti a tisk, o svém záměru, založiti na severu kolonii, pracující na podkladě družstevnictví, vzájemné důvěry a spravedlivého ocenění hodnoty práce . . . projevovat naději, že mu to umožní vychovati kádry lidí změněné psychologie . . . o snaze po mravní i myšlenkové dokonalosti.

„A až budu míti dva, tři tisíce přívrženců, zdvihnu boj proti šílené ideologii civilisace XIX. a XX. věku, byť bych měl i zahynouti!“ pravil Pitt, prudkým pohybem mačkaje v ruce ubrousek.

Elsa dlouho mlčela a potom počala kreslit obraz obtíž, na něž narazí na své cestě plán Pittův.

Pitt se podivil. Mluvila téměř téměř slovy a vyslovovala tytéž pochybnosti, jaké již slyšel z úst starého Louise Bertranda, hluboce myslícího publicisty.

Kapitán žasl, vida, jak dávná rybářka z Lofot stala se velmi vzdělanou a logicky myslící bytostí.

V té chvíli ozvalo se cinknutí nožem o sklenku, šramot odsouvaného křesla a volání hodujících hostí:

„Ticho! Předseda mluví! . . .“

Skutečně malý, kulatoučký pan Aboya-Dubarry, opíraje se o stůl vypuklostí břicha, pokrytého bílou vestou — a drže ve výši levé frakové klopky číši šampaňského, odkášlal si, pln vzrušení a podnícení.

Začala se řada příležitostných řečí.

„Dámy a pánové, drazí, vzácní hosté našeho půvabného Saint-Jean-de-Luz!“ začal pan Aboya-Dubarry. „Z hloubi dalekých fjordů vynořila se na slunném baskickém břehu půvabná siréna Severu . . .“

V tom tak nadšeném a poetickém tónu, rozhodně zbytečně dlouho, mluvil předseda Yacht-klubu, přes to, že se vším úsilím učil se své řeči, stále nahlížel do lístku, na němž měl napsánu svou řeč. Stařeček gestikuloval, pateticky vykřikoval a snažil se logicky spojit v jeden celek trikoloru francouzskou s vlajkou Norska. Při tom se stále pletl, co chvíle vzdaloval se od tématu a nasazuje si skřípec, hledal na nešťastném lístku outek další řeči. Konečně ho úplně z konceptu svedl jakýsi netrpělivý žurnalista z Bordeaux, jenž dosti hlasitě podotkl:

„Již 311krát řekl „Siréna Severu“ — sám jsem to počítal! Ještě mu dovolím, aby to řekl po 312., ale řekne-li to po třista třinácté, hodím po něm ananasem a — basta!“

Pan Aboya-Dubarry ihned zakončil řeč zvoláním:

„Ať žije čarovná madame Tornwalsenová, vítězka nad znamenitým monsieurem Baldwinem!“

I jiní zkoušeli své štěstí v krasořečnění a provolávali slávu Else. Konečně ředitel kasina pronesl přípitek k počtě kapitána, šťastného vítěze v sázce s Johnem Cornylem.

„Nyní musíte odpovědět!“ zašeptala Elsa Pittu Hardfulovi. „Promluvte jménem svým i mým!“

Oči kapitánovy radostně zazářily. Povstal a přehlédł celou dvoranu. Veselý, trochu sarkastický úsměv mihl se mu po tváři.

„Zcela nečekaně padlo tu moje jméno, což mne nutí k odpovědi,“ začal svou řeč Pitt. „Dostalo se mi cti, že jsem zmocněn poděkovati a podati některá objasnění nejen ve jménu svém, ale i ve jménu fru Tornwalsenové. Myslím, že ona sdílí se mnou můj názor, že naše vítězství nebylo náhodné, nýbrž založeno na přesném výpočtu. Fru Tornwalsenová uvědomuje sobě celou plnost svých sil a všechny možnosti. V jejím životě byly okolnosti, kdy na dobrém plavání záležel nejen její život, ale i život jiných lidí. To vypěstovalo v ní tuhou vytrvalost a úsilnou snahu dosáti cíle. Jsem přesvědčen, že kdyby mr. Baldwin předstihl ji v závodě k majáku, plavala by za ním tak dlouho, dokud by se protivník úplně neznivil! Fru Tornwalsenová plavala by na sever k Bordeaux, nebo na jih do Španěl, neboť si umínila, že zvítězí. Věděl jsem to, neboť znám fru Tornwalsenovou a měl jsem přátele mezi potomky námořníků a bojovníků, smělých Wikingů, roznášejších símě vytrvalosti po celé zemi. Znáám Norsko, vím, že netouží po záborech, po kořisti, nýbrž že jest klidné, že vytkne-li si cíl i daleký — dosáhne ho. Myslím, že jsem hrál bez rizika. To ukládá mi povinnosti! Věnuji svou výhru na určitý účel. Mohl bych dáti peníze magistrátu na zlepšení města Saint-Jean-de-Luz, nebo vážené správě kasina, ale, pánové, vysoké luxusní dávky, vámi vybírané a zisky z hazardních her, konaných v La Pergola, stačí vám na různé nové investice, o nichž píší noviny. Zato nic jsem neslyšel o založení domu pro

nemajetné lázeňské hosty. Proto k tomuto účelu skládám v ruce páně purkmistrovy šek, podepsaný mr. Johnem Cornylem a doufám, že možnost, kterou poskytneme chudším, aby prožili léto v tak drahém místě, oslabí jejich závist a nepřátelství proti boháčům!"

Slova ta přijata byla hlučným potleskem.

Lord Seabold Warwick neklidně patřil na rozzářenou tvář Elsy, jež potřásala mocně rukou kapitánovou a zašeptala:

„Bílý kapitán . . .“

„Stačí-li ten šek, abych jím byl, potom nestojí za to, aby se tak řeklo!" odvětil Pitt smutným hlasem.

„Velké věci skládají se z malých a důsledných . . .“ podotkla Elsa, usmívajíc se na kapitána. „A nechmuřte čelo, kapitáne!"

„Což nikdy nemám je chmuřit?" otázal se, nachýliv se k ní.

„Co máte na mysli?" odpověděla otázkou, ale Pitt nestačil odpovědět, neboť právě pan Aboya-Dubarry povstal a podal rámě Else, aby ji zavedl do salonů, kde sluhové roznášeli již kávu. Chtě nechtě musil Pitt vésti majestátní paní předsedovou. Při tom jí pravil:

„Ale, paní předsedová . . . zaflirtovala jste si s tím milým redaktorem! Nemohl jsem se ani k slovu dostat. Byla jste přímo pohlcena!"

Paní Aboya-Dubarryová udeřila Pitta vějířem přes ruku a odpověděla nízkým, skoro basovým hlasem:

„Vy máte všude oči . . . Opravdu, ten redaktor je zajímavý . . . Taká inteligence, jeho kousavý vtíp a při tom všem elegance. Obávám se, že budu mít doma scénu žárlivosti . . .“

„Ten reportérek poctivě si vydělal své dva tisíce franků!" pomyslí si kapitán a hlasitě řekl:

„Pan předseda, s takovým taktem řídící banket, byl zaměstnán obřadní stránkou, proto zajisté nic nepostřehl! Ale — bylo-li co pozorovati?"

„Netvor!“ ušklíbla se přistárlá krása, již lichotilo podezřívání Pittovo . . . „Nemilosrdný netvor!“ . . .

Kapitán si ulevil povzdechem, když pod paní předsedovou se stenem prohnula se pohovka, poklonil se a odešel, aby vyhledal Elsu.

Fru Tornwalsenová stála u otevřeného okna a poslouchala lorda Warwicka, který při řeči stále níže k ní schyloval hlavu, tak, jako by něco projevil, zač očekával výčitky a pokárání.

Lady Rosalia pokynula hlavou Pittu Hardfulovi, jenž se zachmuřenou tváří pozoroval onu scénu u okna.

„Nepřekázejte lordu Warwickovi!“ pravila s lehkým úsměvem přistoupivšímu k ní kapitánovi. „Píše v té chvíli historii . . .“

„Historii?“ otázal se Pitt. „Račte mi vysvětliti . . .“

„Profesor ukládá plán historie svého života . . .“ usmála se.

„Nerozumím!“ zabručel Pitt.

„Ach, můj bože! Lord Warwick chce napsati jednu stranu historie svého života a . . . uchází se o Elsu . . .“ zašeptala.

Pitt Hardful umkl a ponuře hleděl na starou Angličanku.

„Vidím to určitě z rozpačité a neklidné tváře toho poctivce,“ pokračovala dále lady Rosalia. „Vaše neobyčejné chování při banketu, kdy hovořil jste s Elsou, nepozoruje napiatých pohledů se všech stran vás pozorujících, přispíšilo rozřešení té dlouho se vlekoucí věci!“

„Nevěděl jsem o tom. Jinak nevzbuzoval bych neklid ctihodného profesora!“ zasyčel Pitt Hardful.

„Nevím, zdali by mu to pomohlo, kapitáne?“ s úsměvem pravila stařenka. „V té záležitosti přece rozhoduje hlas Elsin . . .“

Pitt neodpověděl.

„Ó, ó!“ zvolala lady Steward-Foldewová. „Právě nyní řekl rozhodné slovo. Soudím to z úplně nejistého

výrazu očí lordových. Jiní za těch okolností mají jinaký výraz tváře; blednou a zachmuří se . . .”

Kapitán neposlouchal stařenku a kradmo hleděl na Elsu a profesora.

Elsa něco mluvila k profesorovi a po chvíli podala mu obě ruce.

Pitt Hardful uklonil se lady Rosalii a řekl:

„Milostivá paní bude tak laskavá a vyřídí mrs. Tornwalsenové výraz mé úcty . . . Slyším, že brzy začne jazz-band svou produkci . . . Společnost již netrpělivě čeká na tanec . . . Nemiluji ani to ani ono a proto chci zmizeti . . .”

Ještě jednou se uklonil, stiskl bledou ruku staré Angličanky a rychlým krokem odešel do haly . . .

„Migu!” zvolal, vcházíje do svého hotelu. „Vyhledej automobil, jenž by nás zítra ráno odvezl do Bordeaux. Odjíždíme!”

„Santa Maria!” vydralo se z úst Španělových, ale opět přelétl mu před zraky vysoký břeh Hadsefjordu, strmý sráz a nad ním, jako vlastovčí hnízdo, stářím zčernalý domek Lilitin. Zachvěl se Mig a nic neřekl.

Druhý den o deváté hodině ráno, když Pitt byl již někde u Bayonne, zatukal piccolo na dveře pokoje Elsy Tornwalsenové a podal jí list.

Elsa jej přelétla zrakem a s radostným výkřikem vpadla do pokoje lady Rosalie.

„Matko!” zvolala. „Pitt Hardful odjel a píše, že nechce překážeti mému štěstí s lordem Warwickem!”

„Ale, ale!” táhle řekla Angličanka a nasadila si brýle. „Viděla jsem včera, že kapitán byl velmi nešťasten . . . Neví však, že jsi odmítla Warwicku . . . Jest patrnó, že ten kapitán je v horké vodě koupaný . . .”

„Matko, matko! . . .” šeptala Elsa tulíc se k stařence a tisknouc ruce k srdci: „Pitt Hardful mne miluje!”

Po osmahlých do zlatova tváříh Elsiných plynuly slzy štěstí a v safírových očích roznítily se neznámé

záblesky, jež uvedly v úžas a znepokojily starou Angličanku.

„Pitt mne miluje! . . . opakovala s hlubokým povzdechem Elsa a ukryla hlavu v krajkách županu lady Rosalie, aby nikdo neviděl slz radosti, ani zářivého úsměvu štěstí, nikdy na její tváři nevidaného.

XII.

LOVEC LIDSKÝCH DUŠÍ.

Pitt Hardful již od dvou týdnů pracoval ve své předměstské vile. Snažil se, aby nevzpomínal dní, prožitých v Saint-Jean-de-Luz, ztlumil všecko ve svém srdci a cele se ponořil v spleť záležitostí „Severského zlata“, jak konečně nazval organisovaný jím podnik.

Davy lidí prošly přízemím vily, kde byla kancelář kapitánova a kde v potu tváří pracovalo skoro dvacet úředníků.

Tisk celého světa přetřásl vyhlídky průmyslové kampaně neobyčejného podniku, ale žádný časopis nepochyboval již o ohromných finančních a hospodářských možnostech, žádný nepodezřívál již „nesmírně důmyslného a bystrého severského šipra“ z klamu, ze zlé vůle a spekulace. Komise, složená z nejlepších znalců, učenců a expertů státních, podala po návratu z Tajmyru nadšenou a povzbuzující zprávu o nevyčerpitelném bohatství zlatonosných severních dolův. Časopisy, které nedávno ještě dosti ironicky zmiňovaly se o „Severském zlatě“ a uveřejňovaly karikatury jeho tvůrce, psaly nyní pochvalné články, rozmnožující řady těch, kteří se chtěli dostat na nehostiný břeh poloostrova Tajmyrského a vzbuzující nezdravou ažiotáži, proti níž Pitt Hardful byl nucen vystoupiti s celou rozhodností, což ještě výše povzneslo ho v neodvislém veřejném mínění společnosti.

Práce úplně, bezpodmínečně zabrala kapitána, takže chvílemi cítil se zcela šťastným. Přísná a lhostejná jeho tvář rozjasňovala se tehdy radostným, klidným úsměvem a v očích nepohasínalo upřímné a mocné nadšení.

Úplným opakem jevil se nyní Juljan Miguel.

Jindy stále veselý a kratochvilný „Rudá Krysa“ chodil ponurý a zlý a občas s netajenou nechutí pohlížel na kapitána. Byl-li sám, luskal prsty a klel, v myšlenkách obraceje se na kapitána:

„Čeho ti jest ještě třeba, člověče?“ bručel. „Na baskickém pobřeží našel jsi stokrát větší poklad než ten, jež skrývá v sobě věčně zmrzlá půda Tajmyru a co jsi s ním učinil? Oh ano, s lehkým srdcem odhodil jsi jej na pospas jiným?! Budeš-li tak odhazovati a vlastníma rukama ničiti svoje štěstí, s žebráčkou mošnou půjdeme oba . . . i ty — i já, neboť osud — krejčí, přišel mne na tebe jako knoflík na bídný kabát! Oj, pokazil jsi celou věc, pokazil, štormane! Obávám se, že tak rychle nenapravíš své chyby a snad nikdy již! . . . Och! Až mi vztek hrdlem se dere, pomyslím-li si na to! Štormane, eh — ty štormane!“

Miguel div neplakal rozhořčením a zoufalstvím; dlouho nemohl se uklidnit chodě smutný, zachmuřený a mlčící.

Kapitán postřehl náladu oddaného mu Julhana, ale tvářil se, že neobrací pozornosti na náladu svého přítele. Ale vyhýbal se důvěrným s ním hovorům a nerad byl s ním o samotě.

A náhle jednoho dne pihovatá tvář Španělova neobyčejně se rozjasnila. Miguel chodil pln smíchu, tajemný, točil se stále kolem kapitána, notoval si námořnické písničky a když Pitt naň nehleděl, hrozil mu prstem a mumlal skrze zuby:

„Ty jsi chytrý a tvrdohlavý, ale jsou ještě chytřejší a tvrdohlavější! Aha!“

Brzy začal mizeti z domu, což se dříve nikdy nestávalo a když se vracel, měl tvář tak tajemnou a zamyšlenou, že se mu Pitt v duchu smál.

„Zajisté nová láska uchvátila mého rudého „Sancho Pansu”,“ domýšlel se Pitt, ale nedotazoval se věrného famula, očekáváje, že ten sám mu všechno vyžvatlá, neboť Španěl byl hovorný a nerad držel jazyk za zuby.

Kapitán sedával do pozdní noci, přehlížeje seznam kandidátů družstva „Severského zlata”. Deset tisíc tři sta patnáct jmen! Různé menší i větší částky, od sto dolarů do patnácti tisíc, přihlášené jako podíl v podniku. Pitt studoval ta neznámá mu jména pozorně a pronikavě. Snažil se představit si člověka, nesoucího to či ono jméno, vytvořiti si jeho tvář, výraz očí, proniknouti mu do duše, aby tam našel pravdivé pohnutky, jež ho přiměly k dobrodružnému a těžkému životu — usiloval vycítili utajené myšlenky a záměry.

Zrak kapitánův zastavil se na jméně, jež kdysi slyšel.

„Ernst Swen . . .” četl Pitt hlasitě a pozdvihl ramena. „Swen? Tak se jmenoval přednosta vězení, kde jsem byl držen . . . Ano! Ale tamten — rudý, otlý, hrubý Swen měl křestní jméno Alvin? Dobře si pamatuji, že Alvin! A snad ten Ernst Swen je syn bývalého mého vězeňského přednosta? To by bylo opravdu zábavné!”

Chvilí se zamyslíl a uchopiv potom sluchátko telefonu, nařídil úředníku z kanceláře, aby pozval k němu na ráno Ernsta Swena.

Nato opět přebíhal očima nekonečné řady jmen. Tvář kapitánova se víc a více rozjasňovala. Přesvědčoval se, že záměry jeho a podstata podniku byly pochopeny lidmi inteligentními a zajisté ideovými.

„Ti jsou nejjistější, neboť u nich nemohu očekávati úskoku nebo snad napřed zamýšleného spiknutí. Na příklad tito tři mladí lékaři a čtvrtý — starý chirurg snad pouze z povolání vstupují do mých řad? Kapitalisté mohli by podplatiti a poslati mi inženýry, kteří by mi rozrýpávali, nebo vedli agitaci mezi členstvem — ale

lékaři? Zajisté jsou to idealisté, oddaní svému povolání a chápající význam medicíny v životních poměrech na severu. Musím se s nimi poznati a promluvíti o celé řadě věcí! . . . Nebo zase ty ženy! Píší, že mohou pracovati jak obyčejné dělnice, ale dodávají, že jedna vyzná se v ošetřování nemocných, druhá ráda by založila večerní pokračovací kursy, jiná chce vésti ústav prádla a ještě jiná, nemladá již žena (neboť sama píše, že jest osmačtyřicetiletá), jako dřívější známá pianistka, mohla by zorganizovati Klub zábav . . . Velmi mne to těší! Vidím, že jsou lidé, kteří dříve, než se zapsali, dlouho a vážně přemýšleli o úmyslu zakladatelově a o ideji, řídící celý podnik."

V té chvíli netrpělivý signál telefonický přerušil myšlenky Pittovy.

„Mohl bych se dorozuměti s kapitánem?“ ozval se mladistvý, zvučný hlas.

„V tak pozdní hodině?“ ozval se Pitt.

„Bohužel!“ odpověděl neznámý. „Nutí mne k tomu velmi náhlá záležitost. Prosím, oznamte kapitánovi, že žádá o několik minut rozhovoru inženýr Pavel Gérôme, člen odborné komise, badající Tajmyr.“

Užaslý poněkud Pitt řekl:

„Jsem u telefonu. Čeho si přejete, pane inženýre?“

„Promiňte, že telefonuji v tak nevhodné době, ale prosím o dovolení, abych mohl ihned k vám přijeti. Skutečně ta podivná návštěva může mít důležité následky!“ pravil zvučný, energický tenor.

„Jsem zvědav!“ zasmál se Pitt. „Prosím, abyste přijel, čekám vás!“

Za čtvrt hodiny potom vstoupil do Pittova pokoje vysoký, elegantní člověk smělých a badavých očí.

„Děkuji vám, kapitáne, že jste mne přijal!“ pravil, potřásaje rukou hospodářovou. „Opravdu se mi zdálo, že nemohu čekati do zítřka! Taková ničemnost — to již nad mé síly!“

Pitt zasmál se hlasitě a řekl:

„Posadte se! Pro Bůh! Nic nechápu! Co vás ke mně vede, pane Gérome? Jak vidím, jste velmi pobouřen?“

„Pobouřen?“ zvolal inženýr. „Jsem rozvztekl . . . chtěl bych bít po hlavách ty žraloky, bandity, ničemné a zbabělé zločince! Eh! To na ně jen málo působí! Tu třeba pekelného stroje nevidané síly, aby taková „bonboniera“ roztříštila se na tisíc kusů při nectných, ohavných poradách v hnízdě těch vládců světa!“

„Děsíte mne!“ s úsměvem pravil Pitt, domýšleje se již, co přivedlo k němu tak pozdního hosta.

Pavel Gérome počal chodit po pokoji a mluvil:

„Když jsem přečetl vaše prohlášení o „Severském zlatě“ a uslyšel zprávu na první schůzi, byl jsem přesvědčen, že vidím před sebou geniálně prohnaného mezinárodního podvodníka, výborně se orientujícího v tom, jakou cenu má naše společnost a hrajícího na jejích dravcích a chamtivých instinktech . . .“

„Zcela neoriginální hypotéza, neboť tak o mně soudili všickni,“ vmísil se do řeči s tichým smíchem Pitt Hardful.

„Vrchní rada průmyslníků a svaz bankéřů vybídli mne ke vstupu do komise, jež měla navštívit Tajmyr a zjistit vaši zprávu i vašich druhů,“ mluvil dále inženýr. „Ha! Musili se ti vlkodlaci obrátit na mne, ač vědí, co si o nich myslím! Ale jakáž pomoc! Jsem jediným odborníkem zlata, neboť kus života prožil jsem v Klondyke, v jižní Africe i v Brasílii. Tyto ruce vyrvaly nejednu tunu zlatého jedu z útrob stařenky země!“

„Nikdy bych toho ve vás nehledal!“ přerušil ho Pitt. „Vypadáte tak mladě . . . nejmýše tak dvacet sedm let . . .“

„Je mi plných třicet pět!“ opravil ho inženýr. „Kdyby nebylo toho, že mými žilami koluje krev mé matky, občanky severní Kanady, z tvrze Providence u Velkého Otročího jezera, byl bych dávno starcem, neboť prožil jsem ne jeden, ale tři životy. Nerad někomu

převracím hlavu, proto povím vám ihned, s čím k vám přicházím. Nemyslím, že byste byl děcko nebo naivní člověk. Ač pokud se týče té naivnosti, mám vážnou výhradu.“

„Tu to máme!“ zvolal rozveselený Pitt. „Považujete mne za podvodníka a hned zase za naivního!“

„Považoval jsem vás za podvodníka, neboť se mi nemohlo srovnati v hlavě, že by mohl poctivý člověk vážně mysliti o tom, aby nynější chamtivce převedl na dalekou půlnoc za podivínskými účely pedagogickými, aby přeměnil vlky na jehňata . . . Ale když jsem se rozhlédl po vašem Tajmyru a přesvědčil se, že byste mohl po zavedení řádné průmyslové organizace vytěžiti třikrát tolik zlata, než dávají všechny zlaté doly světa, — tu jsem opravdu užasl a po jisté úvaze jsem rozhodl, že jste buď podivín — idealista, jehož se drží fantastické myšlenky, nebo člověk venkoncem naivní. Promiňte mi upřímnost, kapitáne!“

„Nic neškodí, pane Gérome!“ odvětil zamyšleně Pitt. „Musím však vám říci, že nejsem ani idealista, ani fantasta a tím méně člověk naivní . . . Jsem revolucionista . . . revolucionista arci jiného typu, než všickni moji předchůdci.“

„Revolucionista? Vy — revolucionista?!“ zvolal inženýr.

„Ano!“ přikývl kapitán. „Vůdcové minulých revolucí považovali vzbouřené jimi masy za dav vzpourou uchvácených andělů, nebo též za stádo rozvzteklých býků . . . Já však nepodléhám takové chiméře . . . Vím, že v každém z nás jest něco z anděla a něco z býka a zbytek jest stravou pro anděla nebo pro býka . . . Sesílím-li mohutnosti anděla, nebudu zrevoltovanému davu mluvit o šestihodinové práci, nebudu se mu zmiňovati o Prudhommově formuli, „o vlastnictví, jež je krádeží“; spatřím-li však před sebou sta, tisíce rozběsněných býků, tu ani nešeptnu před nimi o síle ducha, ani o příkazech mravně sociálních! Konečně

nemám úmyslu začínati revoluci s býky, byť by nejvíce rasovými. To jest pole činnosti pro jiné amatory a pro jiné odborníky. Chci vésti za sebou poloanděly a proto chci vychovati si takovou andělskorevoluční armádu, drahý pane G erome!"

„Rozumím," zašeptal inženýr, „rozumím a t esím se, že se mi podařilo setkati se s vámi! Nepochybuji, že se obáváte nepřátelského vystoupení proti sobě jak kapitalistů tak socialistů?"

„Neobávám se, ale vím určitě, že vystoupí. Oni ženou před sebou stádo býků, kteří i bez známé operace stávají se voly, tito pak usilují rovně ž bez operace, nadělati z volů divoké andaluské býky," zasmál se Pitt Hardful.

„Výborné přirovnání! Musíte vědět, že tito i oni, nemohouce vás přitáhnouti do svých táborů a k svým žlabům, umínili si udeřiti vás na samém území prací. Víam o tom s neochvějnou jistotou . . . Žraloci, banditi!" . . .

„Chcete mi ještě něco říci?" otázal se Pitt.

„Proto přece jsem tu o druhé hodině v noci!" zvolal inženýr. „Chci prositi, abyste mne přijal jako hlavního ředitele prací na Tajmyru. Lepšího nenajdete, neboť zmrzal jsem na řece Mackenzie a na Yukonu a přestál jsem všecko! Budeme tichými spiklenci . . . Pomohu vám, neboť jsem již poznal slabiny „Severského zlata" a na ty nepřátel e ihned udeří. Mohu do podniku vložit deset tisíc dolarů, jako člen . . ."

„Ne!" zavrtěl hlavou Pitt. „Peněz nepřijmu. Váš příjem rád a váš podíl splatím ze svého jmění, bez vašeho reversu. Chci, abyste byl úplně neodvislý . . . Kdybyste vložil značnou částku, budete se o ni trásti, čím ž by se mimovolně oslabovala volnost jednání. S druhé strany . . . připustme, že jste poslán na mne kapitalisty nebo socialisty, kteří vám dali těch deset tisíc dolarů . . . Nepřijmete-li od nich těch peněz,

nebudou vám důvěřovati . . . Vy jste volný, já pak — klidnější do té doby, než vás dobře poznám . . .”

„Považujete mne za placeného agenta?” vybuchl Gérome.

Pitt klidně pokrčil rameny.

„Považoval jste mne za obyčejného podvodníka a já jsem nebyl uražen!” odvětil. „Neznám vás, pane inženýre. Kdo ví? Budeme snad bojovati proti sobě, nebo snad se staneme přáteli až do smrti . . .”

„Toho druhého přeji sobě i vám!” zabručel Gérome, tlumě hněv.

„Tedy „all right! Hotovo!” dokončil Pitt. „Zítra přijdete laskavě do mé kanceláře, kde podpíšete prohlášení i soukromou se mnou smlouvu. Dobrou noc, pane Gérome.”

„Dobrou noc! Ač po této rozmluvě nebudu spáti!” odpověděl inženýr a rychle odešel.

Pitt sledoval ho pohledem a pomyslně si:

„Jsi-li chytrý lotr a najatý zrádce — zhyneš! Svítají-li v tvé hlavě myšlenky, příbuzné mým — buďiž požehnán den, kdy jsi ke mně přišel! . . .”

Kapitán usedl k psacímu stolu a opět nachýlil se nad seznamem členů družstva.

Převažovaly nevelké částky; upisovány podíly budoucích členů 100, 500, 1000, 2000 i 3000 dolarů.

Kancelář na rozkaz Pittův vypočítala, že takových podílů bylo pět tisíc a složený kapitál činil by asi sedm milionů dolarů.

„To stačí na založení dobré osady, na kulturní její uspořádání a na zorganizování života v kolonii. Na ostatní postačí zlato, skládané do pokladu podniku, jako jeho podíl,” uvažoval Pitt. „Přijímaje drobné a kvalifikované členy, vytvořím dobré kádry pracovníků a zbavím se nepřátelských činitelův a vyzvědačů, vyslaných mými protivníky. Tak učiním a hned zítra oznámím seznam nových členů podniku „Severské zlato” . . .”

S tou myšlenkou zhasil lampy v pracovně a zamířil do ložnice. V halu setkal se s Miguelem. „Rudá krysa“ patrně čekal na příchod kapitánův.

„Ve dne se někde touláš a v noci se plížíš po domě jako zjevení, ač — jen co je pravda — zjevení vůbec nejsi podoben,” podotkl se smíchem Pitt.

„Rád bych s vámi promluvil, štormane . . .” začal slavnostním hlasem Juljan.

„Ale brzy ses k tomu dostal, příteli!” řekl Pitt. „Půl čtvrté a ty přicházíš s rozmluvou? Ostatně, soudě z tvé vzrušené tváře a slavnostního hlasu, již se domýšlím, co chceš. Chceš mi oznámit, že se ženíš! . . . Od jisté doby tě z toho podezřívám, Migu. Nu, že ň se, plod' děti, rozveď se, buď šťasten a dej mi svatý pokoj, u sta hromů!”

Miguel přešlapoval s nohy na nohu a zvolal:

„Prosím o dovolení . . .”

„Co ti chybí?”

„Štormane, dovolte mi plouti na Tajmyr, ale ne na „Witeži” . . .“

„Ach, přece pojeděš na sever?! Myslil jsem, že spustíš tu kotvice s přídě i zádě a že se tu uvážeš na věčné časy,” zabručel kapitán a pozorně pohlédl na Miguela.

Ale z té pihovaté tváře nevyčetl Pitt Hardful nic, proto nedbale mávl rukou a zabručel:

„Pluj si třeba na ponorce nebo leť aeroplanem! Mně na tom vůbec nezáleží!”

Tvář Miguelovu zalil ruměncem, v očích mihlo se mu zoufalství, ale opanoval se Mig a zařatými zuby zasyčel:

„Musím tak učiniti, jinak nemohu . . . štormane!”

„Nemám ti to za zlé a nemrzím se na tebe,” odvětil kapitán, chladně hledě na svého sluhu a důvěrníka.

Když v zadu domu zanikl ohlas kroků Pittových, klesl Juljan Miguel na pohovku, opřel ustaranou hlavu o dlaně a kývaje se se strany na stranu, bručel:

„Ej, šstormane! . . . Ej, šstormane! Kdybys něco věděl, nekřivdil bys mi tak bolestně!“ . . .

V očích „Rudé Krysy“ zaleskly se slzy.

Nazítí nepodařilo se Pittu Hardfulovi uspořádati seznam vybraných jím kandidátů a dáti jej do tisku.

Od rána uchvátil ho vír různých záležitostí, spojených s podnikem „Severského zlata“.

Nejdříve vpadl jako bouře a div že celou vilu nezbořil, obrovský Michal Skalny.

Z rozkazu kapitánova jezdil mezi Londýnem a Hamburkem, hledaje silné a rychloběžné parníky pro převoz nových osadníků na Tajmyr. Šlo to stěží, neboť všickni „armatoři“*) byli zavaleni objednávkami a nechtěli ani slyšet Skalného, mluvil-li s nimi o silných a rychloběžných lodích.

„My dear!“ kývali hlavami Angličané i Němci, „nemať nám hlav! I kdybys prosil o dřevé, rozvrzané kutry, ani těch bychom ti nedali! Všecko, do posledního zrezivělého „trunku“ je pronajato! Zajisté se lidé připravují k válce, neboť svážejí bavlnu, ledek, měď i potraviny. Nic nenajdeš v této sezoně.“

Ale obrovitý šiper měl rozkaz „Bílého kapitána“, proto raději by přepadl nějaké loďstvo, sházel s paluby jeho náklad a lodi přitáhl by do Havru, než by se vrátil k Pittu Hardfulovi s prázdnýma rukama.

Proto zdržel se ještě týden na cestách, až náhle se dověděl, že loděnice „E. L. Holtz & M. E. Würtel“ v Hamburku dokončuje stavbu tří nových parníků po 10.000 tunách. Pospíšil si proto šiper do Hamburku a tu věc projednal.

Nyní stál před Pittem Hardfulem a hlásil mu mohutným hlasem:

„Musím míti ihned odpověď, šstormane, neboť „Holtz a Würtel“ za hodinu očekávají mou telefonickou zprávu. Vezmeme-li či nevezmeme-li ty tři nové lodi?

*) Podnikatelé, kteří pronajímají lodi.

Prohlédl jsem je — krásné, prostrané a snad i „běžné“, neboť byly stavěny pro „Express-linii“.

„Jsou-li silné? To není „Express-linie“, nýbrž severská plavba, úplně jiná, o čemž ty nejlépe můžeš souditi, neboť již po několik let tam kroužíš!“ pravil kapitán.

„Majitelé mi přísahali, že stavěli ony lodi tak, aby mohly plouti na Labrador i na Aljašku,“ hučel Skalny. „Ostatně jiných lodí není, rozumějte, štormane — není!“

„Vezmi je, podpiš smlouvu, najmi posádku, ale rychle, neboť za týden musíš přistáti v Havru!“ pravil kapitán. „V kanceláři požádej o šek, který ti ihned dají. Buď zdrav!“

Mikolaj Skalny šel na telefonní stanici a vedle něho běžel Miguel a stále mluvil mávaje rukama a potřásaje svou rudou kšticí.

Patrně dovídal se obrovitý šiper zajímavých věcí, neboť až se zastavoval a rukama v údivu rozkládal; Španěl pak poskakoval a tenkým hlasem křičel:

„Krtek by porozuměl, stará, zpuchřelá plachta by se rozplakala, ale štorman nic nechápal a beze slova náhle odjel! A teď, slyš dále, ty stěžni, neboť to je nejdůležitější . . .“

Šli dále, ale ne dlouho, neboť šiper se opět zastavil, jako do země vrytý, potom uchopil Miguela, vysoko ho vyzdvihl a zařval:

„Nu, to se štorman zaraduje!“

„Zaraduje se?!“ odvětil Miguel. „Kdo může předvídati, co učiní štorman?! Ale ty, naddreadnougthe, zastrč všechny komíny a díry, ani nemukni b—c, jinak všechno k ničemu, neboť víš, že s těmi lidmi třeba jednat jako s hořící raketou — jemně! . . .“

„Rozumím . . . rozumím!“ zabručel obr.

„Pochybuji, zdali rozumíš, ale mlčet můžeš, proto mlč, starý baobabe!“ pohrozil pěstí Miguel Skalnému.

V té době, když se mezi přáteli takto rozmlouvalo, měl Pitt Hardful ve své pracovně úplně jiný rozhovor.

Přišel k němu telefonicky vyzvaný Ernst Swen. Kapitán si ho bedlivě, skoro dotěrně prohlížel. S údivem studoval postavu mladíkovu. Nevysoký, velmi slabý, poněkud shrbený mladík měl bledou tvář, jaksi nadšenou a uchvácenou jen jemu známou myšlenkou, mírné, tmavohnědé oči, důvěřivě hledící, ač zastřené mlhou zadumání a starosti.

„Nedivte se mému pozvání!“ začal Pitt. „Jako ředitel podniku rád bych poznal jak nejvíce svých spolupracovníků.“

Ernst Swen s mírným úsměvem pokynul hlavou.

„Promiňte, nejste-li snad synem jakéhosi Alwina Swena?“ otázal se Pitt.

„Této otázky jsem se nejvíce obával!“ zvolal mladík, zdvihnuv ruku jako na obranu. „Ano, jsem synem Alwina Swena . . . Myslím, že mohu již odejít, neboť po přiznání se k pokrevnosti s osobou, kterou jste zachoval ve své paměti — jak soudím beze vší vděčnosti, jistě budu vyškrtnut ze seznamu kandidátů?“

Pitt Hardful se tiše zasmál.

„Mýlíte se, pane Swene!“ řekl po chvíli. „Vzpomínám na vašeho otce beze vší nepřijemnosti, ba mohu říci s odstínem vděčnosti, neboť pan Alwin Swen bezděčně stal se mým dobrým geniem, vzbuzuje ve mně protest proti jeho mínění o mé osobě. Byla to, jak vidíte, dobrá pohnutka, neboť sotva uplynulo několik let a již mohu se za to odvděčiti jeho synovi . . . Opravdu je mi to velkým zadostiučiněním!“

Mladý Swen se vzpřímil a poslouchal zamračený, nechápaje dosud, mluví-li kapitán vážně, nebo vysmívá-li se mu.

„Sedněte si, pane Swene!“ řekl Pitt Hardful, ukázav na křeslo. „Tu jsou doutníky — tam cigarety. Nuže, pravil jste, že jste se bál té otázky nejvíce? To značí

— že jsou ještě obavy před jinými? Po vyřízení první věci vyzpovídejte se mi zcela upřímně!”

Ernst Swen pozdvihl hlavu a v očích se mu zaleskly slzy.

„Nejprve mám obavu, pokud se týče mého povolání, kapitáne!” počal mluvit, bezradně rozkládaje rukama. „Nejsem ani zámečnickem, ani elektrotechnikem, ani horníkem, nýbrž novopečeným doktorem práv . . . To může vás ode mne odraditi . . . Kromě toho nevynikám nadměrem fysických sil — což jest opět zlé ve vašich očích! Za to, ujišťuji vás, mám mnoho vytrvalosti a nezlomné vůle . . . Vždyť přece tolik let vzpírám se vůli svého otce, vůli, podpírané často hmotnou silou pěsti . . .”

„Opravdu,” odvětil Pitt, „vašeho oboru nesnadno dá se užítí na Tajmyru — ač . . . ač — kdo ví? Nyní, kdy budeme tam míti pět tisíc zběhův od evropské civilisace, snad i toho bude třeba . . . Dobře, že jste novopečeným právníkem a nikoliv zkušeným, s „kyticí” tradicí! Nebo myslíte, že právo jest čímsi neporušitelným a nedotknutelným?”

Pitt utkvěl pohledem v mírných očích mladého člověka a užasl, neboť oči ty změnily náhle svůj výraz, zpřísněly, byly plny ohně a rozhodné smělosti.

„Ano, kapitáne!” odvětil tvrdým hlasem. „Právo jest nedotknutelné v daném okruhu, při existující ideologii a při podmínkách rozvoje lidstva. Když se tyto podmínky od základu změní, musí se též předělati články práva. Povstává nový kodex, starý hodíme do koše na smetí. *Le roi est mort, vive le roi!*”*)

„Rozumím,” zašeptal Pitt, „nevysvětlil jste však, jsou-li jakési mocné kameny, na nichž máme budovati každé právo pro věky existence lidstva?”

„Ano! Právo má v základech několik odvěkých pravd, tvořících podvalí etiky!” odpověděl ihned doktor.

*) Král zemřel — ať žije král!

„Což by etika byla tatáž pro každého člena společnosti a pro každého závazná? Na příklad etika chudása, jenž krade z hladu i boháče, jenž dává zloděje do vězení?“ otázal se Pitt.

„Rozdíly jsou zdánlivé a nesprávné!“ zvolal Ernst Swen. „Vyniká to z toho, že křesťanství obviňuje židy, že vytvořivše talmud, porušili čistý zákon Boha ze Sinaje; zatím vyznavači Kristova mají ne jeden, nýbrž deset, sto talmudů. Jeden pro občany silné, bohaté, jiný pro chudé a slabé — talmud pro nepřátele a jiný pro přátele; talmud — pro lidi jedné rasy a zcela jiné talmudy pro národy žluté, rudé, černé, hnědé a tak dále a hlouběji! Oprava nad opravu, nástavba nad nástavbu, cosi jako hnízda termitů!“

„Tvrdíte tedy, že etika jest jen jedna?“ otázal se kapitán.

„Tvrdím to!“ vykřikl Swen. „Tvrdím to s celým přesvědčením, ač ten, kdo by to chtěl pochopiti, musí mysliti a cítiti tak, jak to zní v Kristově „Kázání na hoře“, kapitáne! . . . Ostatně vy sám to víte lépe než já, neboť jste to dávno promyslel a podepřel jste to důkazy, vzatými z života, jehož já neznám . . . Bohužel, můj otec nepouští mne z rukou a naléhá, abych se stal prokurátorem . . . snad jen proto, abych naplnil uprázdněné cely v jeho věznici . . .“

Pitt dlouho mlčel, konečně přistoupil k mladému doktorovi a položiv mu ruku na rameno, pravil přátelsky:

„Pane Swene, těším se, že jedete se mnou! Budete tam míti vděčné pole pro poctivou, nadšenou práci. V Havru vstoupíte na kutr „Witez“. Poplujeme spolu, neboť máme cestou mnohé věci prodiskutovati a pracovat. Na shledanou tedy na „Witeži“!“

„Na shledanou, kapitáne!“ radostným hlasem odpověděl mladý muž a podav ruku Pittovi, vyběhl z pokoje, chvěje se rozčilením.

Kapitán dlouho chodil po pokoji a přemýšlel. Vrásky na čele zvolna se mu vyhladily.

Zatleskal a když vstoupil lokaj George, řekl mu:

„V čekárně musí čekati na přijetí jakýsi pan Šimon Rouvier, jenž mi již dvakrát psal . . . Zjisti to a uveď toho pána ke mně!“

„Oh, monsieur!“ zalomil rukama hovorný Francouz. „Šimon Rouvier sedí tam již hodinu. Jaký to strašný typ! Hledí úkosem a všecko očima ohmatává. Ani na krok neodcházím, neboť se obávám, že ukradne knihovnu nebo piano! . . . Ale druhý ještě strašnější! Ten zase všecko ohmatává svými prackami a hned to odhaduje jako exekutor, prosím, pane kapitáne! Mluví sám k sobě, francouzsky nerozumí, hlasitě se směje a klape zuby jak aligátor . . .“

„Kdo to je?“ otázal se Pitt.

„Tu je, prosím, jeho navštívenka!“

Pitt četl:

„*Esuperanzo Gradaz. Barcelona.*“

„Uveď nejdříve pana Rouviera a potom toho aligátora z Barcelony. Což Miguel se s ním nedorozuměl?“

„Pan Juljan není doma. Odešel s kapitánem Skalným.“

„Ten tvůj pan Juljan se jen toulá, místo aby seděl doma!“ vybuchl Pitt.

„Dovolil jsem si včera upozorniti na to pana Juljana, ale on mi na to zazpíval: „Chytrý George, odviň deset metrů ocelového lana a polykej je pomalu, metr za hodinu!“ Nu a odešel!“ postěžoval si lokaj.

„A ty jsi zůstal a polykáš?“ otázal se Pitt. „Přiveď sem Rouviera, ty mluvící stroji!“

Po chvíli vstoupil do pokoje nejistým krokem hrozně hubený, vysoký muž, zbědované tváře v ošumělém oděvu. Zkušené, zpytavé oči kapitánovy ihned určily fakta. Ten člověk zbědovaného těla, zkamenělé, v zoufalství a v nenávisti ztrnulé tváře a s očima ponuře, hroživě patřícíma zpod tmavého obočí, dostoupil

hranice, za níž začínají činy, neřízené rozumem — zločin nebo šílená samovražda. Člověk ten však bojoval zbytkem sil. Pitt viděl to určitě, jako by četl z ošumělého oděvu, na němž však nepostřehl ani jediné díry ani nechyběl na něm knoflík. I ten gumový límeček byl čistě vymyt.

Pitt Hardful i jeho host badali se vzájemně zrakem a mlčeli.

Konečně kapitán promluvil:

„Jmenujete se Šimon Rouvier, jste čtyřicet pět roků star, povoláním kameník . . . Pamatuji se na to, neboť jste mi psal a podotkl, že mi chcete něco důležitého mezi čtyřma očima říci. Mluvte, pane Rouviere!”

Hubený člověk prudce sebou trhl, pohnul hlavou a po vyhublé, ztrnulé tváři přeběhla křeč. Tisíc slov — snad strašných, rouhavých, snad žalostných a zoufalých dralo se mu do hrdla, ale žádného nemohl pronést. Po chvíli zápasu se vzrušením padl náhle na kolena a zastenal:

„Vezměte mne s sebou, jinak — zhynu!” . . .

Nebyla to slova, vypočtená na efekt, a probuzení soucitu, neboť se vydrala z hloubi duše.

Pitt mlčel, pozoruje hosta.

„A nevezmu-li vás?” otázal se, schýliv hlavu.
„Vstaňte, nemám to rád!”

Netvorně mrtvá tvář, jako maska, vytesaná z šedého, bezbarvého kamene, náhle se zkrivila, tenké rty obnažily žluté zuby a šepetem odpověděly:

„Vrhnu se pod kola vašeho auta, neboť hodím bombu do největšího davu, aby dlouho bylo pamatováno na Šimona Rouviera!” . . .

„Oh!” zvolal kapitán, užaslý tím výbuchem.
„Vidím, že to ukazuje na vážnou věc?! Sedněte si, Rouviere a povězte, co vás ke mně vede . . .”

Bledý člověk mrtvé tváře se neposadil. Stál u prahu a zaťatými zuby pronášel slovo za slovem. Byla to dosti obyčejná historie, nic zvláštního, s výjimkou poměru

toho člověk k zjevům, tak často se opakujícím v našem civilisovaném věku.

Dělník u kamenické firmy, jež majitel vykořisťoval. Dělníci prohlásili stávkou a vyhráli svou při. Mstivý kapitalista obžaloval několik dělníků, prohlásiv je za buřiče a anarchisty. Na příkaz úřadu byli dělníci ti propuštěni a zapsáni do černého seznamu. Od té doby nemohl Rouvier dostati práci v žádném podniku. Mohl snad riskovati a vystěhovati se, ale měl rodinu. Churavou ženu, starého otce, slepce a pět dětí. Pracoval, jak se dalo, příležitostně, chytal se všeho, co se mu namano, ale to nemohlo zabrániti bídě, jež víc a více cenila své zuby. Jedna příhoda uvedla ho v zoufalství, na kraj propasti.

„Mám dceru — nejstarší z dětí, sedmnáctileté děvče . . . pracuje již pět let v krajkářské továrně . . . Hezké děvče!“ pravil Rouvier. „Před týdnem přišla k nám sousedka a zdaleka, opatrně podotkla, že Lizeta (tak se jmenuje dcerka), mohla by se dobře zaopatřiti, ba i rodičům pomoci z bídy . . . Jakýsi starý advokát hledá pro sebe mladou milenku, skromnou, nenáročnou . . . Oh, sto ďáblů zarylo se mi svými kly do srdce! Zavolať jsem děvče a s rozhorlením a studem opakoval jsem jí slova stařenina . . . Lizeta vyslechla je s klidem a prohlásila, že sama již o tom nejednou uvažovala. Vždyť vidí a chápe, že nic nás již z bídy nevytrhne a tu třeba přece, aby se mladší děti učily, aby měly ubohé aspoň nějakou zbraň do boje o život; konečně ona sama má toho všeho již po krk. Je mladá, má právo na jakýsi jasnější zítřek, na úsměv osudu . . . Hanba?! Chacha! Bída nezná hanby, je-li nůž na hrdle. Ať se tím baví krásné paní a pánové, kteří na nás stříkají blátem zpod kol svých aut! To řekla Lizeta . . . Tehdy jsem si umínil, že já prvý uteku se k zločinu . . . Ať rodina něco má, nějaký ten „úsměv osudu“ a mne ať čerti zavlekou do žaláře a potom do pekla! Již jsem si vyhlédl obět, když tu kdosi zmínil se o vás . . . Později

se mi povídalo, že neplynul život váš, kapitáne, vždy v takovém paláci . . . To je poslední útočiště pro mne . . . Jeti do zlatonosného území, něco vydělati, abych mohl Lizetě poskytnouti „úsměvu osudu“, ochrániti ji a rodinu před hanbou, upracovati se k smrti, ale svou rodinu vyvésti z ohybné, temné díry, ukázati jim slunce i to, co zoveme životem! Chodil jsem s tím několik dní a tak jsem po tom zatoužil, že jsem zapomněl na zamýšlený zločin i pochopil jsem, že odejdu-li odtud, uslyšev strašné slovo „ne“! — že stane se něco strašného . . . Již se k rodině nevrátím . . . vrhnu se pod kola vašeho auta, až budete odjížděti tam k svému zlatu, nebo snad vrazím do divadla, do sněmovny, do továrny nebo na bursu a vhodím do středu lhostejného, dravého lidského davu takovou bombu, že zhasí ne jeden „úsměv osudu“, nýbrž tisíce . . . A až mne potom povlekou na elektrické křeslo nebo na můstek gilotiny, potom zařvu smíchem . . . „Úsměv osudu!“ „Jasnější zítřek!“ . . .

Rouvier se rozkašlal, tiskna ruce na prsa.

Kašlal dlouho a když se poněkud uklidnil, tu Pitt Hardful, nehledě naň, začal mluvit tvrdým, přísným hlasem:

„Hned napíši pro vás, Rouviere, lístek; půjdete s ním do kanceláře a tam dostanete peníze, jež vám dovolí vyvolati „úsměv osudu“ ve vašem brlohu . . . Přijmu vás do podniku „Severské zlato“ a poukáži na vaše jméno tisíc dolarů jako podíl. Den před odjezdem musíte sem přijíti pro rozkazy.“

„Kapitáne! . . . Kapitáne! . . .“ vzlykal Rouvier, nehýbaje se od prahu a rukama si protíraje oči.

„Mlčte, Rouviere!“ drsně ho přerušil Pitt. „Za tu úsluhu žádám od vás úsluhu . . . Poplujete spolu s inženýrem Pavlem Géromem . . . Musíte ho míti v patrnosti a v Bergenu mi oznámíte, co mluvil a co zamýšlí. Lidé, rozhodnutí k samovraždě nebo k zločinu, mají sesílený pozorovací dar a jasnovideckou schopnost . . .

To není ještě všechno! Musíte mi v té chvíli přísahati na svou rodinu a na její štěstí, že nezapomínáte zničit toho, kdo zradí věc mého i vašeho „Severského zlata“, byť byste měl vztáhnouti ruku i na mne . . . Čekám, Simone Rouviere!”

„Přisahám na štěstí své rodiny, že všechno splním!” ponurým hlasem pravil bledý muž, stojící na prahu, maje upřený pohled na přísnou tvář Pitta Hardfula.

Kapitán rychle napsal dva lístky a podal je Rouvirovi, zabručel:

„Učiňte tak, jak jsem řekl. Nyní jděte do kanceláře!”

Šimon Rouvier beze slova, jda po špičkách a taje dech, vyplížil se z pokoje. V té chvíli, když otevřel dveře, doslechl kapitán ohlas živé rozmluvy a vzpírání se lokaje s kýmsi, kdo chtěl vstoupiti do kapitánova pokoje.

„Ale prosím, velebný pane!” volal George. „Vstoupiti k panu kapitánovi bez pozvání — toť nemožné! Musím nejdříve ohlásiti, ač nevím, jak to učiniti?! Pan kapitán měl přijmouti dnes jen dva pány a zatím . . .”

George nedokončil, neboť v tom okamžiku přerušil ho jakýsi chraptivý, basový hlas, chrlící směs španělských a francouzských slov s rychlostí a dýchavičným vztekem kulometu.

„Dios mio!” křičel. „Jsem Esuperanzo Gradaz z Barcelony . . . *En nombre del amor!**) Nepřijmout Esuperanza Gradaz?! *Eso es monstruoso!****) Nechtět pustit k tomu „zlatý” kapitán, k tomu nový Cortez? *Qué canalla!*****) Nepřijmout Esuperanza: He?! *Mil veces-no, estupidos animales!*†) Hlásit seňor Gradaz z Barcelona! *En séguida, perro*††)!”

*) Ve jménu lásky!

***) Toto jest hrozné!

****) Jaká sběř!

†) Tisíckrát ne, hloupá zvířata!

††) Ihned, pse!

Již sám hlas a hrubá slova, chrlená ze špinavých — podle všeho úst, nelíbily se Pittovi. Vzchopil se od stolu a postavil se na prahu čekárny.

„*Ten piedad de nosotros, señor!**”) začal výsměšným tónem, prohlížeje si vtíravého hosta.

Spatřil kupu masa a tuku, nacpanou v špinavý, šedý šat a rozvalenou na pohovce. Na ohromném trupu třásla se kulatá, krátce ostříhaná hlava s drzou masitou tváří a o zlých, krví zalitých očích, kryjících se svislými víčky a tmavými vaky pod očními důlky. Mokrý, hrubý, vyvinuté rty mlaskaly, chrlíce co chvíle nadávky a kletby.

„*Ahora hablarás, perro, más que perro!****)

Pitt Hardful v náhlé zlosti dupl nohou a počal mluvit tak důrazně, jako kdysi mluvil k námořníkům, zdivočelým džinem a k přístavním nakladačům:

„Stáhni jazyk a zavři hubu, chlape!”

„*Dios mio!****) zařval Španěl, zaťav pěsti a snaže se povstati. „*Que se pudra!†*)

„Ustaň! — Jen klidně, brachu!” zasyčel Pitt, „neboť vyřveš-li ještě jedno slovo, dám tě vyhoditi jako tlumok smrdutého smetí a třeba že jsi Esuperanzo, skulíš se na ulici jako shnilý sud! Zavři nectnou tlamu, stáhni špinavé hrdlo, mlč a čekej, nebo se klidě odtud, u stotisíc hnijećích sledí!!”

Pitt dobře mluvil španělsky a ježto přejal od námořníků mnoho důkladných slov, pochopil, seňor Esuperanzo Gradaz z Barcelony, že v té krásné vile neradi marní čas planými žerty.

Supěl mocně a usadil se pohodlněji, bruče:

„*En nombre del amor!††*) Seňor Gradaz stěžovat si před „zlatý” kapitán — a takové přijetí . . .”

*) Měj s námi slitování, pane!

**) Teď mluv, pse, víc než pse!

* *) Bože můj!

†) Ať se utrápí!

††) Ve jménu lásky!

Dlouho ještě pohyboval tmavými, vyvinutými a mokkými rty. Jistě přemílal kletby, ale již se neodvážil pronést je hlasitě.

Zatím kapitán, obrátiv se zády k Španělovi, tázavě hleděl na mladého, rozpačitého, upoceného a ustrašeného kněze.

Co chvíle popotahoval na sobě sutanu a červeným šátkem otíral si krk, na němž perlil se pot.

„Rád bych byl přijat kapitánem . . . Ve velmi důležité věci . . . ve velmi důležité věci pro mne, ctihodný pane!“ koktal knězík. „Snažně prosím, abyste mne u kapitána ohlásil. Bůh vám to stokrát odplatí . . . Ctihodný pane . . .“

„Má-li ta věc nějakou spojitost se „Severským zlatem“?“ otázal se kapitán.

„Ó ano! Velmi úzkou spojitost, řekl bych nutnou!“ v největším spěchu odpověděl rozrušený kněz. „Zbožné dílo, ctihodný . . .“

Nedořekl, neboť Pitt pokynem hlavy ukázal mu na vchod do pokoje a řekl:

„Přijmu vás, velebnosti, ač mohu vám věnovati jen pět minut . . .“

Když se zavřely za vstoupivšími dveře, zatřepal Španěl rukama, jako hroch na hřbet povalený a počal koktati, snaže se opět marně povstati z pohovky, do níž se zabořil jako v past.

„To byl sám „zlatý kapitán“? Sám „zlatý kapitán“?! *Dios mio!* A to „*perros, corroñas pestilentes*“*) ani o tom nešpetnou! „*Ó estupidos!*“**)

Pohrozil pěstí uděšenému lokajovi a na pomoc mu přišedšímu vrátnému. Po chvíli počal štáratí krátkými prsty u kapsy u vesty a vyňav peníz, podal jej Georgeovi a řekl:

„Rozdělit se spravedlivě! Cha-cha-cha!“

*) Psi, zdechlíny morové!

***) Hlupci!

Dlouho se řehonil a křivil svou masitou tvář, jako potvorná, tlustá gorila, jako strašný, ohyzdný manekin z musea „Grévin“.

„Poslouchám vás,“ pravil Pitt, když host, otřev upocenou tvář a přitáhnuv na sobě sutanu, usedl před ním.

„Ctihodný pane kapitáne,“ začal kněz a náhle zvážněl a uklidnil se. „Přemýšlel jsem o vaší ideji a uznal jsem ji za zbožnou a spravedlivou. Rád bych vám pomohl, neboť nejste nepřítelem církve a křesťanské víry? Neupíráte velkého vlivu víry a hláсанé jí pro každého smrtelníka mravnosti?“

„Zajisté!“ přisvědčil Pitt, nechápaje ještě, kam kněz míří.

„Jak jsem tomu rád!“ zvolal kněz. „Chtěl jsem požádati o přijetí a o spolupráci ve vašem podniku na severu. Nemohu nic upsati, poněvadž nic nemám! Hle, jsem takový obyčejný, prostý vesnický kaplan, jemuž to i ono mihá se hlavou! Myslíl jsem, že v tvrdých poměrech existence na severu, za polární noci, v době tajemné severní záře obrací se duše lidská častěji a vroucněji ke Králi všehomíra v strážni, v mukách a strachu. Kdo lépe ji pochopí, podepře, posílí a poučí než víře oddaný kněz? Chtěl bych býti vůdcem lidských duší . . . já . . . chudý vesnický kněz, který kromě vřelé, věřící a lidi milující duše nic nemá!“

Pitt seděl zamyšlen. Uvědomoval si, že záměr jeho pohnul tak různými mysllemi, srdci a dušemi — jako Ernsta Swena . . . Pavla Géromea . . . Šimona Rouviera a jistě též toho odporného Esuperanza Gradaza z Barcelony a nyní — tohoto směšného, co chvíle se rozněcujícího chudého kaplana.

„Kolik to lidí neznámých, silných, různých lze vy-táhnouti na denní světlo, vetkne-li se kyj v lidské mravenišťe?!“ pomyslíl si kapitán, pohlédnuv v rozšířené, planoucí oči knězovy a odpověděl:

„Zajisté, máte pravdu . . . Je to nutné, ale jsou tu značné potíže . . .”

„Peníze?” zašeptal kněz.

„Ne! To není v tomto případě nutné,” uklidnil Pitt svého hosta a náhle se hlasitě zasmál. „Ale co řeknete na to, že mezi osadníky nebudou jen katolíci, nýbrž i protestanti různých odstínů, vyznavači řecké církve, snad i židé a muslimani? . . . Toť těžká překážka!”

Kněz opět si přitáhl sutanu a usmál se vesele, skoro chytře.

„Již i o tom jsem uvažoval!” zašeptal. „Mám východisko z té klopotné situace . . .”

„Jsem zvědav!” zasmál se Pitt.

„Nejkratší cesta — dát mi možnost a prostředky, abych mohl vyhledati duchovní, oddané misionářské myslence, neboť to bude misionářství mezi Evropany — duchovní, zcela lhostejné k náboženským otázkám!” vysvětloval kněz.

„Nu, budiž. Řekněme, že dám na ten účel jistou částku,” odpověděl kapitán. „Co však učiníte, nenajdete-li takových lidí?”

Kněz usmál se nyní již zcela chytře a nachýliv se k Pittovi, zašeptal:

„Sám budu knězem všech vyznání! Skutečně! Jsem přece vzdělaný, znám všechny styčné body křesťanských církví a dovedu vyhledati v evangeliu místa stejně drahá všem, kteří věří v Pána Krista! Víím též, že „tora” formovala se před křesťanstvím a že její zásady byly přejaty v učení Syna Božího. — Koran?! Můj Bože! Uznává za proroka Ježíše z Galilee a vyškrtne-li se ze surat zákona Mohamedova všechno, co nadiktovala politika, uzříme tentýž obsah existujících mravních zákonů. Trochu rozvahy, rozmyslu a dobré vůle a všechno půjde hladce, ctihodný, dobrý pane! . . .”

Pitt dotkl se ramene kaplanova a řekl se smíchem:

„A co řekne Řím, až se doví, že katolický kněz vybudoval za polárním kruhem boží dům, že postavil v něm oltáře jiných církví a že slouží dnes té, zítra jiné?“

„Řím jest moudrý!“ vzdychl kněz. „Náměstek Kristův ví, že největší svatyně Páně je vesmír, svatyně beze zdi a bez mohutných bran, zamykajících vstup nevěřícím. Ten chrám má jen kopuli — azurové nebe, jež slyší hlasy všech národů, vzývajících Tvůrce a Pána o oslavujících Ho různými jazyky po nekonečné věky!“

„Nuže?“ . . . zašeptal Pitt s rostoucím údivem.

„Proto,“ odvětil kněz pevným hlasem, „Řím chápe, že lépe jest, modlí-li se poctivý kalvín, luterán nebo východní schismatik podle svého obřadu k pravému Bohu, než staví-li matrikový římský katolík oltáře zlatému Molochu, zapomněv na všecko! My duchovní jsme „lovci lidských duší“ a vykonáváme mnoho, obrátíme-li je — ztracené, otrávené, slabé, zbloudilé — k stupňům trůnu Nejvyššího — v království boží, o němž učil Kristus . . . Ostatní vykonají velké moci, jež poučí, poradí a dovedou k předvěčné Pravdě.“

Skromný vesnický kaplan mluvil s nadšením a silou a Pitt Hardful poslouchal ho s úžasem a s bezděčným vzrušením.

„Ano, ano!“ pokračoval kněz. „Vybuduji svatyni Páně a v ní postavím oltář katolický, řecký, protestantský, „deir“ starozákonný i „mahreb“ muslimanský . . . U každého budu knězem jediného Boha i Syna Jeho, kterého, jak všickni věří, poslal Bůh na naši hříšnou zemi, nebo někdy poslati má kdysi . . . Pro křesťany bylo by to po druhé, pro jiné — po prvé!“

Kněz tiše se zasmál a zašeptal:

„A když sloužiti budu naši katolickou mši svatou — tu v mysli své začnu stavěti zdi, jež z našeho oltáře učiní nádhernou basiliku, kde na frontoně zazáří zbožná slova sv. Františka o lásce k lidem, zvířatům, k ptákům, k hmyzu, ba i k plazům země všelikým,

slova uznaná papeži, sedícími na apoštolském stolci!
A s čím jiným, ne-li se slovem lásky k lidem-bratřím,
chci se vydati do země zlata, krutých vichrů a děs
vzbuzujících severních září? Jsem lovec duší, prostý
rybář, slabý sluha Krista Spasitele, učícího vesničany
Judeje a Galileje, pohany, Samaritány, obyvatele Tyru
a Sidonu, rozhřešujícího Marii z Magdaly!" . . .

Nastalo dlouhé mlčení.

Přerušil je Pitt, řka:

„Nechť tedy, páter . . .”

„Páter Severin Leduc,” dodal kněz.

„Nechť tedy páter Leduc si pospíší s vyhledáním
kolegů jiných vyznání, na což poukáží potřebný peníz,
jako jsem to učinil pro lékaře a učitele. Prosím, abyste
byl jist, že nic nebude překážeti vaší činnosti v osadě
„Severského zlata”.”

Při těch slovech podal mu ruku a když rozradovaný
vesnický kněz silně jí potřásl, kapitán se schýlil a uctivě
ho políbil na rámě.

„Ve jménu Páně!” zašeptal vzrušený kněz.

„Ve jménu Páně!” jak ozvěnou opakoval Pitt Hard-
ful.

Doprovodil kněze ke dveřím a zavolal lokaje.

„Řekni tomu Španělovi, aby přišel večer!” zašeptal
Georgeovi. „Nyní ho nemohu přijmouti.”

Po návštěvě kněze o tak horoucím a čistém srdci
neměl kapitán ani síly, ani chuti, aby mluvil se seňorem
Esuperanzo Gradazem z Barcelony.

XIII.

SEÑOR ESUPERANZO GRADAZ A JINÍ ODKRYVAJÍ KARTY.

Krásný, bílý parník dánské plavební turistické spo-
lečnosti „Aarhus”, vypluvší ze Stavanger-fjordu, potkal
lodstvo, skládající se ze čtyř parníků. Důstojníci, stojící

na kapitánském můstku, posádka i cestující prohlíželi si s paluby skupinu lodí.

Napřed, co chvíle vyletuje na hřbety vln, rozrýval moře parní kutr se silnými stěžni, opatřený plachtami, ač tyto byly pečlivě svinuty a opatřeny pokrývkami. Byla to loď silná, neboť plula bystře, nechávajíc za sebou ostatní parníky, úplně nové, neboť na lesklých, černých bocích i na bílém pruhu pod vodní čarou nepostřehly zkušené oči námořníků ani stopy rezavých skvrn.

Důstojníci a někteří z cestujících dalekohledy přečtli jména parníků: „Augusta“, „Jenny“, „Roberta“, marně však hledali na boku nebo na přídi kutru pojmenování. Vzdálenost, dělící jej od „Aarhusu“, modravou mlhou zakrývala obrysy malé, ale rychloběžné lodi.

Teprve, když míjel maják na Studesnøshavn, vyvěsil kutr signál daleké plavby na sever.

„Aha!“ zvolal tehdy dánský velitel. „To asi ten bláznivý kapitán Pitt Hardful vede své „ztracence“ na Tajmyr?! Četl jsem, že před několika dny vyplul z Havru. Buď jak buď, ale je to smělý plavec, nemnoho takových brázdí moře. Mínuly ty dobré časy!“

Po těch slovech pohlédl dolů a křikl na bosmana, aby vyvěsil vlajkou dobrých přání.

Bylo to zpozorováno na lodích flotily, neboť nejdříve na přídi kutru a potom na druhých vytažena a spuštěna byla vlajka norská a za chvíli potom rozvinula se vlajka dánská.

Již před večerem spatřil „Aarhus“ od jihu plující jinou loď. Byl to 5000 tunový, starý, ale silný „cargo“*), jistě naložený do vrchu všech prostorů, neboť seděl hluboko a na přídi nesl bělopěnnou vlnu, hluboko se zarýváje do moře téměř po sítku zobce. Brzy rozplynuly se obrysy této lodi v padajícím šeru, jež pohltilo beze stopy světlo signálů bočných i stěžních svítilen.

---

*) Cargo — nákladní parník.

Velitel dánský uhodl.

Na kutru plul kapitán Pitt Hardful. Velení na „Witeži” měl majitel kutru, šiper Mikolaj Skalny. Několik námořníků pod velením bosmanovým pracovalo správně a klidně na palubě. Obrovitý šiper přecházel po můstku, těžký jako žulový balvan, ale na moři pozorný a bdělý jak orel. Kouřil z dýmky a cosi si pobručoval. Za ním, pozoruje každý pokyn šiprův, stál kormidelník, jenž pevně svíraje špice, točil kormidlem, naslouchaje temnému chřestění řetězu.

Na palubě sedělo asi padesát mužů. Byli to „představitelé setnin” budoucích kolonistů a mezi nimi mladý a rozjasněný kněz katolický, zamyšlený a velmi důstojný pastor evangelický a vším nadšený, roznicený Ernst Swen.

Cestující líně hovořili hned o tom, hned o jiném tematu; nyní zajímala je jediná myšlenka: vystoupení na pevninu na dva dny v Bergen.

„Potom zakotvíme teprve ve Wardö,” pravil jim námořník, prohlížející válce motorového navijče a mažící olejem mechanismus stroje. „Tam naložíme solené ryby a sušené sobí maso . . . Je to nevalná pochoutka. Často se po ní ošklíbnete! Cha—cha!”

Souhlasný smích odpověděl na ty námořníkovy žertíky.

„Lepší něco nežli nic!” prohlásil kněz a popotáhl na kolenou nakrčenou sutanu.

„Lepší treska než nic, cha cha!” souhlasil s ním námořník. „To je pravda! Hlad je lepší kuchař než „maitre” v taverně „De braves marins” v Havru!”

Pitt Hardful spal v kabině, kterou mu na čas plavby přenechal šipr. Spal jako zabítý již po celý den. Byl k smrti znaven posledními přípravami a formalitami. Byl s tím kříž, že by člověk hlavu ztratil! Téměř každý z pěti tisíc družstevníků chtěl si u něho před odjezdem vyříditi nějakou naléhavou záležitost, důvěrně s ním promluvíti, po čems se dotázati, o něco prositi, o něčem

se poraditi. Na štěstí pomáhali mu v tom dobrý Louis Bertrand, energický inženýr Pavel Gérome, Juljan Miguel i Mikolaj Skalny. Kapitán pak cele byl zaměstnán nakládáním potřeb na nově najaté parníky. Naplnil skladiště lodí stavebním materiálem, přístroji radio-telegrafickými, dynamy, naftou, benzinem, léčivý a přesně vypočítaným množstvím potravin pro všechno obyvatelstvo budoucí osady. Na štěstí nebylo mu třeba starat se o stroje důlní a k rýžování zlata, neboť věděl již od Sýčka a Bezejmenného, že mají stroje nejnovějších soustav i náhradní součástky. Na palubě Augusty dal Pitt umístiti dvě silná nákladní auta, zvláště sestrojená pro nerovný a zasněžený terén, potom bedny s knihami a školními potřebami, kněz Leduc postaral se o věci potřebné pro dům Páně, v čemž mu pomáhal horlivě skromný a zamyšlený mladý pastor, Lotarinčan Karel Böse, plynne mluvící německy, francouzsky a dánsky. Na štěstí mezi novými osadníky severu nebylo ani židů, ani vyznavačů Mohamedových. Tím stal se úkol kněží značně snadnějším.

„V naší malé církvi nebude náboženských rozbrojů, pastore?“ s úsměvem pravil páter Leduc, pátře v zadumané oči pastorovy.

„Ó nikoliv!“ odvětil Karel Böse. „Budeme společně sloužit Kristu . . .“

Prostý vesnický kaplan vyznal se dobře v lidech, proto dovedl si vyhledati kolegu, proniknutého stejnou ideou: sloužit lidem a vésti je k jasné postavě skromného Mistra, narozeného v betlémském chlévě a utrpení své a smrt na kříži lidem odpouštějícího. Byl jist evangelickým pastorem a velmi si ho zamiloval. Mnoho spolu rozmlouvali a osnovali jasné, čisté plány opravdu křesťanských misionářů.

Po vyplutí z přístavu prodlel kapitán dlouhé hodiny s představiteli setnin a v noci radil se s Mikolajem Skalnym a s klidným Ernstem Swenem. Konečně

umínil si, že se prospí, tak po námořnicku, bez omezení času.

Když se Pitt Hardful probudil, připomněl si poslední dny pobytu v Havru. Náhle se usmál: Louis Bertrand, zábavný, slabý, drsně upřímný, téměř cynický stařeček. Kapitán velmi rád byl by ho přemluvil k odjezdu na Tajmyr! Stal by se opravdovým zvonem, nikdy neumlkajícím a šířícím po celém světě zvěst o „Severském zlatě“ i o vlivu nových zásad života i práce na ideologii náhodného společenstva lidí různého přesvědčení, povah a myšlenek.

Ale starý žurnalista nedal se přemluvit.

„Vy rád chodíte po provaze, já však nikoliv!“ odpověděl. „Chápal bych vaši snahu vydobýti zpod ledu a sněhu kupy zlata . . . To každý v Evropě i v Americe pochopí, neboť rozumí, jakou mocí jest v našem věku „nejvyšší civilisace“ — zlato! Ha! U sta rohatých čertů! Ale nikdo neuvěří, že by někdo dovedl z nejvšednějších drábů, ze zlodějů, lupičů, chamtivců a závistníků nadělati Rafaelových andílkův! Ne! To přesahuje všecko pomyšlení! A k tomu bez žaláře, bez trestu smrti, bez policie, bez pout a bez karabin?! Smějte se tomu! A do toho byste mne chtěl vtáhnouti?! Tvrďte, že mám dost toho ovšedňování se s radikály a hanbící existence na útraty společnosti? Ale mně je při tom dobře a pohodlně! Pliju jim v tvář a oni mi za to platí honorář. Cítím se jako lékař-hydropat, jenž léčí studenými obklady! Konečně, můj milý příteli, jsem již stár a nemohl bych se spokojiti s nasolenou rybou a se starým, zapáchajícím masem nějakých sobů, se společností, páchnoucí zžluklým rybím tukem, se všivými Samojedy a upocenými horníky! Ne, takové pokusy nejsou pro mne starého! Mám svoje záliby . . . Rád si zajdu do klubu, posadím se pohodlně u krbu, bořím svět od základů do vrcholu, hulím vonné havana a skrápím světoborná slova starým „Chambertinem“ . . . Však ani vy tam dlouho nevydržíte s tou holotou!

Jsem jist, že brzy zavítáte k nám, uložíte v bance nové miliony a budete hostiti v svém pohostiném paláci své přátele. Ale prosím, abyste si poznamenal, že kouřím jen pravé havanské „Coronas“ a piji jen „Chambertin“ a to nejméně z r. 1912.”

Ale staroušek prokázal mu velkou službu, odkrýváje zavilé pikle kapitalistů, snících o uchvácení „Severského zlata“ do své moci. Pitt byl proto připraven k boji a svěřil se s tím Bertrandovi.

Ten mávl rukou a zasmál se:

„Prohrájete, milý příteli, neboť chcete bojovati pomocí bílé, nevinné lilie a zelené olivové ratolesti, ale na takové lotry a žraloky takové zbraně jsou nedostatečné!“

„Kdo vám, redaktore, řekl, že nedovedu své myšlenky hájiti, řekněme třeba vězením, pouty i karabinami?“ otázal se Pitt takovým hlasem, že starý redaktor až poskočil a sevřel rukama kapitánovo rameno. Vyčetl z očí Pitta Hardfula tak rozhodnou odpověď, že až zbledl.

Zachvěl se, když ozval se tvrdý, chladný hlas přítelův:

„Buď budou se mnou choditi po provaze, jak jste se vyslovil, nebo vrátí se s prázdnem, nebo se nevrátí nikdy, odváží-li se zaútočiti na to, co se stalo mým životním cílem . . . To vám pravím já, pane Louise Bertrande!“

Od té doby starý žurnalista dlouho chodil zamyšlen, pomáhal Pittovi v návale prací, ale den před odplutím lodí stiskl mu ruku a zašeptal:

„Oh, kdybych byl mladší, nic by mne nezadrželo od výjezdu s vámi, kapitáne! Bohužel, jsem opravdu starý člověk . . . žurnalistická tuba, schopná halasu, ale ne činu . . . Starý Bertrand již v ničem vám neprospěje!“

Byla to poslední jeho slova. Smutný a zhroucený stál v přístavu a mával šátkem potud, dokud „Witez“ nezmizel za stěnou mola.

Kapitán dobře si pamatoval tuto rozmluvu a svou hrozbu. Sotva přístavní lodivod opustil palubu kutru, pokynul Pitt knězi Leducovi a Ernstu Swenovi. Uvedl je do kabiny a pravil jim, upíraje na ně přísný pohled:

„Nemyslete, že vezu s sebou samé přátele, již cítí s mými záměry a kteří mne chápou! Polovinu a snad i více kolonistů tvoří vyslanci mých nepřátel a zdá se mi i nepřátel vašich, neboť bývají často také nepřáteli náboženství a mravnosti. Toužil bych, abyste mi věřili, než se o tom očitě přesvědčíte, že od své myšlenky neustoupím! Máte-li ke mně důvěru, musíte — prosím vás o to — mezi novými kolonisty vyhledávati lidi, kteří by se snažili pomocí zlata, jež dává klid nezávislosti, dojíti k zdokonalení ducha, nikoli k požívačností a k utiskování slabších. Předvídám boj se straníky přímo opačných názorů, proto musíme míti jisté, jako skály tvrdé přívržence. Mezi svými lidmi nevidím zdatnějších a povolanějších, než jste vy! Pomozte mi a tak opravdu vykonáte šlechtné a úctyhodné poslání!”

Mlčky stiskli si ruce a tak zpečetili tuto němou úmluvu.

Pitt připomněl si dny, prožité v horečné práci, neklidu, duševním zmítání a s úlevou si vzdychl, uslyšev, jak hlasitěji zašplouchla vlna o bok „Witeže” a kdy z daleka dolétl k němu basový hlas Mikolaje Skalného.

„Kormidlo připrav! Lidé ke kotvám! . . . Řiď řetěz u navíječe!”

„Přijíždíme do Bergen!” pomyslil si Pitt a počal se rychle oblékati.

Dva dny stál „Witež” ve fjordu před klidným, vážným městem Bergen.

Kapitán měl tu mnoho práce. Nejdříve navštívil všechny tři lodi, jež pluly za kutrem na daleký Sever.

Provázeli ho „představitelé setnin”, s nimiž po dobu cesty hovořil o zásadních mnohých otázkách a odpovídal upřímně a jasně na dotazy a rozháněl různé pochybnosti.

Cestujícím dařilo se dobře, což bylo lze očekávat, neboť oceán byl klidný a počasí se na delší dobu ustálilo, o čemž svědčil vysoko stojící tlakoměr. Na palubách parníků panovala veselá nálada; všude zněla hudba a zpěv, neboť ten i onen z kolonistů vezl si hudební nástroje. Mládež, plující na lodi „Jenna“, utvořila si pěvecký sbor, jenž velmi dobře zpíval, mělt několik pěkných hlasů. Nejvíce se z toho těšila bývalá pianistka, paní Teresa Cartonová, slibující všem nádherné koncerty „před rampou z polárních září“. Lékaři se však hrozně nudili, neboť neměli pacientů.

Jediný jen cestující z „Roberty“, když Pitt Hardful obcházel paluby a kajuty, naň vypadl, vztekle mávaje pěstmi a prskaje slinami.

Vyhrabal se z pokrývky a řval:

„*Perros, carañas estupidos!**) Zavřít mne, mne v podpalubí ... jako nějaká *canalla***), která jet třetí třídou . . *Mil veces-no, en nombre del amor!*..***)

Pitt ihned poznal seňora Esuperanzo Gradaza a přimhouřil oči, tuše neodvratné střetnutí se Španělem.

Zatím obrovitý, otlý Gradaz postřehl kapitána a přiblížil se k němu.

„*Óle!*..†) zařval. „*Eso es monstruoso, capitano!*††) Snad neznat Esuperanzo Gradaz z Barcelony?! *Dios mio! Madonna!* V luxusní kabina spát šest *estupidos animales*,†††) obyčejní chlapi a seňor Gradaz musít jít pod palubu?! *No!*††††) Žádám zvláštní kabinu. Hned!”

„Neřvete, seňor, jako asturský býk, vždyť to není nic platno!” klidně, ale chladně připomněl mu Pitt.

„Co to asturský býk? *Madonna Sagrada!* Neznáte Esuperanzo Gradaz?!” zařval Španěl.

*) Psi! Zdechliny morové!

***) Sběř!

****) Tisíckrát ne! Ve jménu lásky!

†) Bravo!

††) Tohle je hrozné, kapitáne!

†††) Hloupá zvířata.

††††) Ne!

„Promiňte,“ odvětil Pitt a vytáhl z téky seznam kolonistů, „hned se podívám . . . Grabbe . . . Grabeau — aha — tu to již mám: „Gradaz Esuperanzo, 58letý, občan z Barcelony — povolání — svobodné“. Svobodné?“

Kapitán odstoupil od Španěla na několik kroků a přeměřil ho ostrým pohledem.

Po chvíli pokračoval výsměšným tónem:

„Zdá se mi, že si ubíráte let? . . . Vypadáte tak na 68 let . . . dobrých 68! Ale co to značí — povolání — „svobodné“? Takových povolání je mnoho: umělci, spisovatelé, právníci, lékaři . . . Ale dívám-li se na vás, señore Gradaze, bezděčně myslím, že jste měl kávové nebo bavlnové plantáže v Brasilii, kde jste trýznil dělníky vystěhovalce a černochoy, nebo že jste byl ředitelem veselého domu v Rio de Janeiro z „předměstí červené lucerny“, nebo obchodníkem lidským zbožím . . .“

Hrubý Španěl neočekávaně změkl a snížil tón. Zcela klidnějším hlasem velmi skromně protestoval:

„*Dios mio!* Co také mluvit, *capitano?* Jsem jen takový skromný rentier, který chce vydělat, aby se stal méně skromný, cha-cha-cha!“

„To jste si to, señore, špatně vybral!“ zasmál se Pitt. „Podle smlouvy, kterou před lhůtou mohu zrušiti jen já, každý kolonista musí pobýti na Tajmyru plných pět let. Pět let, señor Esuperanzo! Hledte, aby vám po té době stačila chuť k méně skromnému životu! Za to mohl byste za ten čas důkladně súčtovat se svým svědomím a litovat starých svých hříchů, pane rentiere z Barcelony!“

Odvrátil se od něho a chtěl odejti, ale zastavil ho kapitán „Roberty“, statečný, vážný Němec a přiloživ ruku k štítku čapky, hlásil:

„Tento pasažér stále tropí neplechty, popouzí lidi k hádkám a k neposlušnosti, stěžuje si na jídlo, ač jí

za tři nebo i za čtyři. Kromě toho žádá každodenně xeresu nebo whisky a k posádce chová se neslušně.”

Pitt Hardful chvíli přemýšlel a potom náhle pozdvihl pobledlou tvář. Hleděl na Španěla přísným zrakem a pronášel slovo za slovem, jako by těžké a ostré hřeby zarážel v tvrdé dřevo:

„Kapitáne, znáte své povinnosti a práva v době plavby?! Užijte jich v celé plnosti! Kdyby ten pán ještě někdy tropil výtržnosti — po prvé zamkněte ho o chlebě a vodě na týden v tmavém skladišti, ale po druhé — hoďte ho jako shnilé maso přes palubu!”

„Rozkaz!” odvětil Němec. „*Abgemacht!*“

Toto rozhodnutí Pitta Hardfule působilo silný dojem na tísňící se kolem cestující. Všickni chápali, že s Pittem Hardfulem lze po lidsku mluvit, ale protiviti se mu — nikdy!

Pitt, spatřiv bledou, ztrnulou tvář Šimona Rouviera, pokynul mu. Odešli spolu na záď lodi a usedli na svitnutých lanech. Kapitán zapálil si doutník a tiše mezi zuby řekl:

„Povídejte, Rouviere! . . .”

„Pane kapitáne! Jako stín chodil jsem za inženýrem Géromem, poslouchal jsem, co mluvil a seznal jsem jeho smýšlení. Je to dobrý člověk a šlechetný, oddaný váš přítel. Jsem tím tak jist, že mohl bych na to svou hlavou přísahati, pane kapitáne!”

„Věřím vám a sám měl jsem tentýž dojem,” zašeptal Pitt.

„Ale za to ten Španěl, ten Gradaz!” vybuchl Rouvier. „Toť vzteklý vlk! Chlubil se, že má více zlata než všechny banky v Španělsku, že rozumí síle zlata, že zlato je totéž jako svědomí . . . Ale vizte, sám Gradaz se tu motá . . .”

„Odejděte zatím, Rouviere,” zabručel Pitt a hleděl na blížícího se Španěla, jenž z dále mával hrubýma rukama a hlasitě volal:

„*Capitano! . . . Capitano! . . .* Jen hlupáci se nedovedou dorozuměti . . . Esuperanzo Gradaz není hlupák, capitano Pitt Hardful — není hlupák. *Ten piedad de nosostras, señor!**) Dva chytří lidi musí se domluvit v moudré věci! *Mil veces-si!*!**)“

Pitt kývl hlavou, ukázal na kupu lan a zabručel:
„Poslouchám!“

Esuperanzo Gradaz, supěje, prskaje slinami, směje se, strašně se šklebě mluvil dlouho a vášnivě, občas se k Pittovi nachyluje a šeptaje mu do ucha.

Gradaz začal tím, že se vyzná v lidech, ó, výborně, neboť tisíce takové holoty přelilo se přes jeho prsty, proto též ihned vyznal se v „zlatém kapitánovi“. Vidí ho jako na dlani, jako novou, právě z tisku vyšlou pěti-pesetovku. Kapitán Hardful, to je hráč ne ledajaký. On pak, Esuperanzo Gradaz, dřív, než se s kým spojí, má zvyk podrobně se o něm informovati, do nitra, do nejmenší skvrnky na kůži a na svědomí ho prohlédnouti, až do posledního nehtu na noze. O kapitánovi ví všechno, do poslední písmeny všechno, neboť informace o něm nepodal mu nikdo jiný — než děd kapitánův, ctihodný, Alfred Stefan, s nímž vízí ho dávné přátelské svazy. A proč změnil kapitán dobré, ctěné jméno Stefanů za nějakého Hardfula?!

Až dosud klidně poslouchající Pitt při posledních slovech sebou náhle trhl a vnořiv svůj pohled v drzé oči Španělovy, podotkl na pohled lhostejně:

„Jména svého se člověk zřiká z různých příčin. Váš syn, například, učiní to jistě pouze proto, aby ho nikdo nepodezříval, že je potomkem Esuperanza téhož příjmení.“

Gradaz hlasitě prskl.

---

*) Měj s námi slitování, pane!

**) Tisíckrát ano!

„Já nemám syna!“ volal se smíchem. „Stále se ještě na mne hněvá „zlatý kapitán“?! Zbytečně, neboť my dva uděláme spolu znamenitý obchod!“

Opět se nachýlil nad kapitánem a šeptem dále pokračoval. On, Gradaz, rozumí, že kapitánovi záleželo na rehabilitaci. Proto zaletěl příliš vysoko a daleko. Odevzdal zadarmo nepřebrané poklady Severu, chtěl pozdvihnouti pokleslé chudšasy a mluvil cosi zcela nerosozumitelného o přetvoření duše společnosti nynější . . . Duše? Ta duše již netouží po svobodě, ani po vznešených ideálech, ani po bratrství a rovnosti, za to třese se na dobré jídlo a pití, na kabaret s nahými děvčaty, na kouření, na užívání všeho, jen je-li to hned a je-li toho dosti . . . Směšné jsou to sny a snahy u člověka tak vážného a schopného, jako je kapitán Pitt Hardful! Bude-li dále trvati na svém snílkovském plánu, stane se všecko tak, jako by kapela z not odehrála. Cha-cha-cha! Esuperanzo Gradaz ví, že mezi těmi dráby, jimiž jsou nacpány lodi, plují vyslanci ústředny socialistické a vedle nich, snad v těchže kabinách lidé, posláni svazem průmyslníkův a bankéřů. Útok začnou socialisté, jako hloupější, méně zkušení a ostražití a až ti učiní průlom v díle Pittově, podniknou útok kapitalisté. Co z toho bude mít „zlatý kapitán“? Proto ne z citu, neboť *Dios mio!* cit nestojí za šňupec tabáku, ale ze zdravého rozumu navrhuje Gradaz spolek. Však provede takový kousek, že odstraní s ničím sluhy Marxovy i kapitalisty a na světových bursách světa objeví se nejdražší akcie „Společnosti Severské zlato“ Esuperanzo Gradaz a Pitt Hardful!

„Souhlasíte? Co?“ otázal se Španěl, vítězně patře na kapitána a vztahuje k němu silnou, chlupatou ruku s černými nehty a mhouraje chtivýma očima.

Pitt Hardful nehledě naň, zabručel:

„Schovejte tu svou pracku, neboť to není pro mne . . .“

„Tož možno to i bez toho!“ pokrčil rameny Esuperanza. „Chci jen slyšet, zdali souhlasíte, či nikoliv?“

Pitt pohlédl na sedící před ním kupu tuku a ničemnosti a otázal se:

„Byl jste ke mně zcela upřímný, señore?“

„Jako ve zpovědi!“ přisvědčil Gradaz.

„Ve vašich ústech zní to divně a neposkytuje to nijaké záruky, ale připustme to,“ podotkl kapitán. „Nejste tedy zástupcem kapitálu?“

„Proč to tajiti?“ zasmál se Esuperanzo. „Jsem zástupcem kapitálu, ale osobního, ne „zorganiso vaného“! Chci vyrvati „kapitalistické internacionále“ to severské sousto a zvu vás do spolku, neboť i tak půjdu svou cestou a dosáhnu svého cíle!“

„Nu, nyní věřím ve vaši upřímnost, señore!“ zasmál se Pitt. „To mne zavazuje též k úplné upřímnosti. Poslyš, Esuperanzo Gradaze z Barcelony a dobře si to zapamatuj! Po druhé nebudu to opakovati . . . Opo vážíš-li se postaviti se mi v cestu, rozdrtím tě a tvůj tučný trup rozervou vlci a roznesou po tundře. Tot moje odpověď. Pokud žiji, nikdo neuchvátí Tajmyru, neboť jsem jej dal novému lidstvu!“

Pitt vstal a neohlédnuv se, odešel.

„*Que perro estúpido!*“*) zabručel užaslý Španěl.

Pitt však jen předstíral rozhorlení. Rozmluva s Gradazem ho potěšila nevýslovně. Věděl již, že mezi nejhoršími jeho protivníky — kapitalisty, může vzniknouti domácí válka, jejíž propuknutí může sám uspíšiti a tím demaskovati své nepřátele.

„Zahraji si s tím, až přijde náhlá potřeba . . . .“ rozhodl se Pitt.

Zastávka v Bergenu, kde se nakládalo uhlí a lehké trámce z tvrdého norského smrku na budoucí baráky — zabrala Pittovi dva dny.

Pitt vyslal napřed lodí s kolonisty, určiv jim směr na Wardö, slíbiv, že brzy je dohoní. Zůstal s „Witezem“ v Bergenu několik hodin, neboť chtěl tu zkontro-

---

*) Jaký hloupý pes!

lovati navigační přístroje, nevzdělaným šiprem velmi zanedbané. Bylo třeba též doplniti námořní mapy a zakoupiti několik ročníků locie.

Před večerem, když Pitt seděl v kanceláři přístavního kapitána, uslyšel v sousedním pokoji rozmluvu. Jakýsi štorman hlásil přístavnímu úředníku, že přijel na rejdu před Bergenem a že odpluje zítra před polednem, zaopatře se uhlím a sladkou vodou. Z odpovědí štormanových na otázky přístavního úředníka vyrozuměl, že se mluví o lodi typu malých „cargo“, patřících holandské společnosti.

„Jaký je cíl vašeho „Haarlemu“?“ otázal se úředník, zapisuje asi informace do přístavní knihy.

„Daleký Sever,“ byla odpověď.

„Zajisté náležíte k flotile kapitána Hardfula? Jeho lodi odpluly před třemi hodinami . . .“

„Ne! Jedu sám,“ odpověděl šiper.

„Jaký je druh vašeho nákladu?“ ptal se dále úředník.

„Alkohol, tabák a bedny se strojovými součástkami . . .“

„Eh, při tisíci zlámaných kotvic!“ zabručel Pitt. „Škoda, že tu nemám Miguela — za hodinu dověděl bych se všechno!“

Kapitán bočnými dveřmi vyšel z kanceláře a rychlým krokem pospíchal k přístavu. Na rejdě stál nevelký parník s bílým nápisem „Haarlem“ na přídi.

Pitt usedl na kamenném sloupku a čekal.

Za několik minut postřehl holandského šipra a bosmana, vracející se z přístavní kanceláře.

Kapitán přitáhl na sebe civilní oděv a přistoupil k námořníkům s norským pozdravem.

„Těšíme se, že do našeho přístavu zavítali stateční Holanďané,“ pravil přívětivě. „A na dlouho-li? Což abychom vstoupili na „Witez“? Kapitán Pitt Hardful má dobrý „gin“!“

„Hardful neodplul?“ zvolali oba námořníci. „Viděli

jsme přece dýmy jeho parníkův a „Witez“ pluje vždy napřed?”

„Witez“ zůstal v přístavě. Pojedme tam! Hardful je pohostiný kolega, pohostí nás jak se sluší!” vybízel kapitán.

„Eh, dejte s tím pokoj! Musíme se vyhýbati setkání s ním, neboť jsme dostali takový rozkaz!” zahučel neopatrný bosman.

„Vyhýbati se takovému kamarádu, jako je Pitt Hardful?” zvolal udiveně Pitt. „Jaký to nejapný rozkaz?”

„Mně samému se to hned nelíbilo, ale služba je služba, to sám víte!” zabručel šipr. „Sledující flotilu Hardfulovu, musíme dostihnouti na Tajmyr . . . Naše společnost na té plavbě mnoho vydělává, ale člověk musí míti oči na stopkách a plížiti se jako nějaký podlounník! Do dřavého skladiště s takovou plavbou!”

Šipr zaklel a v zlosti si odplivl.

„Jaká škoda! Pobavili bychom se v dobré společnosti!” zakončil Pitt hovor louče se s námořníky.

Byla to velmi důležitá novina, nutící Pitta k ostražitosti.

„K ďasu!” pomyslíl si. „Snad mne chtějí i s „Witezem” vyhoditi do vzduchu a někdo, plující na „Haarlemu” má se postavit v čelo výpravy a opanovati Tajmyr? Ti pánové, typu Esuperanza Gradaza, jsou všeho schopni!”

Za hodinu po rozmluvě Pitta Hardfula s Holanďany vyplul „Witez” vedený lodivodem z úzkého fjordu bergenského, vysadil Nora u severního břehu a potom kutr vyrazil bystře vpřed, doháněje flotilu.

„Poslyš, šipře!” řekl kapitán Mikolaji Skalnému. „Až popluješ kolem našich lodí, dej jim signál, aby postavily sesílené stráže na přídí i na zádi, za dne pak aby bylo moře stále pozorováno! Může nám hroziti nebezpečí!”

Šipr rozšířil nozdry, jako by chtěl navětriti neviditelného nepřítele, mlčky pokynul hlavou, neboť obr na moři, ač mnoho jedl a kouřil, ale za to málo pil a ještě méně mluvil . . .

XIV.

CESTOU VIKINGŮ.

Oceán tiše oddechoval; na širokých, plochých jeho vlnách plula k severu flotila Pitta Hardfula. Plula toutéž cestou, vytčenou před tisícem let bohatýrským Elfem Seterem, ujařmitelem oceánu Hyperboreů, předchůdcem smělých vikingů-dobyvatelů a vikingů-skaldů.

„Witez“ dral se vpřed celou silou a za ním v jeho stopě pluly nové německé parníky, konající první svou cestu.

Cestující byli plni radosti. Tak krásného, osvěžujícího počasí a tak báječně klidného moře neočekával nikdo, neboť i ti námořníci z Brém, znalí plaveb v těchto zeměpisných šířkách, divili se a kývajíce hlavami, hovořili spolu:

„Šílené štěstí má ten kapitán Hardful! Že by se Atlantik v této roční době s námi tak mazlil, no, to je zvláštní! Jak to bude dále? Co nám zazpívá Ledový?“

Poblíže stojící pasažér smělé, pihovaté tváře zatřásl křtící rudých vlasů a vmísil se v hovor důstojníků:

„Ledový oceán dostal již rozkaz kapitána Hardfula! Cha-cha! Uvidíte, pánové, že na naše uvítání bude horký a až k Vajgači nespátíme ani kouska ledu. Ano, tak jako že se jmenuji Julian Miguel!“

„Ó, vidím, že jste již plul v tam těch vodách?!“ pravil Němec s údivem a s bezděčnou úctou, patře na rudovlasého cestujícího.

„K službám a to ne jednou! . . . Hoj, pamatuji, jak jsme zlomili u Jamalu kormidlo!“ odvětil vychloubavě Miguel a víc a více se rozohňuje, začal vypravovati

o dřívějších plavbách „Witeže“ pod vedením Olafa Nilsena a Pitta Hardfula. Důstojníci, námořníci a četný dav kolonistů obklopili Miguela a všickni s utajeným dechem poslouchali.

Loďstvo míjelo právě maják na ostrově Ulfö. Trčel téměř na černé skále jako štíhlý, bílý sloup, do poloviny krytý bílou pěnou vln, rozstříkujících se o skaliska.

„Migu!“ ozval se náhle zvučný ženský hlas.

Rozhovořený Miguel ihned přerušil svoje vypravování a přispíšil k ženě, stojící na horní palubě. Byla to mladá žena zlatoplavých vlasů, jako kov starých nádob kostelních a safírových, velmi smutných očí.

„Migu!“ opakovala skoro se slzami v očích a v hlase, upravujíc si černou sítku, pokrývající hlavu. „Vidíš-li skály Ulfö? Kdesi tu, snad právě pod kýlem naší lodi, spustili jsme . . . tehdy tělo Olafa Nilsena . . .“

Těžce povzdychla a přes pobledlou tvář mihla se křeč bolesti.

„Hle, tam přímo před námi zdvíhá se černý ostroh!“ zašeptala. „Toť jižní mys Hadsefjordu . . . Můj ostrov Langö . . . A tam — Lofoty, staré, smutné, tragické Lofoty . . . kus mého života minul tam nenávratně a kdo ví — snad nepotřebně . . .“

Náhle na „Witeži“, plujícím opodál, vykvetla girlanda signálových vlajek, za ní druhá a náhlý ryk sirény na kutru zatřásl vzduchem.

„Signál — zabrzdit stroje!“ zvolal službu konající důstojník. „Strojníku — malý běh!“

„Co se stalo?“ ozvaly se neklidné otázky.

Zatím na všech třech německých parnicích rozlehl se povel:

„Stroje „stop“! Kormidlo u „N“! Směr beze změny!“

„Witež“ zatím objel širokým obloukem a opatrně blížil se k parníkům, pohybujícím se již setrvačností. Konečně se zastavily, lehce se houpající na dlouhých vlnách.

Kutr, dýmaje, se zastavil. Tu rozlehl se hlas Pittův:
„V tomto místě byly spuštěny na dno oceánu tělesné ostatky našeho přítele. Byl to statečný, šlechetný, čisté duše norský šiper Olaf Nilsen, majitel a vůdce „Witeže“. Za chvíli začne pobožnost za duši zemřelého. Na palubě postavte všechny směny! Vzhůru vlajku Norska! Ať soudruzi naši spolu s přáteli Olafa Nilsena povzdychnou za klid jeho duše!”

Kněz Severin Leduc začal se modliti. Pořadem začaly se rozvíjeti velké norské vlajky a vlály tiše nad ukrytým v tůni hrobem jako skála tvrdého a čistého jak voda fjordu šipra z Lofot. Na stěžních „Witeže“ třepotaly se praporky signálů, jako by mluvily o daleké, neznámé výpravě v kraj nesmrtelnosti.

Po krátké pobožnosti katolické pronesl pastor Böse nahlas improvizovanou, příležitostnou modlitbu a oba kněží učinili kříž nad hrobem námořnickovým.

Na „Robertě“, těsně u zábradlí paluby klečela mladá žena, mající černou sítku na zlatoplavých vlasech a se slzami v očích vroucně se modlila.

Miguel starostlivě a s neklidem na ni hleděl a když povstala, zašeptal k ní:

„Ó, fru Tornwalsenová! Náš kapitán na vše pamatuje. Nezapomněl ani na Olafa Nilsena — ať *Santa Madonna* duši jeho chrání!”

„Ano, Migu!” odvětila smutným hlasem. „Bůh stokrát odmění za to kapitána!”

V hlase jejím znělo vzrušení a upřímná vděčnost.

Kdosi bezohledně dotkl se ramene ženina a otázal se se smíchem:

„*Belleza . . . Belleza sublima! . . .**) Netřeba slzami kaziti si oči! Což ten nebožtík byl vaším milencem, seňoro? Chachacha?!”

A náhle stalo se cosi neočekávaného.

---

*) Krása, krása vznešená.

Štíhlá, krásná postava mladé ženy se napiala jak oblouk napiatého luku, prohnula se vzad jako vzpruha a rychle, prudce, krátce a silně nachýlila se vpřed.

Esuperanzo Gradaz, zasažený pěstí v oko, zapotácel se na hrubých nohou a uskočiv několik kroků padl na bednu s ochrannými pásy a řval jako podřezávaný vůl.

Když se vzpamatoval, tiskna dlaní zasažené oko, ohlédl se; na palubě viděl jen jednoho námořníka, umývajícího palubu.

„*Perra, más que perra!*“*) zařval Esuperanzo. „Co to bylo?“

Námořník obrátil k Španělovi rozesmátou tvář a odvětil skoro drze:

„Amor místo v srdce trefil seňora do oka . . .“

„*El nombre del amor!*“**) vykoktal seňor Gradaz.

„Právě jsem mluvil o Amorovi!“ smál se námořník.

„*Que se pudre!*“***) zařval Španěl a nejistým krokem vlek se dále, křiče:

„Lékaře! Lékaře! . . . Tu vyrážejí oči!“

S můstku nachýlil se službu konající důstojník a zvolal:

„Ticho, ty vepři! Pamatuj na to, co řekl kapitán Hardful. Poletíš dolů, rybám na kořist, ty starý ohavníku!“

„*Ten piedad, seňor Dios mio!*“†) zastenal Esuperanzo, ale přestal již křičeti a klíti, neboť před zdravým okem jako živá objevila se přísná, hrozivá tvář „zlatého kapitána“.

Rozezlený Španěl umínil si, že se pomstí. S přívětivým výrazem v tváři, ještě odpornější než obyčejně a více odstrašující, neboť malé, zrudlé oko vypadalo hrozně v napuchlých, tmavomodrých záhybech zvadlé

*) Pse, víc než pse!

**) Pro lásku!

***) Ať se utrápí!

†) Měj s námi slitování, pane!

kůže — přistoupil dva dny na to k mladé ženě, procházející se po palubě a pravil:

„He? Taková *belleza esplendorosa*,*) jemná jako siréna, ale pěstí bije jak silný námořník — zabiják! Kde nabyla seňora, takové zručnosti?”

Elsa Tornwalsenová neodpověděla, nedívajíc se na drzého starce.

Esuperanzo Gradaz nijak nejsa uveden v rozpaky, pokračoval:

„Nechtěl jsem urazit . . . Kdež pak! Taková krasavice, takový mazlíček . . . Patrně něco vážného přinutilo seňoru k opuštění Evropy . . . Snad kdesi, kdysi na Rivieře nebo v Biarritzi tyto sličné ručičky vsunuly se nepozorovaně do milencovy tobolky . . . Utíkáme — co? Až na Tajmyr? . . . He? Taková panenka a na Tajmyr! *Eso es monstruoso!*“***)

Elsa stále mlčela, jenom chřípě se jí rozšířily a oči vrhaly zpod spuštěných víček skryté, obezřetné pohledy na blížícího se Španěla.

Hlavou mihla se jí šílená myšlenka:

„Udeřiti ho mezi oči a shodit ho přes zábradlí paluby . . .”

Gradaz, maje za to, že mladá žena mlčí, neboť je nastrašena jeho domysly, mluvil již směleji. Nepostřehl inženýra Géromea a Juljana Miguela, kteří právě hovořili o Olafu Nilsenovi a bystře pozorovali Španěla. Neslyšeli, co Gradaz mluvil, ale Miguel postřehl, že Elsiny ruce se chvílemi chvěly a svíraly se v pěst.

„Ta barcelonská lojovka něco šeredného povídá fru Tornwalsenové,” pomyslíl si Miguel a přistoupil blíže.

„Seňora *belleza!*“***) bručel skrze zuby Gradaz. „Já o tom nikomu ani slůvkem se nezmíním . . . Taková hračička . . . Pravá křehotinka . . . Oběma nám bude

*) Skvoucí krása.

***) Tohle je hrozné!

***) Krásná paní!

nudno na Tajmyru, neboť ani já, ani krásná seňora nejsme stvořeni ku práci! Cha-cha! Tam jsou asi dlouhé noci . . . Mohli bychom si je zkrátiti. A za to do krásné kabelky mojí „belleza“ tiše zvonice sypaly by se peníze, velké zlaté peníze. Třeba jen, abys mile-nečko, kočička dravá . . .”

Nedopověděl, neboť v tom okamžiku zavířilo to na palubě „Roberty”. Esuperanzo Gradaz byl sražen k zemi a přitištěn vahou dvou těl, rvoucích a zápasících s ním. Těžké údery čtyř mocných pěstí dopadaly na tučné tělo Španělovo; pěsti byly s opravdovým zápalem a čísi hrdla vydávala řev a kletby.

Námořníci stěží osvobodili silně potlučeného a stejnajícího Esuperanza, odtrhovali od něho vzteklého Míguela, zarytého do něho jako pes v medvěda, meta-jícího proudy takových kleteb, jakých užívali snad jen konkvistadoři Cortezovi. Námořníci drželi za ruce ble-dého, rozhorleného Géromea, jenž stále opakoval:

„Za zábradlí s ním! Za zábradlí!”

Kapitán „Roberty” vyslechl, co se stalo a kázal zamknouti starého dobrodruha do nejhlubšího místa v skladišti.

„Posedíš si tam až do Wardö!”

Pro cestující byla taková příhoda jedinou zábavou, neboť moře neposkytovalo nijakých dojmů. Oceán jako by spal a jako v rozkošném snění jemně kolébal lodi, brázdící jeho hruď. Zřídka jen objevily se na obzoru grindy*) nebo přeplula hejna sleďů, pronásledovaných tulení a delfíny.

Lodi dávno již minuly souostroví Westeraalen, roz-loučily se signály s posledním evropským majákem, míhajícím se na ostrově Kwalö, a plující k NNE (severovýchodu), zamířily k výběžku Nord Cap.

Ledový oceán uvítal výpravu dosti silným větrem,

---

*) Druh malých ryb.

ale ani ten nezdvihl vln, proto plavba byla jako dříve klidná za velmi příznivých okolností.

Od majáku Garghióla poskytovalo moře víc a více nových dojmů.

Lodi setkávaly se stále častěji s hustými hejny sledů a tresek, pronásledovaných stády delfínů, grind a tuleňů a jednou námořník pracující na přední stěžni, zvolal:

„Patřte tam na sever!“

Opravdu děly se na moři divné věci.

Cestující nemohli dlouho nic spatřiti v rozvlněné, rozbouřené vodě, kde zmítaly se jakési potvory.

„Tot houf „lupičů“ napadl velrybu!“ zvolal důstojník, sledující zjev silným námořním dalekohledem.

Velryba s největším úděsem hnala se přímo proti plujícím lodím. Obvyčně plachá a ostrážitá, neobracela pozornosti na lodi, přetínající jí cestu a na jejich hučící stroje. Zmizevši na chvíli pod hladinou, opět se vynořila obrovským svým tělem, metala se sykotem a jekem sloup vody a opět se ponořila. Nebylo pochybností, že je pronásledována, ale útočníků dosud nikdo nespapřil.

Teprve když velryba, znavená a vysílená s námahou plula mezi „Witežem“ a „Robertou“ a skoro se již ani neponořovala, spatřili cestující více než deset zvířat s tmavými hřbety a bílými břichy. Vyskakovala nyní z vody a dorážela na znaveného obra. Někteří útočníci zarývali se velrybě v pysky a zachycovali se za mohutné její ploutve.

„Vizte! Vizte!“ volal důstojník. „Jsou to „mečouni“, mají pět metrů délky a patří mezi ssavce kytovité. Námořníci nazývají je „lupiči“; jsou to nejstrašnější dravci, horší než žraloci. „Lupiči“ jsou pravou pohromou moře, ničitelé všech žijících bytostí, zvláště velryb, které bez milosrdenství pronásledují. Již čtyři ti lupiči vhrzli se v pysky ubohé velryby. Snaží se zatáhnouti ji na hlubinu a držeti ji tak dlouho, až se nedostatkem vzduchu udusí . . .“

Velryba, obklopená stádem těch dravcův, plula dále k jihu, až zmizela — —

Po dvou dnech Pittovy lodi zakotvily před Wardö, zapáchajícím rybami, rybím tukem, hniječícími kožemi a odpadky z koželužen.

Pitt Hardful a Mikolaj Skalny ztrávili celý den v městě, vyřizující přístavní formálnosti a činíce různé nákupy. Lodi opatrovaly se uhlím, sladkou vodou a sudy se solenými treskami, jež jim měly vystačiti až do Tajmyru.

„Zato tam budeme si pochutnávat na čerstvých a výborných rybách, jako jest jeseter, losos, nelma, tajměň, moksun a někdy dostaneme i omulu!“ utěšoval Miguel spolucestující. „Zajisté jste ani neslyšeli o takových rybách a lepších nikdy již nebudete jísti. Nu ale nyní až do Pyasiny zvýkejme dřevnaté tresky — ale jaká pomoc!“

Pitt, vrátiv se k večeru, zastal ve své kabině Pavla Géromea.

Inženýr tajemně se tváře zamkl pečlivě dveře a šeptal:

„Mám velmi důležité zprávy, kapitáne!“

Pitt mlčky naň hleděl.

„Od Bergenu až do Wardö nespouštím očí se dvou skupin cestujících na „Robertě“,“ pokračoval Gérome. „Hlavními vůdci jsou: v jedné elektrotechnik Barbier, v druhé jakýsi Heinrich Blühm. Tyto skupiny scházejí se každá zvlášť a stále se radí. Ti i oni chlapi šeptem si vypravují, že za námi pluje . . .“

„ . . . holandská loď „Haarlem“, vezoucí lihoviny a nějaké stroje,“ dopověděl Pitt.

„To vy, kapitáne, víte již to?“ zvolal užaslý Gérome.

„Musím o všem věděti, jinak by se celý můj plán zhroutil,“ odvětil kapitán, pokrčiv rameny. „Zajímají mne jen ty stroje . . .“

„Právě to! Před dvěma dny za stěnou své kabiny slyšel jsem o tom rozhovor,“ pravil inženýr. „Byl ote-

vřený iluminátor, proto všecko jsem slyšel zcela určitě. „Haarlem“ kromě lihovin a tabáku veze . . . karabiny a to všecko má býti vyloďeno kdesi na Tajmyrském jezeře . . .”

„Je mi jen divno, že — jak pravíte — jsou to různé skupiny a tatáž loď veze jim totéž zboží! Jak to vysvětliti?“

„Dva dravci často se spojí, aby napadli společného nepřítele . . .” podotkl Gérome.

„Nepřítel, to jsem patrně já, ale kdo jsou ti dravci?“ otázal se Pitt.

„Socialisti, jež vede Barbier a vyslanci kapitalistů vedení Blühmem,” vysvětloval inženýr. „Oni mají dostati zbraně, tito — alkohol a tabák. Kapitál rád přihlíží, jak si jiní pouštějí krev, sám pak pokouší zlatem nebo jiným jedem . . .”

„Taák!” zvolal v zamyšlení Pitt. „To je velmi pravděpodobné a — smutné!”

„Obáváte se?“ otázal se Gérome.

„Obávám se, že „Severské zlato” počne svou činnost přísnými činy,” zabručel kapitán a zatal zuby.

„Děkuji vám!” pravil po chvíli Pitt, podáváje inženýrovi ruku.

„Doufám, že nezklamou vašeho očekávání!” odvětil Gérome, hledě směle v Pittovy oči.

Po třídním pobytu ve Wardö vyplulo loďstvo na východ.

Lodi pluly nyní značně volněji, neboť Mikolaj Skalny opatřil všecky silným, hrubým opancéřováním z trámců a visutými „fendery”*), které měly oslabovati nápor ledu na trupy lodí, jež však též brzdily rychlý běh lodí.

Plavba konala se při klidné povětrnosti až do úžiny Karské.

---

*) Trámce, zabezpečující lodní boky před poškozením.

Lodi mijely smutné, jednotvárné břehy ostrovů Suchaninových s nahými skalami, kde hnízdily nesčetné houfy mořského ptactva. Vlny vyhazovaly tenkou ledovou tříšť, lesknoucí se na slunci jako křišťály.

Mikolaj Skalny a kapitán Pitt nesestupovali s můstku.

Lodi blížily se k úžině Karské, kde s obavou očekávalo se první střetnutí s ledovými poli. Na štěstí však úpalné léto, panující v Evropě, mělo vliv i na tento ponurý, nehostiný kraj.

Loďstvo minulo pusté, nízké břehy Nové Země i daleko vybíhající písčité mělčiny, na něž se šploucháním vybíhaly vlny Karského moře. Teploměr neukazoval náhlého poklesu teploty, tlakoměr stál vysoko na bodu sucha. Všecko ukazovalo, že lodi nesetkají se s překážkami v podobě velkého množství plujícího ledu.

Na moři tu a tam objevovaly se nevelké kusy křehkých ker, lámajících se s třeskem a s šelestem na dlouhé, ledové jehlice. Moře bylo volné, neboť severovýchodní větry přihnaly ledová pole i ledové hory k sibiřským břehům.

A ještě jeden zjev téměř neomylně ukazoval, že lodi nesetkají se na své cestě s nebezpečnými ledovými hmotami. Svědčila o tom ohromná stáda „běluh“ (Beluga leucas), náležejících k rodu velryb. Mohutná, až sedm metrů dlouhá zvířata, téměř zcela bílá, vynořující se skoro do poloviny těla, plula k východu.

Mikolaj Skalny, patře na stáda běluh, pravil kapitánovi:

„Prospaly norské rybářské kutry vhodnou příležitostí k lovu. Nyní snad zvětří kořist jen Ostjáci z Jamalu.“

Patrně severští rybáři očekávali tah běluh, neboť při ústí Obu, značícího se širokým pruhem kalné, žluté vody, donášené do oceánu touto ohromnou sibiřskou řekou, setkalo se loďstvo se sty kajaků.

Ihned začala šílená honba; vzduchem fičely harpuny, tu a tam zahoukla též rána z pušky. Lov tak zaměstnával

mongolské rybáře, že ač jindy velmi zvědaví, nepřiblížili se k plujícím parníkům, ba spíše se vzdalovali, stíhající cennou kořist.

„Dobré to znamení!“ zabručel šiper „Witeže“.
„Ostjáci nikdy nepouštějí se daleko, nejsou-li jisti dobrou povětrností, nebo obávají-li se plujících ledových ker. Výborné to pro nás, štormane! Dá Bůh, že doplujeme bez překážky!“

Radostně mnul si ruce a s rozkoší dýmal z lulky.

Po čtyřiceti sedmi dnech plavby minul „Witež“ veda za sebou německé parníky, opatrně ostrov Fominu a veplul již do ústí hluboké řeky Tajmyr, kde spustil kotvy.

Nazítří ráno odpluly lodi volně dále za „Witežem“, vedeným pevnou rukou Mikolaje Skalného, stojícího u kormidelního kola.

„Jak vidím, znáš dobře tajmyrskou vodu!“ pochválil ho Pitt Hardful.

„Ano!“ ozval se šiper. „Vždyt pluji tudy již po dvanácté, kapitáne!“

Brzy vynořila se za zákrutem řeky skála ostrova Čoa, posetá davem lidí a ozdobená pestrými prapory. Hory víc a více zužovaly proud mohutné řeky.

Na „Robertě“ vládl Miguel. Co chvíle vykřikoval:

„Ten holý hřbet, toť horstvo Byrryngovo a tam od západu, to je Mgoa-Moa a všecko dohromady nazvali jsme „Zlatá Studna“! . . .“

„Witež“ třikrát zařval sirénou. S hrkotem odvíjel se řetěz kotvy a ozvaly se bosmanské signály.

Několik loděk odrazilo od břehu a velká motorová loď rychle plula k „Witeži“.

Sedící lidé v loďkách mávali čapkami a volali:

„Ať žije „Bílý kapitán“! Ať žije „nový člověk“! Ať žijí příjíždějící sem druzi a přátelé! Hurra!“

Pitt Hardful, stojí u boku lodi, radostně zdravil staré přátele!

„Buďte zdrav, příteli Bezejmenný! Jak se máte, starý Sýčku! Vyrostl a zmužněl jsi malý Jacky Larku! A kdo je to? Můj Bože, nepoznal jsem dobrého Borsuka! *No matter*, rudý Crewe, jak jsi sesivěl, soudruhu! . . . Jak jsem rád, že vás vidím, milý Falkonete! A což Cep, sní-li stále o Arkolském mostě?! Buďte zdrav, Schuberte! Jak jsem rád, že jsem opět přijel k vám! Nyní mi nic k štěstí se nedostává; věřím v naše vítězství, bratří a přátelé!”

Sotva pronesl tato slova, ihned tázal se sám sebe, badal, proč řekl, že mu nic k štěstí se nedostává? A tedy přece něčeho se nedostává? Mučí ho nikdy neustávající tužba . . . Vzdychl si.

„Ať žije „Bílý kapitán”!” rozlehly se mocné výkřiky. To vítali ho noví kolonisté z „Jenny”, „Augusty” i „Roberty”.

Začalo se s vyloďováním cestujících, toužících již po pevné zemi.

„Ať žije volný, smělý, mocně k cíli jdoucí člověk — vítěz!”

„Vítěz nad sebou samým!” odpověděl Pitt Hardful a náhle sevřela bolest srdce jeho tak mocně, že až zbledl.

Zavřel oči a hned stanuly před ním postavy dávných druhův a přátel, ač nikdo z nich neřekl nikdy slova o věrnosti a bezmezném důvěře.

Olaf Nilsen, vydávající se na poslední svou plavbu . . . rozvázný Rynka . . . veselý Walicki a jiní Poláci z posádky „Witeže” . . . zábavný Kule, bývalý cirkusový clown a . . . Elsa Tornwalsenová . . .

„Eh!” zasykl kapitán a zatal zuby . . . „Elsa . . . velká lady . . . našla tichý přístav po boku lorda Seebolda Warwicka . . . Těžký život, trpké myšlenky . . . vždy smutné oči . . . a před tím — vyznání lásky a věrného čekání na něho . . . všechno ničím, prázdné sny, klamná slova, mámení, bludná světélka . . . Rozprchlo se to, rozvážlo, pohaslo pod dechem náhlého víchru . . . konec

všemu . . . před oltářem . . . ve Westminsteru . . . zajisté, jak se na lordy sluší! A já? Já ještě jednou musil jsem přemáhati sám sebe . . . zmítati se v osamotnění, tajně před lidmi, zápasiti se svými city . . . jež byly pro mne trestem a palčivou mukou . . . zničiti, udusiti poslední jiskru naděje . . .”

Pitt Hardful stál maje stále zavřeny oči, s tváří bledou a znavenou, jako by podnikl náhle nadlidský čin, jenž mu vzal poslední zbytek krve a nesnesitelným břemenem přitiskl ho k samé zemi.

To trvalo však jen krátce.

Kapitán pozdvihl hlavu, vše kolem obhlédl, dupl nohou a vzkřikl se zoufalstvím, jež v něm náhle povstalo:

„Ať žije práce nad samým sebou, neboť jedině ona přinese zapomenutí hříchův a bolestí našich! Ať žije kraj ukojení a očistění od hříchů a zločinů civilisace!”

V hluku, panujícím na palubách lodí i na jezeře, kde již odrážely od boků parníků spuštěné šalupy, skoro nikdo neslyšel toho výkřiku Pitta Hardfula.

Jen páter Severin Leduc, stojící poblíž, jej uslyšel a vycítil utrpení a zoufalství touhy žhoucí a rvoucí kapitánovo srdce.

Přiblížil se k Pittovi a pravil vážně, jako kněz dávající rozhřešení:

„Nechť Kristus-Spasitel, jenž vnikl v hloubi lidského bytí, brzy tě, synu, utěší a usmíří bolest a zmítání duše tvé!”

Pitt Hardful pohlédl s úžasem na kněze, ale ihned sklopil oči, skrývaje ovládnuvší ho vzrušení.

„Kéž by . . . kéž by, otče!” . . . zašeptal s vášnivým žalem.

S radostnými výkřiky běželi k němu staří přátelé — ti všichni, které před lety vyrval z dna nejtěžší bídy. Vztáhl k nim ruce a ústa místo vítacích slov, zašeptala ještě jednou, tak tiše jako povzdech:

„Kéž by! . . . kéž by! . . .”

„KRAJ VELKÉ PŘEMĚNY“.

Pitt Hardful provázený dřívějšími osadníky vstoupil na území „Severského zlata“. Na břehu uvítali ho obyvatelé osady, kteří přišli na Tajmyr v době jeho dlouhého pobytu v Evropě, spolu s náčelníky Samojedů, s nimiž kdysi svým a Olafa Nilsena jménem uzavřel „věčnou“ smlouvu.

Kapitán, maje při sobě Gérome-a a Ernsta Swena, rozhlížel se kolem.

Všecko se tu změnilo. Zmizely dřívější malé chatky, přikrčené k zemi, ukryté před vichrem v údolích a úvozech tundry. Místo nich táhly se řady malých, čistých zděných domkův o silných zdech s trojnásobnými okny.

Na úbočí, blíže jezera, přímo proti ostrovu Čoa stála skladiště kupcův, obchodujících s domorodci podle norem, ustanovených radou závodu. Mezi obydlími kolonistův a obchodní osadou s údivem spatřil Pitt tři velké dřevěné budovy s řadou jasných oken. Různobarevné prapory a girlandy ze zelených výhonů jeřábů a haluzí cedrových zdobily vchody do těch budov.

Bezejmenný vida údiv Pitta Hardfula, vysvětlil:

„Poukázali jsme část zlata z našeho pokladu na stavbu těch domů pro nové osadníky, aby mohli pohodlně přezimovati až do té doby, kdy hotovy budou zvláštní zděné domky. Poněvadž jsme se dověděli z vašeho listu, ježž nám dodal Mikolaj Skalny, že budeme mítí nové druhy, zamluvili jsme všecko nutné pro život četnější osady. Chtěli bychom, aby nově příchozí cítili se jak nejlépe na území „Zlaté studně“ i aby jak nejdříve stali se pravými jejími spoluobčany, věrnými zásadám tu panujícím!“

Gérome nemohl zadržeti výkřiku údivu, poslouchaje vypravování Bezejmenného, Sýčka a Falkoneta, doprovázejících jej po území osady a kutiště. Inženýr zastavil se u velké cihelny a cementárny.

„Všecko to je výborně promyšleno a vybudováno!” volal nadšeně.

„Měli jsme dva inženýry, velmi naší věci oddané, které jste nám poslal, kapitáne. Jejich to dílo. Bohužel nesnesli drsného podnebí severu! Jeden leží pod křížem na úbočí Mgoa-Moa, druhý — byl nucen opustiti Tajmyr. Od té doby nemáme dobrých odborných sil!” objasnil Falkonet, pokyvuje hlavou. „Stále častěji pocítujeme nedostatek takových lidí.”

Gérome přesvědčil se o tom na vlastní oči, navštívil kutiště podniku. Pracovalo se na dobývání zlata zároveň na několika místech, při čemž opuštěna méně bohatá kutiště; hledala se a vykořisťovala hlavně „hnízda”, to jest náhodně bohatá ložiska zlata. To způsobilo v celé produkci zmatek, brzdilo to často ruch na území prací a nedovolovalo pravidelně a vydatně využití úzkokolejné dráhy, ani stroje, na němž se propíral písek a hlína.

„To musíme od základů změnit!” pravil Gérome Pittu Hardfulovi. „Již mám hotový plán. Naražen tu hlavní důl, nazvaný „Zlatá studna”. Odtud právě začíná mohutná žíla rudy, tvořící vlastně největší bohatství podniku. Tento důl umožňuje založení podzemních štol, činných po celý rok a umožňujících přesný výpočet budžetový a technický na dlouhou řadu let. Od hlavního dolu časem narazíme na všechna hnízda, ač jsem přesvědčen, že nejhlavnější nebyla dosud objevena a najdou se v údolích hory Mgoa-Moa, v okolí, přetátém zlatonosnou žilou.“

„Máte pravdu!” souhlasil Pitt. „Zatím práce, konané nyní, mají takový charakter, jako by pracující tu lidé měli v úmyslu co nejrychleji vykořistiti nejbohatší vrstvy a potom osadu opustiti.”

„Kdo by na to myslil!“ zvolal Sýček. „Na tomto území několik pokolení bude se učití novému životu — jeden za všechny a všickni za jednoho!“

Gérome pozorně naslouchal a badal výraz tváří i tón hlasu mluvících. Neměl pochybnosti, že prvními osadníky vládl upřímný vznět. To nutilo ho k upřímnosti a k poukázání vážných výstrah.

„Pud hromaditi největší množství zlata může míti důsledky, jež přímo odporují zásadám podniku,“ podotkl inženýr. „Může rozpoutati lakotu a nezdravé chuti méně ideových kolonistů, našeptati jim záměr zmocniti se zlata ze skladišť a opustiti Sever.“

„Nejednou jsem již o tom uvažoval,“ pravil Pitt Hardful. „Proto též náš sklad má jen roční produkci zlata a to v tom množství, jež zůstává majetkem společnosti. Každý rok posílá se zlato na bezpečné místo, odkud bude v pravý čas vzato k účelům boje o novou reformu života . . .“

„Nutná to a moudrá opatrnost!“ přikývl inženýr.

Sdílejíce si myšlenky a dojmy došli zatím do domu rady „Zlaté studny“, kde připraveno bylo pro ně občerstvení.

Za hodinu uspořádán byl na prostranství před domem rady tábor lidu.

Na znamení signálového zvonu sešli se všickni osadníci.

Na rychle upravené řečniště vystoupil Pitt Hardful.

Tvář jeho bylabledá a jako vždy přísná, hlas se mu chvěl a chvílemi lomil:

„Přátelé, bratří!“ začal — „ó jak bych si přál, aby všickni, kteří sem dnes přišli i ti, kteří tu odedávna bydlí, stali se pravými přáteli ne pro mne, ale pro ideu, jež mne vede a aby se cítili k sobě vzájemně bratry. Ze smlouvy, uzavřené mezi vámi a „Severským zlatem“, již víte, co vám osada dává a čeho po vás žádá. Nebudu to opakovati. Chci jenom vysloviti naději, že jste hotovi snažiti se po hmotné samostatnosti nikoliv více, než po

vytvoření v sobě zásad bratrství a bezpodmínečné důvěry v sebe a v soudruhy — než po osvobození se od strašné zásady dravé, úskočné války o byt, stoupající po mrtvolách bližních. Součinnost, opřená o víru v poctivost každého tu přítomného, zbavení se závisti, uznání mravních i rozumových hodnot lidských, obětavost ve jménu všeobecného dobra, pohrdání hromaděním bohatství — to jsou naše zásady. Po pěti letech opustíte „kraj velké přeměny“, tak jako ji za krátko opustí Bezejmenný, Sýček, Falkonet, Schubert, Cep, Lark i jiní a při odjezdu složíte slavnostní přísahu, že v obyčejném životě budete uživateli těch zásad a šířiti je, že pošlete nám své nástupce, schopné života, práce, cítění a myšlení v rámci zákoníku „Zlaté studny“. Dovolují si tvrditi, že zásady ty jsou vznešenější a životnější než sny socialistův a komunistů. Tito lidé chtějí buď spáchat zločin, uchvacující ovoce práce schopnějších, energičtějších nebo šťastnějších lidí než jsou oni, nebo také budovati novou, nikdy dosud nepovstalou budovu na starých, rozpadávajících se základech.“

Pitt, rozohňuje se víc a více, pokračoval dále již směleji, rozezvučeným hlasem:

„Já též stavím novou budovu, ale chci začítí od základů. Starý již jest zvětšely a úplně prohnily. Nutno vytvoriti společnost, prostou chamtivosti. Socialisti a komunisti tvrdí, že směřují k tomutéž cíli. To je klam! Oni jsou hrozni kapitalistům, ale nikoliv kapitalismu, ježto na chtivosti ubožáků vystavěli svůj pomíjející palác. Přemáhati žádostivost, krvavý boj o život, zničit kapitalisty a války; a snad jen náhle budící se cit asketický přinutí nejširší davy od dola až do hůry setrástí se sebe tužby po hromaděni bohatství a požívačnost, ty hříchy našeho věku! Cílem mého života je zdokonalení a vyškolení pokud lze nejčtetnějšího množství občanů všech států tímto směrem, ukázati jim na příkladě přísnou, vlastní praxí — nové formy života.

Vím však, že život je složitý a mysl lidská spěje často jiným než mým směrem. Nechci zdokonalovati své bratry nad možnost, neboť by to zničilo moje dílo. „Zlatá studna“ má vám dáti klid o zítřek tam mezi těmi vlky a žraloky klamného civilisovaného světa. Vy to zovete štěstím, proto za to „štěstí“ zakladatelé té osady žádají po vás přesného zachování v životě hlavních svých zásad.”

Kapitán pozdvihl vysoko svou zdravou ruku a zvolal: „Porozumějte, že cíl náš je nám drahý a že budeme jej brániti všemi silami a prostředky, jimiž vládneme! Je to obrana nejen cíle, ale i nejskutečnějšího obsahu našeho života. S pomocí boží, přátelé a bratří, vstupte do nového života a po návratu do vlasti staňte se šířiteli zásad „kraje velké přeměny“!”

Po této řeči začalo se s umisťováním nových kolonistů a neúnavný, energický inženýr Gérome šel do dolu „Zlatá studna“ a začal jej badati, promýšleje nový plán podzemních prací.

Pitt Hardful, vznícený a zamyšlený šel ke břehu jezera.

Bezděčně táhlo jej cosi k „Witeži“, neboť to bylo jediné, poslední pojičko s tím světem, kde zanechal Elsu a svou tak náhle pohaslou naději. Po prknech paluby té lodi kráčela kdysi Elsa Tornwalsenová, ruka její svírala kolo kormidla, tu mezi těmi „vanty a barduny“ v malé kabině na přídi a v kapitánské kajutě povstalo a skončilo se tajné, železnými boky kutru ohraničené drama, v němž on — Pitt Hardful — mimovolně hrál důležitou úlohu. S bázní a s němým zoufalstvím přemýšlel kapitán o dni, kdy za cípem vysokého břehu zmizí kouř z „Witeže“, plujícího do Evropy. Věděl, že téměř na celý rok bude odloučen od světa a že nebude moci dostati nijakých zpráv o Else, ani poslati jí aspoň několik slov pozdravu.

V té chvíli kapitán uslyšel za sebou rychlé kroky a hlas Juljana Miguela.

Pitt se zastavil.

„Štormane! Skupina nějakých nových kolonistů najala několik Samojedů, kteří je mají dopravit na sobech k písčině Syma . . . nevím, co to má znamenat, ale na vlastní uši jsem slyšel, že ti lidé nutili k pospěchu a vymíňovali si zachovat tajemství . . .”

Miguel ani nedokončil své zprávy, když tu přiběhl udýchaný Rouvier.

„Hledám vás, pane kapitáne, po celé osadě!” zvolal a nachýliv se k uchu kapitánovu, zašeptal:

„Několik z našich lidí z „Roberty” odloučilo se z osady a odjelo na sobech!”

„Již o tom vím,” přisvědčil kapitán a po krátkém rozmýšlení dodal:

„Doskočte, Rouviere, k šiprovi Skalnému a vyřičte mu, aby připravil pro mne motorku!”

Rouvier běžel ku břehu Tajmyru, Pitt pak pokynul Miguelovi a nařídil mu, aby vyhledal Bezejmenného a Falkoneta, kteří se mají ozbrojit a bezodkladně se dostavit na kutr.

„Poplujeme spolu, Migu!” pravil kapitán. „Musíme předstihnouti ty příliš podnikavé a netrpělivé gentlemany . . .”

„Nu, jednou tomu bude konec!” vybuchl zlostně a s ponurou radostí Miguel a rychle se vzdálil.

Za hodinu po této rozmluvě odrazila bez hluku a křiku od boku „Witeže” malá motorová loď. Ač strojník stál na svém místě, plula loď jen po proudu. Miguel a Falkonet vztyčili stěžeň a rozvinuli na něm šikmou plachtu.

Nebylo pochybnosti, že kapitán chtěl plouti nyní tak, aby se neprozradil hlukem motoru.

Pitt seděl na zádi a hovořil s Bezejmenným, vypravuje mu o připravovaném nepřáteli útoku na Tajmyr.

Bezejmenný svíraje dlouhé, dravčí prsty, mlčky poslouchal; jen chvílemi zaplanula jeho hrozivá tvář a zlověstně zablyskly oči. Konečně zabručel:

„Lapit je . . . a kuli v leb!“ . . .

„Nechci tomu,“ odvětil Pitt, „učiním to teprve, napadnou-li nás zbrojně, ale potrestati dovedu!“

Bezejmenný pohlédl vážně na kapitána.

„Štormane,“ šeptal, „jak vidím, budete mítí s novými lidmi pernou práci . . . Chcete-li, neodplujeme na „Witeži“ a zůstaneme tu do leta . . .“

„Nikoliv!“ zavrtěl hlavou kapitán. „Doufám, že ty, kteří sem přišli po mně, vychovali jste přece na spolehlivé a nám oddané lidi. Dám si v tom radu! A kdybych se přesvědčil, že všickni osadníci jsou pro nás k ničemu, pošlu je v létě zpět, ať si jdou ke všem čertům, já pak budu hledati jiné . . .“

Východní vítr a bystrý proud rychle nesl loď k moři.

Lidé mlčeli, pohrouženi v myšlenky.

Náhle Miguel pozdvihl hlavu a naslouchal.

„Slyším dupot sobů . . . toť oni!“ . . . zašeptal.

Vysoké, strmé břehy zakrývaly jezdce, ale občas zaharašení kamení nebo krátký výkřik zaléтал k sluchu Pitta Hardfula.

„Je patrnó, že plujeme rychle . . . Za tímto výběžkem sviňte plachty a zapněte motor!“ pravil.

Mezi tím, co motorka blížila se k Symě, plul od severu k ní volně jakýsi parník, neboť námořník, stojící na jeho přídi, stále spouštěl olovnici, měře hloubku.

„Plným během vpřed!“ velel Pitt a postavil se ke kormidlu.

Motorka přiblížila se k holandskému parníku a obrovitý Falkonet, postaviv se na přídi, přiložil dlaně k ústům a silně zavolal:

„Stát! Připravit kotvy! . . . Tu máte zastavit!“ . . .

Šíper parníku nic netuše, rozkázal spustiti kotvy a spustiti žebřík.

Pitt se svými lidmi vystoupil na palubu.

„Pro Bůh!“ zvolal užaslý Holanďan. „Vždyť jsem s vámi mluvil v Bergenu! Snad mne pamět nemýlí?“

Při těch slovech prohlížel si kapitána a protíral si oči.

„Ano, ano!“ pravil Pitt. „Nechtěli jste tehdy, kolego, navštívit mne na „Witeži“, proto činím vám návštěvu na „Haarlemu“. Jsem kapitán Pitt Hardful! K službám!“

Opatrně se ohlédl. Jeho lidé obsadili již nejdůležitější místa. Miguel s revolverem v ruce vystoupil na kapitánský můstek a zamkl důstojnickou kabinu. Falkonet postavil se u strojovny a strojník motorovky zavřel otvor, vedoucí do společné kabiny.

„Již vím z vašich slov, šipře, že vám taková nijak „*all right*“ plavba nebyla po chuti,“ pravil kapitán. „Nu, není v pořádku ta zlodějská cesta. Proto mi dopomozte, aby nebylo zbytečného hluku!“

Ukázal pohledem na Bezejmenného a dodal:

„Spolu s tímto gentlemanem spusťte šalupu a přivezte sem ty pány, pro něž vezete svůj náklad. Doufám, že se ani slůvkem nezmíníte jim, s kým se setkají na „Haarlemu“?!“

„Já sám ručím za šipra! Ten neřekne ani slůvka,“ s dravým úsměvem a poklepáváje pažbou karabiny, ozval se Bezejmenný.

Za chvíli ozvalo se s pobřeží volání:

„Heslo: „Roberta“! Pošlete šalupu! Haló! „Haarlem“!“

V malé chvíli od parníku odrazila loď. Sám holandský šiper vesloval a u kormidla stál Bezejmenný.

Patnáct kolonistů vstoupilo za krátko do šalupy.

Když všickni zaujali místa a loď odrazila od břehu, pozdvihl Bezejmenný karabinu a řekl výsměšně:

„Nuže, chopte se, braši, vesel a hrr! na vodu, neboť nemáme povinnosti pracovat za vás!“

Několik lidí chopilo se vesel a šalupa rychle blížila se k parníku. Holandský šiper nemohl utajiti úsměvu na osmahlé tváři.

„Jaký to bude žert!“ pomyslil si.

Konečně dojeli i osadníci, majíce za sebou ozbrojeného Bezejmenného a vystoupili na palubu. Po chvíli stanuli jako ztrnulí. Od přední kabiny šel k nim Pitt Hardful, mhouře oči a zatínaje rty.

Promluvil krátce a rozhodně:

„Není třeba vysvětlování. Vím všechno. Co s vámi učiním, brzy se dovíte. Zatím do práce! Alkohol bude vyneseno ze skladiště a vylit do řeky! . . . Tabák odveze zpět šiper „Haarlemu“. Máme tu tabáku dosti. Jaké to stroje vezete, šipre, pro tyto pány?“

„Karabiny a bedny s náboji“ . . . zabručel.

„Výborně! Toho zboží na Tajmyru nepotřebujeme, ale nemá se ho užití ani v Evropě . . . Karabiny a náboje půjdou také na dno řeky! . . . V tomto místě je dosti hluboká . . . Do práce! A hbitě!“

„Hbitě!“ opakoval Bezejmenný a třeskl zámek karabiny . . .

Práce s vyprazdňováním skladiště „Haarlemu“, s vyléváním alkoholu a s potápěním beden s náboji a zbraněmi trvala celou noc.

Miguel s Falkonetem a s Bezejmenným, dohlížeje na práci, klel a hlasitě prskal:

„Santa Maria! Tuleňům nikdy se nezdálo o tak hojné pitce. Ti se namažou do němoty! Tolik řádného nápoje zmaří se pro ty dobrodruhy. Jsem zvědav, co s nimi učiní kapitán?“

Nikdo mu nemohl odpovědět k této otázce, ač velmi ho to zajímalo, jakož i nové osadníky „Zlaté studny“.

Když byl zničen nešťastný náklad parníku, pravil Pitt Holanďanu:

„Povězte, komu třeba, to, co se tu stalo. Šťastnou plavbu a dobrý vítr odzadu, šipre!“

Umístiv svoje zajatce na přídi pod stráž bdělého Falkoneta a Bezejmenného, vydal se hned po svítání k „Zlaté studni“. Ponechav zajaté kolonisty na „Witeži“, svolal Pitt všechny osadníky na prostranství před

radním domem a vypravoval jim o nezdařeném atentátu, zakončiv svou zprávu těmito výsměšnými slovy:

„Socialisté „ve jménu svobody a bratrství“ chtěli vzít pilným lidem, žijícím podle zásad volnosti a bratrství ovoce jejich práce a zbaviti je jediného místa, kde heslo „volnost, rovnost a bratrství“ nejsou prázdnou, bezvýznamnou frází. Kapitalisté pak ve jménu „nejvyšší civilisace“ chtěli otravovati domorodce i osadníky alkoholem, aby je uvedli v rozklad a bídu, po čemž by nám zabrali a zbořili to, co se má státi zárodkem nového lidstva, vyléčeného z bludu a šílenství kapitalismu. Ptám se vás, co se má státi s těmi útočníky?“

„Smrt! Smrt!“ ozvaly se bouřlivé výkřiky.

Dlouho znělo to strašné slovo, opakované ozvěnou, běžící od holých, strmých boků hor Byrryngových a hlubokých údolí Mgoa-Moa.

Kněz Severin Leduc s hrůzou vztáhl ruce a volal prosebným hlasem:

„Smilování! Milosrdenství ve jménu Ukřížovaného!“

„Smrt! Smrt!“ odpověděla mu nová bouře výkřikův a zraky všech přítomných vpily se v přísnou tvář Pitta Hardfula a v jeho pevně sevřené rty.

Tu náhle rozlehl se zvučný ženský hlas. Při prvních jeho zvucích kapitán se zachvěl a pozdvihl hlavu.

„Chci promluvit k osadníkům „kraje velké přeměny!“ volal ženský hlas z davu stísněného na prostranství.

Dav začal se různým směrem vlniti, rozstupuje se před kýmsi, jenž se prodíral k řečništi.

Byli to Julian Miguel a Jack Lark. Ti rozhrnovali dav a klestili cestu mladé ženě o zlatoplavých vlasech a hlubokých, smutných safírových očích.

Když se konečně žena prodrala a postavila se na řečništi vedle Pitta Hardfula, počal se kapitán trásti na celém těle a hleděl jako bez ducha, jako by uzřel před sebou tajemné zjevení.

„Fru Tornwalsenová“ . . . šeptal, „Elsa Tornwalsenová zde . . . na Tajmyru?“ . . .

Mladá žena pronikavě naň pohlédla a pozdvihla ruku.

„Utište se!“ volali osadníci, stojící poblíž.

„Utište se! . . .“ šířilo se dále.

Brzy nastalo ticho.

Klidným hlasem, zvučným začala svou řeč Elsa:

„Soudruzi! Vynesli jste strašný rozsudek — smrt! Vidím, že neuhaslá ve vás dosud mstivost a ukrutnost civilisovaného světa . . . Pomněte, že jsme z civilisace vzali sem jen to nejlepší a upevnili jsme to zákonem, jež jsme ustanovili sami, zákonem jiným, než ostatní. Právě — zákonem, námi stanoveným! Ano! Základy nově, nejprostší mravnosti a z ní vyplývající nový zákon položili v tomto kraji Bílý kapitán a šlechtý Olaf Nilsen, v nezlomné víře, že stane se kraj ten „krajem velké přeměny“ duší i srdcí každého, kdo vydrží tu dobu těžké školy a hlubokého přemýšlení! Mluvím k vám jménem Olafa Nilsena, já — Elsa Tornwalsenová, — jeho jediná právní dědička. Tato země, celé to území „Zlaté studny“ na základě smlouvy, uzavřené s majiteli této půdy, náleží nám — mně a Bílému kapitánovi. Není tu nikoho, kdo by nechápal, že jsme mohli vykořistiti poklady Tajmyru výlučně jen pro sebe. My však jsme toto území dali osadě, nejsouce snad vedeni citem dobročinnosti, nýbrž ideou sociální přeměny, abychom na nových, zdravých základech vystavěli mohutnou budovu nového života! Nemyslete, že vidíte před sebou snadno vznětlivé snílky, uplakané idealisty, cukrově sladké filantropy. Byla by to velká mýlka, jež by nás všechny přivedla do nebezpečných otřesů. Musíte pamatovati slov — slov „Bílého kapitána“, že dovedeme brániti do poslední kapky krve tento „kraj velké přeměny“.

„Ať žije Elsa Tornwalsenová!“ ozvaly se výkřiky v blíže stojících řadách.

„Ať žije!“ opakovaly řady další a po nich stohlasá, radostná ozvěna.

„Elsa Tornwalsenová!“ Slova ta zněla všude a Pittovi se zdálo, že nebe, země, skály a řeka rozezpívaly se těmi slovy, jež drala se nyní z jeho srdce, kde ležela spoutána silou vůle a mocí nad pravým citem, ačkoliv plným bázně a tajemství bolestného mlčení.

Elsa zatím snažila se utišiti dav. Brzy dokončila svou řeč pevným, tvrdým hlasem:

„Velká je vina těch, kteří hned první den připravovali útok. Nemůžeme míti k nim důvěry, dokud životem svým nedokáží, že litují svého činu a že se rozhodli jíti jinou cestou. Myslím, že nečestný jejich čin mohl povstati jen tím, že Bílého kapitána neznali ani ti, kteří atentát prováděli, ani ti, kteří je sem poslali. Zde vládne idea pravé obětavosti, ale je tu též pevné odhodlání ideu tu do důsledků hájiti. Nevědomost budiž jim omluvou! Já, jako nejoprávněnější osobovati si právo na Tajmyr, hlasuji pro odpuštění našim novým druhům a pro veřejné jim připomenutí, že přišli do „kraje velké přeměny!“

„Ať žije Elsa Tornwalsenová . . . Odpouštíme! Odpouštíme!“ křičel dav, jako obyčejně snadno vznětlivý a podléhající působení živého a mocného slova.

„Odpouštíme!“ znělo řadami osadníkův a znova oči všech vpily se v tvář Pitta Hardfula.

Pitt pozdvihl hlavu a rozechvělým hlasem pravil:

„Odpouštím, ale prosím vás, nenutte ředitele „kraje velké přeměny“ užiti přísných zákonův a trestů, neboť zde, jenom zde můžete žít jako rovní s rovnými, jako nejsvobodnější mezi svobodnými, jako lidé, neznající studu za své přestupky a zločiny, zjevné či tajné, strašné i drobné, ač otravující, jako jed úkradkem podávaný!“

„Budiž pochváleno jméno Pána nebeského!“ zvolal pater Severin, pozdvihnuv ruce jako k modlitbě.

„Eh!“ bručel Cep k Falkonetovi. „Pro ty, kteří hned na začátku tropí zlořády — takové řeči jsou marné! Kámen na krk a do vody! Amen a konec! Bílý kapitán bude mít ještě s nimi pernou práci! Což tací chápou to, co jim povídal štorman a fru Tornwalsenová?“

Dav rozešel se po osadě. Lidé vypravovali o událostech dne. Tu a tam opakovali si slova Pittova a Elsina.

I Esuperanzo Gradaz měl tvář velmi zamyšlenou. Chytiv kohos ze spolucestujících, přidržel si ho za kabát a tázavě naň hleděl; konečně zabručel:

„*Dios mio!* Uším svým jsem nevěřil . . . Jsou-li to . . . blázni, nebo světci?! Věří v přeměnu duše nynějšího člověka — bandity?! *Madonna Sagrada!*“

Náhle se rozřehtal a udeřil se do boků zvolav:

„Ale jsem já *estupido!* Vydal jsem se na zálety k té zlatovlasé señoře!“

Klepl si do čela a vybuchl:

„*Perro, mas que perro!**) Starý Esuperanzo úplně zhloup! . . .“

Zatím Elsa a Pitt Hardful šli vedle sebe.

Přešli osadu a vyšli na rovinu, tu a tam přetátou houštinami nízkých, křivých polárních břížek.

Kapitán měl plameny v očích; ústa se mu chvěla. Jako by bolestí chmuřil čelo a tiskl ruku k hrudi.

Mlčení přerušila Elsa.

„Kapitáne,“ zašeptla tak tiše, že spíše bylo lze si domyslet než uslyšet její hlas, „jsme opět spolu . . . Přišli jsme sem na nová muka, či pro neznámé štěstí . . .“

„Elsó . . .! Fru Tornwalsenová!“ vybuchl Pitt a náhle na nic nedbaje uchopil její ruku a přitiskl ji k ústům.

Elsa ucítila horké slzy, splývající jí na prsty.

Pitt Hardful plakal . . . plakal po prvé po mnoha, mnoha letech, těžkých, mučednických letech úpadku

*) *Pse, víc než psel*

a mozolného zdvíhání se, ostrého bolu srdce, tesknoty, zmitání osamělé duše.

Elsa nechala ruku svou v jeho dlani . . . Chápala, že to byly slzy velké přeměny . . .

XVI.

POLÁRNÍ NOC.

S posledními houfci labutí a hejny hus, odletujících k jihu, odplul Mikolaj Skalny, odvážeje na „Witeži“ nejstarší osadníky Tajmyru. Tito vraceli se do života, od něhož kdysi zběhli, skrývajíce se v holých horách a v bezmezných prostorách tundry, pokryté mechem a řídkými porosty zakrslých keřů. Nyní pluli do rušných a bohatých měst, plných bídy a přepychu, lenosti i těžké práce, povrchní mravnosti i bezuzdné, bez-trestné prostopášnosti i zločinu,

Pitt Hardful v rozhovorech s Elsou a s Miguelem stále častěji vracel se k starým druhům a sledoval je v myšlenkách. Dovedou-li si dobýti neodvislého místa, aby mohli uplatniti v životě zásady, vynesené od Půlnoci, uchvátiti jimi jiné a obětavostí získati přátel a straníků, čeliti pokušením a mámivým bludičkám života? Kapitán věděl, že ti všichni, kteří odpluli navždy, byli lidé silní, rozvážní a bezpodmínečně přijímající záměry a myšlenky jeho. Nezavíral však oči na nebezpečí vševládně panující ideologie evropské, kde boj, závist, nenávisť i materiální zevnější pokrok zachvátily všechny národy a hnaly je k neznámému cíli za šíleného křiku, hučení vlaků, supění strojů, za vichřice války, šíleného závodění svalů, bez účasti srdce a rozumu.

Odpluli však . . . Na rejdě u Čoa nebylo již ani „Witeže“, ani tři nových lodí německých. Zajisté stály kdesi v přístavech, u žulových nábřeží, nebo konají jiné cesty.

Jeseň se končila, umírala.

Všecko kolem na to ukazovalo: břehy a šedé skály kolem řeky nezněly již švitořením různého ptactva, těžké závoje a kupy chmur, těhotných sněhem, břízy, shazující zlaté i korálové listí; stříbrné jíní, pokrývající zemi; náhle ztemnělá, ztrnulá zeleň cedrů a sem tam míhající se zající bílou kožišinou již pokrytí.

Zima přicházela rychle.

Hnala se na perutích mrazivých větrů, posluš kraje bílé smrti, kde s proudem neznámých vod kroužily mrtvolné řady ledových hor, tvoříce kruhy a elipsy, uzavřené před věky nemilosrdným výrokem.

Přišly první chumelice, šílené vánice a po nich mrazivý dech polárního vichru.

V jiskřivé kameny zaměnily se měkké závěje, země ztuhla na kámen, odolný proti ranám oškrtů a krumpáčů; pod hrubou tabulí modravého ledu ukryl se bystrý proud řeky i bezedná hlubina jezera Tajmyrského.

Zima . . . Polární zima s krátkými dny jak okamžik, při tom kalnými a šerými, po nichž jsou černé, nekonečně se vlekoucí noci, proníkané šumem větru, šelestem sypajícího se sněhu a stenavým vytím vlků, vzteklých a smělých za hladu a mrazu.

Zdálo se, že nikdo tu nemůže obstát, ani zvěř, ani pták.

Ale člověk naučil se již přemáhati všecko, proto i tu, na nížině mezi skalami Byrryngovými a strmými boky hor Mgoa-Moa se ukryl, připraven jsa k obraně i k útoku.

Radostně zářila okna domů osady, dýmy z hořících dřev v kamnech vznášely se lenivě nad střechami svými bílými a modravými chocholy; na ulici od sněhu očištěné šinuly se teple oděné postavy obyvatelů, hrčely vesele kola vozíků, jedoucích po kolejnicích, blýskaly se velké acetilénové lucerny u velkého dolu „Zlaté studny“.

Hasly jen v neděli a tu zazářily jiné kolem malého domku, nad nímž byl kříž a malý zvonek, zavěšený

nad vchodem. Byl to dočasný dům boží, kam lidé hromadně scházeli se k modlitbám a na kázání, která konali tu vždy k službám křesťanským ochotní kněží, klidný a uchvacující páter Leduc a vážný, zamýšlený pastor Böse.

Na jiném místě plály též velké, jasné lampy u dřevěného domu, kde ve dvou prostranných síních zařízen byl klub, v němž o svátečních dnech bylo rušno a hlučno, kde rozléhaly se zpěvy a zvuky hudby nebo nadšený potlesk diváků, sedících před jevištěm improvizovaného divadla.

Mladí osadníci scházeli se v klubu každodenně, po skončené práci a po večeři, neboť se tu konaly přednášky různého obsahu, končící vždy připomenutím o cílech a zásadách „Kraje velké přeměny“. Dvě starší osadnice, bývalé gymnasijské profesorky, inženýr Pavel Gérome, právník dr. Ernst Swen, kapitán Hardful a Elsa Tornwalsenová sdíleli se s osadníky se svými vědomostmi a při všem vedli posluchače k tomu, že nutno změnit na zemi život, jenž plyne nesprávným řečištěm.

K sboru přednášečů zcela neočekávaně připojil se všeobecně neoblíbený starý Esuperanzo Gradaz.

Jednou přihlásil se Pittovi a svou podivnou řečí, řehoně se a prskaje slinami, pravil:

„*En nombre del amor, señor capitano!**) Esuperanzovi Tajmir se líbí! He-he-he! Pracuji jako každý jiný . . . Pracuji dobře . . . Mám mnoho volného času . . . Spát nemohu a chci něco dělat, pro jiné . . . *Dios mio, capitano!* Esuperanzo zná celý svět, všude byl, všechno viděl, slyšel nu i četl . . . Mnoho umí! He?! *Per Salvador!****) Než se stal *businessmanem*, byl Esuperanzo doktorem university v Salamance . . . Ha-ha-ha! Právo, sociologie, historie . . . dlouho a mnoho se Esuperanzo učil! . . .

*) Ve jménu lásky, pane kapitáne!

**) Pro Spasitele!

Mohu tedy učit jině . . . ty mladé, kteří si navypůjčovali dolarů na pravo i na levo dolarů, jen aby mohli jeti s kapitánem. Ó, cha-cha-cha! Všecko vím . . . Chtějí vydělati a napřesrok poslati zlato svým rodinám, které nyní mrou hladem a vyhlízejí pomoc od severu. . . zlaté vlašťovky, *capitano*. Učíte je tu novému životu a já jim chci povědět všecko o starém, všecko, od hůry až na dno . . . Cha! Cha! To také nevdá . . . To bude voda na náš mlýn . . . snílkové. *Ten piedad de nosostros, señor**); jste směšní snílkové, ale *per verdad!***) Začínám vás mít rád a obdivovat se vám . . .”

Tak tedy začal starý Španěl své výklady; a byly tak zajímavé, že i přes to, že přednášeč užíval směsi všech možných jazyků, přece i kapitán, Gérome a mladý Swen se zájmem mu naslouchali.

Starý ten dobrodruh opravdu toulal se po celém světě, byl ve Spojených státech S. A., kde měl plantáže bavlny; prožil dlouhá léta v Jižní Americe — ve Venezuele měl petrolejové doly — v Bolívii zaměstnával se exportním obchodem — v Brasílii měl území, dávající hojnost drahých kamenů — v Argentině měl „haciendu”, rancho a stáda dobytka; vypravoval o kolonistech v Australii, s nimiž na západě zakládal nové osady; vedl svoje posluchače do Indočíny a do Indie, kde vedle překrásných, prastarých svatyň moudrého Buddha, bílí průmyslníci a obchodníci ujařmovali klidný, bohabojný lid, vykořisťovali jej a okrádali, zneužívající nejprostších zásad učení Kristova; vypravoval o starých, v odvěčných formách ustrnulých Číňanech, ovládaných krutými satrapy-mandariny, podplacenými Evropany nebo Američany; o Japonsku, úskočně rabujícím plody civilisace západu a ohrožujícím svým rozvojem bílou rasu; o ujařmených, bojovných a hrdých Arabech i o tichých, pokorných černoších, úpějících v poutech

*) Měj s námi slitování, pane!

***) Pravda!

otroctví, chytře dekorovaném hesly kolonisace a šíření pokroku, jedině proto, aby vynuceni byli z nich vojáci, aby dodali mahagon, slonovou kost, bavlnu, drahé oleje, za což dostane se jim starých uniforem kyrysarů, alkoholu, opotřebovaných gramofonů a nevyléčitelných nemocí.

Přednášky Esuperanza Gradaza byly živou ilustrací vadné a nesprávné ideologie nynějšího lidstva.

„Srdečně děkuji, señore Gradaze!“ pravil mu kapitán. „Přednášky jsou výborné!“

„Dios mío!“ zvolal Gradaz. „Umru smíchem! Capitano chtěl Esuperanza hodit do moře, señora Elsa potloukla mi oko, señor Gérome zkoušel na mne box a teď — *eso es monstruoso*, se mi děkuje! Cha-cha-cha!“

„Señor stal se užitečným členem naší osady!“ podotkl Swen.

„Cha-cha!“ smál se Španěl . . . „Dívám se, přemýšlím a rozumím. Jste *estupidos**) snílkové, ale mám vás rád . . . chci pomáhat, na stará kolena stát se misionářem a moralistou . . . *Que se pudre!****) Umru smíchem! Já — Esuperanzo Gradaz z Barcelony . . . moralista! . . . Chachacha!“

Starý Španěl říčel smíchem, až mu slzy tekly z očí. Jiní poslouchající ho, smáli se též, ale Pitt, vraceje se z přednášky Gradazovy, pravil Else a Géromeovi:

„Zdá se mi, že ten na pohled nejnepodajnější typ, jakým je ten směšný Španěl, začíná se přeměňovati.“

„Dobře naň působilo studené podnebí „Kraje velké přeměny,“ zasmál se Gérome. „Ostatně na Yukoně viděl jsem případy, že největší zločinci stávali se nejloyálnějšími členy společnosti v tom drsném, divokém kraji zlata, zločinu, krveprolévání a všeobecně panujícího zákona Lynchova.“

„Rozhodně musí nás to jen těšiti!“ podotkla Elsa.

*) Hlupci!

***) Ať se utrápí!

Zima ovládla již dlouho celý sever, zuřila, šlela, dělala. Ale nebyla to již ta strašná, černá zmora, plná nepochopitelných zjevů, vzbuzujících hrůzu jako tehdy, kdy malá hrstka lidí před lety tu zakotvila a usadila se tu po prvé.

Osada „Zlaté studny“ mohla nyní bez velkých útrap a těžkostí žít za té bezradostné noci, ponuré, nebo zase zuřící nevědomo odkud trýskajícími kaskádami tajemných záhadných světél, ohňův a planoucích chmur. Nyní ty děsivé polární záře uváděly v obdiv a uchvacovaly osadníky, ukryté v teplých domech osady.

Nemoci byly řídkými hosty obyvatelů „Zlaté studny“; lékaři nesli rychlou a skutečnou pomoc a překazili vyskytnutí se kurdějí — té morové rány polárních krajin. Byly ve skladištích osady nashromážděny velké zásoby cibule, česneku a šťovíku, nejúčinnějších prostředků proti této chorobě, proto lékaři pilně dbali na to, aby těchto zelenin hojně bylo užíváno v každodenních jídlech, z čehož nesmírně se těšili Miguel, Esuperanzo Gradaz a několik jiných Španělů, milovníkův ostrých, pepřených jídel, upravovaných na cibuli a na česneku.

V dole „Zlatá studna“ zavedl inženýr Gérome usilovné práce, chtěje před příchodem léta vybudovati bočné štoly a zaříditi parní jich ohřívání a kanalisaci pro stok podzemních vod. Osadníci pracovali tu při krátkých směnách po celý den, tak že práce pokračovaly velmi rychle.

Všickni ti, kteří pracovali v dole, na své oči se přesvědčili o bohatosti území. Při kladení trub parního ohřívání, při kopání studní a basénů pro čerpadla, dobyto bylo hojně zlata.

Rada podniku ohlásila již uzavření všech pomocných dolů a vodorovných podzemních štol a skoncentrování prací výlučně v hlavním dole a v jeho rozvětvení. Nařízení to přijato bylo s velkým údivem a s nespoko-

jeností, ale všechno se na pohled uklidnilo, poněvadž bohatství hlavního dolu osadníkům zaimponovalo.

Ale ne všem. Několik horníků-socialistů se dorozumělo, přivábilo dvacet jiných kolonistův a začalo tajně vykořisťovati zavřenou menší štolu, hluboko vrytou v bok hor Mgoa-Moa.

Odcházeli obyčejně po denní práci v hlavním dole, určené denním rozkazem a pracovali skoro do rána. Místo to bylo dosti odlehlé od osady i dolu, horníci pracovali tiše a celý svůj podnik zastřeli hlubokým tajemstvím, že po dva měsíce nikdo nevěděl, co se děje v tak zvané „šikmé štole“.

Lidé tu pracující dobyli hojně zlata, jež ukryto v skalní sluji, přikryté kameny a zasypané sněhem, mělo tam ležeti až do dne odjezdu z Tajmyru a mělo býti majetkem jen skupiny těch lidí, kteří proti zákazu a zásad kolonie tu pracovali.

Možná, že nikdo by se byl o tom nedověděl, kdyby se nestala nešťastná příhoda, strašná a ponurá katastrofa.

Jednoho dne pracoval Pitt Hardful pozdě do noci, studuje plány a projekty prací v „Zlaté studni“, vypracované Géromem.

Kapitán náhle pocítil, že se mu země pod nohama otřásla, zadrnčely tabule v oknech a lampa nad stolem mihla se rudým plamenem. Po chvíli ozvalo se neurčité, vzdálené zadunění.

Pitt rychle oblékl kabát, narazil si čapku na hlavu a vyběhl na chodbu a před dům.

Osada spala. Ani v jednom domě nepostřehl světla. Daleko, v táboře Samojedů vyli psi.

Kapitán tiše zapískl. Ihned uslyšel zaskřípění sněhu. Dva hlídači „pokladu“ objevili se před ním.

„Slyšíte-li hukot a cítíte-li otřesy?“ otázal se.

„Ano, kapitáne!“ odpověděli ustrašenými hlasy. „Zdá se nám, že dunění přišlo od severu, od jezera!“

„Snad praskl na jezeře led a utvořil se ‚toros‘*) . . .” pomyslně si Pitt, ale v tom okamžiku nachýlil na stranu hlavu a naslouchal.

Od strany východních výběžků Mgoa-Moa zazníval jakýsi ponurý hlas, bezděčně budící nepokoj.

Výkřiky a steny se blížily. Minula čtvrt hodina, snad i více, kdy na řídce lucernami osvětlené ulici mihla se vrávorající lidská postava.

„Ó—óh!” rozlehlo se zavytí . . . „Pomozte! . . . Pomozte! . . . lidé zahynuli! . . .”

„Stůj!” zvolal Pitt, přiběhnuv k nařkajícímu, „uklidni se a mluv!”

Bledý kolonista s pláčem jal se vypravovati, že spolu s jinými pracoval v „šikmé štole”. Náhle ukryl v úděsu zkřivenou tvář v dlaních a zoufale křičel:

„Pracovali jsme této noci jak obyčejně . . . vyšel jsem na chvíli z podzemí, když tu náhle . . . náhle rozlehlo se strašné zadunění a . . . hora se sesula . . . Oni tam zahynuli . . . všickni . . . všickni!”

Kapitán dále neposlouchal, běžel ke zvonu, visícímu na prostranství před radním domem a třikrát udeřil v zvon.

Z domů začali vybíhati osadníci, od dolu běžel Gérome s noční směnou osadníků, pracujících v dole.

„Inženýre!” vzkřikl Pitt. „Sesula se „šikmá štola”, v níž tajně pracovalo několik našich lidí. Nutno hned podniknouti záchranné práce. Jsme všickni pod vašimi rozkazy!”

Inženýr rychle vydal rozkazy a ve chvíli dvě stě lidí, ozbrojených krumpáči a rýči, běželo na místo katastrofy. Rozdělané byly velké ohně, postaveny velké přenosné acetylenové lucerny a při jejich světle začal těžký zápas se ztuhlou zemí, s hlubokými závěsemi sněhu a se spoustou kamení.

---

*) Toros — nahromadění rozpukaných ledových ker na zmrzlém povrchu jezer a řek sibiřských.

Všickni chápali, že lidé, pracující v štole, spoléhající v pevnost zmrzlých vrstev skalních, nepodepřeli je sloupy a silnými dřevěnými žebry, zabezpečujícími před zřícením klenby a stěn podzemní štol. Část hory působením mrazů se utrhlá od masivu a svou tíží rozdrtila hluboko jdoucí chodby.

Nadlidská námaha a neúnavná práce umožnily teprve k desáté hodině ráno dostat se do podzemní chodby.

První vstoupil do chodby Pitt Hardful a za ním několik osadníků.

Postupovali, plazíce se po kolenou, schýleni k zemi, poněvadž stěny štol se téměř sevřely, rozdrtivše staré sloupy dřevěné a ošalování stěn i stropu. Co chvíle sesypávaly se kameny a se zlověstným šelestem šinuly se praménky písku. Svítě si hornickými kahanci s nepatrnými, rudými světly, šinul se Pitt s druhy vpřed se zatajeným dechem.

„Bože!“ modlil se vroucně. „Učiň zázrak a zachraň ty, jichž dotkla se Tvá trestající ruka!“

Konečně za ostrou zatáčkou chodby dospěl Pitt k slepé stěně. Marně hledal v ní nějaký otvor, nebo i nejmenší skulinu, marně přikládal ucho k studenému, vlhkému kameni, naslouchal, ale slyšel jen, jak mu prudce bije srdce a syčivě krouží krev ve skráních. Nic! Ani výkřiku, ani zastenání, nebo zatukání na stěnu v té podzemní temnici! . . . .

Pitt počal tlouci krumpáčem do kamene. Sypaly se jiskry zpod ocele, ale rány padaly bez ozvěny.

Pochopil, že skalní hmota spadla a rozbořila úplně vytesanou do ní štolu.

Vrátiv se ven, poslal tam Gérome-a a dva zkušené horníky, aby zjistili správnost jeho postřehu.

„Ti lidé zahynuli . . .“ řekl ponuře Gérome, vrátiv se z podzemí.

„Zahynuli, zavaleni byvše částí hory,“ opakovali horníci.

Kněz Leduc zaintonoval modlitbu za mrtvé. Všichni poklekli a opakovali za knězem prosbu za věčný pokoj těch, jež pohřbily hory Mgoa-Moa. Nad místem katastrofy postaven byl vysoký kříž a nazítří, když zjištěn byl počet obětí, vepsána byla dvacet tři jména na tom nikoliv prvním pomníku na Tajmyru.

Nikdo sem nechodil, každý obával se toho místa a vyhýbal se mu.

Jenom zvědavý, jako každý Španěl, Esuperanzo Gradaz ve volné chvíli navštívil to místo hrozného neštěstí. Rychle se však vrátil a třesoucím se hlasem vypravoval každému, koho potkal, že na vlastní uši slyšel vzdechy a steny, deroucí se z nitra hory.

„Zajisté tam pláčí duše zahynulých a žalují, že lakota je zahubila,“ šeptal a celý se trásl.

Když se o tom jeho povídání dověděl Pitt, přistihl starého Španěla na ulici a pravil mu přísně:

„Co, seňore, bájíte o nějakých tam vzdeších a stenání a strašíte mi lidi?! Toť víchr tam stená, neboť na té straně je mnoho úžlabin a hlubokých slují a rozpadlin...“

„Madonna!“ zašeptal Gradaz. „Esuperanzo Gradaz to ví!“

Pohlédl na kapitána a náhle přimhouřil jedno oko.

„Jste mi pěkný hráč, seňore!“ zabručel Pitt. Vyznáte se v lidech, ale proč všechny považujete za *estupidos animales?*“^(*)

„O *capitano* nikdy jsem si to nemyslí! . . .“ omlouval se Španěl, ale při tom řehotal se hlasitě, drze hledě na kapitána.

Pitt postřehl, že starý Gradaz zhubl; kůže na tváři mu visela a zvadla ještě více, a oči vždy lesklé a živé přišasly.

„Jak se cítíte?“ otázal se Gradaze starostlivě. „Snad vás přemáhá práce v dole? Mohl bych vás

*) Hloupá zvířata.

s ohledem na váš vysoký věk a chatrné zdraví přiděliti k jiné práci . . . Milerád tak učiním.”

„He!” zabručel Gradaz. „*En nombre del amor!*.. Jsem tu proto, abych pracoval . . . Jeden za všechny, všickni za jednoho . . . Chacha! Vydržím . . . Ostatně mohl bych již ležet zde na Tajmyru v nádherném sarkofágu . . . Když se tak dívám na vás, vy snilkové a přemýšlím o tom, kam vy směřujete a přicházím k závěru, že Esuperanzo Gradaz v životě svém dělal všechno, co dělati neměl! *Basta!**) Je čas učiniti tomu konec . . . Začítí od počátku a znova — na to je pozdě — *Madonna Sagrada!* Kdyby ještě tak . . . „jeden za všechny!” — to snad bych dovedl . . . cha-cha-cha! *Mil veces-no!****) Cítím se dobře, nic mi nechybí, chci pracovat a mohu, jako že jsem Esuperanzo Gradaz!”

Rozešli se přátelsky. Španěl šel do práce, Pitt pak do dílen, zbudovaných při trčících stožárech přijímací stanice radiové. Pracoval tam za vedení elektrotechnika.

V listopadu přijela na „nartách”, lehkých to sáňkách státní ruská komise. Objížděla tehdy tábory kočovníků, sbírajíc daně. Od několika let přijížděla též do „Zlaté studny”, zrevidovala účetní knihy a brala státu náležející procenta.

Vláda ruská považovala podnik na Tajmyru za „komunu”, proto mu přála, dostávajíc od něho beze vši vlastní námahy značné množství zlata. Tentokrát přijeli tři úředníci, provázení pěti kozáky. Úředníci nebyli vůbec komunisty, nýbrž lidé vzdělaní, přinucení spolupracovati s novými vládci Rusi.

Pitt Hardful využiv toho, pozval Rusy k sobě a rozhovořil se s nimi o založení neodvislé republiky tajmyrských Samojedů.

„Víte již, že nejsme komunisty z přesvědčení,” odvětil jeden z hostů, „nýbrž jen z přinucení poznali

*) Stačí!

**) Tisíckrát ne!

jsme ideologii vládců. . . Připojila-li, jak dokazujete, carská vláda neprávem k své říši zemi Samojedů, uzná vláda sovětská domorodcům právo sebeurčení . . .”

Odmlčel se a chytře se zasmál.

„Arci,” dodal, „hned však požádá, aby nová republika vstoupila ve svaz ruský. Tak stalo se již s Mongolskem a Turkestanem.”

„Pro Samojedy nebude to nijakou pohromou,” poznamenal jiný úředník. „Jejich život v základech svých má nejčistší komunismus. Podářilo-li by se malému státěčku navázati styky s evropskými mocnostmi, jednali by naši uchvatitelé a chytráci se Samojedy s většími ohledy a mírněji, než s námi, pravými Rusy.”

Po odjezdu daňové komise plynul život v „Zlaté studni” obyčejným řečištěm.

Přibyla jen nová a velmi důležitá zábava, při tom příjemná a užitečná.

Bylo sestaveno radio a pracovalo výborně.

V klubu poslouchaly se koncerty, přednášky a různé zprávy z celého světa.

Esuperanzo Gradaz smál se na celé kolo, křiče, že založí brzy „polární černou bursu”, poněvadž bylo lze mítí každodenně bursovní zptávy.

K přednáškám místních sil připojily se nyní přednášky význačných učencův a odborníků z různých povolání i učitelů cizích jazyků. Bůh ví, proč Esuperanzo pustil se horlivě do učení se obtížnému jazyku maďarskému. Nebylo možno zdržeti smíchu, viděl-li se starý Španěl, jenž chodil se zamračeným čelem a bláznovsky krivě tvář, lámal si jazyk, vyslovuje maďarskou větu:

„Az ördög vigye el, az ördög vigye el ezeket a sötél alakokat!”

Všickni těšili se z radia, z toho velkého, drahocenného daru civilisace a kapitán pravil Else:

„Divná věc! V šesti dnech možno přeplouti oceán, za několik hodin přeletěti z Evropy do Ameriky, slovo vypověděné v Londýně, slyšíme jasně zde na Tajmyru,

v Londýně poslouchají řeči poslanců ve Washingtoně — tolik těch spojovacích a dorozumivacích prostředků — a lidé mezi sebou přece se dorozuměti nechtějí! Bláznovství, slepota nebo zrada?"

A jako by v odpověď na mučivé otázky, počal megafon vypovídati slovo po slově, důrazně a prudce:

„Nynější civilisaci hrozí soumrak a úpadek a to z té příčiny, že příliš věří v možnost všelikého pokroku, i pokroku politického, ale zatím třeba snažiti se jen po mravní a náboženské dokonalosti člověka, neboť barbari mohou ničiti a páliť království boží na zemi a mohou je ujařmovati tyrani, ale ty pravé poklady nebojí se ani ohně, ani lidského meče!"

Po chvíli ozval se hlučný hlas konferencierův:

„Přednášku na téma „Vybrané myšlenky Guglielma Ferrera" proslovil profesor Silvio Donatti."

Zima stále tvrději nastupovala ve svá práva. Život osady, ničím nezkalený, plynul klidně, když tu náhle v únoru neočekávaně opět zazněl velký zvon před radním domem „Zlaté studny".

Prostranství bylo již přeplněno osadníky.

Na kupě trámů stál jeden z osadníků a mluvil, přesvědčuje shromážděné, aby se domáhali předání podniku v ruce dělníků, socialisace jeho a zrušení nestejných norem výdělečných.

„Chceme to, chceme!" volalo několik desítek hlasův a ostatní ze shromáždění, ač v duchu nesouhlasící s tím, jak obyčejně dav, snadno ovládaný energickými křiklouny — trpně a lhostejně mlčeli.

„Zavolejte sem kapitána Hardfula!" křičeli agitátoři. „Ať přijde a odpovídá!"

„Zde jsem!" zvolal Pitt, vystoupiv na verandu radního domu. Pozdvihl ruku a začal mluvit:

„Jste prázdní, jako vykouřená dýmka! Jste hluční, jako řehtačky na plašení zajíců! Žádáte o to, co je vám odedávna dáno!"

Pitt s plamenem v očích vysvětloval shromážděným, že „Zlatá studna“ od začátku své existence byla socialisována, neboť náleží celé společnosti občanů, pracujících na Tajmyru; objevitelé její sami bez nucení předali ji v ruce pracujících, kteří dobrovolně ustanovili normy dělení zlata, majíce na zřeteli hodnotu práce každé kategorie pracujících účastníků podniku.

„A že duševní práce také má cenu, toho svědectvím je tam ten kříž nad „šikmou štolou“. Kdyby tam byl pracoval rozum a vědomosti, nebyli bychom svědky té hrozné katastrofy!“ zvolal Pitt.

„Pravda! Pravda!“ ozvaly se hlasy z davu.

„Béřete si třetinu zlata, dobytého našima upracovanými rukama!“ volal agitátor, s teatrálním gestem bije se v prsa.

Pitt přimhouřil oči a sevřel dásně, ale potlačil výbuch vzteku. Jizlivě se usmál a odpověděl:

„Vašima rukama málo zlata bylo dobyto na Tajmyru, milý pane. Béřeme třetinu zlata, ano! Ale není pravda, že ji béřeme pro sebe! My — zakladatelé, dostáváme tolik, kolik každý z vás — obyčejných dělníků. Tak bylo rozhodnuto všemi účastníky. Ostatní dělí se na zvětšení nedotknutelného kapitálu podniku. Tohoto kapitálu časem užito bude na účely, o nichž nebudu mluvíti; vy, křiklouni tomu nerozumíte! Část zlata platíme ruské vládě jako povinnou daň, jinou část vlastníkům této země — Samojedům. Tak se jeví celá ta věc, již jste se dotkli s ohavnou drzostí! Nuže, prohlašuji vám, že se na Tajmyru nic nezmění, neboť takový je tu zákon!“

„Neznáme nijakého vašeho zákona! Žádáme socialistického zařízení v celé plnosti!“ zařval agitátor.

Pitt dupl nohou a vysoko pozdvihl hlavu.

„My nechceme znáti vašich zákonů, neboť platí zákon, ustanovený prvními kolonisty, kteří přežili tu léta v očišťujících a osvětlujících duši a rozum podmínkách. Tak musí to zůstat! Slyšíte? Tak to musí

zůstati!" Hlas kapitánův zněl mocně a náhle, obrátiv se k davu, vykřikl Pitt:

„Proč mlčíte vy, kteří přebýváte tu dávno i vy, kteří chápete náš cíl? Což souhlasíte s tímto agitátorem, jenž chce sem vnést bezprávný, ničemný zápas o lup, zavést tu nepořádek a domácí boj? Promluvte přece!"

Dav náhle vystřízlivěl a oživil.

„Pryč s buřiči! Vyloučit je ze společnosti „Zlaté studny"!"

Kolem všecko zavířilo, povstala vřava strašná, ve vzduchu zamávaly pěsti, pozdvížené krumpáče a sekery.

Stěží podařilo se kapitánovi a starým osadníkům ubrániti agitátora a jeho straníky před pomstou davu.

Esuperanzo Gradaz, ozbrojený silnou železnou tyčí, dral se davem k socialistům a řval jako rozběsněný býk.

„*Perros mas que perros!* Smrt spiklencům!"

Pitt byl nucen rozkázati, aby svázali Španělovi ruce a ucpali mu ústa.

„Soudruzi!" prohlásil konečně, když osadníci obklopili agitátory, hrozivě na ně patříce. „Rada uváží o věci těch nespokojených, chamtivých a škodlivých lidí. Uznáme-li je za nebezpečné pro naše cíle, vyhostíme je z „Kraje velké přeměny"!"

Za hodinu potom konala se schůze rady „Zlaté studny" a nazítří karavana as dvaceti samojedských saní, provázených ozbrojenými osadníky, odjížděla k břehům řeky Pyasiny.

Agitátoři odsouzeni do vyhnanství do doby příjezdu lodí, jež měly je dopravit do Evropy. Odsouzcům bylo vykázáno místo, kde mohli provozovati rybolov. Za vyhnanci poslán byl materiál pro stavbu domu a potraviny na několik měsíců.

Pitt Hardful byl velmi smuten a zoufale hledě za vzdalující se karavanou, pravil k okolo stojícím přátelům:

„Velký Bože! S úděsem poznávám, jak hluboko vnikla do lidské duše otrava chamtivosti... Stačí-li nám síly k jejímu přemožení?"

Těžce povzdychl a v jeho očích zračila se bolest a žal. „Kapitáne!“ zašeptala Elsa Tornwalsenová. „Na obtížnou a nebezpečnou cestu jste vstoupil. Na každém kroku kupí se obtíže a překážky, ale řekl jste, že vytrváte . . .

„Neustoupím nikdy!“ zasyčel mezi zuby a pozdvihl hlavu.

Nad černý, chmurný horizont vytryskly náhle zelené a červené paprsky, ozářily štítý hor i mrtvou poušť jezerní a po chvíli počaly se chvěti a měniti se duhovými barvami, až utvořily na zenitu nebe široce rozepiatý kříž.

Sever vstupoval v období častých polárních září, tajemných signálů krajiny Bílé Smrti.

XVII.

OTRAVNÝ VÍTR.

Na severu všechno má zvláštní vzhled a všechno žije zvláštním životem.

Léto — v tom kraji nebytí a smrti — rozblouzněné, rozesmáté, vítězné. Každý strom, každé nepatrné stébélko spěšně rozkvétá a vsevá símě v rozměklou půdu, aby téměř naráz vybuchlo a zesílilo v rostlinu odolnou proti dechu severních vichrů, proti dechu Bílé Smrti. Břízy, cedry a modřiny s kmeny i větvemi zohýbanými, mnohonásobně zkroucenými, plazí se v skalních šterbinách, zachycujíce se zoufale vrstvičky země, neboť hlouběji skryta jest jen odmrzající tvrdá půda písčaná, skála a rašelina. A i ty keře, bídné, k zemi přitíštěné cítí laskání přírody. Vysílát jim příroda ve dne v noci nehasnoucí sluneční světlo, hned zlaté a zase šarlatové. V jeho paprscích ožívají pod hrubou sněhovou pokrývkou spící stromy, keře a mladé výhony různých rostlin, budí se k životu a s výbuchem vášnivé síly

rodí nová pokolení. Četný a hbitě se rozletující hmyz roznáší plodný pel s květu na květ, od lesa k lesu. Neplaché, klidné o své bytí ptactvo uvíjí hnízda na otevřených místech, na holých plochách, na nahých kameních. Různá zvěř pobíhá v milostném roztoužení, hvízdá, tklivě volá — vášnivě vyje. Všecko spěchá, vše spěchá složit hojnou daň na oltář přírody, vydati silné potomstvo, otužovati a přizpůsobiti je k boji o život.

Od jara začínají na severu divné, vábné zjevy.

Ještě vane severovýchodní „šar-bagaj“, ještě vztekle zmítá sněhem, ještě nezčernal sníh v údolích, nepopraskalo ledové brnění jezer a řek, ještě nezahlaholily hlasy přeletujících jeřábů a hejn labutí a hus a již, neví se, jak a odkud zvoní praménky, vybíhající zpod sněžné příkrývky, již tu a tam zabzučí zelená moucha a hrozivě bzučící krvelačný komár, již vykvétají — prodravše se sněhovou korou, žluté, kosmaté, puchem pokryté sasanky a na bahniskách objevují se na ledě brunátné skvrny; to vodní rostliny a řasy derou se na denní světlo. Hasnou poslední polární záře, bojující za soumraku i o půlnoci s loučícími se záblesky slunce, jež zapadá, ale za chvíli již zase vychází, jako by proto jen pohroužilo se do moře, aby si umylo zlatou svou tvář.

To trvá nedlouho, sotva několik dní do signálu.

A signál ten je mohutný — děsný hukot, hluk a třesk, stálé zvonění, údery, šplíchání a vrčení.

Puká led na řece i na jezeře, láme se tísněný povodní, valící se od jihu, odkud proudí stále teplejší přívaly vod. Proud zmítá ledovými krami, vrhá je až na vrch vysokých břehů, tříští je o skaliska, rozmílá je na zvonící tříšť na písčinách, hromadí na březích řady bílých pahorkův a rozsypávajících se s šelestem „torosův“; voda vystupuje z ložisk, zalévá ostrovy a nízké doliny na březích, strhává drny a velké kusy rašeliny, odnáší stromy a kameny.

Vzteklý chvat, šílení neznámé síly, divoké blouznění svobody, rozezpívané, rozvířená, zmítající se radost z přemíry mohutných sil.

A lidé? Ti lidé severu, kteří v štěstí dne a zlatého léta zčernalé, mrazem popukané dlaně vztahují k jihu, kde má sídlo Velký, Milostivý Duch a za polární noci zírají k severu, kdy je černá jako příkrov, či planoucí jako záplava svět zachvátivšího požáru, třesoucími ústy šeptají jména „Bezeb, Alzeb, Suzeb“, tři satanů, sloužících Bílé Smrti — kruté vládkyně.

Ale ať v létě, či v zimě, ve dne nebo v noci — ti lidé neznají ani závisti, ani bratrovražedného boje, ani šílenství hromadění bohatství. V jejich oblých, silných lebkách tkví velká pravda. Ta učí, že práce pod paprsky slunce dá všechno, aby se mohlo přestáti všechno, aby přetrvala se strašná zima a dočekalo se nového leta. Ta pravda učí, že nadměř jmění smete povodeň, zničí mrazy, nebo zachvátí nelítostný mor, nebo divoká dravá zvěř.

Žijí společně ve svých „čumách“ z koží nebo z modřínové kůry, dělí se vším, ochotně spěchají vzájemně sobě na pomoc, ač od čumy k čumě bývá několik hodin dobré jízdy . . .

A tu přišli na drsný a smrtonosný sever civilisovaní lidé.

Dokud přebývali na tundře ti, které sem zahrnala bída, všední muka a břímě života — nic se na pohled nezměnilo. Přetvořily se neviditelně, roztavily a překovaly se zmučené duše a ztrápená srdce.

Ale nyní přišli sem a mezi nimi usadili se jiní lidé. Ti přinesli sem jed velkoměst a znajíce jediného boha, pokorně před ním skláněli čela.

A bůh ten — zlato . . .

To bylo pro ně zrnem neobyčejné tvůrčí síly, zrnem, jež buduje z hrudky nebetyčnou zlatou horu, hnětoucí svou tíží sta a tisíce bratří . . .

Bratří?

Není bratra, jakmile lakotné ruce vztahují se jen po zlatě!

Bratrem je ten, který má stejné množství zlata.

Kdo má méně, stává se otrokem, kdo nabral více — nepřítelem . . .

Takový otravný vítr zavál „krajem velké přeměny“ při prvním dechu jara.

Inženýr Gérome dokončil v zimě prohloubení dolu „Zlatá studna“, podařilo se mu prorazit několik bočných štol, v nichž byly nejvydatnější vrstvy a připravoval místa pro exploataci.

Byl spokojen se svou prací. Doufal, že do příjezdu „Witeže“ dobude se značné množství zlata.

Kapitán Pitt Hardful žil, naplněn jsa dosud neznámým citem. Zdálo se mu, že po šílené, vzteklé bouři, po beznadějně tmavé, bouřlivé noci, plné hluku a ohlasu blížící se smrti, vyplul na azurovou, klidnou, miliardami světél a odlesků slunečních rozjiskřenou prostoru moře klidného, hladkého jako veliké, zlatem a safíry posázené zrcadlo. Duše kapitánova, sevřená tvrdými svory přísné poslušnosti, přitištěná tvrdým příkazem vůle, rozjasněná a vzbouzená jedinou, cele ji ovládající ideou — náhle se rozšířila. Z její hloubi draly se jen závany mírné a radostné, zářilo z ní přímo nadzemské světlo. Vycítovali to všickni kolem a s přichylným úsměvem viděli dobrotivý, vděčností k celému světu rozzářený zrak kapitánův.

Pitt patře na Elsu Tornwalsenovou, pohroužeje pohledy své v její safírové a plamenné oči, tajil dech a tehdy zdálo se mu, že jakási tajemná, přemocná bytost, bezměrně k němu dobrotivá a milosrdná, poslala na zemi zářivé své vtělení, jako přípověď velkého, nezbadaného rozumu, bezmezného štěstí, štěstí bez počátku a bez konce.

V takových chvílích přivíral oči a přísahal ve vznětu modlitby, že se nezastaví na vytčené sobě dráze, že dále sloužiti bude lidskosti, v níž vycítoval na dně její

nikdy nezbadané duše utajenou, tlející jiskru předvěčně, věčně trvajícím Pravdy.

Elsa chápala a sdílela náladu Pitta Hardfula.

Pracovala jak obyčejně a setkávajíc se s kapitánem, stávala se tichou, klidnou, jak milující matka moudrou, cítíc, že obklopují ji teplé, něžné paprsky, jimiž jak světlem slunce zářila duše i srdce Pittovo.

Často brala kapitána za ruku a šeptala:

„Hle, tu jsem, jak jsem přísahala před lety. Přišla jsem k tobě a otázala jsem se po svém i po našem osudu. Ty jsi odpověděl, že místo moje je v srdci tvém. Nyní jdeme vedle sebe . . .“

Kapitán tiskl ruku Elsinu k svému srdci, přeplněnému láskou a novou, neznámou silou, opakuje tiše a tklivě:

„Ano! Ano! Jdeme vedle sebe — již navždy . . .“

Ale na tom obzoru bloudily již černé mráčky.

Gérome svěřil se s tím kapitánovi, Else a Swenovi.

Inženýr pilně pozoroval všechny osadníky, poznal je dobře při práci v dole. Střízlivým francouzským rozumem rozdělil je na dvě skupiny.

Část osadníků — a těch byla na štěstí většina — pracovala se zanícením a sebezapřením, působila dojemem zdomácnělých, podniků oddaných lidí; ti druhí — měli ponurý, tajemný pohled a mohlo se zdáti, že jsou jen dočasnými pracovníky, kteří čekají jen na chvíli uvolnění, nebo . . .

„Prosím, jen dokončete svou myšlenku!“ prosil kapitán.

Gérome udeřil pěstí do stolu a pravil:

„Ti lidé něco zamýšlejí . . . Co? . . . To kdybych věděl! Rozhodně čtu v jejich zracích skryté, nepřátelské myšlenky . . . Eh, kapitáne! Snadno bylo vám vládnouti na počátku, kdy usadila se tu nečetná skupina lidí, zběhlých od života a jeho těžkých, nesnesitelných poměrův, ale nyní již není tomu tak . . . Není to možné, neboť mnozí z osadníků sní o návratu do života s pytlí-

kem zlata pod paží, aby dělali to, co ti, jichž nenávidí, jimž závidí — slovem, aby napodobili boháče . . .”

„Ještě rok, dva roky ještě a změní se, vzpamatují se,” řekl Pitt.

„Bojím se, že se zmýlíte,” zašeptal inženýr, „nebot to nejsou tací lidé! Ti nepřišli sem, aby se vzpamatovali, nýbrž jen pro zlato. To není jim prostředkem, nýbrž cílem — vysněným, jediným cílem!”

„Jak byste jednal na mém místě?” otázal se Pitt.

„Jak jednal bych já?” opakoval Gérome. „Ukázal bych jim svou sílu a přesvědčil je, že je *donutím*, aby se změnil, nečekaje, až jim se uráčí chtít provést tu operaci na sobě sami!”

„Pan Gérome má pravdu!” ozvala se Elsa.

„Nechci tu užití nijakého násilí,” odpověděl Pitt, zachmuřiv čelo.

„Rozumím vám!” pokračoval inženýr. „Chápu vaše myšlenky . . . Mohl byste sehnati chudasy, žebráky, zběhlé vězně; ti, vidouce ve vás jedinou svou ochranu a spásu, sloužili by věci věrně. Nechtěl jste toho a přivezl jste s sebou lidi nezámožné (ač máme tu i milionáře Gradaza a zástupce kapitalistů Blühma!), ale buď jak buď přece neodvislé. Očekáváte, že zřeknou se svého ideálu — právem či neprávem dojdí k bohatství? Věříte-li tomu opravdu? Či je to jen experiment?”

Pitt naslouchaje se sklopenou hlavou, náhle oživil.

„Uhodl jste mou myšlenku!” zvolal. „Opravdu dělám experiment. Chci se přesvědčiti, jak hmotná civilisace ovládla lidskou duši. Bylo mi odporně opíratí svůj plán o nejnuznější, nejbezbrannější a úplně zvířecky trpné! Chci zkusiti zkušenosti své na středních, nejvšednějších typech . . . Chci jednat podle dávných metod a vychovati je tak, jak jsem to učinil s bývalými vězni, bandyty, zloději a bezdomými tuláky jako Koule kulečnicková a Falkonet. Zhrouť-li se můj pokus, provedu ještě jinou zkoušku a nezdaří-li se mi, vrátím se k Rudým Pedrům, Cepům, Schubertům, Larkům

a jiným zločincům, ač — opakuji to — cítím odpor proti obnově lidstva pomocí zločinných, jak noc temných charakterů!"

Všickni umlkli.

První promluvil Gérome.

„Běží však o zdar vašeho pokusu a proto třeba užítí nejsprávnější metody k jeho uskutečnění! Jedinou rozumnou metodou je podepřítí svou myšlenku a plán silou . . . Jiné metody — není, to je moje nejhlubší přesvědčení!"

„Inženýr Gérome má pravdu!" důrazně opakovala Elsa Tornwalsenová.

„Snad časem dojdou k témuž názoru," pravil Pitt.

„Zatím chci pokračovati ve svém pokusu — vychovávatí bez biče a bez vězení."

Více již o tom nemluvil, vidouce odpor Pitta Hardfula a snad vycitující nějakou skrytou, nevyslovenou myšlenku.

Ale život má svá práva, jichž násilně nemůže změnití ani nejsilnější jednotlivec.

A život ten neočekávaně promluvil.

Již roztál sníh na vrcholcích hor a utvořil v úžlabině uzavřené vysokou cementovou hrází velké jezero nad „Zlatou studnou"; jezero i řeka oprostily se z ledu a voda, rozlitá po nížině, pomalu ustupovala, vlévajíc se v koryto Tajmyru.

V dolu energicky se pracovalo. Dýmál a hrčel výtah, zdvíhající železné koše s rudou, drncely vozíky, vezoucí zlatonosnou hlínu na stroje.

Pitt Hardful vrátil se do bytu z práce při stavbě nových domků, když tu náhle ozval se dupot v předsíni a do jizby vrazil udýchaný a rozvzteklý Esuperanzo Gradaz.

„Capitano!" zaječel. „Utecte a schovejte se! Ti „carroñas pestilentes" (*), ti „animales" (***) umínili si na-

*) Zdechliny morové.

**) Zvířata.

padnouti *capitano*, zabít vás, vyloupiti pokladnice a rozdělit se o zlato i zmocniti se „Zlaté studny . . . *Vamos!**)
Utíkejte, zachraňte se! *En sequida!*“ . . .**)

Kapitán hleděl na vypoulené, červené oči Španělovy.
„Jsi tím jist?“ otázal se.

„*En efecto, es verdad!*“***) zvolal Gradaz.

„Dobrá!“ řekl klidně Pitt. „Nyní běž a oznam to inženýrovi.“

Ještě nedozněl ohlas těžkých kroků Gradazových, když vedle domku kapitánova třeskla salva, po ní druhá a potom jednotlivé výstřely z karabin.

Pitt uchopil revolver a vyběhl na verandu.

V tom okamžiku zarachotilo několik výstřelův a kapitán, ani nehlesnův, padl naznak a svalil se se schodů.

Již neslyšel, že od dolu a od domků, obydlených starými osadníky, rozechřměly se pravidelné salvy, neviděl, jak těla umírajících svíjela se a chvěla na zemi, jak krev vsakovala v tvrdou, chladnou zemi.

Boj trval celý den a teprve před západem slunce poddali se vzbouřenci a složili zbraně.

Svázaní spiklenci předvedeni byli před dům rady, kde dav a zatčení osadníci dlouho očekávali výrok soudu.

Konečně vystoupil před dům Gérome, bledý, s ponurýma očima.

„Dnes po prvé v dějinách, „kraje velké přeměny“ prolita byla krev!“ pravil inženýr. „Nehodní, bídní lidé ji prolili, chtějíce uchvátiti zlato, náležející všem osadníkům a zničení plán kapitána Hardfula, hlásající spravedlnost a sociální rovnost. Zločinci pozdvihli ruku na tvůrce „Zlaté studny“, tvůrce díla, jež mělo vychovati novou společnost. Kapitán, zasažený dvěma kullemi, zápasí se smrtí . . . Rada dospěla k přesvědčení, že nelze

*) Nuže!

***) Hned!

***) Skutečně jest to pravda!

vlky a hyeny krmiti cukrem, že nelze pro ně užívatí humanitních metod vlády . . .”

V davu, obklopujícím zajatce ozvaly se výkřiky:

„Sotva sto lidí podniklo tu vzpouru. My jsme s nimi nešli, ač nás přemlouvali!”

„Dost!” vzkřikl hrozivě Gérome a tři sta ozbrojených osadníků pozdvihlo karabiny. „Nešli jste s nimi, ale nedovedli jste překaziti a odvrátiti vzpoury. Tu nepotřebujeme trpných lidí, lhostejných k zločinu! Konečně jsou mezi námi ještě jiní, kteří osnují zradu. To také přijde najevo a bude přísně ztrestáno! Ode dneška zákon, platný v „kraji velké přeměny”, bude s celou rozhodností a bezohledností hájen silou! Zbraně, které mají osadníci, musí býti ve dvou hodinách složeny v radě; zřídí se ozbrojený oddíl tří set mužů a prohlásí se stanné právo, bude-li třeba. Soud vynesl svůj první rozsudek! Bohužel! Přivezli jste s sebou svou shnilou mravnost, ale s ní též nutnou krutost soudu. Rozsudek zní: dvacet nejvíce vinných osadníků bylo odsouzeno k smrti zastřelením, jiní na rok vězení, bez podílu na části zlata. Myslíte, že vám dovolíme klidně odjeti? Ó nikoliv! Nechtěli jste, aby „kraj velké přeměny” se stal pro vás zušlechťující matkou, proto bude vám přísnou macechou! V práci, zbavení svobody budete nuceni vyškrtnouti celý rok ze svého života!”

Toho dne z prolité krve ve jménu chamtivosti, zrodil se těžký zákon, opřený o ozbrojenou moc a o výrok soudu, neznajícího slitování.

Vítr z Evropy zanesl až sem na Tajmyr otravné símě.

Jako vždy bývá, tak i zde přísná zřízení vyvolala protest.

Ozvaly se vášnivé hlasy:

„Opustili jsme Evropu, kde nás utlačovala tvrdá ruka buržoasní vlády, nemilosrdné k lidem nezámožným, chudým, nenáležejícím k žádné politické straně, jež by se jich mohla ujmuti. A co vidíme zde? Téměř stav

obležení! Život a práce pod bodáky! Jakým právem zavedena tu byla taková správa, na základě jakého zákona se to děje?"

S takovou stížností několik dní po krvavých událostech přišla před radu delegace nových osadníků.

Přijal ji mladý Ernst Swen a vysvětlil, že osada má vlastní zákon, nijak podobný zákonům dosavadním, zákon opřený o zcela jiné zásady. Životní formy a cíle „kraje velké přeměny" byly podrobně objasněny při sepsání smluv s novými osadníky i v rozhovorech po čas cesty. Když však část osadníků a neví se, nejsou-li ještě jiní — porušila zákon osady a vystoupila zbrojně, uznala rada za nutné a vhodné zavést vládu silné ruky. Ta bude trvat tak dlouho, dokud nezhasnou poslední jiskry vzpoury a atentátu!

Delegace odešla smutná a plná rozpaků.

Pochopiliť noví obyvatelé osady „Zlaté studny", že sami způsobili tak velkou změnu v jejím životě a na dlouho oddálili uskutečnění humánní myšlenky zakladatelův osady.

Na svobodě pozůstali socialisti tajně šířili nespokojenost a podněcovali dav nových osadníkův, ač nikdo po popravě vůdců první vzpoury neodvážil se již nového, činného vystoupení proti radě.

Útlak a znechucení ovládlo lidi.

Toho využil bystrý Heinrich Blühm, zástupce průmyslníků a bankéřů. Svolal tajnou schůzi „zástupců setnin" a nakreslil jim silnými barvami nový obraz života osady. Dokazoval důraznými a rozhodnými slovy, že socialistický útok ztroskotal, čehož využila rada a zavedla vládu silné ruky, tvoříc cosi jakoby „podnik státní".

„Dnes máme stanné právo, první vězně a první oběti bezprávně vládnoucí skupiny, zítra se nám oznamí, že musíme pracovat výlučně pro radu, nic nedostávající za svou práci a útrapy na tom prokletém Severu."

„Pravda! Pravda!“ podporovali řečníka jeho stoupení.

„*Que canalla!*“*) ozval se náhle výsměšný hlas Esuperanza Gradaze.

Blühm rozvíjel dále svou myšlenku víc a více straše posluchače možností vykořisťování a násilí radou až konečně přešel k tomu, co bylo cílem jeho vystoupení.

„Občané!“ volal. „Zdá se mi, že není mezi námi člověka, který by nepochopil, kam směřuje nová vláda „Zlaté studny“. Využívajíc neukázněnosti chce zavést robotu, otroctví, aby představitelé rady mohli se jak nejrychleji obohatiti a potom prchnouti do Evropy a ponechati nás na pospas osudu . . .“

„*Que canalla!*“ Držte silně Esuperanza Gradaza, nebo . . .“ zařval Španěl, ale ihned umkl.

„Občane Gradaze, nelíbí-li se vám má slova, nikdo vás nenutí, abyste tu zůstal na schůzi“ . . . řekl drze Blühm, spoléhaje na sympatie přítomných.

„Gradaz, občan Gradaz neříká, že se mu nelíbí slova občana Blühma . . . Občan Gradaz jen tvrdí, že občan Blühm je *canalla, mas que canalla*,**) to značí . . . chytrý člověk . . . *es verdad! Lo siento mucho!*“***)

Blühm poněkud rozpačitý se strojenou lhostejností pokrčil rameny a pokračoval ve své řeči, přesvědčuje shromážděné, že nejrozumněji učiní, zavedou-li, buď s dorozuměním s radou, nebo stávkou, nebo konečně činným bojem dobrý, starý, všem známý kapitalistický systém podniku. Řečník sliboval, že vyhledá silné kapitalisty, kteří uchopí kormidlo ve své zkušené ruce a zajišťoval osadníkům vysoké procento podílu v podniku.

„Kdo je pro kapitalistický systém, ať zdvihne ruku!“ zvolal Blühm.

„Dovoľte, seňore!“ přerušil ho Gradaz, „taková vážná věc zasluhuje, aby se o ní mluvilo, „*Dios mio!*“

*) Jaká sběř!

***) Sběř, více než sběř!

****) Pravda! Chytrý člověk!

Při těch slovech těžce vyškřábal se na stoličce a počal mluvit, gestikuluje, prskaje a ošklíbaje se:

„*Per Madonna!* Bylo divadlo . . . dobré divadlo, v němž hrály se čisté, ušlechtilé hry, za něž ani ředitel, ani autoři nemuseli se stydět . . . Přicházelo víc a více obecnostva, až náhle, *que malade*, všickni chtěli býti řediteli. Ha-ha-ha! Soudruzí socialisti, kteří mluví o spravedlnosti, chtěli svými rukama hrábnouti do pokladny při představení krásné, čisté hry! . . . Střelba — vražda . . . krev! . . . Kdo to chtěl? Soudruzí — socialisti! Mělo snad ředitelství ustoupiti banditům — sprostým banditům? . . . Ó ne! Buď je ředitelství, nebo ho není! Ředitelství zůstalo, neboť je obecnostvo podporovalo, chtějíc, aby krásné představení zakončilo se ještě krásnějším aktem! Nu tedy? Ředitelství postřílelo vůdce a jejich hloupé pacholky dalo do díry! Dobře, spravedlivě jednalo, neboť neběželo tu o ředitele, nýbrž o celé divadlo — *es horroroso!*“*)

„Dobře mluví starý!“ zvolal kdosi z davu posluchačů.

„Nerušte!“ křičeli jiní.

„Ha-ha-ha!“ říčel Gradaz, mávaje kosmatými rukama. „Potom jiní *perros* žádali ředitelského stolce. Jako tu přítomný seňor Blühm . . . Ten ptáček tklivě tu zpívá o dobročinném vlivu kapitalismu. *Estoy furioso!***) Sám jsem kapitalista a takových Blühmů na desítky mohou počítati. Byli mými lokaji, neboť mi prodali své duše. *Perra, mas que perra!* Víím, co učiní kapitalista, dostane-li se do „Zlaté studny“! Ho-ho-ho! Ten ví, že sem na sever dělník nepůjde. Tu — čeká ho smrt za správy seňora Blühma a jeho pánů! Kapitál slibuje vám velké procento zisku, ale až se tu dobře usadí a zmocní, až se tu dobře rozhlédne a vše zkombinuje, co a jak, ha! potom jinak vám zazpívá! *Que se pudre!****) Po třech měsících nabídne vám obyčejný

*) To je hrozné!

**) Jsem šílený!

***) Ať se utrápí!

dělnický plat a když se vzepřete, řekne, abyste táhli někam, *estupidos*, ke všem čertům . . . Kam půjdete potom? Pěšky přes oceán, vzduchem nad Asií? Zůstanete tady — jako bílí otroci, nebo zahynete v tundře, *perros!* Ha-ha-ha! „Občane“ Blühme, já se vyznám v takových čachrech! . . .”

Znepokojený kapitalistický agitátor snažil se hájiti, proto počal křičeti:

„Tento občan ohání se nesprávnými důvody! Před chvílí řekl, že kapitalisté nemohli by sem dostati jiné dělníky a nyní praví, že po třech měsících vás propustí, nebo vás donutí k práci za jiných, nevýhodných podmínek. Kde je tu logika? Kdo vám uvěří, občane Gradaze!?”

„Ha-ha-ha!” zuřivě smál se Španěl . . . „Tu jsem tě chytil, señore Blühme! Řekl jsem ti, že jsi *canalla* — mluvka, chytrák, ač jsi jen *canalla!* *Estoy fuera de mi de alegoria!**) Což nevím, že se již radíš se Samojedy? Ó *dios mio!* Kapitalisté budou s vámi jednati jako s králíky nebo s morčaty. Jste tu tak, jako oni bezbranní! A zatím „Blühmové” pošlou sem několik dobře placených mistrů, vás vyženou na smrt hladem a na vaše místo seženou sem laciné dělníky, skutečný tažný dobytek — Samojedy! . . . Několik tisíc těch zatemnělých ubožáků toulá se po rovině Tajmyru . . . najdou se i jiní . . . Ó *animales!* Prohlédl jsem tě, Blühme! Chtěl jsi zničiti „kraj velké přeměny”, ubíti ideu jeho, zmocniti se „Zlaté studny”, hanebně ujařmiti všechny osadníky a dosíci odměny od svých dravých kapitalistů! Vidím všecko jako na dlani! Čtu v tvých prohnanych očích a vás, shromáždění, varuji před hroznou zradou, před hrozícím nebezpečím. Musíte jednati hned a energicky! Jen Bílý kapitán, jen rada mohou vám dáti to, proč jste sem přišli: zlato v rukou, zlato v srdcích! Volte to, nebo smrt! *Nada hay mas cierto!****)

*) Jsem radostí bez sebe.

**) Nic není jistějšího!

Shromáždění pochopilo všecko a uznalo názory Španělovy. Hněv a pobouření ovládly dav.

„Pryč se zrádcem! Pryč s Blühmem! Chtěl nás uvést v nové neštěstí! Smrt zločinci!“

„*En nombre de amor!*“ vzkřikl Španěl. „Co děláte? K čemu ty hrozby? Nejlépe učiníte, vezmete-li Blühma za límec, dovedete-li ho do rady, nu a *Dios mio*, tam povíte, proč jste ho přivedli... Cha-cha-cha! *Que canalla!*“

Téhož dne do vězení „Zlaté studny“ přibyli tři noví nájemníci: Heinrich Blühm a dva jeho pomocníci.

Vinníci byli velmi ustrašeni a vyzpívali všecko, co věděli o záměrech svazu průmyslníků, snících o „Zlaté studni“.

O událostech, otřásajících životem „kraje velké přeměny“, nevěděl nic „Bílý kapitán“.

Dvě kule projely mu před lety poraněnými plícemi, proto ležel v bezvědomí, zmítal se v horečce a zápasil se smrtí.

Starý chirurg a dva mladí lékaři neodcházeli od nemocného. Nakláněli se nad ním zachmuřeni a plni obav, kývali hlavami a vzdychali.

„Příroda nebo Bůh — v nich jediná naděje!“ šeptali, bezradně na sebe hledíce.

Kromě nich ještě tři jiní neodstupovali od lože kapitánova.

Elsa Tornwalsenová, s planoucíma očima, široce rozevřenýma, s tváří bledou, již náhle zbrázdily hluboké vrásky zoufalství a neklidu; rudý Miguel, pološlšený a třesoucí se; Šimon Rouvier, s tváří ještě zka-menělejší, po níž splývaly řídké, těžké slzy — ani na okamžik neopouštěli pokoje, kde ležel nemocný, pomáhající lékařům.

Kapitán celé dny ležel nehybný, chroptící, s krvavou pěnou na sinavých rtech, nebo zase napíнал se a zmítal, stahuje v křeči tvář a stále pevněji zavíraje víčka, jako by se bál, že uzří něco strašného a neodvratného.

„Agonie?“ ptali se ustrašenými pohledy lékaři, badající tep nemocného.

Po témdni, při bolestném ošetřování ran, kapitán náhle sykl a neotevřev očí, pohnul rty jako by chtěl pít nebo promluvit.

Podali mu osvěžující nápoj, ale raněný zatal zuby a lehce zavrtěl hlavou.

Tu nachýlila se k němu Elsa Tornwalsenová a zašeptala:

„Eryku . . . To já — Elsa . . . poslouchám tě . . .“

Kapitán na okamžik pozdvihl těžká víčka a z úst jeho padlo jediné slovo:

„Kněze . . .“

Páter Severin Leduc dávno čekal na zavolání, proto přišel za chvíli se svátostmi.

Všickni odešli z pokoje a kněz přistoupil k nemocnému, aby ho vyzpovídal.

Vzdychaje, chroptě a stenaje, činil Pitt dlouho účet svého svědomí.

Všecko vyznal božímu sluhovi — děje svých mladých let, lhostejnost k bolesti a bídě lidské, lehkomyšlný a odporný přestupek, trpké myšlenky ve vězení i ty, které ovládaly ho na „Witeži“, pomstychtivost za hanbu a ponížení a potom zapomenutí všech urážek a touhu dovésti lidi k jasnému, spravedlivému životu, boj o své ideje, lásku k Else a své nesplněné naděje, neboť tu postavila se k němu smrt . . .

Když strašně vyčerpán klesl na podušky a bledý, studeným potem zalitý těžce oddychoval, těžko lapaje poraněnými plícemi vzduch, tu kněz Leduc poklekl, vroucně se modlil, dal rozhřešení, udělil svátosti a položiv dlaň na čelo nemocného začal mluvit:

„Zajisté, zajisté žiješ bez těžkého hříchu a Bůh tak usoudí, že až staneš před Jeho tváří, neuzří na tobě poskvrny, synu můj! Viny své vykoupil jsi palčivými a těžkými mukami. Ale já, sluha Nejvyššího, dávám ti slova útěchy a naděje, že živ budeš, neboť bezmezně

jest milosrdenství boží a lidským rozumem neobsáhla
jest zázračná Jeho moc!"

A znovu poklekl páter Leduc a pozdvihnuv oči
k nebi, modlil se vášnivým, pronikavým šeptem:

„Otče na nebesích a Synu boží, Ukřížovaný za nás,
obratte zrak svůj na tohoto člověka, jenž bez hlučných
a šumných slov, v tichosti, v nezlomné víře v božskou
podstatu lidské duše — zbožnou, ušlechtilou věc nesl
na plecích svých, nehledaje slávy ani radostí života,
vedá jen k světlu a k pravdě bratry své! Slitujte se
nad ním, vy velké, nejvyšší Moci a pozdvihněte ho
z lože bolesti!"

Dlouho ještě modlil se vzrušený kněz, prosil Stvo-
řitele se slzami v očích a třesoucími se rty opakoval:

„Zachraň, posilni ho, měj ho ve své ochraně Bože,
Kriste Spasiteli!"

Po dlouhou řadu dní a nocí domáhala se smrt své
oběti.

Po přechodném zlepšení vracely se dni horečky
a chrlení krve, jež přicházelo náhle, strašně vyčerpalo,
že se zdálo, že to již poslední chvíle.

Ale častěji býval kapitán při vědomí.

Tu bral do vyhublých dlaní ruku Elsinu, tiskl ji
k čelu jako by byl pohroužen v modlení. ¶

Když pozdvíhl na Elsu oči, leskly se v nich slzy a
jakási vášnivá prosba.

„Bože!“ šeptal. „Jak rád bych žil!“

„Budeš žít!“ odpovídala mocně Elsa a snažila se
vložit v hlas svůj celou sílu vroucí, nezlomné víry.

Po celé dva měsíce, dlouhé měsíce zoufalého zápasu,
nikdo nebyl jist ani dne ani hodiny.

Patrně, že rána zasazená rukou člověka, k němuž se
přistupovalo s citem bratrství a přátelství, obsahuje
v sobě jed.

Obtížně a zvolna hojily se otrávené rány v prsou
Pitta Hardfula.

Nemocný přes to začal se zajímati o záležitosti „Zlaté studny“.

Dověděv se o událostech a o tvrdé vládě Géromeově zachmuřil se kapitán a dlouho mlčel a uvažoval.

Nikomu nic neřekl, co se dělo v jeho duši, které struny v ní praskly, jaké stavby po léta v ní budované se zřítily, jaké naděje se zlomily a jaká světla pohasla?

Lékaři souhlasně a rozhodně doporučovali, aby Pitt šel do hor.

„Několik let musíte prožít ve výhodných poměrech, potom teprve se plíce zahojí!... Nic jiného tu nepomůže!“ pravili lékaři, přísně hledíce na nemocného.

Minulo jaro i léto. V srpnu zahoukla na jezeře siréna „Witeže“.

Elsa vyhlížela příjezd lodi jako spásu duše.

Od toho nyní záviselo zachránění Pittovo.

Mikolaj Skalny všecko rychle zařídil. Vyložil zboží ze skladišť „Witeže“ a dvou s ním přípluvších parníků, opatřil stroj a pravil jednoho večera Else:

„Jsem připraven! Za hodinu mohl bych zdvihnouti kotvy...“

Elsa uchopila ruku jeho a silně ji stiskla, vděčně patříc na obra.

„Ó, fru Tornwalsenová!...“ kotal mohutný šiper „... Fru Tornwalsenová!... Kéž by jen Bůh dal zdraví našemu štormanovi!...“

„Ano! Zatím musím jen o tom mysliti a za to prositi Boha!“ zašeptala.

Určen byl den odjezdu.

Celá osada shromáždila se na břehu proti ostrovu Čoa, jenž jako červený kmen obrovského stromu vyrůstal z azurové tůně jezera.

Staří osadníci obklopili kapitána a ač ho málo znali, spíše z vypravování těch, kteří tento kraj již opustili, s obdivem hleděli na tu bledou, skoro průzračnou tvář, v ty přísné, tvrdé oči i mysli si, že v této chvíli odletí snad navždy od nich světlá, živá legenda.

„Bílý kapitán!“ . .

Pitt zdvihl zdravou ruku a promluvil krátce, ale slova jeho neumřela a ještě dlouho opakovala je ústa obyvatelů „Zlaté studny“.

„Pamatujte, že na té bezmezné rovině hnízdo své uvila idea. Dnem i nocí, v létě i v zimě opakovala heslo: „Těžkou prací, důvěrou, bratrskou láskou a přemáháním lakoty dojdeme do nového života!“ Necht tato jediná, očistující idea neopustí „kraje velké přeměny“! S Bohem!“

Stiskl ruku Géromeovi, políbil na ramě pátera Leduca, objal Rouviera a nepatře na nikoho, jako by se bál, že se mu nedostane sil, aby opustil ten holý, nehostiný břeh, vstoupil na loď. Za ním šla Elsa Tornwalsenová a věrný, ustaraný Juljan Miguel a jeden lékař.

„*Larguese de aqui el malandrin filosofo!*“*) ozval se smutný hlas starého Gradaza. „Viděli jste? Ani podívat se na nás nechtěl Bílý kapitán! Jako bídáci a zrádci zůstaneme v paměti takového . . . takového člověka . . . *Como asi! Ustedes, hato de bergantes!*“***)

Señor Esuperanzo chtěl po svém způsobu zaklíti, ale hlas se mu zlomil a ten starý, drzý Španěl zaplakal.

„*Muy bien, tome usted su propina!*“****) blábolil v slzách.

„Witež“ bez průtahu vyzdvihl kotvy, zahoukl a hnul se.

Na kapitánském můstku nebylo nikoho, kromě obrovitého šipra.

Legenda Bílého kapitána zvolna tonula v sivé mlze na severu . . . . .

*) Ať táhne odtud, ten filosof.

***) Jak to? Vy bando zlosynů.

****) Dobrá! Vezměte si svou odměnu!

EPILOG.

Na ostrově Langö těsně nad Hadsefjordem visí srázný, strmý skalní sráz, pokřížovaný hlubokými trhlinami, omšelá urvaná skála, visící nad úzkým pruhem moře, kde syčí vlny, olizující drobný štěrk.

Na vrchu černé skály stála malá, stará chatka.

Muž bledé, ale radostí ozářené tváře a mladá žena o planoucích, safírových očích, seděli na prahu, držíce se za ruce.

Hustý porost vřesu, kvetoucího drobnými liliovými hvězdičkami šelestil jakousi pověst, již slyšel od sivých vln, nebo od žulových balvanů.

Hlasu vřesu snad rozuměla na prahu sedící žena, neboť po něm opakovala tichým, volným šeptem:

„Ztratily se lodi, zbloudily bezradné, rozmetané severním vichrem po široké pláni moře . . . Objala je černá, krutá, bouřlivá noc! . . . Marně volají hlasy sirén, marně metají v bezednou tmou syčící, hořící rakety . . . Nikde, odnikud odezvy . . . Jen vichr zuří, s řevem bijí v boky lodi, stenající a skřípající mohutné vlny; jen noc zakrývá celý svět od konce do konce . . . A hle, tu z mraku noci vynořuje se světelná skvrna, roste, šíří se a tvoří trhlinu — zářivou, jiskřivou a v ní Spasitel, stojící na hřívách vln a volá: „Pojďte ke mně utrpením a touhou znavení!“ Poslušen hlasu Svatého Zjevu vede šiper svou loď k Němu, k zářivým vlnám Jeho pláště . . . Tam u nohou Spasitele, jenž zná bolest lidských duší a srdcí zmučených, setkaly se náhle lodi *zbloudilé* . . .”

Žena vzdychla a mírným, láskyplným pohybem opřela zlatovlasou hlavu o rámě mužovo.

„Ó ano, Elso!“ zašeptal muž nadšeně, „setkaly se *lodi zbloudilé*, našly se . . .”

Objal ženu ramenem, jako by skládal přísahu, že se již nikdy neodloučí.

Ti dva lidé myslili, že nikdo jich nevidí kromě nebe, moře a vřesu.

A přece spatřily je lidské oči.
Právě přirazila ku břehu malá rybářská loďka. Z ní vyskočil rudý, pihovatý člověk, usmívající se a číms nesmírně rozradovaný.

Uvázal loďku u sloupku a bručel:
„Jako že jsem Juljan Miguel, všecko konečně bude tak, jak musilo býti!”

Vzpomněl si, že dnes ráno byl poslán do Björmu s telegramem.

Přečtl si depeši, neboť přece na to se zrodil Španělem, aby všecko věděl a všecko zkusil.

Na listě stálo jasně:

„*Lady Rosalia Steward-Foldewová.*
Sanatorium La Belle Montagne - Švýcarsy.
Přijedeme za dva týdny pro požehnání, Matko.
Elsa Tornwalsenová a kapitán Pitt Hardful.“

„He?” zamumlal Miguel a přimhouřil oko.
Pozdvihl hlavu, aby se podíval, co se děje na štítě srázu u chatky Lility, Eddy-Prabáby.

Tu spatřil onu dvojici lidí, k sobě přitulených.
Opatrně, jako by se bál, že je zaplaší, smekl čepici a hleděl, hleděl zrakem slzami zamlženým.

Konečně potřásl rudou kšticí a šeptal:

„Tak bych stál a díval se třeba pět let! . . .”

Po chvíli rozmýšlení dodal:

„A kdybych měl stále u sebe — kotlík s vřelou *sopa poavrada de cebolla*,*) mísu *moleja conachico****) a džbán staré *mansanilly*,***) díval bych se tak ne pět, ale deset let! . . . Jen to pomyslení: fru Tornwalsenová a Bílý kapitán . . .”

Z přemíry štěstí vzkřikl a výkřik ten byl podoben radostnému skřeku ptáka . . .

*) Cibulová polévka.

**) Národní španělské jídlo

***) Váno.

— INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 26-68-63

K.
52

